



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI



PROFESSIONAL TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISH INSTITUTI



SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT
AKADEMIYASI

O'RTA MAXSUS PROFESSIONAL TA'LIM DARAJA

TA'LIM DASTURI

Mutaxassisligi kodi va nomi: 50910401 -Farmatsiya ishi

Kvalifikatsiya(lar) nomi: 1. Farmatsevt assistenti

Ta'lim shakli: Kunduzgi

20
24



SO'Z BOSHI

Ushbu ta'lim dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti tomonidan **ISHLAB CHIQLDI VA TASDIQLASHGA TAQDIM ETILDI.**

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi kengashning 2024- yil "20" 05 dagi 4 -son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024- yil "29" 05 dagi 194 -son buyrug'i bilan **TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.**

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirining birinchi o'rinbosari

Sog'liqni saqlash vazirining birinchi o'rinbosari v.b

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Professional ta'lim tizimini rivojlantirish
departamenti boshlig'i

Toshkent tibbiyot akademiyai rektori v.v.b

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Professional ta'limni o'quv-me'yoriy va metodik
muvofiqlashtirish boshqarmasi boshlig'i

Professional ta'limni rivojlantirish instituti direktori

Sog'liqni saqlash vazirligi Fan , ta'lim innovatsiyalar
boshqarmasi boshlig'i

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Professional ta'limni o'quv-me'yoriy va metodik
muvofiqlashtirish boshqarmasi bosh mutaxassisi

Toshkent tibbiyot akademiyasi O'quv-uslubiy
boshqarma boshlig'i o'rinbosari, Transformatsiya
ofisi rahbari

Professional ta'limni rivojlantirish instituti bo'lim
boshlig'i

Professional ta'limni rivojlantirish instituti bosh
mutaxassisi

1-Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat
salomatligi texnikumi direktori

1-Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat
salomatligi texnikumi o'quv-tarbiyaviy ishlar
bo'yicha direktor o'rinbosari

Mazkur ta'lim dasturini O'zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish huquqi
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishli

Sh.Daliyev

D.Sultanov

U.Alijonov

Sh.Boymuradov

O.Saxibov

Z.Xudayberdiyev

O'.Ismoilov

E.Ergashev

B. Nurmatov

B.Sharipov

S.Baymanova

M.Mansurov

M.Xodjasheva

MUNDARIJA

1.	Qo'llanilish sohasi	4
2.	Atamalar va qisqartmalar	4
3.	Ta'lim dasturini ishlab chiqishning normativ-huquqiy hujjatlari	7
4.	Kasbiy ta'lim xususiyati	7
5.	Bitiruvchilarning kasbiy faoliyati tavsifi va umumiy va kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar	8
6.	Kvalifikatsiya bo'yicha professional modullarni shakllantirish	16
7.	O'quv reja	19
8.	Namunaviy o'quv dasturlari	23

I. Qo'llanilish sohasi

Mazkur ta'lim dasturi professional ta'lim muassasalarida **50910401 - Farmatsiya** mutaxassisligi bo'yicha kadrlar tayyorlashda umumiy va kasbiy kompetensiyalari, o'qitish natijalari, o'quv reja va modullariga qo'yiladigan talablarni, ta'lim oluvchilarning o'quv yuklamalari hajmini hamda bitiruvchilarni belgilangan talablarga javob berishini nazoratini belgilaydi.

Ta'lim dasturi ta'lim oluvchilarning kasbiy tayyorgarligiga qo'yiladigan talablarni va kasbiy kompetensiyasini baholashda hamda ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazishda asosiy mezon hisoblanadi. Mazkur talablarning bajarilishi professional ta'lim muassasalarining bitiruvchilariga professional ta'limning tegishli darajasini olganligi to'g'risida davlat namunasidagi hujjat berilishi uchun asos hisoblanadi.

Ta'lim dasturi ta'limni boshqarish davlat organlari va ta'lim faoliyati sub'yektlari tomonidan, idoraviy bo'ysunuvi va mulkchilik shakllaridan qat'iy nazar, tatbiq etilishi majburiydir.

Ushbu ta'lim dasturi **50910401 -Farmatsiya** Q01.019.1178/B-21 3225
19.01.2021 № 19-ICH

. tasdiqlangan kasbiy standart talablari asosida ishlab chiqildi.

Ta'lim dasturi quyidagilarga mo'ljallangan:

- mehnat bozori va professional ta'lim sohasi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartibga solish;
- kasb yoki mutaxassislikka o'qitishga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- o'quv reja va uning tarkibiy qismiga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- fan (modul)lar va uning mazmuniga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- o'qitish natijalarini baholash;

Ta'lim dasturining asosiy foydalanuvchilari:

- professional ta'lim muassasalari rahbar va pedagoglari;
- korxona (tashkilot)lar rahbarlari va tegishli mutaxassislari;
- kasbiy malakasini baholash va tasdiqlash sohasidagi mutaxassislar.

II. Atamalar va qisqartmalar

professional ta'lim — ta'lim oluvchilarda ma'lum bir mutaxassislik va kasblar bo'yicha kasbiy kompetensiyalarni shakllantiradigan va rivojlantiradigan uzluksiz ta'lim tizimi;

akademik mobillik — texnikum o'quvchilarining muayyan vaqt mobaynida respublika hududidagi yoki chet eldagi boshqa bir professional ta'lim tashkilotida ta'lim olishi;

kredit — ta'lim olish natijalariga ko'ra o'quvchi tomonidan muayyan fan bo'yicha o'zlashtirilgan o'quv yuklamasining o'lchov birligi. Kreditlar qoidaga muvofiq butun sonlarda ifodalanadi;

kreditlarni ko‘chirish — o‘quvchilarning akademik mobilligini ta‘minlash maqsadida bir texnikumdagi ta‘lim dasturida olingan kreditlarni boshqa texnikumga ko‘chirish va tan olish;

o‘rta maxsus professional ta‘lim — Ta‘limning xalqaro standart tasniflagichining 5-darajasiga mos keluvchi ta‘lim dasturlari;

kredit to‘plash — o‘quv yuklamasini o‘zlashtirish natijasida taqdim etiladigan kredit birliklarini yig‘ish;

mobillik dasturi — ikki yoki undan ortiq texnikum o‘rtasida o‘zaro kelishuv asosida tashkil etiladigan dastur;

ta‘lim dasturi katalogi — professional ta‘lim tashkiloti tavsifi, kredit-modul tizimi, mavjud kasb va mutaxassisliklar, o‘quv rejalar, o‘quv dasturlari, xizmatlar va resurslar tavsifi to‘g‘risida axborot;

ta‘lim jarayonini boshqarish axborot tizimi — o‘quvchilarni ro‘yxatga olish, o‘quv materiallarini tarqatish, o‘quvchilar va pedagog xodimlar o‘rtasida o‘zaro hamkorlikni ta‘minlash, topshiriqlarni berish, nazoratlar o‘tkazish, baholash va uning natijalarini qayd etish kabi imkoniyatlarga ega bo‘lgan elektron tizim (maxsus dasturiy vosita);

ta‘lim elementlari — ta‘lim dasturining bir qismi bo‘lib, ta‘lim olish natijalariga erishish va ta‘lim dasturida ko‘rsatilgan bilimlarni o‘zlashtirishga hamda ko‘nikmalarni egallashga ko‘maklashuvchi o‘qitish turi;

ta‘lim moduli (modul) — o‘quvchida bilim, ko‘nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan ta‘lim dasturining tarkibiy qismi sifatida nazorat qilishning tegishli turi bilan yakunlanadigan alohida o‘quv fani (uning qismi yoki o‘zaro bir sohaga doir fanlar majmui);

transkript — ta‘lim olishning tegishli davrida o‘zlashtirilgan kreditlar hamda olingan baholarning harf va raqamlardagi ifodasi ko‘rsatib o‘tilgan fanlar ro‘yxatini o‘z ichiga olgan belgilangan shakldagi hujjat;

o‘quvchining shaxsiy ta‘lim trayektoriyasi — o‘quvchi tomonidan tanlangan hamda unga ketma-ketlikda bilimlar to‘plash va xohlagan kompetensiyalar yig‘indisiga ega bo‘lish imkoniyatini beradigan yo‘nalish (marshrut, reja). Ta‘lim trayektoriyasi institusional hujjatlar va yo‘riqnomalar yordamida tuzilishi hamda turli ta‘lim trayektoriyalari natijasida bir xil malaka olishga olib kelishi mumkin;

o‘quv yuklamasi — o‘quvchi tomonidan o‘quv faoliyatining barcha turlarini (ma‘ruza, amaliy mashg‘ulot, seminar, laboratoriya ishi, kurs loyihasi (ishi), amaliyot va mustaqil ish) amalga oshirish asosida kutilgan o‘quv natijalariga erishish uchun zarur bo‘lgan soatlar hajmi;

GPA (Grade Point Average) — ta'lim oluvchi tomonidan o'zlashtirilgan kreditlari bo'yicha olgan bahosi (ballari)ning o'rtacha qiymati bo'lib, u quyidagi formula yordamida hisoblanadi:

$$\text{GPA} = \frac{K_1 * U_1 + K_2 * U_2 + K_3 * U_3 + \dots + K_n * U_n}{K_1 + K_2 + K_3 + \dots + K_n},$$

K_n — har bir fan/modulga ajratilgan kreditlar miqdori;

K_{Tn} — har bir fan/modul bo'yicha o'quvchi to'plagan kreditlar miqdori;

U_n — har bir fan/modul bo'yicha o'quvchi olgan baho (ball);

n — muayyan fan/modulning soni.

Bunda o'quvchi faqat fan/modulni muvaffaqiyatli yakunlagan taqdirda, ushbu fan/modul bo'yicha kredit beriladi.

texnikum — Xalqaro tasniflagichning 5-darajasigacha mos keluvchi va oliy ta'lim tizimi bilan integratsiyalashgan ta'lim dasturlari asosida kadrlar tayyorlaydigan hamda oliy ta'lim muassasalari huzurida faoliyat yuritadigan ta'lim muassasalari;

kasb — maxsus tayyorgarlik va ish tajribasi natijasida ma'lum bir sohada mehnat faoliyatni amalga oshirish uchun lozim bo'lgan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikma va malakalar majmuasini egallagan, jismoniy imkoniyat, aqliy qobiliyat va huquqlari ta'minlangan mehnat faoliyati (mashg'uloti)ning turidir;

mutaxassislik — biror kasb doirasida ma'lum bir faoliyat turi uchun maxsus tayyorgarlik va amaliy tajribasi bilan erishilgan zarur bilim, ko'nikma va malakalar majmui;

kvalifikatsiya — kasbiy mahorat darajasi yoki pog'onasi kasbiy talablarning muayyan pog'onasiga muvofiqligi darajasi;

kasbiy standart — xodimga ma'lum bir kasbiy faoliyat turini, shu jumladan, ma'lum bir mehnat funksiyasini bajarish uchun zarur bo'lgan malaka talablari;

davlat ta'lim standartlari — davlat tomonidan ta'limning mazmuni va sifatiga nisbatan belgilanadigan talablar majmui;

kompetensiya — bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmui;

kasbiy kompetensiya — bilim, ko'nikma va amaliy tajriba asosida kasbiy faoliyatga tegishli vazifalarni bajarishda faoliyat yuritish qobiliyati;

umumiy kompetensiya — bilim, ko'nikma va amaliy tajriba asosida kasbga yaqin faoliyat turlarining ko'pchiligi uchun umumiy bo'lgan masalalarni hal etishda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish qobiliyati;

ko'nikma — muayyan vazifani bajarish uchun egallangan qobiliyat;

o'quv rejasi — professional ta'limning muayyan kasbi yoki mutaxassisligi bo'yicha o'quv faoliyati turlari, o'quv fanlari (modullari) va kurslari hamda malaka amaliyotlari tarkibi, ularni o'rganish izchilligi, soha va

tarmoqlarda ish turlarining mavsumiyligini hamda soatlardagi hajmini belgilaydigan hujjat;

o‘quv dasturi — professional ta’lim o‘quv rejasiga kiritilgan fanlar va amaliyotlarning mazmuni, o‘qitishning maqbul usullari, axborot manbalari ko‘rsatilgan hujjat;

o‘quv jarayonining grafigi — ta’lim jarayonining ketma-ketligi va almashuvchanligini, attestatsiya va ta’til vaqtlarini belgilovchi hujjat.

Qisqartmalar:

PT – professional ta’lim;
PTM - professional ta’lim muassasasi;
TD – ta’lim dasturi;
UK – umumiy kompetensiya;
KK – kasbiy kompetensiya;
O‘N – o‘qitish natijasi;
N – nazariy;
A – amaliy;
L – laboratoriya;
MT – mustaqil ta’lim;
MM - mutaxassislik modul;
PM – professional modul.

III. Ta’lim dasturini ishlab chiqishning normativ-huquqiy hujjatlari

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasida uzluksiz boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta’lim tizimini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to‘g‘risida” 2020-yil 7-avgustdagi 466-son qarori.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Texnikumlarda kredit-modul tizimida o‘quv jarayonini tashkil etish tartibi to‘g‘risida”gi 2023-yil 7-dakabrdagi 648-son qarori.
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O‘rta va o‘rta maxsus professional ta’lim muassasalarida sirtqi va kechki ta’limni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022-yil 28-iyuldagi 411-son qarori.
5. Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirining 2024-yil 19 iyun 213-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan Professional ta’limning tayyorlov yo‘nalishlari, kasblar va mutaxassisliklar klassifikatori.

Kasbiy standartlar asosida modulli ta’lim dasturlarini ishlab chiqish bo‘yicha metodik yo‘riqnoma.

IV. Kasbiy ta’lim xususiyati

IV.1 50910401 -Farmatsiya mutaxassisligi doirasida beriladigan kvalifikatsiya:

Farmatsevt assistenti

Kamida umumiy o'rta ma'lumotga ega bo'lgan shaxslar hisobidan shakllantirilgan guruhlarda tanlangan kvalifikatsiyalar sonidan kelib chiqib o'qish muddati belgilanadi. Bu guruhlarda kasb doirasida tanlangan kvalifikatsiyalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirgan shaxslarga belgilangan namunadagi diplom beriladi va mazkur diplom bilan shu kasb bo'yicha mehnat bozorida ishlash huquqiga ega bo'ladi. Egallanmagan kvalifikatsiyalarni qayta o'zlashtirishga ruxsat beriladi va mazkur kvalifikatsiyani muvaffaqiyatli o'zlashtirganlarga belgilangan tartibda diplom beriladi.

4.2. Ruhiy-fiziologik fazilatlar minimumi: kuzatuvchanlik, diqqatni bir joyga qaratish, fikrni jamlash, qo'l-oyoq harakatini jarayonga moslashtirish, har tomonlama tez fikrlash va faraz qilish, yorug'likni sezish, faol va tez xotirlash, harakat xotirasi va moslashuvchanlik.

4.3. Ta'limni davom ettirish imkoniyatlari.

Mazkur ta'lim dasturi bo'yicha bitiruvchilar keyinchalik kasbiy ta'limni chuqurlashtirish maqsadida:

kadrlar malakasini oshirish tizimida, tarmoq o'quv muassasalarida va maxsus kurslarida malakani oshirishi;

kasbiy faoliyatning tegishli sohasida yanada yuqoriroq malakaga erishish maqsadida oliy ta'lim muassasasida o'qishni davom ettirishi mumkin.

V. Bitiruvchilarning kasbiy faoliyati tavsifi, umumiy va kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar

5.1. Bitiruvchining kasbiy faoliyat sohasi:

Stomatologik bemorni tekshiruv uchun tayyorlash va tekshiruv usullarini o'tkazish

5.2. Kasbiy faoliyati tavsifi

50910401 -Farmatsiya mutaxassisligi ta'lim dasturi – Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish

5.3. Bitiruvchining kasbiy faoliyat obyektlari.

5.4. PTM bitiruvchisi quyidagi umumiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak:

UK-1. Kasbiy faoliyat doirasida vujudga keladigan turli masalalar yechimini topish usullarini tanlay olish;

UK-2. Rahbar tomonidan belgilangan maqsadga erishish uchun jamoada ishlay olish;

UK-3. O'zining kasbiy malakasini va shaxsiy kamolotini takomillashtirib borish;

UK-4. Jamoada va ma'lum vazifani bajarishga yo'naltirilgan guruhda ishlash, hamkasblar, rahbarlar va mijozlar bilan samimiy, xushmuomala hamda samarali muloqot qilish;

UK-5. Ta'lim olgan tilida fikrini og'zaki va yozma ravishda ravon bayon qilish;

UK-6. Umuminsoniy fazilatlarga ega bo'lish, o'z millatini va Vatanini sevish, u bilan faxrlanish, milliy urf-odatlar, qadriyatlarni hurmat qilish;

UK-7. Professional vazifalarni samarali bajarish uchun zarur bo'ladigan ma'lumotlarni qidirish;

UK-8. Kasbiy faoliyatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash;

UK-9. Kasbga doir hujjatlar bilan ishlash;

UK-10. Kasbiy faoliyatda xavfsizlik texnikasi va mehnat muhofazasi qoidalariga amal qilish ko'nikmalariga ega bo'lish.

UK-11. Sanoat va nosanoat tashkilotlarda vujudga keladigan chiqindilarni atrof-muhitga zarar etkazmaslik choralari ko'rish va utilizatsiya qilish;

UK-12. Sohaga oid ekologik madaniyatga rioya qilgan holda faoliyat olib borish.

5.5. PTM bitiruvchisi quyidagi kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak:

KK-1. Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari,

odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri haqida tushunchaga ega bo'lish.

KK-2. Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etish.

KK-3. Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini;

KK-4. Dori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish.

KK-5. Dorixona istemolchiga sifatli dori-darmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha gigienik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish.

KK-6. Retseptsiz beriladigan dori-darmonlar, tibbiy jihozlar va bemor parvarishi uchun zarur gigienik jihozlar ro'yxatini;

KK-7. Iste'molchi talabini o'raganish va shu asosida omborga talabnoma berish.

KK-8. Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritish.

KK-9. Dori-darmonlarni tayyorlash jarayonida ishtirok etish.

KK-10. O'rnatilgan tartibda hujjatlarni yuritish.

KK-11. Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish.

KK-12. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.

KK-13. Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.

KK-14. O'z kasbiy vazifalarni aniq va sifatli bajarish bo'yicha ma'lumot olish, o'rta tibbiy xodim ishini takomillashtirish borasida takliflar kiritish.

KK-15. Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish.

KK-16. Kasbiy faoliyat doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonunyligini anglash.

5.6. Kasbiy standart funksional tahlili va kasbiy kompetensiyalar

Reyestr bo'yicha kodi	Mehnat funksiyalari	Mehnat harakatlari	Kasbiy kompetensiyalar nomi
A/01.2	Ish joyini tayyorgarlash	Yo'riqnomadan o'tkazish Lavozim vazifasini belgilash Maxsus kiyimlarni tartib asosida kiyish Zarur bo'lgan sanitariya-gigiyena sharoitlarini ta'minlash	KK-1 Inson xayoti faoliya-tining turli yoshlar davr-larida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri haqida tushunchaga ega bo'lish.
A/02.2	Aholini va davolash profilaktika muassasalarinidori-darmon bilan ta'minlovchi dorixonalarni dori vositalari, parafarmatsevtik va tibbiy buyumlar bilan ta'minlash, ularni to'g'ri saqlash, tarqatish	Lavozim vazifasini belgilash va yo'riqnomadan o'tkazish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni;xizmat doirasidagi sog'lomlashtiruvchi choralar o'tkazishni Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish Turli shoshilinch holatlarda klinik belgilarni bilish va birinchi tibbiy yordam ko'rsatish Maxsus kiyimlarni tartib asosida kiyish	KK-2 Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil e KK-3 Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini bilish tish.

A/03.2	Dorixona sharoitida dori-darmonlarni tayyorlash, qadoqlash va markirovkalash	Yo'riqnomadan o'tkazish Lavozim vazifasini belgilash Maxsus kiyimlarni tartib asosida kiyish Zarur bo'lgan sanitariya-gigiyena sharoitlarini ta'minlash Tayyorlanadigan dori shakliga ko'ra tayyorlanish algoritmiga qat'iy amal qilish	. KK-4 Dori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish KK-5 Dorixona istemolchiga sifatli doridarmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha gigienik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish
A/04.2	Kasbiy etika va deontologiya, ish hujjatlarini yuritish	Lavozim vazifalari va majburiyatlarini chuqur anglash Mehnat va texnika xavfsizligi qoidalariga amal qilish Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholash Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish Ish o'rinlarida sanitariya qoidalariga rioya qilish Hisobot shakllari va hujjatlarni yuritish talablariga amal qilish	KK-7 Iste'molchi talabini o'rganish va shu asosida omborga talabnoma berish. KK-8 Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritish.

B/01.4	Dori vositalarini - farmatsevtika soyahasidagi ishlab chiqarish korxonalarida, dorivor o'simliklar va ulardan sharbatlar tayyorlaydigan bo'limlarida, korxona omborlaridagi tayyor dori vositalarini qadoqlash va markirovkalash bo'yicha operator sifatida faoliyat yuritish.	Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholash Ishlab chiqarish jarayonidagi zarur ko'nikmalarni avtomatizm darajasida egallash	KK-9 Dori-darmonlarni tayyorlash jarayonida ishtirok etish. KK-10. O'rnatilgan tartibda hujjatlarni yuritish.
B/02.4	Dori vositalari sifatini nazorat qilish, saqlash va tarqatish va me'yoriy hujjatlarni yuritish	Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholash Dori moddalari, xom ashyolarni moddalarning fizik–kimyoviy xossalriga, asosan saqlash va to'plash Dori xom ashyosini qabul qilish, dori vositalari tibbiy buyumlar va qo'shimcha materiallarni qabul qilish, qadog'ini tekshirish	KK-10. O'rnatilgan tartibda hujjatlarni yuritish. KK-11. Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish.

B/03.4	Dori vositalarini ishlab chiqarish operatorining mas'uliyati va xuquqiy-ahloqiy javobgarliklarini bilish	Ish faoliyatini talab darajasida tashkil etishni Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholash, xizmat doirasida sog'lomlashtiruvchi choralar o'tkazish	KK-12. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. KK-13. Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.
S/01.5	Favqulodda vaziyatlarda aholiga tez tibbiy yordam ko'rsatish	Favqulotda vaziyat yuz bergan joyga zudlik bilan yetib borish va o'z kasbiy faoliyatini amalga oshirish Maxsus kiyim va individual himoya vositalari (xalat, qalpoqcha, niqob, tibbiy qo'lqop, baxilla, ko'zoynak), tibbiy asbob uskunalar, dori moddalari va xom ashyolardan foydalanish Muomala madaniyati va verbal, noverbal muloqot ko'nikmasiga ega bo'lish Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish Mehnat va texnika xavfsizligini ta'minlash Patsiyentlar bilan muloqot o'rnatish Patsiyent oila a'zolari bilan muloqot yuritish	KK-14. O'z kasbiy vazifalarni aniq va sifatli bajarish bo'yicha ma'lumot olish, o'rta tibbiy xodim ishini takomillashtirish borasida takliflar kiritish.

S/02.5	Aseptika va antiseptika bo'yicha bilim va ko'nikmalariga ega bo'lishi	Dezinfeksiya ishlarini o'tkazish, joriy va mukammal tozalash ishlarini olib borish Belgilangan me'yoriy hujjatlar asosida davriy tibbiy ko'rikdan o'tib borish	KK-15. Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish. bo'yicha ishlarni tashkil etish.
		Lavozim vazifalari va majburiyatlarini chuqur anglash Mehnat va texnika xavfsizligi qoidalariga amal qilish Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish	KK-16. Kasbiy faoliyat doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonunligini anglash.

O'qitish natijalarini aniqlash

Kasbiy kompetensiya	Bilim	Ko'nikma	O'qitish natijasi
KK-1 Inson xayoti faoliya-tining turli yoshlar davr-larida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri haqida tushunchaga ega bo'lish.	Aseptika va antiseptika qoidalarini ; Infeksion xavfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).; Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri .	Mexnat muxofazasi qoidalariga rioya qilish. Stomatologik asbob-uskunalarini zararsizlantirish va qon infeksiyalaridan tozalash va sterilizatsiya qilish. Stomatologiya yo'nalishi bo'yicha faoliyat doirasida profilaktik va davolash-dagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish. Stomatologiya xonalari asbob-uskunalarini va xom-ashyolarni qabul qilish va ro'yhatdan chiqarish bo'yicha hujjatlarni olib borish	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini biladilar.

KK-2 Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etish.	Dorixona muassasalarida mol va moddiy boyliklarni inventrizatsiya qilish bo'yicha yuritiladigan yuridik hujjatlar, inventarizatsiya o'tkazish tartibini; inventarizatsiya hisobotini tuzishni tabiiyyo'qotish me'yorini hisoblash.	Ish joyini, mehnatni muhofaza qilish, sanitariya gigiyena, yuqumli kasalliklar va yong'in xavfsizligi talablariga muvofiq tashkil etish Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini bilishi O'z kasbiy vazifalarni aniq va sifatli bajarish bo'yicha ma'lumot olish, o'rta tibbiy xodim ishini takomillashtirish borasida takliflar kiritish Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etish Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri haqida tushunchaga ega bo'lish	Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etishni o'rganadilar.
KK-3 Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini ;	Dori-darmonlarning tasnifini, farmakologik ta'sirini, ishlatilishiga oid ko'rsatmalarni, keltirib chiqaradigan nojo'ya ta'sirlarini, farmakodinamika va farmakokinetikasini.	Standart va nostandart vaziyatlarda qaror qabul qilish professional vazifalarni samarali bajarish, professional va shaxsiy rivojlanish uchun zarur ma'lumotlarni izlash va ulardan foydalanish Ish joyini, mehnatni muhofaza qilish, sanitariya gigiyena, yuqumli kasalliklar va yong'in xavfsizligi talablariga muvofiq tashkil etish	Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini o'rganadilar va amaliyotda qo'llaydilar.

		Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini o'rganish va amaliyotda qo'llash Retseptsiz beriladigan dori-darmonlar, tibbiy jihozlar va bemor parvarishi uchun zarur gigiyenik jihozlar ro'yxatini tuzish.	
KK-4 Dori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish. .	Dorixona muassasalarida va ishlab chiqarish; korxonalarida dori shakllari; Zamonaviy texnologiya asosida ishlab chiqarishni .	Mehnat muxofazasi talablariga rioya qilish Ish joyida texnika havfsizligi qoidalariga rioya qilishni Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishishDori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish. Istemolchiga sifatli dori-darmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha gigiyenik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish. Iste'molchi talabini o'rganish va shu asosida omborga talabnoma berishDori vositalarini fizik-kimyoviy xossalari, farmakologik xususiyatlpriga ko'ra to'g'ri saqlash	Dori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni amaliyotda qo'llaydilar.
KK-5 Dorixona istemolchiga sifatli doridarmonlar, tibbiyot jihozlari va	Dorixona muassasalarida zaruriy me'riy hujjatlarni to'g'ri yuritish; Hisob va hisobot hujjatlarini rasmiylashtirish.	Dori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish. Istemolchiga sifatli dori-darmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha gigiyenik	Dorixona istemolchiga sifatli doridarmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha

bemorlarning parvarishi bo'yicha gigienik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish.		maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish. Iste'molchi talabini o'rganish va shu asosida omborga talabnoma berishDori vositalarini fizik-kimyoviy xossalari, farmakologik xususiyatlpriga ko'ra to'g'ri saqlash	gigienik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshiradilar
KK-6 tseptsiz beriladigan doridarmonlar, tibbiy jihozlar va bemor parvarishi uchun zarur gigienik jihozlar ro'yxatini ;.	Dorixona muassasalarida kasb faoliyatiga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish; maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali; bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishishni bilish, mehnatni ilmiy;tashkil qilish talablari bo'yicha ish o'rnini jihozlash .	Mehnat muxofazasi talablariga rioya qilish Ish joyida texnika havfsizligi qoidalariga rioya qilishni Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish Tayyorlanayotgan dori vositasini fizik-kimyoviy xossalariidan kelib chiqib, tegishli sharoitni ta'minlash Dori vositasini qadoqlash va tegishli tartibda markirovkalash Tibbiy jihozlar va o'lchov asboblaridan to'g'ri foydalanish Retseptsiz beriladigan dori-darmonlar, tibbiy jihozlar va bemor parvarishi uchun zarur gigiyenik jihozlar ro'yxatini tuzish Retseptni to'g'ri tahlil qilish va dori vositasini tayyorlash algoritmini amaliyotda qo'llash	Retseptsiz beriladigan doridarmonlar, tibbiy jihozlar va bemor parvarishi uchun zarur gigienik jihozlar ro'yxatini to'g'ri tanlash bo'yicha tavsiyalar beradilar.

KK-7 Iste'molchi talabini o'rganish va shu asosida omborga talabnoma berish.	Tasodifiy holatlarda bemorlarga shifokorgacha birinchi tibbiy yordamni ko'rsatish. .	Feldsher-farmatsevt faoliyati doirasida davolash-dagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish Shifokor ko'rsatmasiga binoan muolajalarni amalga oshirish Bemorlarni shoshilinch tibbiy yordam bo'limlariga va ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam tashkilotlariga transportirovka (evakuatsiya) qilish Shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordamni ko'rsata bilishi Istemolchiga sifatli dori-darmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha gigiyenik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish. Iste'molchi talabini o'rganish va shu asosida omborga talabnoma berish	Iste'molchi talabini o'rganish va shu asosida omborga talabnoma berish haqida bilim va ko'nikmaga ega bo'ladilar.
KK-8 Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritish	Dorixona muassasa va tashkilotlarida rahbariyatga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.	Kasbiy etika va deontologiya talablariga amal qilish Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etish.	Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritishni amaliyotda qo'llaydilar

		Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritish Hujjatlarni to'ri rasmiylashtirish	
KK-9 Dori-darmonlarni tayyorlash jarayonida ishtirok etish.	Farmatsevt assistenti o'z malakasini oshirishi, faoliyatini takomillashtirish bo'yicha takliflar kiritish .	Mehnat muxofazasi talablariga rioya qilish Texnika havfsizligi qoidalariga rioya qilish Kasbiy faoliyat doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarni qonuniyligini anglash Aseptika va antiseptika qoidalariga amal qilish Mexanizmlarni ishlash tartibini va jarayonni boshqara olish	Dori-darmonlarni tayyorlash Va ulardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.
KK-10 O'rnatilgan tartibda hujjatlarni yuritish.	Aholi o'rtasida targ'ibot va tashviqot ishlari; olib borishni bilish, vaziyatga qarab, aholi o'rtasida suhbatlar o'tkazish, OAV larida chiqishlar qilish, seminar , treninglar o'tkazish.	Kasbiy etika va deontologiya talablariga amal qilish Hujjatlarni to'ri rasmiylashtirish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni; xizmat doirasidagi sog'lomlashtiruvchi choralar o'tkazish Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish	O'rnatilgan tartibda hujjatlarni Yuritadilar.
KK-11 Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish	O'z zimmasiga yuklatilgan vazifalarni bajarishda qonuniy hujjatlar.	Mehnat muxofazasi talablariga rioya qilish Ish joyida texnika havfsizligi qoidalariga rioya qilishni	Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish

maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish.		Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish Tayyorlanayotgan dori vositasini fizik-kimyoviy xossalaridan kelib chiqib, tegishli sharoitni ta'minlash Dori vositasini qadoqlash va tegishli tartibda markirovkalash Tibbiy jihozlar va o'lchov asboblardan to'g'ri foydalanish	maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishadilar.
KK-12 Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.	Aholi, sog'liqni saqlash, kasalliklarni oldi; olish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish; -Sog'lom va bemor odamning oldam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri.	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish Shifokor ko'rsatmasiga binoan muolajalarni amalga oshirish Bemorlarni shoshilinch tibbiy yordam bo'limlariga va ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam tashkilotlariga transportirovka (evakuatsiya) qilish	Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatadilar
KK-13 Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda	Dorixona muassasalarida mol va moddiy boyliklarni inventrizatsiya qilish bo'yicha yuritiladigan yuridik hujjatlarni ; inventarizatsiya o'tkazish tartibini ; inventarizatsiya hisobotini tuzishni, tabiiy yo'qotish me'yorini hisoblash.	Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etish. Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritish Hujjatlarni to'ri rasmiylashtirish Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni	Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar

yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.		amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish	haqida ma'lumot taqdim etadilar.
---	--	---	-------------------------------------

KK-14 O‘z kasbiy vazifalarni aniq va sifatli bajarish bo‘yicha ma’lumot olish, o‘rta tibbiy xodim ishini takomillashtirish borasida takliflar kiritish.	Dori-darmonlarning tasnifini, farmakologik ta’sirini, ishlatilishiga oid ko‘rsatmalarni, keltirib chiqaradigan nojo‘ya ta’sirlarini, farmakodinamika va farmakokinetikasini .	Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko‘rsatma va moneliklarini bilish Standart va nostandart vaziyatlarda qaror qabul qilish professional vazifalarni samarali bajarish, professional va shaxsiy rivojlanish uchun zarur ma’lumotlarni izlash va ulardan foydalanish Ish joyini, mehnatni muhofaza qilish, sanitariya gigiyena, yuqumli kasalliklar va yong‘in xavfsizligi talablariga muvofiq tashkil etish	O‘z kasbiy vazifalarni aniq va sifatli bajarish bo‘yicha ma’lumot olish, o‘rta tibbiy xodim ishini takomillashtirish borasida takliflar kiritadilar.
KK-15 Aholining turli qatlamlari orasida sog‘lom turmush tarzini shakllantirish bo‘yicha ishlarni tashkil etish.	Dorixona muassasalarida va ishlab chiqarish korxonalarida dori shakllari; Zamonaviy texnologiya asosida ishlab Chiqarish.	Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni; xizmat doirasidagi sog‘lomlashtiruvchi choralar o‘tkazishni Aholining turli qatlamlari orasida sog‘lom turmush tarzini shakllantirish bo‘yicha ishlarni tashkil etish Mehnat muxofazasi talablariga rioya qilish Texnika havfsizligi qoidalariga rioya qilish Kasbiy faoliyat doirasida o‘z vakolatlari, ma’suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarni qonuniyligini anglash Aseptika va antiseptika qoidalariga amal qilish Tayyorlangan dori turlari sifatini (organoleptik) nazorat qilish	Aholining turli qatlamlari orasida sog‘lom turmush tarzini shakllantirish bo‘yicha ishlarni tashkil etadilar.
KK-16 Kasbiy faoliyat doirasida o‘z vakolatlari, ma’suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglash.	Dorixona muassasalarida zaruriy me’riy hujjatlarni to‘g‘ri yuritishni bilish. Hisob va hisobot hujjatlarini rasmiylashtirish. .	Kasbiy faoliyat doirasida o‘z vakolatlari, ma’suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarni qonuniyligini va mas’uliyatini anglash Hisobot shakllari va hujjatlarni yuritish talablariga amal qilish Hujjatlarni to‘g‘ri rasmiylashtirish	Kasbiy faoliyat doirasida o‘z vakolatlari, ma’suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglab etadilar.

Kvalifikatsiya bo'yicha professional modullarni shakllantirish

O'qitish natijasi	O'quv modul mazmuni	Professional modul nomi
KK-1 Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davr-larida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri haqida tushunchaga ega bo'lish	Anatomiy, fiziologiy va patologiya odam organizmining shaklini, tuzili-shini, uning rivojlanish jarayonini o'rgatadi va ayni vaqtda har bir shaxsga, jinsga, yoshiga xos morfo-fiziologik va ruxiy o'zgarishlari, shuningdek muxit sharoitlarining a'zolar tuzilishi, vazifalariga ta'siri haqida ma'lumot berish, olingan nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llab bemorlarni tekshirish, kasalliklarni aniqlash, bemorlarni parvarish qilishda qo'llash haqidagi bilim, ko'nikma va malakani shakllantirish.	PM-1 Anatomiy, fiziologiy va patologiya
KK-2 Maxsulotlar va moddiy boyliklarni inventarizatsiyadan o'tkazishni tashkil etish.	Turli mulkchilik shaklidagi dorixonalar ishini tashkil qilish, dorixonalarda retseptlarni qabul qilish va ular asosida dori vositalarni berish, dorixonalarda keltirilgan va sotilgan tovarlarni hisobi va hisobotini olib borish, dorixonaning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarni taxlil qilish va rejalashtirish, farmasevtik marketing asoslari bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.	PM-1 Farmatsevtika ishini tashkil qilish va boshqarish.
KK-3 Dori-darmonlarning farmakologik xususiyatlarini, ko'rsatma va moneliklarini bilishi.	Talabalarni tibbiyotda qo'llanadigan asosiy dori vositalarining farmakologik xususiyatlarini, dori vositalarining ta'sir mexanizmi, dori vositalarining tasnifi, chiqarilish shakllari va b. bilan tanishtirish. farmakologik laboratoriyada mavjud asbob-uskunalarining ishlash printsiipi bilan tanishtirish, laboratoriya asbob – uskunalarida ishlashni o'rgatish, dori vositalarini samarasini amalda tajribalarda ko'rish, dori moddalarining nojo'ya ta'sirlarini va uning oldini olishni o'rgatish.	PM-1 Farmakologiya asoslari
KK-4 Dori-darmonlarni to'g'ri saqlash, tarqatish va ta'minlash bo'yicha bilim	Dorixona sharoitida ishlab chiqariladigan qattiq, suyuq, yumshoq va ineksion dori turlarini tayyorlash usullari, dori tayyorlashda ishlatiladigan yordamchi moddalar, ularning sifati va mutanosibligini, dorixonada dori turlarni tayyorlashda h.ozirgi zamon talablarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilish.	PM-1 Dori turlari texnologiyasi.

va ko'nikmalarni o'zlashtirish. .		
KK-5 Dorixona istemolchiga sifatli doridarmonlar, tibbiyot jihozlari va bemorlarning parvarishi bo'yicha gigienik maxsulotlar bilan ta'minlash ishlarini amalga oshirish. KK-6 Retseptsiz beriladigan doridarmonlar, tibbiy jihozlar va bemor parvarishi uchun zarur gigienik jihozlar ro'yxatini bilish.	Farmasevtik tashkilotlarida farmasevtika faoliyatining zamonaviy talablar asosida tashkil etish Tibbiyot va farmasevtika tovarlar haqida ma'lumot beradi. Ularni ishlatilishi va saqlanishi, Tovar turlari va assortimentini o'rgatadi. Tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi fani bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish asosida, respublika aholisi va davolash-profilaktika muassasalarining dori vositalari va tibbiyot buyumlariga bo'lgan talabini qondirishda samarali boshqaruv tizimini shakllantiradi va uni rivojlantirishga zamin yaratadi.	PM-1 Tibbiy va farmatsevtik tovarshunoslik
KK-7 Iste'molchi talabini o'raganish va shu asosida omborga talabnoma berish. KK-8 Iste'molchidan qabul qilingan pullarning kassa operatsiyasi (amaliyoti)ni va pul muomalasi hisobotini yuritish	Turli mulkchilik shaklidagi dorixonalar ishini tashkil qilish, dorixonalarda retseptlarni qabul qilish va ular asosida dori vositalarni berish, dorixonalarda keltirilgan va sotilgan tovarlarni hisobi va hisobotini olib borish, dorixonaning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarni taxlil qilish va rejalashtirish, farmasevtik marketing asoslari bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.	PM-2 Farmatsevtika ishini tashkil qilish va boshqarish.
KK-9	Farmasevtik tashkilotlarida farmasevtik biotexnologiyaning zamonaviy talablar asosida tashkil etish	PM-2 Farmasevtik biotexnologiya

Dori-darmonlarni tayyorlash jarayonida ishtirok etish.	Tibbiyot va farmasevtika tovarlarni innovatsion metodlar orqali ishlab chiqish usullari haqida ma'lumot beradi. Farmasevtik biotexnologiya moduli bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish asosida, respublika aholisi va davolash-profilaktika muassasalarining dori vositalari va tibbiyot buyumlariga bo'lgan talabini qondirishda samarali ishlab chiqarish tizimini shakllantiradi va uni rivojlantirishga zamin yaratadi.	
KK-10 O'rnatilgan tartibda hujjatlarni yuritish.	Hamshiralik ishi bo'yicha barcha amaliy ko'nikmalarni o'rgatish; -sifatli, jahon andozalariga javob beradigan mohir kasb egasi bo'lgan mutaxassis kadrlarni tayyorlash; -parvarishlash usullarini, turli laborator va instrumental tekshiruvlarga kerakli jihozlarni va bemorlarni tayyorlash; -o'quvchilarda bemorlarga davolash profilaktika muassasalarida va uy sharoitlarida yordam berishni o'rgatish; kasalliklarni oldini olishga bo'lgan bilimlarni o'rgatish; -ularda malaka va ko'nikmalarini hosil qilish.	PM-2 Hamshiralik ishi texnikasi
KK-11 Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish.	Organik birikmalar tuzilishi, organik birikmalarning uglevodorodlar, organik galogen birikmalar, spirtlar, fenollar, oksobirikmalar, karbon kislotalar, aminlar, diazo- va azobirikmalar sinflarining asosiy kimyoviy xossalari va ularni olish usullari xaqida bilimlarni shakllantirish xamda ularni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini xosil qilish. moddalarni kimyoviy tarkibini, xossalarini, ularni sifat va miqdor jihatdan analiz qilishni bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish. farmakopeyaviy tahlil usullari, dori moddalari miqdorini aniqlash usullari, uglevodorodlar, atsiklik alkanlar galogen hosilalari, spirtlar, aldegidlar va uglevodlarning tibbiyotda qo'llaniladigan preparatlari, alifatik karbon kislotalar, alifatik aminokislotalar guruhiga kirgan dori vositalari, betalaktam antibiotiklar – penitsillinlar va sefolosparinlarning dori vositalari, fenollar, paraaminofenollar,	PM-2 Organik kimyo Analitik kimyo Farmasevtik kimyo

	tetratsiklin, naftaxinon hosilalari va ularning xosilari, aromatik aminokislotalar va ularning hosilalari	
KK-12 Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.	Tibbiyotda qo'llanadigan asosiy dori vositalarining farmakologik xususiyatlarini, dori vositalarining ta'sir mexanizmi, dori vositalarining tasnifi, chiqarilish shakllari bilan tanishtirish. farmakologik laboratoriyada mavjud asbob-uskunalarining ishlash prinsipi bilan tanishtirish, laboratoriya asbob – uskunalarida ishlashni o'rgatish, dori vositalarini samarasini amalda tajribalarda ko'rish, dori moddalarining nojo'ya ta'sirlarini va uning oldini olishni o'rgatish. Modulni o'qitishdan maqsad– eksperimental farmakologiyaning asosini va modellarini hamda yo'l - yo'riqlarini o'rgatishdan iborat.	PM-2 Klinik farmatsiya asoslari Farmasevtik yordam asoslari
KK-13 Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.	Umumiy va tibbiy psixologiyasi moduli tibbiyot yo'nalishida tayyorlanadigan kasblar uchun umumkasbiy modullardan biri bo'lib , O'quv chi larda inson ruhiyati, ruhiy jarayonlar o'zgarganda bemorda kuzatiladigan o'ziga xos xususiyatlariga doir bilimlarni hosil qilish. Umumiy va tibbiy psixologiyasi modulining tibbiyot amaliyotidagi o'rnidan kelib chiqib, mavzularni o'zlashtirish davomida ruhiy holatlar klassifikatsiyasi, tibbiy psixologiyani asosiy obyektlar haqida tushuncha berish bilan birga, turli kasalliklarda bemorlar va tibbiyot xodimlari o'rtasidagi munosabatlar psixologiyasi, tibbiyot xodimining etika va deontologiya masalalarini o'rgatadi.	PM-2 Tibbiy psuxologiya va shahslararo muloqot
KK-14 O'z kasbiy vazifalarni aniq va sifatli bajarish bo'yicha ma'lumot olish, o'rta tibbiy xodim ishini takomillashtirish borasida takliflar	Talabalarni tibbiyotda qo'llanadigan asosiy dori vositalarining farmakologik xususiyatlarini, dori vositalarining ta'sir mexanizmi, dori vositalarining tasnifi, chiqarilish shakllari va b. bilan tanishtirish. farmakologik laboratoriyada mavjud asbob-uskunalarining ishlash printsipi bilan tanishtirish, laboratoriya asbob – uskunalarida ishlashni o'rgatish, dori vositalarini samarasini amalda tajribalarda ko'rish, dori moddalarining nojo'ya ta'sirlarini va uning oldini olishni o'rgatish.	PM-2 Farmakologiya asoslari Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika

kiritish.	O‘zbekiston Respublikasi mehnat va bandlik sohasidagi huquqiy siyosat mohiyatini tushunib yetishga ko‘maklashish, mehnat qonunchiligining asosiy tushunchalari va qoidalari bilan tanishtirish. mehnat huquqi haqida mustahkam bilimlar, barqaror ilmiy dunyoqarashni shakllantirish.	
KK-15 Aholining turli qatlamlari orasida sog‘lom turmush tarzini shakllantirish bo‘yicha ishlarni tashkil etish.	Turli xil-tibbiy, tabiiy, biologik, ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, falsafiy, ma‘rifiy, ma‘naviy va boshqa fanlar asosida vujudga kelgan integrativ fan ekanligini ta’kidlash. Valeologiya - inson salomatligi to‘g‘risidagi fan ekanligini isbotlash. «O‘zligini anglash»ning valeologik ahamiyatini tushuntirish. Har bir inson organizmidagi o‘z ichki imkoniyatini (potensialini) mustahkamlashga intilishi kerakligiga da‘vat etish. Organizm quvvatini-salohiyatini oshirishlikda barcha imkoniyatlardan samarali foydalanishlikka intilishi kerakligini eslatib o‘tish. Har bir shaxs o‘zi va boshqalar uchun «Soglom turmush tarzini» yaratishligi. «Soglom avlod orzusi»da yashashlik va unga erishishlikka imkoniyat yaratishlik. Salomatlikni saqlash, mustahkamlash va uzoq umr ko‘rishlikka da‘vat etishlik.	PM-2 Valeologiya,Nutristologiya,Dietologiya
KK-16 Kasbiy faoliyat doirasida o‘z vakolatlari, ma’suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonunyligini anglash.	O‘zbekiston Respublikasi mehnat va bandlik sohasidagi huquqiy siyosat mohiyatini tushunib yetishga ko‘maklashish, mehnat qonunchiligining asosiy tushunchalari va qoidalari bilan tanishtirish. mehnat huquqi haqida mustahkam bilimlar, barqaror ilmiy dunyoqarashni shakllantirish.	PM-2 Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi

Professional ta'limning tayyorlov yo'nalishi:
910400-Farmatsiya ishi

Namunaviy o'quv reja						
Professional ta'lim darajasidagi mutaxassislik kodi va nomi:		Kvalifikatsiya		O'qish muddati:	O‘qish shakli, ishlab chiqilgan yili:	QR kodi:
50910401-Farmatsiya		Farmatsevt assistenti		3 yil	kunduzgi	
				2024-yil		
I. O‘quv jarayonining tarkibiy qismlari						
T/R	Blok nomi	Kreditlar miqdori:	Umumiy yuklama:	Auditoriya o‘quv yuklamasi:	Mustaqil ta’lim soati:	Foizda:
1	"Ijtimoiy-kommunikativ ko'nikmalar" moduli	26	780	520	260	14
2	Umumtibbiy fanlar moduli	12	360	252	108	7
3	Kimyoviy fanlar moduli	20	600	432	168 11	20
4	Mutahassislik fanlar moduli	57	1710	1212	498	32
5	Tibbiy fanlar moduli	15	450	318	132	8
6	"Farmatsevtik amaliyoti" moduli	39	1170	816	354	22
7	Elektiv modullar	8	240	168	72	4
8	Davlat imtihoni (attestatsiyasi)	3	90	62	28	2

Jami:	180	5400	3780	1620	100
-------	-----	------	------	------	-----

I. O'quv jarayonining tarkibiy qismlari

№	Fanning malakaviy kodi	Blok, fan (modul)lar nomi	Modulga berilgan umumiy kredit	O'quvchining umumiy yuklamasi, soatda								Kreditlarning kurslar, semestrlar va haftalar bo'yicha taqsimoti					
				Umumiy yuklama hajmi		Umumiy yuklama hajmi					Mustaqil ta'lim	1-kurs		2-kurs		3-kurs	
				Semestrlar va ulardagi haftalar soni													
				1-semestr	2-semestr	3-semestr	4-semestr	5-semestr	6-semestr								
20 hafta	20 hafta	20 hafta	20 hafta	20 hafta	20 hafta												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.0		"Ijtimoiy-kommunikativ ko'nikmalar" moduli	26	780	14	520	114	364	0	42	260	12	8	3	0	3	0
1.1	KFOR'T 1102	O'zbek (rus) tili	4	120		84		84			36	2	2				
1.2	TXT 1106	Xorijiy til	4	120		84		84			36	2	2				
1.3	LTTT 1102	Lotin tili va farmatsevtik terminologiya	4	120		84		84			36	4					
1.4	TPShM 1103	Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot	3	90		64	44	8		12	26			3			
1.5	TAT 1103	Tibbiyotda axborot texnologiyalari	4	120		84	20	64			36		4				
1.6	O'EYT1204	O'zbekistonni eng yangi tarixi	4	120		60	30			30	60	4					
1.7	BA 1502	Biznes asoslari	3	90		60	20	40			30					3	
2.0		Umumtibbiy fanlar moduli	12	360	7	252	190	58	0	4	108	10	2	0	0	0	0
2.1	AFP11208	Anatomiya, fiziologiya va patologiya	6	180		126	106	20			54	4	2				
2.2	TBUG1102	Tiibbiy biologiya. Umumiy genetika	2	60		42	26	16			18	2					
2.3	EG1104	Umumiy gigiyena va ekologiya	2	60		42	26	16			18	2					
2.4	V1202	Valeologiya	2	60		42	32	6		4	18	2					
3.0		Kimyoviy fanlar moduli	20	600	11	432	110	310	12	0	168	4	10	2	4	0	0
3.1	NK1106	Noorganik kimyo	6	180		138	30	104	4		42		6				
3.2	OK1103	Organik kimyo	4	120		84	20	64			36	4					
3.3	AK1103	Analitik kimyo	4	120		84	20	60	4		36		4				
3.4	FK1203	Farmasevtik kimyo	6	180		126	40	82	4		54			2	4		

4.0		Mutahassislik fanlar moduli	57	171 0	32	121 2	404	808	0	0	498	4	4	10	13	12	14	57
4.1	MK1204	Mutaxassislikka kirish	4	120		84	60	24			36	4						4
4.2	FA12305	Farmakologiya asoslari	10	300		222	80	142			78		4	4	2			10
4.3	DTT12305	Dori turlari texnologiyasi	10	300		222	64	158			78			2	4	4		10
4.4	FBA13404	Farmasevtik biotexnologiya asoslari	4	120		84	20	64			36					2	2	4
4.5	TFT1202	Tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi	6	180		126	40	86			54				4	2		6
4.6	F1303	Fitoterapiya	6	180		126	40	86			54					2	4	6
4.7	FBA12304	Farmakognoziya va botanika asoslari	7	210		138	40	98			72			4	3			7
4.8	FITQB12305	Farmasevtika ishini tashkil qilish va boshqarish	6	180		126	40	86			54					2	4	6
4.9	KF1403	Klinik farmatsiya	4	120		84	20	64			36						4	4
5.0		Tibbiy fanlar moduli	15	450	8	318	100	218	0	0	132	0	0	7	5	3	0	15
5.1	HIT1303	Hamshiralik ishi texnikasi	6	180		126	40	86			54			4	2			6
5.2	KPBTYo1403	Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam	3	90		64	20	44			26			3				3
5.3	YuK1403	Yuqumli kasalliklar	3	90		64	20	44			26				3			3
5.4	FHT1403	Favqulotda holatlar tibbiyoti	3	90		64	20	44			26					3		3
6.0		"Farmatsevtik amaliyot" moduli	39	117 0	22	816	0	816	0	0	354	0	6	6	8	8	11	39
6.1	FA1206	2 semestr (mutaxassislikka kirish amaliyoti)	6	180		126		126			54		6					6
6.2	FA1306	3 semestr (davolash-profilaktika muassasalari dorixonasi mutaxassislarning yordamchisi, fitobarmen yordamchisi)	6	180		126		126			54			6				6
6.3	FA1408	4 semestr. (davolash-profilaktika muassasalari dorixonasi mutaxassislarning yordamchisi, farmatsevtik sanoati korxonalarida operator yordamchisi)	8	240		168		168			72				8			8
6.4	FA1508	5 semestr (davolash-profilaktika muassasalari dorixonasi mutaxassislarning yordamchisi, farmatsevtik sanoati korxonalarida operator yordamchisi, dorixona xodimining yordamchisi, fitobarmen yordamchisi)	8	240		168		168			72					8		8

6.5	FA1611	6 semestr. Bitiruv oldi amaliyoti	11	330		228		228			102						11	11
7.0		Elektiv modullar	8	240	4	168	0	168	0	0	72			2	0	4	2	8
7.1		Jismoniy tarbiya va sport	2	60		42		42			18			2				2
7.2		Fakultativ mashg'ulotlar hududiy komponentlardan kelib chiqib belgilanadi	6	180		126		126			54					4	2	6
8.00		Davlat imtihoni (attestatsiyasi)	3	90	2	62	31	31			28						3	3
JAMI			180	5400	100	3780	949	2773	12	46	1620	30	30	30	30	30	30	180

III. Tushuntirish xati

- 3.1 Mazkur o'quv rejani ishlab chiqishda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 20 iyundagi "Ma'muriy islohotlar doirasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-197-sonli Qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 7-dekabrda "Professional ta'limda kredit-modul tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 648-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 7 avgustdagi "O'zbekiston Respublikasida, uzluksiz boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim tizimini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 466-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fan tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4310-sonli qarorlari asos qilib olindi.
- 3.2 Mazkur o'quv reja kredit-modul tizimiga moslashtirilgan bo'lib o'quvchi 3 yil davomida jami bo'lib 180 kreditni to'plash kerak.
- 3.3 Jami umumiy yuklama 5400 soat, shundan haftalik 30 soatni tashkil etadi.
- 3.4 Jami yillik o'quv yuklama 5400 soat, undan 3780 soati (70%) ni auditoriya soatini tashkil etadi.
- 3.5 Qoraqalpog'iston Respublikasidagi ta'lim qoraqalpoq tilida olib boriladigan guruhlarda qoraqalpoq tili o'quv rejadagi Kasbiy faoliyatda o'zbek(rus) tili faniga ajratilgan soatlar hisobidan o'qitiladi.
- 3.6 Mashg'ulotlar mazkur namunaviy o'quv rejadagi kasb (mutaxassislik) bo'yicha qabul qilingan o'quvchilar guruhi shakllangandan so'ng o'quv jarayoni jadvalida belgilangan muddatda amalga oshiriladi. Mashg'ulotlar qoidaga ko'ra 4-sentabrdan boshlanadi.
- 3.7 O'qish davrini hisobga olgan holda mazkur namunaviy o'quv reja asosida modullar va o'quv amaliyotlari soati semestrlar kesimida taqsimlanib ishchi o'quv rejasi ishlab chiqiladi va ilmiy pedagogik kengash qarori bilan tasdiqlanadi.
- 3.8 Ta'lim muassasasida o'quv rejada belgilangan barcha klinik modullar bo'yicha o'quv xonalari va "Farmatsevt assistenti" kvalifikatsiyasi bo'yicha alohida simulyatsion trening o'quv xonasi tashkil etiladi.
- 3.9 O'quv yuklamasining haftalik hajmini saqlagan holda o'quv modullari bloki hamda bloklar tarkibidagi modullarga ajratilgan soatlar hajmini 20% gacha o'zgartirishga ruhsat etiladi.
- 3.10 O'quv jarayoni jadvali o'quv, ishlab chiqarish va diplom oldi amaliyotlarini o'tkazish davri, sohadagi mavsumiylikni hamda hududning va kasbning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olib, ish beruvchilar bilan kelishilgan holda ishlab chiqiladi va Pedagogik kengash qaroriga muvofiq tasdiqlanadi.
- 3.11 O'quvchilar soni 15 dan ortiq bo'lgan guruhlarda "Kimyoviy fanlar moduli", "Farmatsevtik menejment va matematik statistika moduli", "Mutahassislik fanlar moduli", "Tibbiy fanlar moduli" bo'yicha amaliy mashg'ulotlar 160 daqiqa etib belgilanadi va kichik guruhlariga bo'lib o'qitiladi.

- 3.12** Mazkur mutaxassislik bo'yicha o'qish muddati yakunida Davlat imtixonlari o'tkaziladi. DAK 2 qismda: klinik modullarning nazariy qismi-kompyuterda test shaklida, klinik modullarning amaliy qismlar majmualari bo'yicha demonstratsion -OSKI shaklida o'tkaziladi.
- 3.13** Mazkur o'quv reja asosida barcha fanlar va amaliyotlarni to'liq o'zlashtirib kreditlarini yetarli darajada to'plagan va Davlat imtixonini ijobiy baholarga topshirgan bitiruvchilarga DAK qaroriga asosan ta'lim muassasasi direktorining buyrug'i bilan Farmatsiya yo'nalishining "Farmatsevt assistenti" kvalifikatsiyasi beriladi.
- 3.14** Ushbu kvalifikatsiya - barcha davlat va nodavlat davolash-profilaktika muassasalarida shu jumladan ixtisoslashgan tibbiy xizmat kursatuvch muassasalarda "Farmatsiya " mutaxassisligi "Farmatsevt assistenti" lavozimida mehnat faoliyatlarini boshlash huquqini beradi.
- 3.15** Elektiv modullar uchun soatlar (kreditlar) tibbiyot sohasida dolzarb mavzular, zamonaviy tibbiy xizmat ko'rsatish bo'yicha ish beruvchilarning taklif va tavsiyalarini o'rganish asosida ajratilishi tavsiya etiladi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Kasbiy faoliyatda o'zbek/rus tili		
Modul kodi	KFO’RT1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya yuklamasi 84 soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Kasbiy faoliyatda o'zbek/rus tili
Modulning maqsadi	формирование навыков профессионального общения, ведение диалога в рамках лексико-тематического минимума, на основе изученных логико-грамматических конструкций; -овладение основами научного стиля речи (на базе текстового материала по медицинской специальности) и способами терминообразования в языке специальности; - овладение основами построения
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Связное беглое чтение предложений текста. Правильная интонация речи. Правильный полный пересказ текста на русском языке. Творческое мышление при пересказе. Уметь правильно использовать грамматический материал. Полный правильный осмысленный ответ. Правильное выполнение упражнение высокая активность, творческий подход. Подводить итоги принимать решения. Самостоятельно анализирует понимать суть вопроса и активно отвечать.
Modul mazmuni	Модуль русского языка обучает студента принципам психогигиены и психопрофилактики, психологии общения медицинской сестры и пациента, мерам оказания неотложной медицинской помощи в стрессовых ситуациях, профилактике психосоматических заболеваний и применению основных психотерапевтических методов, а также позволяет использовать полученные знания на практике.
Egallanadigan kompetensiyalar	Знать основные закономерности жизнедеятельности человека в разные юношеские периоды, физиологические и патологические процессы в организме человека и их влияние на образ жизни. Обеспечение инфекционной безопасности (санитарно-гигиенические и противоэпидемические мероприятия, правила асептики и антисептики).
Bilimlar	Программа направлена на формирование у обучающихся общекультурных компетенций и общих профессиональных компетенций - знать общенаучную и специальную лексику изученной медицинской тематики, базовые грамматические явления, встречающейся в медицинской научной литературе. -уметь использовать различные виды чтения для извлечения профессионально значимой информации из специальных текстов. - владеть базовым коммуникативным модулями для осуществления участия в типовых ситуациях профессионального общения, приёмами обработки полученной информации.
Ko'nikmalar	- владеть русским языком, как средством коммуникации (в устной и письменной форме) -правильно

	воспринимать на слух текст общего содержания в объеме 18-20 предложений-понимать содержание незнакомого текста по специальности в объеме 12-14 предложений. Выделять наиболее важную информацию из услышанного, дополнять информацию на основе событий и обосновывая собственную точку зрения. - подготовить устное выступление на заданную тему на основе текста, тезиса и уметь провести беседу на заданную тему. .
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1.Musaev Sh.N. Audit. – T. Moliya, 2013, - 220 b. 2.Abdullaev A., Abduvaxobov O., Qayumov I. Audit asoslari.- T.: O'AJBNT, 2013, - 196 b 3. "Audit" to'plami I va II jildlar TDIU-2018y
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona: Elektron manitor, prezintatsiya, innovatsion doska, davriy sistema, kolba, shtativ, probilka, tagi yassi kolba, tagi yumaloq kolba, pipetka, gaz garelkasi va boshqalar
Tuzuvchilar:	Г.У.Рустам-Валиева. Преподаватель русского языка 1-Республиканского техникума общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино.
Taqrizchilar:	Н.Тураева. Преподаватель 1-Республиканского техникума, общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

№	Темы учебной программы	Содержания темы	Всего	Виды занятия	Самостоятельная работа
1	День независимости республики Узбекистан. Лексикология. Синонимы. Антонимы. Омонимы.	<u>Лексическая тема:</u> День независимости республики Узбекистан. <u>Грамматический материал:</u> Лексикология. Синонимы. Антонимы. Омонимы.	4	4	2
2	Русский язык – язык межнационального общения. Фразеологизмы.	<u>Лексическая тема:</u> Русский язык – язык межнационального общения. <u>Грамматический материал:</u> Фразеологизмы.	4	4	2
3	Ташкентская Медицинская Академия. Имя существительное. Род имен существительных. Категория числа имён существительных	<u>Лексическая тема:</u> Ташкентская Медицинская Академия. <u>Грамматический материал:</u> Имя существительное. Род имен существительных. Категория числа имён существительных	4	4	2
4	Музей здравоохранения Узбекистана Имя прилагательное. Разряды имени прилагательного.	<u>Лексическая тема:</u> Музей здравоохранения Узбекистана. <u>Грамматический материал:</u> Имя прилагательное. Разряды имени прилагательного	4	4	2
5	Анатомия и физиология человека. Местоимение. Классификация местоимений	<u>Лексическая тема:</u> Анатомия и физиология человека <u>Грамматический материал:</u> Местоимение. Классификация местоимений	4	4	2
6	Организм как единое целое. Имя числительное. Классификация числительных	<u>Лексическая тема:</u> Организм как единое целое. <u>Грамматический материал:</u> Имя числительное. Классификация числительных	4	4	2
7	Клетка. Глагол как часть речи. Неопределенная форма глагола. Спряжение глагола	<u>Лексическая тема:</u> Клетка <u>Грамматический материал:</u> Глагол как часть речи. Неопределенная форма глагола. Спряжение глагола	4	4	2

8	Ткани. Синтаксис. Словосочетание. Связь слов в словосочетании.	<u>Лексическая тема:</u> Ткани <u>Грамматический материал:</u> СинтаксисСловосочетание. Связь слов в словосочетании.	4	4	2
9	Эпителиальная тканьПростое предложение. Главные членыпредложенияПодлежащее. Сказуемое.	<u>Лексическая тема:</u> Эпителиальная ткань. <u>Грамматический материал:</u> Простое предложение. Главные члены предложения. Подлежащее. Сказуемое.	4	4	2
10	Соединительная ткань. Второстепенные члены предложения и способы их выражения	<u>Лексическая тема:</u> Соединительная ткань. <u>Грамматический материал:</u> Второстепенные члены предложения и способы их выражения	4	4	2
11	Мышечная ткань. Сложное предложение, особенности его построения	<u>Лексическая тема:</u> Мышечная ткань <u>Грамматический материал:</u> Сложное предложение, особенности его построения	4	4	2
12	Нервная ткань. Сложное предложение. Сложносочиненное Предложение	<u>Лексическая тема:</u> Нервная ткань. <u>Грамматический материал:</u> Сложное предложение. Сложносочиненное предложение	8	4	2
13	Скелет головы. Сложноподчиненное предложение	<u>Лексическая тема:</u> Скелет головы. <u>Грамматический материал:</u> Сложноподчиненное предложение	8	4	2
14	Скелет туловища. Выражение временных отношений в простом и сложном предложении	<u>Лексическая тема:</u> Скелет туловища. <u>Грамматический материал:</u> Выражение временных отношений в простом и сложном предложении	8	4	2
15	Система органов дыхания. Выражение причинно-следственных отношений в простом и сложном предложении	<u>Лексическая тема:</u> Система органов дыхания. <u>Грамматический материал:</u> Выражение причинно-следственных отношений в простом и сложном предложении	8	4	2
16	Система кровообращения. Выражение целевых и условных отношений	<u>Лексическая тема:</u> Система кровообращения <u>Грамматический материал:</u> Выражение целевых и условных отношений	8	4	1

17	Опорно-двигательная система. Научный стиль речи и его основные черты	<u>Лексическая тема:</u> Опорно-двигательная система. <u>Грамматический материал:</u> Научный стиль речи и его основные черты	8	4	1
18	Строение и состав кожи. Понятие о монологе-описании	<u>Лексическая тема:</u> Строение и состав кожи. <u>Грамматический материал:</u> Понятие о монологе-описании	8	4	1
19	Система пищеварения. Описание квалификации лица, предмета, процесса, явления	<u>Лексическая тема:</u> Система пищеварения. <u>Грамматический материал:</u> Описание квалификации лица, предмета, процесса, явления	8	4	1
20	Функции опорно-двигательного аппарата. Описание классификации предметов, явлений	<u>Лексическая тема:</u> Функции опорно-двигательного аппарата. <u>Грамматический материал:</u> Описание классификации предметов, явлений	8	4	1
	Профессиональный язык врача как микроязык специальности. Медицинская терминология. Обобщающее занятие	<u>Лексическая тема:</u> Профессиональный язык врача как микроязык специальности <u>Грамматический материал:</u> Медицинская терминология. Повторение пройденного материала	4	4	1
	Всего		120	84	36

О‘quvchilar bilimini baholash mezonlari

О‘quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

о‘quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a‘lo) baho;

о‘quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

Результаты обучения	Показатели оценки
Связное беглое чтение предложений текста. Правильная интонация речи. Правильный полный пересказ текста на русском языке. Творческое мышление при пересказе. Уметь правильно использовать грамматический материал. Полный правильный осмысленный ответ. Правильное выполнение упражнение высокая активность, творческий подход. Подводить итоги принимать решения. Самостоятельно анализирует понимать суть вопроса и активно отвечать	Связное беглое чтение предложений текста. Правильная интонация речи. Правильный полный пересказ текста на русском языке. Творческое мышление при пересказе. Уметь правильно использовать грамматический материал. Полный правильный осмысленный ответ. Правильное выполнение упражнение высокая активность, творческий подход. Подводить итоги принимать решения. Самостоятельно анализирует понимать суть вопроса и активно отвечать

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya ishi		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya ishi		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Kasbiy faoliyatda o'zbek/rus tili		
Modul kodi	KFO’RT1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 84 soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul dasturining umumiy talablari

Modul dasturining nomi	O'zbek tili
Modul dasturining dolzarbligi va professional ta'limdagi o'rni	O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim To'g'ri sidi"gi, "davlat tili haqida"gi qonunlari hamda «Kadrlar tayyorlash Milliy MODUL DASTURI»da respublikadagi oliy ta'lim respublikadagi ta'lim muassasalarida o'zbek tilini Davlat tili sifatida o'qitishni yanada takomillashtirish ko'zda tutilgan . Ushbu konsepsiya ta'lim rus va boshqa mahalliy tillarda olib boriladigan oliy ta'lim muassasalarida davlat tilini o'rgatish uchun me'yoriy hujjat hisoblanadi. Talabalar o'zbek tilidan egallashlari shart bo'lgan bilim, ko'nikma , malaka va mana'viy, madaniy dunyoqarashning zaruriy me'yorini asoslovchi ta'lim-tarbiyaviy hujjatdir. Ta'lim rus va boshqa mahalliy tillarda olib boriladigan o'rta maxsus ta'lim muassasalarida o'zbek tilini o'qitish ijtimoiy fanlar ichida muhim o'rin tutadi. Boshqa millat vakillarining davlat tili hisoblangan o'zbek tilini puxta egallashlari, milliy, madaniy qadriyatlarni o'rganish va ularga hurmat bilan munosabatda bo'lishlari taqazo etiladi. Ta'lim rus va boshqa mahalliy tillarda olib boriladigan o'rta maxsus ta'lim mutaxassislarining birinchi bosqichida o'zbek tili fani bo'yicha shu bosqich uchun belgilangan nutqiy ko'nikma ga, leksik- grammatik bilimlarga ega bo'lishlari, mustaqilravishda o'zbek tilida fikr yurita olishlari uchun til materiali va vositalaridan o'rganilgan materiallar hajmida to'g'ri va mustaqil foydalana bilishlariga erishishlari lozim.
Modul dasturining maqsadi	Ixtisoslik ta'lim yo'nalishidagi bilim va ko'nikma lar dan tashqari kundalik muloqot blan hamda manaviy – marifiy bilimlarni o'z ichiga oladigan mavzularga ham e'tibor qaratish. Amaliy mashg'ulotlarda leksik mavzular, jonli muloqatlar o'z fikrini mustaqil yozma va o'g'zaki nutq orqali foydalana olish, so'z va iboralarning tarjimasi, talaffuzi va ixtisosligiga oid so'z boyligi hamda zarur til ko'nikma larini egallashga o'rgatish .
Modul dasturining vazifalari	Asosiy leksik mavzular, jonli muloqotlar o'z fikrini mustaqil yozma va o'g'zaki nutq orqali ifodalay olish ; So'z va iboralarning tarjimasi, talaffuzi va ixtisoslikka oid so 'z boyligi hamda zarur til ko'nikma larini egallash Til o'rganish va o'zlashtirish ning barcha vositalari, ya'ni o'g'zaki nutq, o'qish, yozuv, so 'z boyligi, grammatikadan unumli va To'g'ri foydalanish ; Amaliyotda qo'llashni o'rgatish.
bilim, ko'nikma va talablar	O'qish sohasida : turli uslubiy ko'rinishdagi matnlarni o'qib, mazmunini tushunish, kerakli ma'lumotlarni olish, o'qib chiqilgan manba asosida reja, tezis, annotatsiya tuzish . Tinglash sohasida : nutqni eshitish va dialogda qatnashib, unga munosib javob qaytarish, eshitish davomida berilgan ma'lumotni reja, chizma, rasm sifatida ajrata olish. So'zlash sohasida; o'zlashtirilgan mavzuning mazmun mohiyatini og'zaki nutqda yetkaza olish, tibbiy adabiyotlarga annotatsiya, rezyume, referat tuzish. Yozma nutq sohasida : tibbiy matnlarni rus tilidan o'zbek tiliga tarjima qila olish.

	O'zbek tilida ravon so'zlay olish, mustaqil fikrini og'zaki va yozma nutq orqali erkin ifodalay olis ; So'z va iboralarni tarjima qilish;tibbiy atamalar va ixtisoslikka oid so'z boyligini oshirish; Zarur til ko'nikma larini egallash, o'zbektili grammatikasidan unumli va To'g'ri foydalanish ;
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	. Turdieva K. va hammualliflar, O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari rusiyzabon talabalari uchun darslik. T., 2018 y. 2. Turdieva K., Ahmedova D., O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari rusiyzabon talabalari uchun o'quv qo'llanma. T., 2006 y. 3. Turdieva K., Ahmedova D., O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan oliy o'quv yurtlari uchun darslik. T., 2007 y.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona: Elektron manitor, prezintatsiya, innovatsion doska, davriy sistema, kolba, shtativ, probilka, tagi yassi kolba, tagi yumaloq kolba, pipetka, gaz garelkasi va boshqalar
Tuzuvchilar:	Г.У.Рустам-Валиева преподаватель русского языка 1 – Республиканского техникума общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино .
Taqrizchilar:	Н.Тураева преподаватель 1 – Республиканского техникума общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

O‘QUV MODUL DASTURI MAZMUNI

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishni tashkiliy shakli	Mustaqil ta'im
1	O‘zbekiston- yagona Vatan. O‘zbek tili fanining maqsad va vazifalari. Davlat tili va lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosini o‘rganishning ahamiyati. O‘zbek tilining tovush tuzulishi. Unli va undosh tovushlar.	Og‘zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o‘qish, mazmunini to‘liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma’nosini izohlash. Matnni so‘zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: O‘zbek tili fanining maqsad va vazifalari. Davlat tili va lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosini o‘rganishning ahamiyati. O‘zbek tilining tovush tuzulishi. Unli va undosh tovushlar.	4	4	2
2	Oilam – tayanchim va fahrim. Leksikologiya. So‘zlarning To‘g‘ri va ko‘chma ma’nosi (omonim sinonim, antonym)	Og‘zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o‘qish, mazmunini to‘liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma’nosini izohlash. Matnni so‘zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Leksikologiya. So‘zlarning To‘g‘ri va ko‘chma ma’nosi (omonim sinonim, antonym)	4	4	2
3	Ona tili-millat ko‘zgusi. Frazeologizm	Og‘zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o‘qish, mazmunini to‘liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma’nosini izohlash. Matnni so‘zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Frazeologizm	4	4	2
4	Men shifokor bo‘lmoqchiman. Morfologiya. So‘z turkumlari. Ot haqida umumiy tushuncha .	Og‘zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o‘qish, mazmunini to‘liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma’nosini izohlash. Matnni so‘zlab berish.	4	4	2

	Otlarda son kategoriyasi. Egalik qo'shimchalarini ishlatilishi.	Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Morfologiya. So'z turkumlari. Ot haqida umumiy tushuncha . Otlarda son kategoriyasi. Egalik qo'shimchalarini ishlatilishi.			
5	Odam va uning salomatligi. Otlarda kelishik kategoriyasi.	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Otlarda kelishik kategoriyasi.	4	4	2
6	Odam organizmning hayotiy xossalari. O'zbek tilida sifatlarning o'ziga xos xususiyatlari. Sifatning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari. Sifat darajalari. Siftlarning yasaliishi.	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: O'zbek tilida sifatlarning o'ziga xos xususiyatlari. Sifatning ma'no va tuzilishiga ko'ra turlari. Sifat darajalari. Siftlarning yasaliishi.	4	4	2
7	To'qimalar, organlar va organism. Son haqida tushuncha. Sonning ma'no va tuzilishi jihatdan turlari. O'zbek tilida vaqt hisobi.	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Son haqida tushuncha. Sonning ma'no va tuzilishi jihatdan turlari. O'zbek tilida vaqt hisobi.	4	4	2
8	Tayanch-harakatlanish sistemasi. Olmosh va uning turlari, gapda qo'llanishi, vazifalari.	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish.	4	4	2

		Grammatika: Olmosh va uning turlari, gapda qo'llanishi, vazifalari.			
9	Suyaklarni tuzilishi va o'sishi. Fe'l. bo'lishli va bo'lishsiz fe'llar.	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Fe'l. bo'lishli va bo'lishsiz fe'llar.	8	4	2
10	Muskullar. Ravish haqida tushuncha. Ravishlarning ma'noga ko'ra turlari, yasalishi	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Ravish haqida tushuncha. Ravishlarning ma'noga ko'ra turlari, yasalishi	8	4	2
11	Qon va uning vazifasi. Sifatdosh. Harakatnomi	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Sifatdosh. Harakatnomi	8	4	2
12	Qon aylanishining ahamiyati, yurakning tuzulishi. Ko'makchi, bog'lovchi va yuklamalar	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Ko'makchi, bog'lovchi va yuklamalar	8	4	2
13	Nafas olish sistemasi. Modal so'z. Undov so'z. Taqliq so'z.	Og'zaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon o'qish, mazmunini to'liq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning ma'nosini izohlash. Matnni so'zlab berish.	8	4	2

		Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Modal soʻz. Undov soʻz. Taqliq soʻz.			
14	Ovqat hazm qilish sistemasi. Sintaksis. Gap va uning asosiy belgilari	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning maʼnosini izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Sintaksis. Gap va uning asosiy belgilari	8	4	2
15	Tez yordam chaqirish. Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Darak gaplar	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning maʼnosini izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Darak gaplar	8	4	2
16	Moddalar va energiya almashinuvi. Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Soʻroq gaplar	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning maʼnosini izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Soʻroq gaplar	8	4	2
17	Vitaminlar va ularning ahamiyati. Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Buyruq gaplar	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning maʼnosini izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Buyruq gaplar	8	4	1
18	Terini tuzilishi va uning funksiyasi. Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Undov gaplar	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarning maʼnosini	8	4	1

		izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Gapning ifoda maqsadiga koʻra turlari. Undov gaplar			
19	Tozalik va orastalik – sogʻlik garovidir. Soʻz birikmasi. Soʻz birikmalarning tasnifi	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarining maʼnosini izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Soʻz birikmasi. Soʻz birikmalarning tasnifi	4	4	1
20	Havoning harorati, namligi, harakat tezligi va atmosfera bosimini aniqlash.	Ogʻzaki nutq: Mavzuda oid matnni tez va ravon oʻqish, mazmunini toʻliq tinglab, tushunish. Matndagi atamalarining maʼnosini izohlash. Matnni soʻzlab berish. Mavzuga oid bahs-muhozarada ishtirok etish. Grammatika: Gap boʻlaklari. Bosh boʻlaklar.	4	8	1
Жами умумий юклама			120	84	36

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Tibbiyotda xorijiy til		
Modul kodi	TXT1126		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120soat	Auditoriya mashg‘uloti: 84soat	Mustaqil ta’lim 36soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

1. MODUL DASTURI umumiy talablar

modulDastur nomi	Kasbiy faoliyatda xorijiy til
modulning dolzarbligi va professional ta'limdagi o'rni	Globalashuv va xalqaro aloqalarning ilmiy, texnik va madaniy sohadagi ulkan taraqqiyoti inson faoliyatining barcha sohalariga, shu jumladan, tibbiyot sohasiga ham o'zining ta'sirini ko'rsatishi shubhasizdir. Tibbiyot va farmasevtika mutaxassislari uchun chet tillarini mukammal egallash mamlakat taraqqiyotida muhim ahamiyatga ega. Mazkur soha mutaxassislarini professional ta'limda chet tillari bo'yicha bilimlarni mustahkamlash hamda bu borada mahorat va ko'nikmalarini shakllantirish O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2012 yil 10 dekabrda PQ-1875-son qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Umumiy o'rta ta'lim davlat standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 1999 yil 16 avgustdagi 390-son va "O'rta maxsus ta'lim davlat standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 2000 yil 16 oktabrdagi 400-son qarorlari hamda boshqa tegishli me'yoriy hujjatlar asosida amalga oshirilmoqda. Mazkur dastur chet tillariga o'qitish jarayonining turli bosqichlarida ixtisoslik yo'nalishi, bilim darajasi va kasbiy ehtiyoji kabi xususiyatlarini hisobga olgan holda kengaytirilib, o'quv yakunida professional ta'lim muassasasining bakalavriat bosqichi bitiruvchilari uchun chet tillarini o'zlashtirishning CEFR (Common European Framework of Reference) -Umumevropa xalqaro standartlari darajalarini inobatga olingan tizimi doirasidagi V1 -chet tilini o'rganishning mustaqil muloqot darajasining egallanishi ko'zda tutilgan. Ko'rsatilgan standartlar asosida chet tillari bo'yicha tibbiyot va farmasevtika ta'lim muassasasi xususiyatlariga e'tibor bergan holda yangi dastur va kalendar-tematik rejalar tuzilishi, yangi adabiyotlar kiritilishi va muntazam ravishda takomillashtirib borilishi maqsadga muvofiqdir.
O'quv dasturning maqsadi	Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot va farmasevtika yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallashi nazarda tutiladi.
O'quv dasturning vazifalari	Modulning asosiy vazifasi soha bo'yicha chet tillarini o'rganishni yanada rivojlantirish, talabalarning mazkur yo'nalishdagi bilimlarini xalqaro standartlarga muvofiq ravishda egallashini ta'minlash, chet tilida mustaqil o'qish hamda tibbiy va farmasevtik matnlarni tushunish, tanlangan mutaxassislik bo'yicha ilmiy adabiyotlardan olingan ma'lumotlarni tushuna olishni o'zida mujassamlashtiradi.
Modul buyicha o'quvchilarning bilim, ko'nikmlaria	Ta'limning barcha bosqichlari bitiruvchilarining chet tillari bo'yicha tayyorgarlik darajasiga qo'yiladigan talablar"ga muvofiq, professional ta'lim muassasalarining ixtisosligi chet tili bo'lmagan bo'limlari barcha bosqichi talabalari (PTMda o'quv kursi boshlanishida A2 darajaga ega bo'lgan holda)

o'qish yakunida chet tili bo'yicha V1 darajani egallashlari lozim. Unga ko'ra bitiruvchi talabalar mazkur darajani ta'minlovchi tegishli kommunikativ kompetensiyalarni egallashlari, ya'ni o'rganilayotgan chet tili bo'yicha egallagan bilim, ko'nikma va malakalarni muloqot jarayonida qo'llash qobiliyatiga ega bo'lishlari lozim. Bunda professional ta'lim bo'yicha nutq ko'nikma va malakalarining grammatik, leksik, fonetik va orfografik ko'rsatkichlarining ta'lim mazmuniga muvofiq ravishda moslashtirilishi va soha bo'yicha chet tillarni bilishning umumevropa tizimiga muvofiq, ular sodda va tushunarli shaklda berilishi maqsadga muvofiqdir. Talaba xorijiy tilda kasbiy faoliyatiga oid egallagan malaka va ko'nikmalari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi, bilishi va undan foydalana olishi kabi quyidagi malakalariga ega bo'lishi kerak:

Tinglash: ma'ruza, taqdimot va munozaralar, radio va televidenie eshittirishlari, yangiliklar, intervyular, hujjatli film va shu kabi og'zaki matnlar; reklama va e'lonlar; til sohiblari nutq yozuvlari (badiiy, hujjatli filmlar, ommaviy chiqish va hokazo); til sohiblarining ijtimoiy mavzulardagi o'zaro suhbat;

tinglangan axborotning asosiy maqsadi, to'liq mazmunini tinglab tushunish malaka va ko'nikmalarini rivojlantirish.

Gapirish: Dialogik nutqijtimoiy mavzularda suhbat va norasmiy dialog; kasbiy yoki boshqa mavzularda rasmiy va norasmiy munozaralar; munozarani boshqarish, intervyu, muzokaralar va telefon orqali muloqot olib borish.

Monologik nutqixtisoslikka oid mavzularda ma'ruza tayyorlash va o'qish; munozara, dalil va isbotlarni olg'a surish, fikrni asoslab berish; reklama va maxsus mavzularda taqdimot tayyorlash hamda chiqish qilish; ma'lumotlarni umumlashtirish, maqolalar yozish, muhokama qilish.

O'qish: tanishuv o'qish, ko'z yugurtirib o'qish va sinchiklab o'qish ko'nikma va malakalarini rivojlantirish; xat-xabar, yozishmalar va elektron pochta o'qish;

maxsus materiallarni o'zida aks ettirgan autentik matnlarni o'qish; maxsus so'z va terminlarga ega matnlarni, ilmiy va kasbga oid adabiyotlarni, elektron manbalar va matbuot materiallarini o'qish.

Yozuv: turli yozishmalar, xat-xabarlar va maxsus dokladlar (eslatma, CV va hokazo) yozish;

esse, bayon, rezyume, tadqiqot ishi (maqolalar, bitiruv malakaviy ishlar) yozish.

Kasbga yo'naltirilgan bosqich: Kasbga yo'naltirilgan bosqichning asosiy maqsadi:

- nutq turlari bo'yicha kasbiy sohada chet tilini amaliy egallash;
- talabani ijodiy shaxs sifatida rivojlantirish;
- soha bo'yicha adabiyotlarni tarjima qilish malaka va ko'nikmalarini rivojlantirish;

Tinglash: kasbga yo'naltirilgan autentik materiallarni bir marta eshitib asosiy mazmunini tushunish va zarur axborotni olish;

kundalik voqealar haqida yangiliklar, reportajlarni tushunish, film qahramonlari nutqini tushunish. GapirishDialogik nutq

til sohiblari bilan erkin muloqotda bo'lish va kasbiy mavzularda o'z fikr va mulohazalarini isbotlab berish;

suhbatni boshlash va tugatishni bilish, suhbatdoshiga taklif va maslahat berish, savollariga javob berish, axborot almashish, muhokama qilinayotgan dalillarni aniqlashtirish, o'qigan yoki eshitganlarini muhokama qilish;

	matn asosiy mazmunini ifodalovchi leksik va sintaktik qurilmalarga asoslanib gapirib berish; assotsiativ tafakkurga asoslanib mulohaza, tanqid, baholash dalillar bilan isbotlash orqali o'z nutqini tuzish; ritorik xarakterga ega dialog nutq malakalarini takomillashtirish; kasbiy muloqotlar, konferensiya, simpozium, uchrashuv va munozaralarda qatnashish uchun nutq faoliyati, ko'nikma va malakalarini takomillashtirish. Monologik nutq: dolzarb muammo yuzasida barcha "Tarafdor" va "Qarshi" dalillarni keltirgan holda o'z fikrini bayon qilish; tinglagan va o'qigan matn mazmunini gapirish; mazmunga baho berish; o'rganilgan mavzular bo'yicha axborot berish o'qigan matnni tahlil qilish va sharhlash; o'qigan yoki tinglagan matnni qisqacha mazmunini bayon etish; o'rganilgan mavzuda chiqish qilish; ijtimoiy –siyosiy matnlarni o'qib sharhlab berish. O'qish: Tanishuv o'qishmatnni lug'atsiz, berilgan savol yoki umumiy mazmunini tushunish maqsadida o'qish; 10 % gacha notanish so'z bo'lgan ilmiy-ommabop, ijtimoiy-siyosiy, maxsus badiiy matnlar; matn mazmunini chet tilida yoki ona tilida so'zlab berish, paragraflarni nomlash, test topshirish. Sinchiklab (o'rganib) o'qishmatnni asosiy axborotni ajratib olgan holda mazmunini to'liq va aniq tushunib o'qish. O'qish tezligi, hajmi: maxsus, 12% gacha notanish so'zga ega bo'lgan 1600 bosma belgili ilmiy-ommabop matnni lug'atdan foydalanib 1,0 akademik soatda o'qish. Ko'z yugurtirib o'qish: matn mazmuni xususiyatlarini aniqlash; zarur axborotni matndan topish; so'z (matn) ma'no mazmunini kontekst asosida fahmlab olish; matndagi birlamchi (asosiy) ikkinchi darajali axborotni ajratish; - matn kalit so'zlarini ajrata olish; - matn qismlariga sarlavha qo'yish. Yozuv: - kasbga yo'naltirilgan bosqichda shakllangan malakalarni takomillashtirish; - referat, annotasiya yozish texnikasini takomillashtirish; - hujjatlarni rasmiylashtirishni bilish (tuzilishi, uslubi, hujjat tili) va u asosida hujjatlarni namunaga qarab, sxemaga ko'ra, klishe va iboralarni qo'llab, axborotni hisobga olib, ish yuritish vaziyatlari talablariga mos ravishda rasmiylashtirish; - berilgan mavzuda bayon, esse, rezyume tuzish, sohaga oid adabiyotlar bo'yicha referat yozish.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	. Turdieva K. va hammualliflar, O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari rusiyazon talabalari uchun darslik. T., 2018 y.

	2. Turdieva K., Ahmedova D., O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari rusiyazabon talabalari uchun o'quv qo'llanma. T., 2006 y. 3. Turdieva K., Ahmedova D., O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan oliy o'quv yurtlari uchun darslik. T., 2007 y.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona: Elektron manitor, prezintatsiya, innovatsion doska, davriy sistema, kolba, shtativ, probilka, tagi yassi kolba, tagi yumaloq kolba, pipetka, gaz garelkasi va boshqalar
Tuzuvchilar:	Г.У.Рустам-Валиева преподаватель русского языка 1 – Республиканского техникума общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино .
Taqrizchilar:	Н.Тураева преподаватель 1 – Республиканского техникума общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

2. O'quv MODUL DASTURI mazmuni

№	Mavzuning nomi	Jami	O'qitish tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1-mavzu. Unit 1. Basics	1. Our future profession Culture project: The history and development of traditional medicine	2	2	1
2-mavzu. Unit 1. Basics	2. Parts of the body 1,2 Culture project: Ttraditional European medicine	2	2	1
3-mavzu. Unit 1. Basics	3. Text:Heart and blood. Health and illness	2	2	1
4-mavzu. Unit 1. Basics	4. The Skeleton	2	2	1
5-mavzu. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	5. Nurses Culture project:Traditional Korean medicine	2	2	1

6-мавзы. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	6. Medical Practitioners Culture project: Traditional Unani medicine	2	2	1
7-мавзы. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	7. Nurse's work at the surgical department Culture project: Traditional African medicine	2	2	1
8-мавзы. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	8. About Avicenna Culture project: Traditional Asian medicine	2	2	1
9-мавзы. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	9. About Avicenna Culture project: Traditional Asian medicine	2	2	1
10-мавзы. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	10. Hospitals Culture project: Islamic medicine	2	2	1
11-мавзы. Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	11. Some good rules for nurses Culture project: Traditional Indian medicine	2	2	1
12-мавзы. Unit 3. Education and Training	12. Medical Education 1 Culture project: Siddha medicine	2	1	1
13-мавзы. Unit 3. Education and Training	13. Medical Education 2 Culture project: Siddha medicine	2	2	1
14-мавзы. Unit 3. Education and Training	14. Fractures Culture project: Non-traditional methods of treatment	2	2	1
15-мавзы. Unit 3. Education and Training	15. Fractures Culture project: : Traditional Asian medicine	2	2	1
16-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	16. Symptoms and signs Culture project: Urinotherapy	2	2	1
17-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	17. Infectious diseases Culture project: Aromatherapy	2	2	1
18-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	18. Rickets Culture project: Homeopathy	2	2	1
19-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	19. Measles Culture project: Mineral therapy	2	2	1
20-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	20. Measles Culture project: Mineral therapy.e	2	2	1
21-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	21. About incurable diseases Culture project: Sound therapy	2	2	1
22-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	22. About incurable diseases Culture project: Sound therapy	2	2	1
23-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	23. The eye Culture project: Acupuncture	2	2	1
24-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	24. The eye Culture project: Acupuncture	4	2	1
25-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	25. Fever Culture project: Diettherapy	4	2	1
26-мавзы. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	26. Fever Culture project: Diettherapy	4	2	1

27-mab3y. Unit 4.Systems, Diseases and Symptoms	27. Heart and circulation Culture project: Apitherapy	4	2	1
28-mab3y. Unit 4.Systems, Diseases and Symptoms	28. Heart and circulation Culture project: Apitherapy	4	2	1
29-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	29. Sunstroke Culture project: Manual therapy	4	2	1
30-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	30. Sunstroke Culture project: Manual therapy	4	2	1
31-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	31-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms 31. Infection Culture project: Hirudotherapy	4	2	1
32-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms Treatment	33. Mental illness Culture project: Bioenergy therapy	4	2	1
33-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms Treatment	34. Mental illness. Culture project: Bioenergy therapy	4	2	1
34-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	35. The nervous system 1,2 Culture project: Hydrotherapy	4	2	1
35-mab3y. Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	36. The nervous system 1,2 Culture project: Hydrotherapy	4	2	1
36-mab3y. Unit 5. Investigations	37. Basic investigations.X-Ray.MRI and Ultrasound Culture project: Psychotherapy	4	2	1
37-mab3y. Unit 5. Investigations	38. Basic investigations.X-Ray.MRI and Ultrasound Culture project: Psychotherapy.	4	2	
38-mab3y. Unit 6. Basics	39. The hospital team	4	2	
39-mab3y. Unit 6. Basics	40. The nursing profession	4	2	
40-mab3y. Unit 6. Basics	41. In and around the hospital	4	2	
41-mab3y. Unit 6. Basics	42. Hospital admissions	4	2	
42-mab3y. Unit 6	43. Accidents and emergencies	2	2	
	Jami soat	120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallashi nazarda tutiladi	Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallash haqida umumiy tushunchaga ega bo'ladilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo`nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Lotin tili va tibbiy terminologiya		
Modul kodi	LTTT1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya mashg`uloti: 84 Soat	Mustaqil ta`lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Lotin tili va tibbiy terminologiya
Modulning maqsadi	Lotin tili va tibbiy terminologiya modulini asosini o'zlashtirishga, shuningdek, bu bilimlarni amaliyotda qo'llash, shakllantirishga va o'quvchilarga tibbiy atamalarni lotin va yunon dubletlarini o'rganish yo'li bilan yunaltirilgan o'z kasbiy mahoratlarini kengaytirish va rivojlantirish, ularning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlarida kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	-anatomik, klinik va farmatsevtik atamalarni tuza olishni; - lotin va yunon tilida inson organizmini ifodalovchi so'zlarni bilishi va ulardan anatomiya, patologik va fiziologik anatomiya, farmakologiya va barcha mutaxassislik modullarda foydalana olishni; - berilgan tibbiy terminlarni tushunib va ularni qo'llashni; - anatomik,klinik va farmatsevtik terminologiyasi asosida lug'at boyligiga ega bo'lishni; - berilgan kasalliklarni mazmunini ochib berishni; - retseptni savodli va xatosiz yozishni
Modul mazmuni	O'quvchilarning mazkur yo'nalishdagi bilimlarini xalqaro standartlarga muvofiq ravishda egallashini ta'minlash, o'quvchilarini lotin tilida to'g'ri talaffuz qilish, grammatik formalarni tushunish va atamalarning ma'nosini bilish, mustaqil ravishda lug'atsiz yoki lug'at bilan anotomik, klinik va farmatsevtik atamalarni tarjima qila olish va tuzishga o'rgatish
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish
Bilimlar	- Lotin tili va tibbiy terminologiya modulning xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; - grammatika elementlari (tibbiy atamashunoslikda qo'llaniladigan ot va sifatlarning turlanishi, moslashuv dastur bo'yicha fe'l, old qo'shimchalar,son va sifatdosh)ni; - faol so'z boyligi tarzida 900-800 ta leksik va so'z yasash birliklarini bilishi va ulardan foydalana olishi
Ko'nikmalar	- Lotin tili va tibbiy terminologiya modulning xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; - grammatika elementlari (tibbiy atamashunoslikda qo'llaniladigan ot va sifatlarning turlanishi, moslashuv dastur bo'yicha fe'l, old qo'shimchalar,son va sifatdosh)ni; - faol so'z boyligi tarzida 900-800 ta leksik va so'z yasash birliklarini bilishi va ulardan foydalana olishi
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1. Boliyev M.N. "Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi" "O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi", Toshkent, 2013 yil 2.Boliyev M.N. "Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi" "Ibn Sino", Toshkent, 2012 yil.

Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona: Elektron manitor, prezintatsiya, interaktiv doska va boshqalar
Tuzuvchilar:	G.A.Babayeva- 2-Marg'ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi.
	U.B.Jabborova-2-Marg'ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	S.M. Madaminov – Farg'ona Jamoat salomatligi tibbiyot instituti “Normal anatomiya, operativ jarrohlik va topografik anatomiya” kafedrasini mudiri, t.f.n.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Jami yuklama	Nazariy Amaliy	Musaqil ta'lim
1	Tibbiy terminologiyaga kirish. Lotin alifbosi. Unli va undosh harflar. Urg'u qo'yish qoidalar	4	4	2
2	Diftong va digraflar. Harf birikmalari	4	4	2
3	Ot: grammatik kategoriyalar, lug'at shakli haqida tushuncha, otlarning turlanishi, rodini aniqlash. Negiz. Moslashmagan aniqlovchi ishtirokida anatomik terminlar.	8	8	2
4	Sifat: grammatik kategoriyalar. Lug'at shakli. Sifatlarning 1-2- guruhi. Murakkab anatomik atamallar. ar strukturasi. Moslashgan aniqlovchi ishtirokida anatomik terminlar	8	8	2
5	Sifat darajalari:oddiy daraja, qiyosiy daraja,orttirma daraja, yasalishi va turlanishi, qo'shimchalari.	4	4	2
6	Otlarning 3- guruhda turlanishi. Genus masculinum rodi	4	4	2
7	Otlarning 3- guruhda turlanishi. Genus femininum rodi	4	4	2
8	Otlarning 3- guruhda turlanishi. Genus neutrum rodi.	8	4	2
9	Ot va sifatlarning bosh kelishik qo'shimchalari ko'plikda. Ot va sifatlarning qaratqich kelishik qo'shimchalari ko'plikda. Nom.Plur va Gen.Plur.da anatomik terminlar	8	4	2
10	Ravish hosil bo'lishi. Tibbiyotda qo'llaniladigan olmoshlar. Sonlar: Tartib va sanoq sonlar. Lotin va grek old qo'shimchali sonlari.	8	4	2
11	Klinik atamalar yasash usullari. Suffiksatsiya. Prefiksatsiya usuli. Klinik terminlar yasovchi atama elementlar. A'zo va tana qismlarini ifodalovchi, ilm- modulni, diagnostik usullarni, davolashni, iztirobni, kasalliklarni ifodalovchi yunon atama elementlar	8	8	2
12	Yunon– lotin dubletlari. Organlardagi va to'qimalardagi patologik o'zgarishlarni, terapevtik va xirurgik usullarni jins hamda yoshni	8	4	2

	ifodalovchi, funksional va patologik holat hamda jarayonlarni ifodalovchi, turli fizik xususiyat, sifat, munosabat va boshqa belgilarni ifodalovchi yakka atama elementlar			
13	III bo'lim. Farmatsevtik terminologiyaga kirish. Dorivor moddalarning trivial nomlari. Tarkibiy qismchalar. Dori shakllari. Farmatsevtik terminlar strukturalari.	8	4	2
14	Fe'l va uning grammatik kategoriyalari. Standart retseptura formulirovkalari fe'llar bilan.	8	4	2
15	Farmatsevtik terminlarni va tarkibiy qismchalarni ishlatilishini mustahkamlash. Standart retseptura formulirovkalari ko'makchilar bilan.	8	4	2
16	Retsept strukturalari. Retsept yozish qoidalari. Tabletkalar, shamchalar va ko'z plyonkalarini yozishda tushum kelishigini qo'llanilishi	8	4	2
17	Retsepturada kimyoviy elementlar. Kislotalar. Oksidlar. Tuzlar.	8	4	2
18	Retseptda asosiy qisqartmalar.	4	4	2
Jami		120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

O'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O‘qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Modulni yakunlagan o‘quvchi biladi va bajara oladi: –anatomik, klinik va farmasevtik atamalarni tuza olishni; –lotin va yunon tilida inson organizmini ifodalovchi so‘zlarni bilishi va ulardan anatomiya, patologik va fiziologik anatomiya, farmakologiya va barcha mutaxassislik modullarda foydalana olishni; –berilgan tibbiy terminlarni tushunib va ularni qo‘llashni; –anatomik,klinik va farmasevtik terminologiyasi asosida lug‘at boyligiga ega bo‘lishni;–berilgan kasalliklarni mazmunini ochib berishni; –reseptni savodli va xatosiz yozishni	Modulni yakunlagan o‘quvchi biladi va bajarib ko‘rdilar; –anatomik, klinik va farmasevtik atamalarni tuza oldilar; –lotin va yunon tilida inson organizmini ifodalovchi so‘zlarni bilishi va ulardan anatomiya, patologik va fiziologik anatomiya, farmakologiya va barcha mutaxassislik modullarda foydalana oldilar; –berilgan tibbiy terminlarni tushunib va ularni qo‘llashi haqida bilimga ega bo‘ldilar; –anatomik,klinik va farmasevtik terminologiyasi asosida lug‘at boyligiga ega bo‘lishni;–berilgan kasalliklarni mazmunini ochib berishdi; –reseptni savodli va xatosiz yozishni bilib oldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo`nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot		
Modul kodi	TPSHM1103		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90 soat	Auditoriya mashg`uloti: 64 soat	Mustaqil ta’lim: 26 soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

1. Modul umumiy talablari

Modul nomi	Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot
Dasturning maqsadi	– Aholining turli qatlamlari bilan ishlash jarayonida muloqat psixologiyasini qo'llash; – barcha turdagi tibbiyot va davolash-profilaktika muassasalarida muloqat psixologiyasini qo'llash; – tibbiyot xodimlari faoliyatida etika va deontologiya qoidalariga rioya qilish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	– Psixologiya fanining tarmoqlari, insonning ruhiy faoliyatini o'rgatish; – psixologiyada qo'llaniladigan tekshirish uslublarini o'rgatish; – turli kasalliklarda bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasini o'rgatish; – tibbiyot xodimining faoliyatida etika va deontologiya masalalarini o'rgatish.
Bilimlar	– Umumiy va meditsina psixologiyasi asoslari» fanining tarixi, amaliy ahamiyati o'rganish uslublari. – Ruhiy jarayonlar. Ong va uning xususiyatlari. Ongning turli kasalliklarda buzilishi. – Bilish soxasi jarayonlari. – Sezgi, idrok, xotira, diqqat jarayonlari va ularning turli kasalliklarda buzilishi. – Tafakkur va nutq jarayoni. Tafakkur va nutqning kasalliklarda o'zgarishi. – Emotsiya tushunchasi va turlari. Emotsiyasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Iroda jarayoni haqida ma'lumot. SHaxs muammolari, xarakter, mijoz tushunchalari. – Psixogigiena haqida ma'lumot. – Tibbiyot xodimlari psixogigienasi. Psixoprofilaktika. Psixoterapiya. – Tibbiyot xodimlari faoliyatida etika – deontologiya masalalari. – Ambulatoriya sharoitida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Terapevtik bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar psixologiyasi masalalari. – Bolalar kasalliklarida bemorlar psixologiyasi masalalari. – Akusherlik–ginekologiya bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Ruhiy kasalliklar shifoxonasi bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.
Ko'nikmalar	– aholining turli qatlamlari bilan ishlash jarayonida muloqat psixologiyasini qo'llash; – barcha turdagi tibbiyot va davolash-profilaktika muassasalarida muloqat psixologiyasini qo'llash; – tibbiyot xodimlari faoliyatida etika va deontologiya qoidalariga rioya qilish.

O'quv rejasiga muvofiq o'zaro bog'lik bo'lgan fanning nomi	Barcha maxsus fanlar
O'qitishning tashkiliy shakli	N – nazariy ta'lim; A – amaliy ta'lim; NA – birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar MX – maxsus xonalardagi mashg'ulot
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol javob, munozara, test, amaliy topshiriq, seminar topshiriq.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1. Boliyev M.N. "Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi" "O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi", Toshkent, 2013 yil 2. Boliyev M.N. "Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi" "Ibn Sino", Toshkent, 2012 yil.
Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona: Elektron manitor, prezintatsiya, interaktiv doska va boshqalar
Tuzuvchilar:	G.A.Babayeva- 2-Marg'ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi.
	U.B.Jabborova-2-Marg'ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	S.M. Madaminov – Farg'ona Jamoat salomatligi tibbiyot instituti "Normal anatomiya, operativ jarrohlik va topografik anatomiya" kafedراسi mudiri, t.f.n.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

2. O'quv dasturi mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1	“Tibbiy psixologiya” fanining tarixi, amaliy ahamiyati va o'rganish uslublari.	Psixologiya so'zi ma'nosi, psixologiya fani va uning tarmoqlari, ruhiy hodisalari va ularning mohiyati. Tibbiy psixologiya fani asosiy masalalari, vazifalari. Psixologiyaning tekshirish uslublari. Psixologiya fani tarixi, asoschilari haqida ma'lumot, Abu Ali ibn Sinoning psixologiyaga oid fikrlari. Tibbiyot xodimi faoliyatida psixologiyaning amaliy ahamiyati, psixologiya tushunchasini izohlay bilish.	2	2	1
2	Ruhiy jarayonlar. Ong va uning xususiyatlari. Ongning turli kasalliklarda buzilishi.	Ruhiy holat va, jarayon haqida tushuncha. Ongning turlari va xususiyatlari. Normal ruhiy holat haqida ma'lumot. Ongning fiziologik mexanizmi. Individual va ijtimoiy ong. Ongning taraqqiyot etishida mehnatning roli. Ongning mo'ljallanish xususiyatlari. Turli kasalliklar, shikastlashlar va stress holatlarida ongni buzilishi. Ongning xiralashuvi: deliriy, oneyroid, amentiv, ambulatoriya avtomatizmi, qovog'i solingan holat va depersonalizatsiya. Ongni to'xtashi: obnubilyatsiya, somnolentsiya, quloq bitishi, sopor, koma va hushdan ketish holatlari. Ongi buzilgan bemor bilan munosabatda bo'lish xususiyatlari. Ongi xiralashgan, ongi buzilgan bemorlar holati baholash, yordam berish tadbirlari.	4	2	1
	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	6	2	2
3	Bilish sohasi jarayonlari. Sezgi, idrok, xotira, diqqat jarayonlari va ularning turli kasalliklarda buzilishi.	Bilish sohasi jarayonlari. Sezgi va idrok jarayoni buzilgan bemorlarga munosabatda bo'lish psixologiyasi; xotira jarayoni fiziologik asosi, turlari; Diqqat jarayonini shakllashi, turlari; xotira, diqqat jarayonining kasalliklarda buzilishi; sezgi, idrok, xotira, diqqat jarayonlari buzilgan bemorlarga munosabatda bo'lish xususiyatlari. Yagona ruhiy faoliyat haqida ma'lumot. Bilish sohasi jarayonlari haqida ma'lumot. Sezgi analizatorlari. Sezgining buzilishi anesteziya, gipesteziya, giperesteziya, paresteziyalar. Idrok – sezgi a'zolarimizga ta'sir qilib turgan narsalarning ongda bevosita aks etishidir. Idrok jarayonining shakllashi. Beixtiyoriy, ixtiyoriy idrok etish haqida. Idrok jarayoni buzilishlari: illyuziya,	4	2	2

		gallyutsinatsiya. Sezgi, idrok jarayoni buzilishi kuzatilgan bemorlarga munosabatda bo'lish psixologiyasi. Xotira. Xotiraning fiziologik asoslari. Xotira turlari. Xotiraning kasalliklarda buzilishi. Diqqat. Turli kasalliklarda diqqatning buzilishi tiplari. Xotirasi, diqqati buzilgan bemorlarga nisbatan tibbiyot xodimining munosabatda bo'lish psixologiyasi.			
4	Tafakkur va nutq jarayoni. Tafakkur va nutqning kasalliklarda o'zgarishi.	Tafakkur jarayoni tushunchasi, shakllashi va sifatleri. Aqliy operatsiyalarning asosiy turlari. Tafakkur jarayonining turli kasalliklarda buzilishi. Tafakkuri buzilgan bemorlarga munosabatda bo'lish xususiyatlari. Nutq haqidagi tushuncha. Nutqning turli kasalliklarda buzilishi: motor, sensor, amnestik afaziyalar. Aqli zaiflikning turlari. Aqli zaiflikning turlari: oligofreya, dementsiya. Nutqi buzilgan bemorlar bilan tibbiyot xodimlarning munosabatda bo'lish xususiyatlari.	4	4	2
5	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
6	Emotsiya tushunchasi va turlari. Emotsiyasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Emotsiya tushunchasi va turlari. Emotsional holatlar haqida ma'lumot: kayfiyat, ehtiros, jazava. Emotsiyalarni fiziologik mexanizmlari. Emotsiya jarayonining organizm bilan bog'liqligi, inson faoliyatidagi ahamiyati. Emotsiya jarayonining turli kasalliklarida buzilishi: eyforiya, disforiya, depressiya, emotsional ambivalentlik, emotsional loqaydlik. Emotsiyasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	4	4	2
7	Iroda jarayoni haqida ma'lumot.	Iroda jarayoni bosqich va sifatleri, iroda jarayoni haqidagi nazariyalar. Iroda jarayoni tarbiyasi. Odam irodasini shakllantirish. Tilak, xohish tushunchalari, ko'nikmalar haqida ma'lumot. Iroda faoliyatining turli kasalliklarda o'zgarishi; Tibbiyot xodimlarning irodasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi	4	2	1
8	SHaxs muammolari, xarakter, mijoz tushunchalari.	«SHaxs» va «Odam» tushunchalari. SHaxs to'g'risidagi nazariyalar, mijoz haqida ma'lumot. SHaxs muammolari haqida ma'lumot. Xarakter va uning asosiy xususiyatlari SHaxsning tutgan yo'lining shakl va sifatleri: dunyoqarash, e'tiqod, ideal tushunchalari. SHaxs va kasallik muammosi bemorning xarakter xususiyatlari bilan bog'liqligi haqida ma'lumot. SHaxs patologiyasi haqida ma'lumot. Bemor shaxsi, kasallikning bemor shaxsiga ta'siri. Tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi munosabatlar.	4	4	2
9	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
10	Psixogigiena haqida ma'lumot.	Psixogigiena tushunchasi. Psixogigienaning asosiy bo'limlari: yoshga oid psixogigiena, mehnat va ta'lim psixogigienasi, turmush psixogigienasi, oila	4	2	1

	Tibbiyot xodimlari psixogigienasi.	va jinsiy hayot psixogigienasi, jamoa hayoti psixogigienasi. Tibbiyot xodimlari psixogigienasi			
11	Psixoprofilaktika va Psixoterapiya	. Psixoprofilaktika tushunchasi; psixoprofilaktikaga qaratilgan tadbirlar. Psixoterapiya haqida ma'lumot, Psixoterapevtik davolash usullari. Abu Ali ibn Sinong psixoterapevtik usul bilan davolash borasidagi fikrlari. Psixoprofilaktika. Psixoprofilaktikaning dolzarb masalalari.	4	2	1
12	Tibbiyot xodimlari faoliyatida etika va deontologiya masalalari.	“Etika”, “deontologiya ” tushunchalari; etika kategoriyalari. Etika va deontologiyang rivojlashi tarixi. Tibbiy deontologiyaning asosiy vazifalari; sorrogeniya, yatrogeniya tushunchalari va ularning bemorga ta'siri; bunda o'rta tibbiyot xodimlarning asosiy burchlari.	4	2	1
13	Samarali muloqotning asosiy tarkibiy elementlari. Shaxslararo muloqot ko'nikmalari	Psixologiyada ko'pincha 3 ta muloqot darajalari farqlanadi: Muloqotning I darajasi-ma'lumot berish va qabul qilish yuz beradi.. Muloqotning II darajasi-kommunikatsiya ochiq samimiy xarakterga ega bo'ladi, bunda muloqot o'zaro ma'lumotlarni berish va qaror qabul qilish samimiy tus oladi: umumiy masalani hal etish bo'yicha muayyan mavzuda muloqotda bo'lish. Muloqotning III darajasi-aloha uchun muhim bo'lgan holat namoyon bo'ladi.	4	4	2
14	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
15	Ambulatoriya sharoitida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Ambulatoriyada sog'lom muhit yaratish psixologiyasi. “Ayollar maslahatxonasi”da bemorlarga munosabat psixologiyasi. Oilaviy poliklinikada olib boriladigan profilaktika ishlari. Ambulatoriya va poliklinikada bemorga xizmat ko'rsatish psixologiyasi. Poliklinikada, “Ayollar maslahatxonasi”da olib boriladigan davolash tadbirlari. Poliklika sharoitida olib boriladigan psixoterapevtik tadbirlar. Oilaviy poliklikalarda olib boriladigan davolash- profilaktika ishlari.	4	2	2
16	Terapevtik bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Terapevtik bemorlar psixologiyasi, terapevtik kasallar davolashda ruhiy taassurotlar, psixoterapevtik davolash usullari. Somatik kasalliklar va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Somatik kasalliklarda kuzatiladigan ruhiy o'zgarishlar va bemorlarni davolash tadbirlari. Turli terapevtik kasalliklar davolashda ruhiy taassurotlarning o'rni. Bemor ruhiyatiga kasallikning ta'siri.	4	4	2
17	Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar psixologiyasi masalalari.	Jarrohlik kasalliklaridagi operatsiyadan oldingi va keyingi o'zgarishlar; jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi; davolash jarayoda qo'llaladigan psixoterapevtik davolash usullari. Jarrohlik bo'limlaridagi	4	4	1

		bemorlarning o'ziga hos ruhiy holatlari. Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Jarrohlik operatsiyalari va ularning bemor ruhiyatiga ta'siri. Operatsiyadan keyingi ruhiy o'zgarishlar va ularni davolashda psixoprofilaktika masalalari. Davolash jarayoda qo'llaladigan psixoterapevtik davolash usullar.			
18	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
19	Bolalar kasalliklarida bemorlar psixologiyasi masalalari.	Yosh bolalar ruhiyatiga kasalliklarning ta'siri; Yoshga qarab psixoprofilaktika ishlarini olib borish; ota-onalar bilan muloqotning xususiyatlari. Bolalar kasalliklarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Tibbiyot xodimlarining bolalar psixologiyasi, psixoterapiya va amaliy psixologiyasini bilishlari haqida. Bemor bolalarni ota – onasi bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Yoshga qarab psixoprofilaktik ishlar tashkil qilish.	4	4	1
20	Akusherlik–ginekologiya bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Sog'lom ayollarga munosabat psixologiyasi. Sog'lom ayol psixologiyasi. Oila va jinsiy hayot psixologiyasi. Tug'ish davri psixologiyasi. Klimaks davri psixologiyasi. Ginekologik bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Tibbiyot xodimining taktikasi. Onalar va bolalar salomatligini saqlashga qaratilgan tadbirlar. Tibbiyot xodimining asosiy burchlari va vazifalari.	4	4	2
21	Ruhiy kasalliklar shifoxonasi bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi	Ruhiy kasalliklarning o'ziga xos xususiyatlari; psixomotor qo'zg'alishda bemor tinchlantirish usullari; ruhiy kasallar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Ruhiy bemorlarda kuzatiladigan o'ziga xos xususiyatlar. Ruhiy bemorlarga ambulatoriya va kasalxona sharoitida munosabatda bo'lish psixologiyasi. Tibbiyot xodimining asosiy burchlari va vazifalari.	4	4	2
22	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	2	2	2
Jami:			90	64	26

3. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash

O'quv dasturi asosida o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilgan bilim va ko'nikmalar ichki nazorat bo'yicha amaldagi tartib asosida baholanadi.

Baholash usullari yozma, og'zaki, savol javob, test hamda amaliy topshiriqlardan iborat bo'lib, ular o'quv elementini o'zlashtirish natijalarini aniqlashga imkon beradi. Nazorat savollari va topshiriqlar qo'yilgan maqsadga muvofiq bo'lishi lozim.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo`nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Farmatsevtikada axborot texnologiyalari		
Modul kodi	FAT1104		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya mashg`uloti: 84 soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

1. O'quvdasturiumumiytalablari

Modul nomi	Farmatsevtikada axborot texnologiyalari
Modul maqsadi	tibbiyotda axborot texnologiyalardan foydalanish modulining bugungi kunda tibbiyot masalalarini yechishda, hamda davolash va ilmiy - amaliy faoliyatni sifatli darajada olib borishda, axborot texnologiyalaridan to'g'ri foydalana oladigan kadrlarni tayyorlashda alohida o'rin tutadi. O'quvchilar zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida olingan tibbiy - biologik axborotni qayta ishlash, taxlil qilish, ish jarayonini avtomatlashtirish hamda to'g'ri qaror qabul qila olishi zarur. Jumladan, matematik modellashtirish uslublari, internet tarmog'ida, zamonaviy kompyuter texnologiyalari bilan ishlashni bilishi zarur. Axborot texnologiyalarining ahamiyati va rivojlanishini tendensiyalarini bilishi texnik, dasturiy, tarmoq resurslaridan samarali foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishini talab etadi.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	• Tibbiyotda axborot texnologiyalar, tushunchalari va tasavurlarining umumiyligi, tibbiy olami jarayonlarini anglashda alohida ahamiyat kasb etishi; • Axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalalarini yechishda informatikaning o'rni haqida tushunchalarga ega bo'lishi; • Sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rni Sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalari va mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlar; • sodda tibbiy biologik masalalarni matematik modellashtirish haqida tushunchalarga ega bo'lish; • hozirgi zamonda informatikaning o'rni va roli, ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • tajriba natijalarini qayta ishlashning asosiy usullari haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;
Bilimlar	• Kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika havfsizligi va gigiyenasi; • amaliy dasturlar bilan ishlashni; • ma'lumotlar bazasi yaratishni, ular ustida ishlashni va dasturli ta'minotni; • kompyuter grafika usullarini bilish va foydalana olish; • axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog'ida ishlash; • elektron pochta dasturi bilan ishlash malakalariga ega bo'lishi kerak. • «Bulut » tizimida axborotlar bilan ishlash. • Tibbiyotda ishchi o'rinlarini avtomatlashtirishda va tibbiy masalalarini yechishda axborot texnologiyalari; - Tibbiyotda yo'naltirilgan axborot tizimlarida ma'lumotlarni To'plash, joylashtirish, saqlash, aylantirish va uzatish texnologiyasidan foydalanish. - O'z kasbiy faoliyatida turli xil dasturiy ta'minot-lardan, jumladan, maxsus dasturiy ta'minotlardan foydalanish. - Shaxsiy kompyuterlar va hisoblash tizimlarining umumiy tarkibi va ishlash tartibi. Avtomatlashtirilgan ma'lumotlarni qayta ishlashning asosiy tushunchalari. Kompyuter va telekommunikasiya vositalaridan foydalanish.

Ko'nikmalar	• AKT ning arifmetik ishlash prinsiplari. Axborot turlari va axborot haqida tushuncha. • AKT ning mantiqiy ishlash prinsiplari. Sanoq sistemalar. Axborotlarni kodlash. • Shaxsiy kompyuterlarning apparatli ta'minoti. Kompyuterning asosiy va qo'shimcha qurilmalari. • Shaxsiy kompyuterlarning dasturiy ta'minoti. Windows operatsion tizimida ishlash asoslari. Windows operatsion sistemasining bazaviy ob'ektlari bilan ishlash. • Windows operatsion sistemasi muhitida papka va fayllar bilan ishlash. Windows operatsion sistemasidagi standart va xizmatchi dasturlar. • Tibbiyotda ishchi o'rinlarini avtomatlashtirishda mantli axborotlarni qayta ishlash texnologiyasi. Microsoft Word matn muharririning keng imkoniyatlaridan foydalanish. • Microsoft Excel dasturining keng imkoniyatlaridan foydalanish. • Microsoft Power Point dasturda taqdimotlar yaratish amallari. - Microsoft Access dasturda tibbiyotga oid ma'lumotlar bazasini hosil qilish amallarini bilish. Kasbiy faoliyatda axborot va telekom-munikasiya Texnologiyalari imkoniyatlaridan foyda-lanish. - Ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, saqlash, uzatish va to'plash usullari. - Kasbiy faoliyat sohasidagi asosiy dasturiy ta'minot mahsulotlari va dasturiy paketlaridan foydalanish. Axborot xavfsizligini ta'minlashning asosiy usullari va metodlari.
O'quv rejasiga muvofiq o'zaro boqliq bo'lgan fanning nomi	O'quv rejasiga muvofiq barcha umumkasbiy va klinik modullar
O'qitishning tashkiliy shakli	N -nazariy ta'lim; A -amaliy ta'lim;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Axborot manbalari	1. Bazarbayev M.I., Tulaboyev A.K. va boshq., Tibbiyotda axborot texnologiyalari, Darslik. Toshkent. 2018 y. 2. A.A.Matchanov, J.A.Usarov. Tibbiyotda axborot texnologiyalari. 2022 yil. 3. R.Boqiyev, A.A.Matchanov. Informatika. Tafakkur. 2012 yil.
Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, kompyuterlar jamlamasi.
Tuzuvchilar:	B R Toshnazarov Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi informatika fani o'qituvchisi
Taqrizchilar:	Z Bekmurodov SamISI axborot texnologiyalar fani o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. O'quv dasturi mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1.	Tibbiyotda axborot texnologiyalari haqida tushuncha. Texnika xavfsizligi.	Axborot turlari va o'lchov birliklari. Sanoq sistemalari. Axborot madaniyati. Axborot faoliyatining axloqiy va huquqiy qoidalari. Axborot texnologiyalaridan foydalanishda texnik va gigienik qoidalar. Texnika xavfsizligini ta'minlash asoslari.	4	2	2
2.	Tibbiyotda ishchi o'rinlarini avtomatlashtirishda va tibbiy masalalarini yechishda axborot texnologiyalari.	Ilm-fan va tibbiyotning rivojlanishida informatika va axborot texnologiyalarining ahamiyati. Tibbiyotda ishchi o'rinlarini avtomatlashtirish. Tibbiyotdagi axborot jarayonlariga xos bo'lgan umumiy qonuniyatlar.	4	2	2
3.	Tibbiyot masalalarini yechishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.	Shaxsiy kompyuterlar haqida umumiy ma'lumotlar. Zamonaviy kompyuterlarning arxitekturasini va tarkibiy tuzilmasi. Axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifi. Aloqa va kommunikatsiya vositalari.	4	2	2
4.	Tibbiyot masalalarini yechishda axborot texnologiyalar dasturiy ta'minoti.	Shaxsiy kompyuterning dasturiy ta'minoti. Dasturiy ta'minot turlari: amaliy, tizimli, uskunal. Operatsion tizimlar, ularning turlari va vazifalari. Amaliy dasturlar paketi va ularning vazifalari. Xizmat ko'rsatuvchi dasturlar va utilitlar.	8	2	2
5.	Windows operatsion tizimi tarixi va unda ishlash asoslari.	Windows operatsion tizimi tarixi va unda ishlash asoslari. Papka va yorliqlarini yaratish. Sozlash ishlarini amalga oshirish. Ma'lumotlarni disklar va fleshkaga ko'chirish usullari.	8	4	2
6.	Tibbiyot axborotlarini arxivlash usullari.	Axborotlarni arxivlash usullari. Axborotlarni arxivlash dasturlari. Arxivlangan axborotlarni arxivdan chiqarish.	8	8	2
7.	Microsoft Word matn muharririda tibbiyotga oid hujjatlar yaratish	Microsoft Word matn muharririda fayl yaratish, matnli axborotlar bilan ishlash, tahrirlash, tartiblash, saralash, saqlash va chop etish.	8	8	4

		Matn muharriri yordamida jadvallar yaratish. Jadvallar va ular ustida ishlash. Matn muharriri yordamida grafik ob'ektlar bilan ishlash. Smart Art ob'ekti. Hujjat xususiyatlarini va sahifa parametrlarini sozlash.			
8.	Microsoft Excel jadval muharririda tibbiyotga oid hujjatlar yaratish.	Microsoft Excel jadval muharririda formulalar, standart funksiyalar va ulardan foydalanish. Tibbiyot sohasiga oid jadval ma'lumotlarini guruhlash, tartiblash, saralash va filtrlash. Elektron jadvallarda axborotlarni himoyalash. Diagrammalar ustida ishlash. Grafik va diagrammalarni shakllantirish va ularni bezash.	8	8	4
9.	MS Power Point dasturida tibbiyotga oid taqdimotlar yaratish	Tibbiyot axborotlarini taqdimotlar ko'rinishida shakllantirish texnologiyasi. Taqdimotda turli ob'ektlarni joylashtirish. Slaydlar ustida ishlash. Animatsiya maslalar. Tovush, tasvir, matn va xarakatlar uyg'unligini ta'minlash. Tibbiy taqdimotlarda giperbog'lanishlarni shakllantirish. Taqdimotni boshqarish.	8	8	2
10.	Adobe Photoshop dasturida tibbiyotga oid grafik ma'lumotlar yaratish	Tibbiyot grafik ma'lumotlari ustida ishlash dasturiy ta'minoti. Grafik ma'lumotlar bilan ishlash texnologiyalari. Grafik ma'lumotlar va ularning turlari. Adobe Photoshop imkoniyatlaridan foydalanish.	8	4	2
11.	Tibbiyotda ma'lumotlar bazasini loyihalashtirishda MS Access dasturiy ta'minotidan foydalanish.	Mutaxassis shifokorning ma'lumotlar bazasini boshqaruvchi tizimlar. Ma'lumotlar bazasi turlari va axborot tizimlarini qurishdagi roli. Ma'lumotlar bazasini tashkil etish usullari. MS Accessda ma'lumotlar bazasini yaratish. Ma'lumotlar bazasiga ma'lumotlar kiritish. Jadvallar, so'rovlar, shakllar, xisobotlar va modullar bilan ishlash.	12	8	2
12.	Kompyuter tarmoqlari va uning turlari.	Kompyuter tarmoqlari va uning turlari. Simli va simsiz tarmoq. Internet. Internet va internet tarmog'i, ularni tashkil etish. Internetga bog'lanish usullari. Web-brauzerlardan foydalanish. Brauzer ilovalari bilan tanishish. Tibbiy-biologik axborotlarni mavzular bo'yicha qidirish uchun	8	8	2
13.	Elektron pochta bilan ishlash.	Internet tarmog'ida foydalanuvchilar registratsiyasi. Axborotlarni ilovalar	8	6	4

		bilan jo'natish va qabul qilish usullari. Ijtimoiy tarmoqlar va ularda ma'lumot almashish. «Bulut» tizimiga axborotlarni joylash.			
14.	Web saytlar yaratishga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar. Tibbiy maqsadlarda WEB sahifa yaratish.	Tibbiyot sohasida Web-sayt yaratishning dolzarbligi, ahamiyati va yutuqlari. Web-saytlar yaratishga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar (HTML, PHP, Joomla, Word Press, Piton, Adobe Dreamweaver, Front Page). Dasturda tayyor shakllardan foydalanish mexanizmi. Web-sahifalar yaratish. Matnlar, grafiklar va jadvallar ustida ishlash. Web-sahifalarga giperbog'lanish o'rnatish. Bir nechta Web-sahifalarni integratsiyasini ta'minlash, ma'lumotlarning yangilab borish mexanizmi.	6	4	4
15.	Tibbiyotda elektron va masofaviy o'qitish	Tibbiyotda elektron va masofaviy o'qitish. Internet xizmatlari: WWW, FTP, xosting, konferensiya. IP texnologiyalari (telefoniya va TV).Zoom dasturi va unda videokonferentsiya tashkil qilish.	8	4	2
16.	Teletibbiyot tizimlari. Teletibbiyotga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar.	Kompyuter tarmoqlari arxitekturasini. Simli va simsiz tarmoqlar (Wi-Fi, Wi-MAX, LTE, GSM, 3G, 4G). Tarmoqning apparat va dasturiy ta'minoti. Server-klient texnologiyasi. Kompyuter tarmog'i protokollari. Kompyuter tarmoqlarida manzil tushunchasi. Teletibbiyotga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar bilan ishlash.	6	4	2
17.	Tibbiyot tizimlarining axborot havfsizligini ta'minlash asoslari	Axborot havfsizligi. Axborotlarga bo'lgan havf xatarlar. Tibbiy axborotlarni himoyalash usullari. Kompyuter viruslari, turlari va ulardan himoyalash. Antivirus dasturlarini o'rnatish va bazalarini yangilash.	4	2	2
	Jami		120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
• Tibbiyotda axborot texnologiyalar, tushunchalari va tasavurlarining umumiyligi, tibbiy olami jarayonlarini anglashda alohida ahamiyat kasb etishi; • Axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o'rni haqida tushunchalarga ega bo'lishi; • Sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rni Sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalari va mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlar; • sodda tibbiy biologik masalalarni matematik modellashtirish haqida tushunchalarga ega bo'lish; • hozirgi zamonda informatikaning o'rni va roli, ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; tajriba natijalarini qayta ishlashning asosiy usullari haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;	• Tibbiyotda axborot texnologiyalar, tushunchalari va tasavurlarining umumiyligi, tibbiy olami jarayonlarini anglashda alohida ahamiyat kasb etishni bilib oldilar; • Axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o'rni haqida tushunchalarga ega bo'ldilar; • Sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rni Sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalari va mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlar haqida bilib oldilar • sodda tibbiy biologik masalalarni matematik modellashtirish haqida tushunchalarga ega bo'ldi; • hozirgi zamonda informatikaning o'rni va roli, ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatishni bilib oldilar; tajriba natijalarini qayta ishlashning asosiy usullari haqida bilishi va ulardan foydalana olishni o'rgandilar;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik Kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	O‘zbekistonni eng yangi tarixi		
Modul kodi	O‘EYT1204		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 60 soat	Mustaqil ta’lim: 60 soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	O'zbekistonning eng yangi tarixi
Modulning maqsadi	O'zbekiston jahon sivilizatsiyasi taraqqiyotiga katta hissa qo'shgan hududlardan biri, o'zbek xalqi boy tarixiy o'tmish va bebaho ma'naviy merosga egaligi, mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida yuz bergan muhim o'zgarishlar, tub islohotlarning mazmun- mohiyatini ko'rsatib berish va jamiyat hayotida, ijtimoiy turmush tarzida o'quvchining o'rni, o'zligini anglatish, shaxs, fuqaro maqomini tushunib yetishidan iborat.
O'zlashtirish natijalari (o'qitish)	1. Temir yo'l transportining asosiy normativ hujjatlarini; 2. "O'zbekiston temir yo'llari" davlat aktsiyadorlik temir yo'l kompaniyasining boshqaruv tizimini; 3. Inshootlarni yaqinlashish va harakat tarkibi gabaritlari o'lchamlarini; 4. Avtomatika, telemexanika va aloqa tizimini; temir yo'lda tashishlarni va poyezdlar harakatini tashkil etishni; 5. Temir yo'l stansiyalarining tuzilishi va vazifalarini; poyezdlar harakati grafisini ishlab chiqishni, 6. Ish sifati va samaradorlik ko'rsatkichlari, tashish jarayonining iqtisodiy va sifat korsatkichlarini ta'minlashda o'z kasbining ahamiyatini, 7. Harakat bilan bog'liq bo'lgan ishlarni tashkil qilishda texnologik jarayonlarning uzviyligini ta'minlay, yangi texnikalarni qo'llash uslublarini bilishi va ulardan foydalana olishni;
Modul mazmuni	Boy tarixiy o'tmish, xususan, o'zbek davlatchiligiga tarixiy ekskurs uyushtirish, qarama-qarshiliklarga boy ziddiyatli XX asr tarixi mazmun-mohiyatini ochib berish, mustaqillikka erishish arafasida O'zbekistonda yuzaga kelgan murakkab ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy vaziyat hamda mustaqillik yillarida davlat boshqaruvi, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy hamda boshqa sohalarda amalga oshirilgan islohotlarning mazmun-mohiyatini o'quvchilarga to'liq tushuntirib berish, ularni Vatanga sadoqat va muhabbat ruhida tarbiyalash hamda milliy g'urur va iftihorni shakllantirishdan iborat.
Egallanadigan kompetensiyalar	KK-1, KK-2, KK-3, KK-4.
Bilimlar	– O'zbekiston tarixi fani, predmeti, obekti, uning maqsadi va vazifalarini bilish. – O'zbekiston tarixi fanining nazariy-metodologik asoslari haqidatushunchaga ega bo'lish – O'zbekiston tarixini davrlashtirishni o'rganish. – Tarixiy manbalar va ularning turlari, ahamiyati haqida bilimlarga ega bo'lish. – O'zbekiston tarixi fanining komil inson tarbiyasidagi o'rni va rolinimohiyatini anglash.
Ko'nikmalar	– O'zbekiston tarixi fani, predmeti, obekti, uning maqsadi va vazifalarini biladi. – O'zbekiston tarixi fanining nazariy-metodologik asoslari haqidatushunchaga ega bo'ladi.

	– O‘zbekiston tarixini davrlashtira oladi. – Tarixiy manbalar va ularning turlari, ahamiyati haqida bilimlargaega bo‘ladi. – O‘zbekiston tarixi fanining komil inson tarbiyasidagi o‘rni va rolinimohiyatini anglab yetadi.
O‘qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo‘yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	Asosiy adabiyotlar 1. Mustaqil O‘zbekiston tarixi. Mas’ul muharrir A.Sabirov. - Toshkent: Akademiya, 2013. 2. Новейшая история Узбекистана. Руководитель проекта и редактор. М.А.Рахимов. - Toshkent: Adabiyot uchqunlari, 2018. 3. Rasulova N. O‘zbekistonning eng yangi tarixi. 1 -qism. - Toshkent, 2021. - 186 bet. 4. O‘zbekistonning eng yangi tarixi. R.H.Murtazayeva, A.A.Ermetov, A.A.Odilov. - Toshkent, 2023. Qoshimcha adabiyotlar 5. Azizxo‘jaev A.A. Chin o‘zbek ishi. - Toshkent, 2003. 6. Islomov Z.M. O‘zbekiston modernizatsiyalash va demokratik taraqqiyot sari. - Toshkent: O‘zbekiston, 2005. 7. Levitin L. O‘zbekiston tub burilish pallasida. - Toshkent: O‘zbekiston, 2005. 8. Usmonov Q. O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuvi. - Toshkent: Moliya, 2003. 9. O‘lmasov A., Vaxobov A. Iqtisodiyot nazariyasi. - Toshkent: Sharq, 2006. 10. O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar va bag‘rikenglik: tarixiy tajriba va hozirgi zamon. Mas’ul muharrir R.H.Murtazaeva. - Toshkent: Mumtoz so‘z, 2010. 11. O‘zbekiston tarixi (1917-1991 yillar). 2 tom. Mas’ul muharrirlar: R.Abdullaev, Q.Rajabov, M.Rahimov. - Toshkent: O‘zbekiston, 2019. 12. Murtazaeva R.H. O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar va tolerantlik. Darslik. - Toshkent: Mumtoz so‘z, 2019. 13. Yunusova X.E. O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar va ma’naviy jarayonlar (XX asr 80-yillari misolida). - Toshkent: Abu matbuot-konsalt, 2009. 14. Qoraqalpog‘iston tarixi (1917-1994 yy.). - Nukus, 1995. 15. G‘afforov Y. Xalqaro tashkilotlar hamkorligi. 1-2-qism. - Toshkent, 2021. 16. O‘zbekiston tarixi. Mas’ul muharrir R.H.Murtazaeva. - Toshkent, 2020. 1. www.ziynet.uz. 2. www.edu.uz. 3. www.google.uz. 4. www.gov.uz.
Ta’lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona deb yozilmaydi (jihozlar aniq nomi bilan yozilishi kerak)
Tuzuvchilar:	R.H.Murtazayeva - O‘zMU Tarix fakulteti “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” kafedrası professori, tarix fanlari doktori.

	D.B.Bobojonova - O‘zDJTU “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” kafedrası professori, tarix fanlari doktori. K.D.Saipova - O‘zMU “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” kafedrası mudiri, tarix fanlari doktori. A.A. Yermetov - O‘zMU “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” kafedrası professori, tarix fanlari doktori. A.A.Odilov - O‘zMU Tarix fakulteti “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” kafedrası dotsenti, tarix fanlari nomzodi.
Taqrizchilar:	R.E. Xoliqova - I.Karimov nomidagi TDTU O‘zbekiston tarixi kafedrası mudiri, professor, tarix fanlari doktori X.E. Yunusova - O‘zMU “O‘zbekiston tarixi” kafedrası professori, tarix fanlari doktori.
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti Metallurgiya va Konchilik ishi yo‘nalishlari O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 26-apreldagi 2-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Umumiy yuklama	Auditoriya soati	Mustaqil ta'lim
1	Kirish. "O'zbekistonning eng yangi tarixi" o'quv fanining predmeti, maqsadi va vazifalari, nazariy-metodologik tamoyillari.	"O'zbekistonning eng yangi tarixi" - O'zbekiston tarixining uzviy va ajralmas qismidir. "Eng yangi tarix" tushunchasi va uning izohi. "O'zbekistonning eng yangi tarixi" o'quv fanining predmeti, maqsad va vazifalari. Fanni o'rganishning nazariy-uslubiy asoslari. Yuksak intellektual salohiyatli, ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, komil insonni voyaga yetkazishda mamlakat eng yangi tarixining tutgan o'rni. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning ma'naviy yetuk shaxsni tarbiyalashda tarixiy xotiraning o'rni va saboqlari to'g'risidagi fikr-mulohazalari. XXI globallashuv asrida ta'lim sohasida mazkur fanni o'qitishdagi nazariy-konseptual yondashuv va ilg'or innovatsiyalar	12	6	6
2	O'zbek davlatchiligining shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari.	Markaziy Osiyo - jahon sivilizatsiyasining ajralmas qismi. Davlatchilik tushunchasi. Markaziy Osiyo hududidagi ilk davlat uyushmalari. O'zbek davlatchiligi va uning tarixiy bosqichlari. Qadimgi Xorazm, qadimgi Baqtriya. Eramizning IX asriga qadar davlatchilik rivoji. IX-XII asrlarda hukmronlik qilgan davlatlar. Amir Temur - buyuk davlat arbobi va sarkarda. O'rta Osiyoning xonliklarga bo'linib ketishi, uning sabab va oqibatlari. XVI-XIX asrlar birinchi yarmida O'rta Osiyodagi ijtimoiy-siyosiy ahvol. Turkiston o'lkasida Rossiya imperiyasi mustamlaka tuzumi. Milliy ozodlik harakatlari. Mustamlaka boshqaruv tartiboti va uning mohiyati. Sud-huquq sohasidagi o'zgarishlar. Sovet hukmronligi davrida O'zbekistonning markazga ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy qaramligi va uning oqibatlari. Sovetlarning qatag'on-zo'ravonlik siyosati va uning mohiyati. Mamlakatimiz erki va ozodligi uchun kurashganlar: Shiroq, Spitamen, Jaloliddin Manguberdi. Jadid ma'rifatparvarlari.	12	6	6

3	Mustaqillikka erishish arafasida O'zbekistondagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlar.	XX asr 80-yillari o'rtalarida respublika ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy hayotidagi inqirozli holat. Markazning O'zbekistonda amalga oshirgan qatag'on-zo'ravonlik siyosati. "Paxta ishi", "o'zbek ishi". Aholi turmush tarzining og'irlashuvi. Orol fojiasi. Farg'ona voqealari. 1989 yil o'rtalarida respublika ijtimoiy-siyosiy hayotidagi o'zgarishlar. Milliy manfaatlar ustuvorligining o'sib borishi. I.Karimov - O'zbekistonning birinchi prezidenti. Mustaqillik deklaratsiyasi va uning tarixiy ahamiyati. 1989-1991 yillarda amalga oshirilgan o'zgarishlar, ularning mohiyati. 1991 yil avgust voqealari. GKChp. Sovet davlatining tanazzulga yuz tutishi.	12	6	6
4	Mustaqil O'zbekiston Respublikasi tashkil topishining tarixiy ahamiyati. O'zbekistonning o'ziga xos istiqlol va taraqqiyot yo'li.	Mustaqillik arafasida respublikadagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy ahvol. O'zlikni anglashga intilishning kuchayishi. Siyosiy tizimdagi o'zgarishlar. Mustaqillikning e'lon qilinishi. O'zbekiston Respublikasining tashkil etilishi. Mustaqillikning ilk davrida davlat suverenitetini mustahkamlash yo'lidagi say-harakatlar. Mustaqil O'zbekiston davlatining yuzaga kelishi va mustahkamlanishida I.Karimovning tarixiy xizmatlari. Mustaqil taraqqiyotning dastlabki bosqichidagi muammolar. O'zbekistonning o'ziga xos taraqqiyot yo'lining tanlashi. Taraqqiyotning "O'zbek modeli" va uning o'ziga xos xususiyatlari. O'zbekistonning ijtimoiy-siyosiy rivojlanish strategiyasi: yangilanish va taraqqiyot yo'li. O'zbekistonning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlashga qaratilgan strategiya asoslari. Mustaqillik meyoriy-huquqiy asoslarining yaratilishi. Mustaqil O'zbekiston Konstitutsiyasining qabul qilinishi va uning tarixiy ahamiyati. Davlat ramzlari.	12	6	6

5	O'zbekistonda demokratik, fuqarolik jamiyati asoslarining shakllanishi, amalga oshirilgan siyosiy islohotlar	Milliy davlat boshqaruvi tizimi. Mustaqil O'zbekistonda hokimiyatlar bo'linishi prinsipi. O'zbekistonda ko'ppartiyaviylik tizimining shakllanishi va uning ahamiyati. Siyosiy partiyalar faoliyatidagi xususiyatlar. O'zbekistonda parlament tizimi va undagi islohotlar. Huquq-tartibot organlari va sud tizimidagi o'zgarishlar. O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlar va ularning siyosiy, ijtimoiy hamda iqtisodiy jarayonlardagi ishtiroki. Ijtimoiy-sherikchilik. O'z-o'zini boshqaruv organlarining faoliyati va ularning jamiyatni demokratlashtirishdagi o'rni. O'zbekistonda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi. Inson haq-huquqlarini ta'minlash va himoya qilish. Oila instituti va uning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. O'z-o'zini boshqaruv organi -mahalla boshqaruv tizimining takomillashuvi. O'zbekiston Respublikasi Yangi Konstitutsiyasini umumxalq tomonidan qabul qilinishi (2023 y. 30 aprel).	12	6	6
6	Mustaqillik yillarida O'zbekistondagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar.	O'zbekiston Respublikasida bozor munosabatlarining shakllanishi, uning yo'nalishlari, bosqichlari va xususiyatlari. Bozor munosabatlariga o'tishning huquqiy asoslarining yaratilishi. Iqtisodiy islohotlarning besh tamoyilini amalga oshirish mexanizmi. Pul islohotining o'tkazilishi. Bozor infratuzilmasining shakllanishi, qishloq xo'jaligidagi islohotlar, uning vazifalari va yo'nalishlari. Sanoat, avtomobilsozlik sohasining rivojlanishi. Makroiqtisodiyotni barqarorlashtirishga erishish. Mamlakat iqtisodiyotining modernizatsiya va diversifikatsiya qilinishi, bank-moliya tizimini mustahkamlash borasidagi chora-tadbirlar. Makroiqtisodiy barqarorlik tomon yo'l olinishi. Kuchli ijtimoiy siyosat konsepsiyasining shakllanishi, bosqichlari va rivojlantirilishi. Manzilli ijtimoiy himoya tizimining yaratilishi. Ijtimoiy sohani rivojlantirishga yo'naltirilgan aholi bandligi va real daromadlarini izchil oshirib borish, sog'liqni saqlash tizimini takomillashtirish, xotin-qizlarning ijtimoiy- siyosiy faolligini oshirish, aholini uy-joylar bilan ta'minlash,	12	6	6

		yo'l-transport muhandislik-kommunikatsiya va ijtimoiy infratuzilmalarni rivojlantirish, ta'lim, madaniyat, ilm-fan, adabiyot, san'at va sport sohalarini rivojlantirish, yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish. Nodavlat notijorat tashkilotlarining ijtimoiy himoya masalasidagi ishtiroki. Gender tengligi. Xotin-qizlarga bo'lgan munosabat. O'zbekiston Respublikasi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi Qonunning mazmun-mohiyati, aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini yuksaltirish, jamiyatda korrupsiyaga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirish. Ta'lim tizimidagi o'zgarishlarning mazmun-mohiyati. Mustaqillik yillarida ilm-fanning rivojlanishi. Yangi jamiyat qurishda ta'lim va tarbiyaning o'rni va roli. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi"ning qabul qilinishi. Ta'limning milliy modelini shakllanishi, rivojlanishi va sohadagi muammolar. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi yangi tahrirdagi qonuni. Ta'lim sohasida xalqaro hamkorlikning yo'lga qo'yilishi: yutuqlar va kamchiliklar. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi.			
--	--	--	--	--	--

7	Mustaqillik yillarida O'zbekistondagi ma'naviy va madaniy taraqqiyot.	Madaniy uyg'onish (renessans). Mamlakat hududida sodir bo'lgan renessanslar (IX-XII, XIV-XV asr) mohiyati. Xorazm Ma'mun akademiyasi. Yangi O'zbekiston uchinchi renessans tomon tutilgan yo'l. Milliy istiqlol g'oyasi va mafkuraviy masalalar. Milliy urf-odatlar, qadriyatlar va an'analarning qayta tiklanishi. Mustaqillik yillarida buyuk ajdodlar va tarixiy shaxslarga bo'lgan e'tibor. O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning ajdodlar merosi va milliy qadriyatlarni tiklash borasidagi xizmati. Toshkent shahrining "Islom madaniyati poytaxti" deb e'lon qilinishi va uning ahamiyati. Madaniyat va san'at sohasining rivojlanishi. Milliy sport turlarining rivojlantirilishi. Beshta tashabbus va uning yuksak ma'naviy madaniyatni ta'minlashdagi o'rni. O'zbekistonda millatlararo va dinlararo munosabatlardagi barqarorlikni ta'minlash borasidagi davlat siyosati. Millatlararo munosabatlar sohasida O'zbekiston Respublikasi davlat siyosati konsepsiyasi. Amaliy san'at, rassomchilik, teatr va kino san'ati. Turizm sohasining rivojlanishi.	12	6	6
8	Mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasi	Mustaqillik yillarida Qoraqalpog'iston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayotida amalga oshirilgan islohotlar. Qoraqalpog'istonda qishloq xo'jaligi sohasidagi o'zgarishlar. Ma'naviy-madaniy sohadagi yangilanishlar. Qoraqalpog'iston Respublikasi oliy ta'lim tizimi va undagi islohotlar. Qoraqalpog'iston Respublikasida ekologik ahvol. Orol fojiasi. Ekologik holatni yaxshilash borasidagi davlat siyosati. O'zbek va qoraqalpoqlar xalqi do'st va birodar xalqlar. Qoraqalpog'istonda amalga oshiralayotgan keng qamrovli islohotlar va uning mohiyati.	12	6	6
9	O'zbekiston va jahon hamjamiyati	O'zbekistonning tinchliksevar tashqi siyosati va uning jahon hamjamiyati tomonidan tan olinishi. O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar va xorijiy mamlakatlar bilan iqtisodiy-siyosiy aloqalarining yo'lga qo'yilishi. O'zbekiston Respublikasining BMTga a'zo bo'lishi va jahon hamjamiyatidagi o'ziga xos o'rni.	12	6	6

		O'zbekistonning MDHdagi o'rne va mavqeining oshib borishi. O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalari. O'zbekistonning Yevropa Ittifoqi mamlakatlari bilan istiqbolli hamkorliklari. Tashqi siyosiy faoliyat konsepsiyasi. O'zbekistonning geosiyosiy va geoiqtisodiy o'rne. O'zbekistonning mintaqada tinchlik va barqarorlikni ta'minlash borasida olib borgan siyosati. Markaziy Osiyoda xavfsizlik masalalari, terrorizm, giyohvandlik va odam savdosiga qarshi kurashda O'zbekiston Respublikasining faolligi. O'zbekistonning ShhT bilan aloqalari. O'zbekistonning Markaziy Osiyo, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi davlatlari bilan yangi strategik sherikchilik shartnomalarining imzolanishi. O'zbekiston Respublikasining faol tashqi siyosatining yangi bosqichi. O'zbekistonning mintaqada tinchlik va barqarorlikni ta'minlash borasida olib borgan siyosati. 2021 yil Shanxay hamkorlik tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammiti natijalari. O'zbekiston Respublikasining xalqaro reyting va indekslardagi o'rne va nufuzining ortib borishi. "O'zbekiston Respublikasining xalqaro reyting va indekslardagi o'rnini yaxshilash hamda davlat organlari va tashkilotlarida ular bilan tizimli ishlashning yangi mexanizmini joriy etish" borasidagi davlat siyosati, huquqiy-normativ hujjatlarning qabul qilinishi, mazkur yo'nalishdagi ishlarning samaradorligiga to'siq bo'layotgan muammolarni bartaraf etish yuzasidan olib borilayotgan chora-tadbirlar			
10	Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar	2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining hayotga tatbiq etilishi va natijalari. Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining mazmun mohiyati va ustuvor yo'nalishlari. "Taraqqiyot strategiyasi" doirasida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar. Ta'lim tizimi va sog'liqni saqlash sohasidagi o'zgarishlar. Sud tizimi va huquqni muxofaza qiluvchi organlar	12	6	6

		faoliyatini yanada takomillashtirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlar.			
	Jami		120	60	60

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Biznes asoslari		
Modul kodi	BA1302		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42 soat	Mustaqil ta’lim: 18 soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Biznes asoslari
Modulning maqsadi	O'quvchilarga o'z biznes g'oyasini amalga oshirish va shaxsiy daromadga ega bo'lish hamda daromadlarini oshirish uchun o'zining shaxsiy tadbirkorlik korxonasiga asos solishga o'rgatish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Jamg'arma o'yini: ➤ Har bir kishi uchun, shuningdek xalq xo'jaligi uchun jamg'arishning ahamiyati haqida bilimga ega bo'lish; ➤ Daromadlar, xarajatlar, ehtiyojlar, istaklar kabi tushunchalarni anglab yetish; ➤ Jamg'arishni kredit olishga nisbatan taqqoslab ko'rish; ➤ Inflyatsiyaning jamg'arma balansi va kreditlarga ta'sirini farqlash; ➤ Shaxsiy byudjetni shakllantirish va uni tahlil qilish; ➤ Hozirgi holatdagi va kelajakdagi ehtiyojlar va istaklar o'rtasidagi farqni tushunish; ➤ Jamg'arishning maqsadi va ahamiyati(qiymati)ni tushunish; ➤ Turli xil jamg'arish shakllari bilan tanishish; ➤ Mos va mos bo'lmagan moliyaviy institutlarni bir-biridan farqlash. Mikro biznes o'yini: ➤ Eng asosiy maqsad – simulyatsiyaning amaliy yondashuv usuli orqali mikrokorxonani qanday boshqarishni o'rganishdir; ➤ Ishtirokchilar tadbirkorlik faoliyatida duch keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlarda qanday yo'l tutish kerakligini o'rganadilar; ➤ Biznes hayotga oid asosiy bilimlar; ➤ Tadbirkorona fikrlash va harakat qilish; ➤ Biznes g'oyani yanada rivojlantirish; ➤ Buxgalteriya hisobi va nazorati bo'yicha asosiy bilimlar; ➤ “O'z mijozingni tanib ol” ” (KYC - Know Your Customer) tamoyilining ahamiyatini anglash; ➤ Marketing asoslari, bozor dinamikasi va raqobat; ➤ Qarz va kredit olish jarayonlari yuzasidan kredit institutlari bilan muomalada qanday harakat qilishni o'rganish. Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish: ➤ Biror biznesni rejalashtirishning funksiyalari va asosiy qismlari bilan tanishib chiqish; ➤ Ishtirokchilarning individual biznes g'oyalari asosida o'z shaxsiy biznes rejasini tuzish; ➤ Ratsional(aql bilan yondashuv) va iqtisodiy yondashuvlarning ahamiyati haqida bilib olish; ➤ Turli rejalashtirish sohalari bo'yicha ishlaganda tizimli(sistematik) yondashuvni qo'llash; ➤ Turli modellar va o'zaro bog'liqliklar asosida fikrlash; ➤ Imkoniyatlar va xavf-xatarlarni hisobga olgan holda real hayot hissiga asoslanish; ➤ Bankka kredit olish uchun ariza topshirish;

	➤ Kredit olish uchun suhbatga tayyorgarlik ko'rish; ➤ Kredit olish uchun suhbatda so'raladigan kerakli hujjatlar; ➤ O'zining biznes g'oyasi, shuningdek biznes rejasini o'ziga ishonch bilan taqdimot qilib berish; ➤ Bank berishi mumkin bo'lgan savollarga javob/munosabat bildirish; Garovni taqdim etish zarurati.
Modul mazmuni	Biznes asoslari fanining Jamg'arma o'yini va Mikro biznes o'yinlari hamda Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish bo'limlari asosida o'quvchilarga o'z biznes g'oyasini amalga oshirish va shaxsiy daromadga ega bo'lish hamda daromadlarini oshirish uchun o'zining shaxsiy tadbirkorlik korxonasiga asos solish kabi mazmunlar tashkil etadi
Egallanadigan kompetensiyalar	Jamg'arma o'yini va Mikro biznes o'yinlari hamda Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish asosida rejalashtirilgan simulyatsiyaning amaliy yondashuv usuli orqali rokorxonani qanday boshqarishni o'rganish hamda Ishtirokchilar tadbirkorlik faoliyatida duch keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlarda qanday yo'l tutish kerakliginibo'yicha olingan bilimlar asosida kompetensiyalar shakllantiriladi
Bilimlar	Jamg'arma o'yini: ➤ Moliyaviy bilimlarni oshirish; ➤ Shaxs va oila uchun moliyaviy zaxira (moliyaviy yostiqcha)ning qiymatini anglab olish; ➤ Uy xo'jaligini yuritish bo'yicha xarajatlarni aniqlab olish va ularni tushunish; ➤ Jamg'arishning maqsadi va foydalarini anglab yetish; ➤ Jamg'arma kiritishning sehrli uchburchagi haqida bilib olish; ➤ Kredit olish maqsadi va sababini bilib olish; ➤ Makroiqtisodiyot bo'yicha dastlabki bilim va taassurotlar bilan tanishish; ➤ Inflyatsiya va uning ta'sirini tushunib olish; ➤ Favqulodda vaziyatlar uchun pul tejab qo'yishning ahamiyatini tushunib olish. Mikro biznes o'yini: ➤ Zamonaviy tadbirkorlikning mazmuni va mohiyatini anglash; ➤ Voqealar kontekstida qarorlar qabul qilish; ➤ Sarmoya kiritish bo'yicha qarorlar qabul qilish; ➤ Tadbirkorlikni rivojlantirishda banklarning rolini tushunish; ➤ Bozor iqtisodiyotida marketingni ahamiyati bilan tanishib chiqish; ➤ Balans, foyda va zarar hisobi, naqd pul oqimi hisobi misolida buxgalteriya hisobining asoslari bilan tanishish; ➤ Mahsulotlar va xizmatlarni reklama qilish. Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish:

	➤ Biznesni rejalashtirishning funksiyalari va asosiy qismlari bilan tanishib chiqish va shaxsiy biznes g'oya misolida uni qo'llash; ➤ O'zining shaxsiy biznes rejasini yaratish jarayonida ratsional(aql bilan) va iqtisodiy fikrlashga asoslanish; ➤ Korxona xo'jaligini yuritishga oid bilimlar va oddiy jarayonlarni o'rganish va qo'llash; ➤ Tegishli bozorni o'rganish(tadqiq qilish) metodlari va mavjud raqobatni o'rganib chiqish/tahlil qilish; ➤ Zarur sarmoyalar uchun xarajatlarni hisoblash; ➤ Rejalashtirilgan korxona uchun foyda va zarar hisobini tuzib chiqish; ➤ Bankdan kredit olish uchun ariza topshirish va kreditni olish jarayoni; ➤ Kredit olish arizalari bo'yicha banklarning talablari va kichik tadbirkorlarni bu jarayonda qo'llab-quvvatlashi bo'yicha ma'lumotga ega bo'lish; ➤ Eng muhim huquqiy va soliqqa oid talablar bo'yicha asosiy bilimlarga ega bo'lish; ➤ Korxonani ochish uchun lozim bo'lgan ta'sis hujjatlarni bilish.
Ko'nikmalar	Jamg'arma o'yini: ➤ Uy xo'jaligi daromadlarini muvaffaqiyatli boshqarish; ➤ Uy xo'jaligi byudjetini tuzish, kuzatib borish va tahlil qilish; ➤ Jamg'arishdan ko'zlangan maqsadga erishish ➤ Xarajatlarni daromadga nisbatan bog'liqlikda ko'rib chiqish; ➤ Xohish-istaklarni ehtiyojlardan farqlay olish; ➤ Hozirgi va kelajakdagi xohish-istaklar va ehtiyojlarni farqlash; ➤ Yashash sharoitlarni yaxshilash; ➤ Hayotdagi xavf-xatarlarni baholay olish; ➤ Ehtiyot choralarini ko'rib qo'yish; ➤ Mos keluvchi moliyaviy institutni tanlay olish; ➤ Hayot sifati darajasini to'g'ri qarorlar qabul qilish orqali oshirish; ➤ Ishonchli moliyaviy institutlarni aniqlab olish; ➤ Izlash va tadqiq etish uchun ma'lumotlar manbalaridan foydalana bilish. Mikro biznes o'yini: ➤ Qaror qabul qilishning ahamiyati; ➤ Eng muhim moliyaviy hujjatlarni tuzish (Balans, foyda va zarar hisobi, naqd pul oqimi hisobi); ➤ Sotuvni rejalashtirish va shunga mos ravishda harakatlarni amalga oshirish; ➤ Xarajatlar va sarmoyalarni bir-biridan farqlash va ularning korxonaga ta'sirini anglash; ➤ O'z mijozlarini bilish orqali korxonani rivojlantirish; ➤ Reklamani maqsadli ravishda qo'llash; ➤ Kutilmagan holatlarda qarorlar qabul qilish; ➤ Bozor sharoitlariga mos munosabat bildirish;

	➤ Tadbirkorlik faoliyati sohalarini kengaytirish va qo‘shimchalar qilish. Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo‘yicha suhbatga tayyorgarlik ko‘rish: ➤ O‘z biznes-rejasini tuzish; ➤ Korxona xo‘jaligini yuritishga oid bilimlar va jarayonlarni qo‘llash; ➤ Bozorni tadqiq qilganda va raqobat tahlilida tizimli(sistematik) yondashish; ➤ Xarajatlar va sarmoyalarni bir-biridan farqlashni bilish va amalda qo‘llash; ➤ Kreditni qaytarish turlarini bilish; ➤ Sarmoya va kredit xarajatlarini hisoblashni o‘zlashtirib olish; ➤ Kredit olish uchun hujjatlarni tayyorlash; ➤ Kredit olish uchun suhbatga tayyorgarlik ko‘rish; ➤ Biznes g‘oyani o‘ziga ishonch bilan taqdimot qilib berish; ➤ Bank berishi mumkin bo‘lgan savollarga tayyorgarlik ko‘rish; Bankdagi kredit olish suhbatlarini simulyatsiya qilish.
O‘qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo‘yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1. Raxmatullayeva D.R. “Kasb-hunar ta’limi muassasalari o‘quvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga yo‘naltirib o‘qitishni takomillashtirish”. Pedagogika fanlari bo‘yicha Falsafa doktori (PhD) doktorlik dis. – T.:2018. –B.130. 2. Raxmatullayeva D.R. Professional ta’lim muassasalari o‘quvchilarida tadbirkorlik kompetensiyalarini shakllantirish. O‘quv qo‘llanma. “Tafakkur bo‘stoni”. –T. 2022. - Bet 112. 3. Raxmatullayeva D.R.Tadbirkorlikni tashkil etish. O‘quv qo‘llanma. “Tafakkur bo‘stoni”. –T. 2022. - Bet 120. 4. Raxmatullayeva D.R. Tadbirkorlik faoliyatini boshlamoqchi bo‘lganlar uchun o‘quv qo‘llanma. –T.: 2021. –B.75. 5. Samadov A.N., Ostanaqulova G.N. Kichik biznes va tadbirkorlik. –T.: “Moliya-iqtisod”. 2008.
Ta’lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Mavzuga oid stendlar, jadvallar, plakatlar, flipchart doska, markerlar to‘plami, oddiy doska va boshqalar
Tuzuvchilar:	D.Rahmatullayeva Professional ta’limni rivojlantirish instituti “Ta’limda boshqaruv” kafedrasida dotsenti B B Shodiyev Samarqand Abu Ali ibn Sino jamoat salomatligi texnikumi Biznez asoslari fani o‘qituvchisi
Taqrizchilar:	Z.Xudayberdiyev. Professional ta’limni rivojlantirish institute direktori i.f.d. prof.

O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqni saqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2. O‘QUV DASTURI MAZMUNI

“JAMG‘ARMA” O‘YINI SIMULYATSIYASI

No	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O‘qitishni tashkiliy shakli	Mustaqil ta’lim
1	Simulyatsiyaga kirish va shaxsiy uy xo‘jaligida jamg‘arish	Jamg‘arma o‘yinining maqsadi va “Bajarib ko‘rish – mulohaza qilish – qo‘llab ko‘rish”ga asoslangan pedagogik yondashuv. O‘yinni, shuningdek texnik atamalarni tushuntirish. G‘oliblik mezonlari bilan tanishtirish. Hayot sifatini oshirish maqsadidan kelib chiqqan holda jamg‘arishning ahamiyatini tushunish.	2	N	
2	Jamg‘arma maqsadi va maqsadli jamg‘arish yo‘llari	Birgalikdagi umumiy oila maqsadini aniqlab olish va unga erishish maqsadida harakat qilish. Daromad holatini tushunish va sarf-xarajatlar bo‘yicha hatti-harakatlarni kuzatib borish. Kutilmagan voqea-hodisalarda qanday harakat qilishni bilish. Ortiqcha mablag‘ni hisoblash uchun daromadlar, shuningdek kutilayotgan xarajatlarni rejalashtirish. Hozirgi va kelajakdagi ehtiyojlar va xohish-istaklar o‘rtasidagi farqni aniqlash. O‘z shaxsiy holati to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lish. Byudjetni rejalashtirish, tahlil qilish va kuzatib borish. Jismoniy shaxslar jamg‘armalarining banklar va moliyaviy institutlarga, shuningdek jamiyatga ta’siri. Jamg‘arma mablag‘larining xalq xo‘jaligi uchun ahamiyati. O‘zbekistondagi mavjud jamg‘arish shakllari.	4	N, A, S	2

3	Jamg'arma turlari. Mablag'ni maqsadli jamg'arish yoki kredit olish	Foizlar nima va uni to'lash qanday amalga oshiriladi. Belgilab olingan oilaviy maqsadni doim e'tiborda tutish. Kutilmagan voqea-hodisalarda qanday harakat qilishni bilish. Jamg'arish va kredit olishni bir-biriga qarshi qo'ygan holda taqqoslash. Ularning ijobiy va salbiy tomonlarini taqqoslash.	2	N, A	1
4	Jamg'arishda moliyaviy tashkilotlarning roli	Jamg'arish maqsadiga erishish uchun bankning bizga keltiradigan foydasi. Ishonchli moliyaviy institutlarning asosiy belgilari nimalardan iborat? Ular o'rtasidagi farqlar nimalarda namoyon bo'ladi. Shaffof va ishonchli axborot manbalariga asoslanish. Foiz to'lovining ahamiyati. Foiz stavkalarining banklar yoki boshqa moliyaviy institutlar tomonidan shakllantirilishi. Vaqt o'tishi nuqtai nazaridan foiz stavkalarining rivojlanishi (o'zgarishi). O'zbekistondagi mavjud foiz stavkalari.	2	A, S	2
5	Uy xo'jaligining daromad va xarajatlari	Daromadni xarajatlarga nisbatan qarama-qarshi qo'yib taqqoslash. O'zgarish va o'zgaruvchan xarajatlar o'rtasidagi farqni aniqlash. O'zbek uy xo'jaliklariga xos bo'lgan xarajatlar.	2	N, A	1
6	O'z shaxsiy byudjetini boshqarish	Daromadni ko'paytirish va xarajatlarni qisqartirish. Shaxsiy byudjetga foyda bo'lishi uchun ortiqcha iste'moldan voz kyechishni mashq qilish. Iste'moldan voz kyechish va jamg'arish imkoniyatlarini aniqlash. Muntazam ravishda tejab borishning maqsadga muvofiqligi.	2	N, A	1
7	Sarmoya kiritishning "Sehrli uchburchagi"	Sarmoya kiritishda likvidlik, rentabellik va xavfsizlik kabilarni farqlay olish va shaxsiy sarmoya kiritishda e'tiborga olish. Ushbu tamoyillar asosida jamg'arma mahsulotlarini bir-biridan farqlash.	2	N, A	2
8	Inflyatsiya o'zgarishining jamg'arma balansiga ta'siri	Inflyatsiya va deflyatsiyani anglab olish. Inflyatsiya va deflyatsiyaning ta'sirlari, masalan: jamg'arma balansiga yoki kreditlarga. O'zbekistondagi hozirgi inflyatsiya darajasi. Yuqori inflyatsiya darajasiga qaramasdan sarmoya kiritish	2	N, A	1
JAMI:			18		10

“MIKRO BIZNES” O‘YINI SIMULYATSIYASI

№	Mavzu	O‘quv mazmuni	Jami	O‘qitishni tashkiliy shakli	Mustaqil ta’lim
1	Simulyatsiyaga kirish va kichik korxonalarining boshlang‘ich holati	Simulyatsiya o‘yinining mazmun mohiyatini tushuntirish. Mikro biznes o‘yinining maqsadi va “Bajarib ko‘rish – mulohaza qilish – qo‘llab ko‘rish”ga asoslangan pedagogik yondashuv. Biznes o‘yin tartibi, shuningdek maxsus sohaga oid atamalarni tushuntirish. G‘oliblik mezonlari bilan tanishtirish. Nima uchun sotishni rejalashtirish eng boshidagi vazifa hisoblanadi.	2	N	
2	Boshlang‘ich iqtisodiy holatni shakllantirish	Sharbat do‘konining dastlabki balansini tuzish uchun kirish qismda bajariladigan mashq. Sohaga oid maxsus atamalarni tushuntirish Korxonada sotuvni rejalashtirish, xaridlar va xarajatlar to‘g‘risida jamoa bilan birgalikda qarorlar qabul qilish. Hozirgi mavjud voqealarni hisobga olgan holda tovarlar sotuvini tashkillashtirish. Ish haqini o‘z egalariga to‘lashning ahamiyati. Guruh natijalariga nazar tashlash va ulardan qanday xulosa chiqarish mumkinligini muhokama qilish.	4	N, A, S	1
3	Sotuvlarni rejalashtirish	Sotishni batafsil rejalashtirishning ahamiyati. Ta’minotchilarning roli. “O‘z mijozingni tanib ol” (Know Your Customer) konsepsiyasi. Ta’minotchilarni boshqarish. Nechta ta’minotchi bilan ishlash maqsadga muvofiq?	2	N, A	2
4	Korxona faoliyatini kengaytirish	Bozor o‘zgarib turadi – bunda tadbirkor sifatida qanday yo‘l tutish kerak? Sarmoya(investitsiya)larning ahamiyati. Sarmoyalar va xarajatlarni bir-biridan farqlash.	2	S	1
5	Mahsulot va uni shakllantirishda texnologiyalardan foydalanish	Mahsulot siyosatining korxonaga ta’siri. Xodimlarni boshqarish. Korxonada texnikani qo‘llashning ahamiyati. Texnologiyalardan foydalanishda qo‘llab-quvvatlovchi holatlarni e’tiborga olish.	2	N/A	1
6	Kelajak uchun sarmoyalar kiritish	Mahsulotlar assortimentini kengaytirish va korxonaga sarmoyalar kiritish. Guruh natijalariga nazar tashlash va ulardan qanday xulosa chiqarish mumkinligini muhokama qilish.	2	S	1
7	Kredit olish tartibi	Moliyaviy bo‘shliqlarni to‘ldirish usullari. Kredit evaziga sarmoya kiritish. Xarajatlar va majburiyatlar.	2	N, A	2

		Mos keluvchi kredit tashkilotlarini topish.			
8	Biznes sohasini kengaytirish	Biznesni yaxshilash va kengaytirish uchun qo‘shimcha usullar. Guruh natijalariga nazar tashlash va ulardan qanday xulosa chiqarish mumkinligini muhokama qilish. Eng yaxshi jamoani aniqlash. Simulyatsiyadan o‘rganilgan bilimlarning ta‘sirini umumlashtirish va uni amaliyotga joriy qilib ko‘rish.	2	S	1
9	Kichik biznes va tadbirkorlikning turlari hamda shakllari	Iqtisodiyotda kichik korxonalarning roli va ahamiyati. Kichik biznesni rivojlantirishning davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi. Mikrofimlar va kichik korxonalar. Xususiy korxona va uning xususiyatlari. Mas’uliyati cheklangan jamiyatining ijobiy va salbiy tomonlari. Qishloq hududlarida tadbirkorlik faoliyati.	4	N, A	1
10	Bozor sharoitida marketingning ahamiyati	Marketing mazmuni, maqsadi va vazifalari. Marketingning turlari. Tadbirkorlik faoliyati uchun bozor tadqiqotlaridan foydalanish.	2	N/A	1
11	Narx siyosatining ahamiyati	Narx tushunchasi va uning vazifalari. Narx belgilash strategiyasi. Narx siyosatini shakllantirish.	2	N/A	1
12	Biznes g‘oyani tahlil qilish usullari	SWOT-tahlili asosida kelajakdagi biznes faoliyatini tahlil qilish. Kuchli tomonlar, zaif tomonlar, to‘siqlar va tahdidlar. (SWOT = Kuchli tomon, kuchsiz tomon, to‘siq va tahdid)	2	N/A	2
13	“Start-up”larni moliyalashtirish	Moliyalashtirish manbalari. Yoshlar tadbirkorligining ahamiyati va zarurati. Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish faoliyati. Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda Start-uplarning o‘rni.	2	N/A	
	Jami:		30		14

**“BIZNESNI REJALASHTIRISH VA KREDIT OLISH” BO‘YICHA SUHBATGA
TAYYORGARLIK KO‘RISH**

№	Mavzu	O‘quv mazmuni	Jami	O‘qitishni tashkiliy shakli	Mustaqil ta’lim
1	Biznes g‘oyasi va uning maqsadi	Tadbirkorlik g‘oyasi, uning tavsifi va uning mazmuni. Biznes-rejaning mazmuni, mohiyati va biznes-rejani tuzish zarurati. Kichik biznesni rivojlantirishning ahamiyati.	2	N	
2	Biznes-rejaning tavsifi va tarkibiy qismlari	Biznes-rejaning qisqacha tavsifi, shuningdek tarkibiy qismlari, korxonaning tavsifi, ishlab chiqariladigan mahsulot tavsifi, maqsadli bozor tahlili, marketing strategiyasi, boshqaruv va tashkiliy struktura, ishlab chiqarish, xarajatlar va daromadlar rejasi, zarur bo‘ladigan kapital miqdori, moliyaviy reja.	4	N	1
3	Bank kreditlari	Kreditning xususiyatlari. Foiz stavkalari va kreditning boshqa xarajatlarini taqqoslash. Mijozning kreditga layoqatli ekanligini baholash. Foiz to‘lovi va asosiy qarzni hisoblash	2	N, A	1
4	Biznes-reja va uni taqdimot qilish	O‘zingizning biznes g‘oyangizga mos keladigan biznes-rejaning tarkibiy qismlarini tasvirlab berish. Bank suhbatida davomida biznes g‘oyani taqdimot qilib berish Biznes-reja va investitsiya bo‘yicha takliflarning taqdimotini qilish. Kredit bo‘yicha suhbatga tayyorgarlik ko‘rish uchun sahna ko‘rinish orqali rol ijro etib mashq qilish.	4	A	2
Jami:			12		4

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Anatomiya, fiziologiya va patologiya		
Modul kodi	AFR11208		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 126 soat	Mustaqil ta’lim: 54 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Anatomiya, fiziologiya va patologiya
Modulning maqsadi	O'quvchilarda odam organizmining shakli, tuzilishi, a'zo va to'qimalarining funksional va topografik anatomiyasi, a'zolarining anatomo - topografik munosabatini, organizmni tashkil etuvchi har bir tizimga tegishli a'zolarini joylashuvi, tuzilishi, yoshga qarab o'zgarishi haqida bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdir.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	• Organizmning tuzilishi, uning tizimlardan tashkil topganini bilib oladilar; • Tizimlarni tashkil qiladigan a'zolarini tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasini bilib oladilar; • A'zolarining aniq joylashishini va topografiyasini ko'rgazmali qurollardan foydalanib bilib oladilar; • A'zolarini lotincha nomlanishini yodlab oladilar; • A'zolarini bir- biri bilan taqqoslab, ularning o'zaro bog'liq ligini bilib oladilar; • Tizimlarga kiradigan a'zolarini ketma-ketligini joylashgan joyini mulyaj, tors, planshet, jadval, stendda ko'rsatib beradilar; • Daftarlarga a'zolarini rasmini chizib, ko'nikmalarga ega bo'ladilar; • Skeletda alohida suyaklar joylashuvini ko'rsatib beradilar.
Modul mazmuni	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, amaliy mashg'ulotlari, o'quv modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	• Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining rivojlanish tarixi va uning o'rganish usullari to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Salomatlik va kasallik. Organizmning adaptasiya kompensator moslanish reaksiyalari haqida bilimga ega bo'lish; Yallig'lanish to'grisida bilimga ega bo'lish; Hujayra, to'qimalar to'g'risida bilimlarga ega bo'lish; • Suyaklar, bo'g'imlar, mushaklar haqida ma'lumotga ega bo'lish; • Ovqat hazm qilish a'zolarining tuzilishi, joylashishi, ularning ketma ketligi, fiziologiyasi, patologiyasi to'grisida bilimga ega bo'lish; • Nafas a'zolarining tuzilishi va joylashishi ularning ketma-ketligi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Moddalar va energiya almashinuvi haqida ma'lumotga ega bo'lish; • Ayirish a'zolarining tuzilishi va joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Reproduktiv a'zolarining tuzilishi va joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Ichki sekresiya bezlari tuzilishi va joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Gomeostaz haqida bilimga ega bo'lish. • Yurak qon-tomir, limfa tizimi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Asab tizimi haqida bilimga ega bo'lish; • Sensor tizimi to'g'risida bilimga ega bo'lish.

Ko‘nikmalar	• Skeletni tana, qo‘l, oyoq va bosh qismlarga ajratish, skeletni tarkibidagi suyaklarini anatomik atlas, mulyaj, jadvallarda ko‘rsata olish, mavzuga oid rasmlarni chizish. • Bosh va bo‘yin, orqa, ko‘krak va qorin, qo‘l mushaklarini, oyoq mushaklarini guruhlarini anatomik atlas, mulyaj, jadvallarda ko‘rsata olish, mavzuga oid rasmlarni chizish. • Tinch holatda va jismoniy mashqdan so‘ng nafas tezligini aniqlash, spirometriyani o‘tkazish, fonendoskop yordamida o‘pkaning faoliyatini eshitish. • Turli tizimlarga kiruvchi a‘zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko‘rsatish, mavzuga oid rasmlarni chizish. • Barmoqdan qon olish va surtma tayyorlash, qon guruhlarini, rezus faktorni aniqlash, qon ivishini aniqlash, gemogrammani tahlil qilish. • Yurak tonlarini fonendoskop yordamida eshitish, arterial qon bosimni o‘lchash va pulsni sanash. • Ko‘z qorachig‘i refleksini aniqlash, ko‘ruv o‘tkirligini Sivtsev jadvali yordamida aniqlash.
O‘qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	axodirov F.N Odam anatomiyasi .Toshkent.2006 yil Sagatov T.A., Mirsharapov .M.U. Odam anatomiyasi. arslilik.Toshkent .2011yil Сапин М.Р. Анатомия человека. Учебник в 2 томах . Москва .2018 рд. Axmedov N.K. «Normal va patologik anatomiya bilan fiziologiya». Toshkent, Ibn Sino nomidagi nashriyot, 2004 yil. A.G‘ Ahmedov, G.X. Ziyamutdinova Anatomiya , fiziologiya va patologiya Toshkent, G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot 2017 yil
Ta‘lim jarayon tavsiya etiladigan jihozalar	Mulyaj va fantomlar, elektrton doskalar, virtual ko‘zoynaklar
Tuzuvchilar:	G. Sh.Imamova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o‘qituvchisi N.J.Ruziyeva Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o‘qituvchisi
Taqrizchilar:	Z Bekmurodov SamISI axborot texnologiyalar fani o‘qituvchisi
O‘quv dasturi Professional ta‘limni rivojlantirish instituti instituti Sog‘liqni saqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta‘lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jamiyuklama	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1	Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining rivojlanish tarixi va uni o'rganish usullari.	Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining vazifalari, tibbiyotda tutgan o'rni. Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining rivojlanish tarixi va uni o'rganish usullari.	14	10	4
2	Salomatlik va kasallik . Organizmning adaptatsiya va kompensat moslanish reaksiyalari.	Salomatlik va sog'lom turmush tarzining ahamiyati. Kasallik etiologiyasi, patogenez, kasallik davrlari va oqibatlari, uning oldini olish chora tadbirlari. Tanatologiya to'g'risida tushuncha. Organizmning adaptatsiya va kompensator- moslanish reaksiyalari. Organizmning tiklanishi va uning turlari. Atrofiya, gipertrofiya, giperplaziya, metaplaziya haqida tushuncha.	14	10	4
3	Yallig'lanish.	Yallig'lanish. Yallig'lanishning sabablari, turlari, bosqichlari, belgilari. Yallig'lanishga oid tibbiy terminlar.	14	10	4
4	Hujayra va to'qimalar.	Hujayraning tuzilishi, tarkibiy qismlari, bo'linishi va vazifalari. To'qimalar tuzilishi, turlari va organizm uchun ahamiyati	12	8	4
5	Tayanch- harakat a'zolari tizimi. Suyaklar va mushaklar haqida ma'lumot.	Suyaklar haqida ma'lumot. Suyaklarni o'zaro birlashishi, bo'g'imlarni tuzilishi. Tana skeleti va uning qismlari: umurtqa pog'onasi, ko'krak qafasi, qo'l - oyoq suyaklari va qismlari, kalla suyaklarining yuz va miya qismlari tuzilishi, birikishi va vazifalari. Skeletni tarkibiy qismlarini, joylashishini muloyim, skeletda, anatomik atlas, jadvallarda ko'rsata olish. Skeletni tana, qo'l, oyoq va bosh qismlarga ajratish va mavzuga oid rasmlarni chizish. Mushaklar haqida ma'lumot. Bosh va bo'yin mushaklarini guruhlariga bo'linishi, gavda mushaklari: ko'krak, orqa, qorin mushaklarini tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Diafragma, qorinning oq chizig'i, chov kanali tuzilishi va ularning ahamiyati. Qo'l va oyoq mushaklarini guruhlariga bo'linishi va ularning vazifasi. Bosh va bo'yin, orqa, ko'krak va qorin, qo'l mushaklarini, oyoq mushaklarini guruhlarini anatomik atlas, muloyim, jadvallarda ko'rsata olish va mavzuga oid rasmini chizish.	12	8	4

6	Ovqat hazm qilish tizimi.	Ovqat hazm qilish tizimi haqida tushuncha. Ovqat hazm qilish a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi. Hazm shiralarining tarkibi, ahamiyati va farqi. Ovqat hazm qilish a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish va mavzuga oid rasmini chizish.	12	8	4
7	Nafas a'zolari tizimi.	Nafas a'zolari tizimi . Nafas a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi. Nafas a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish . Tinch holatda va jismoniy mashqdan so'ng nafas tezligini aniqlash, spirometriyani o'tkazish, fonendoskop yordamida o'pkaning faoliyatini eshitish. Mavzuga oid rasmini chizish.	12	8	4
8	Moddalar va energiya almashinuvi.	Moddalar va energiya almashinuvi. Oqsil,yog', uglevodlar almashinuvining organizm uchun ahamiyati va ularning buzilishi. Suv va mineral tuzlar almashinuvi va ularning buzilishi. Termoregulyatsiya.	12	8	4
9	Ayirish a'zolari tizimi.	Ayirish a'zolari haqida ma'lumot. Siydik ayirish tizimiga kiruvchi a'zolarining tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Siydik hosil bo'lish va ajratish fiziologiyasi va patologiyasi. Erkak va ayolning siydik chiqaruv kanalini o'ziga xos xususiyatlari. Siydik ayirish a'zolarini joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Mavzuga oid rasm chizish	12	8	4
10	Reproduktiv a'zolar tizimi.	Reproduktiv a'zolar tizimi to'g'risida ma'lumot. Erkaklar tashqi va ichki jinsiy a'zolarining tuzilishi, joylashishi, vazifalari. Erkaklar reproduktiv a'zolari kasalliklari haqida tushuncha. Ayollar tashqi va ichki jinsiy a'zolarining tuzilishi, joylanishi, vazifalari. Ayollar reproduktiv a'zolari kasalliklari haqida tushuncha	12	8	4
11	Ichki sekresiya bezlari.	Ichki sekresiya bezlari. Gormon haqida tushuncha. Ichki sekresiya bezlarining tuzilishi, joylashishi, vazifalari, gipo – va giperfunktsiyasi, kasalliklarining mohiyati. Ichki sekresiya bezlarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Mavzuga oid rasm chizish	12	8	4

12	Gomeostaz.	Gomeostaz. Qonning hosil bo'lishi, tarkibiy qismlari, vazifasi. Qon ivishi va uning bosqichlari. Qon guruhlari va rezus faktor. Qon kasalliklari to'g'risida tushuncha. Barmoqdan qon olish va surtma tayyorlash. Qon guruhlari, rezus faktorni aniqlash. Qon ivishini aniqlash. Gemogrammani tahlil qilish	12	8	4
13	Yurak qon tomir, limfa tizimi.	Yurak qon-tomir, limfa tizimi to'g'risida ma'lumot. Yurak tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologyasi. Kichik va katta qon aylanish doirasi qon tomirlari. Limfa tizimining tuzilishi, limfa suyuqligini tarkibi, ahamiyati. Taloqning tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Yurak qon-tomir, limfa tizimi a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Yurak tonlarini fonendoskop yordamida eshitish, arterial qon bosimni o'lchash va pulsni sanash. Mavzuga oid rasm chizish	10	8	2
14	Asab tizimi.	Asab tizimi haqida ma'lumot. Asab to'qimasining tuzilishi, vazifasi. Orqa va bosh miyani tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Orqa miya va bosh miyadan chiquvchi asab tolalarining ahamiyati. Orqa miya chigallari va ularning innervatsiya sohalari. Bosh va orqa miya kasalliklarining mohiyati, sabablari va oldini olish chora-tadbirlari. Asab tizimi a'zolari joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Mavzuga oid rasm chizish	10	8	2
15	Sensor tizimi.	Sensor tizimi. Ko'rish a'zosi, eshitish va muvozanat a'zosi va teri tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi. Sensor tizimi a'zolarining kasalliklari mohiyati, sabablari va oldini olish chora-tadbirlari. Sensor a'zolarini tizimi mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida joylashishini ko'rsata olish. Ko'z qorachig'i refleksi aniqlash, ko'ruv o'tkirligini Sivtsev jadvali yordamida aniqlash. Mavzuga oid rasmlarni chizish.	10	8	2
Jami			180	126	54

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Organizmning tuzilishi, uning tizimlardan tashkil topganini bilib oladilar; • Tizimlarni tashkil qiladigan a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasini bilib oladilar;	Organizmning tuzilishi, uning tizimlardan tashkil topganini bilib oldilar; • Tizimlarni tashkil qiladigan a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasini bilib oldilar;

• A'zolarning aniq joylashishini va topografiyasini ko'rgazmali qurollardan foydalanib bilib oladilar; • A'zolari lotincha nomlanishini yodlab oladilar; • A'zolari bir- biri bilan taqqoslab, ularning o'zaro bog'liq ligini bilib oladilar; • Tizimlarga kiradigan a'zolari ketma-ketligini joylashgan joyini mulyaj, tors, planshet, jadval, stendda ko'rsatib beradilar; • Daftarlarga a'zolari rasmini chizib, ko'nikmalarga ega bo'ladilar; • Skeletda alohida suyaklar joylashuvini ko'rsatib beradilar.	• A'zolarning aniq joylashishini va topografiyasini ko'rgazmali qurollardan foydalanib bilib oldilar; • A'zolari lotincha nomlanishini yodlab oldilar; • A'zolari bir- biri bilan taqqoslab, ularning o'zaro bog'liq ligini bilib oldilar; • Tizimlarga kiradigan a'zolari ketma-ketligini joylashgan joyini mulyaj, tors, planshet, jadval, stendda ko'rsatib berdilar; • Daftarlarga a'zolari rasmini chizib, ko'nikmalarga ega bo'ldilar; • Skeletda alohida suyaklar joylashuvini ko'rsatib berdilar.
--	--

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Tibbiy biologiya va umumiy genetika		
Modul kodi	TBUG1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42 soat	Mustaqil ta’lim: 18 soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Tibbiy biologiya va umumiy genetika
Modulning maqsadi	- Talabalarda tibbiy-biologik va klinik fanlarni o'rganishda zarur bo'ladigan bilim asoslarini shakllantirish; - talabalarda tirik materiyaning molekulyar, hujayraviy tizimlar darajasida aniqlangan umumbiologik qonuniyatlar asosidagi nazariy va amaliy bilimlarini shakllantirish; - talabalarga odam biologik va ijtimoiy mavjudot ekanligi, odamdagi belgi va xususiyatlarning namoyon bo'lishi genetik qonuniyatlarga bo'ysingan holda tashqi va ichki omillar ta'sirida o'zgarishini tushuntirish orqali ilmiy dunyoqarashini shakllantirish; - irsiy kasalliklar, ularning turlari va irsiylanish qonuniyatlariga oid bilim, ko'nikma va malakalarini xosil qilish. - hamshiraning ish faoliyati davomida kerak bo'lgan bilim va ko'nikmalarni talab darajasida etkazib berish;
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	– Turmush qurishda oilani rejalashtirishda genetik ma'lumotlarning ahamiyatini anglagan holda kasalliklar va belgilar asosida avlodlar shajarasini tuza olishga va olgan bilimlarini o'z faoliyatlarida qo'llay bilish va ulardan foydalanish, odamda normal va patologik belgilarni irsiylanishini, hulq atvor, belgi va xususiyatlarning irsiylanishi bo'yicha masalalarini echish, avlod shajarasini tahlil qilish orqali belgi va xususiyatlarni irsiylanish qonuniyatlarni aniqlashbo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar
Modul mazmuni	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy xujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, seminar, kollokvium, amaliy valaboratoriya mashg'ulotlari, o'quv, modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiya qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- Odamning biosotsial tabiati va uning biologiyasi; - hujayraning tuzilishi va funktsiyalari; - turning populyatsion strukturasi; - DNK replikatsiyasi va uning ahamiyati. DNK replikatsiyasida fermentlarning ahamiyati; - tibbiyot genetikasining rivojlanish tarixi, yutuqlari va o'rganish usullari; - klassik genetika asoslari; - irsiyatning sitologik va biokimyoviy asoslari; - irsiyat va muhit, o'zgaruvchanlik qonunlari; - irsiy kasalliklar patologiyasi; - tibbiyot genetikasining tekshirish usullari; - irsiy kasalliklar profilaktikasi va davolash xususiyatlarini bilish.
Ko'nikmalar	- Birikkan va jinsga bog'liq holda irsiylanish bo'yicha masalalar echa olish; irsiy belgilar va kasalliklarning G.Mendel va T.Morgan qonunlariga tegishlilikini ajrata bilishni monoduragay, diduragay va

	poliduragay chatishtirish bo'yicha masalalar ishlash; qonguruhlari, rezus – faktor, epistaz, polimeriya, komplementarlik bo'yicha masalalar ishlash; - shajara tuzishda ishlatiladigan shartli belgilarni va avlodlar shajarasini tuzish hamda uni taxlil qilish; - avlodlar shajarasiga qarab irsiy kasalliklarning nasllanish tipini aniqlash; - irsiy kasalliklarning gen mutatsiyalariga aloqador turlarini aniqlash usullarini qo'llash ko'nikmalari.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	Xoliqov P.X., Qurbonov A.Q. va boshqalar. Tibbiy biologiya va miy genetika. "Ziyo-nashr". Toshkent. 2018 y. Nishonboev K.N., Hamidov J.H., -" Tibbiy biologiya va genetika davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent. 2005 y.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, mikroskop, DNK modeli, tayyor preparatlar .
Tuzuvchilar:	G.K. Razzoqova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi yetakchi o'qituvchisi Mirzayeva SH.T. Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
Taqrizchilar:	Z Bekturodov SamISI axborot texnologiyalar fani o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jamiyuklama	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1	Tibbiy biologiya va umumiy genetika fani haqida tushuncha.	Tibbiy biologiya va umumiy genetika fanning vazifasi haqida tushuncha. Hayot tushunchalari. Tiriklikning rivojlanish darajalari. Odamning bisosial tabiati va uning biologiyasi.. Tibbiyot genetikasining rivojlanish tarixi,yutuqlari va o'rganish usullari.	2	2	
2	Hujayraning tuzilishi va funksiyalari.	Hujayraning tuzilishi va funksiyalari. Mikroskopning tuzilishini u bilan ishlashni o'rganish. Tirik organizmlarning hujayraviiy tuzilishi va kimyoviy tarkibi . Prokariot va eukariot hujayralarning umumiy tuzilishini o'rganish. Doimiy preparatlarda hayvon organoidlarini o'rganib, tasvirini chizish.	4	4	2
3	Hujayra biologiyasi	Hujayra nazariyasi va uning asosiy rivojlanish bosqichlari. Hujayra nazariyasining zamonaviy ta'rifi. Hujayra evolyutsiyasi. Hujayra siqli va uning davriyligi. Hujayraning bo'linish usullari va bosqichlari. Xromosomalar, ularning tiplari. Odam kariotipi. Xromosomalarni o'rganishning zamonaviy usullari. Gen va uning tuzilishi. Doimiy preparatlarda mitoz, meyoz bo'linishning fazalarini o'rganish. Hayvonlarning tuxum hujayrasi va spermatozoidlarini o'rganish.	4	2	2
4	Klassik genetika asoslari	Genetika fanining vazifasi va usullari. Monoduragay va diduragay chatishtirishda belgilarning irsiylanishi. Mendel qonunlari. Dominantlikning nisbiyligi. Analiz qiluvchi chatishtirish. Genlarning o'zaro ta'siri. Genlarning pleytrop ta'siri. Diduragay va poliduragay chatishtirish jarayonida belgilarning irsiylanishini o'rganish. Allel va allel bo'lmagan genlarni o'zaro ta'sirini o'rganish. Monoduragay, diduragay va poliduragay chatishtirish bo'yicha masalalar yechaolish Masalalar echish.	4	2	
5	Irsiyatning xromosoma nazariyasi	Irsiyatning xromosoma nazariyasi. T.Morgan va uning shogirdlari tomonidan irsiyatning xromosoma nazariyasining yaratilishi.Irsiyatning xromosoma nazariyasini qoidalari. Jins genetikasi.	4	2	2

		Oilaviy genetik belgilarning irsiylanishi. Krossengoverningturlari. Jinsga bog'liq belgilar va kasalliklar. Shajara tuzishda ishlatiladigan shartli belgilarni va avlodlar shajarasini tuzish hamda uni taxlil qilish. Avlodlar shajarasiga qarab irsiy kasalliklarning nasillanish tipini aniqlash. Birikkan va jinsga bog'liq holda irsiylanish bo'yicha masalalar yechaolish.			
6	Irsiyatning molekulyar asoslari	Irsiyatning molekulyar asoslari. DNKning irsiy axborotni o'tkazishdagi roli. Transformatsiya. Transduktsiya. Oqsil biosintezi. Nuklein kislotalarning irsiy axborotni o'tkazishdagi va oqsil biosintezidagi rolini o'rganish. DNK replikasiyasi va uning ahamiyati.	4	2	
7	Genetik injeneriya va biotexnologiya	Genetik injeneriya. Biotexnologiya. Hujayra injeneriyasi va klonlash. Genomli o'zgargan organizmlarning kelajakdagi roli.	4	2	
8	O'zgaruvchanlik Uning xillari va tibbiyotdagi roli.	O'zgaruvchanlik va uning xillari: kombinativ, mutatsion, modifikatsion. Modifikatsion o'zgaruvchanlik. Belgilarning reaksiya normasi. Fenokopiyalar. Mutatsion o'zgaruvchanlik va uning xillari. Mutagen omillar. Antimutagenez. Irsiy va irsiy bo'lmagan o'zgaruvchanlikni o'rganish. Variatsion qator tuzish.	4	2	
9	Odam genetikasi va tibbiy genetika	Odam genetik tahlil uchun o'ziga xos ob'ektdir. Odam irsiyatini o'rganishdagi asosiy usullari. Shajara egizaklar tsitogenetik biokimyoviy populyatsion biokimyoviy statistik molekulyar – ontogenetik dermatoglifika usullarini o'rganish. Odam qo'l teri barmoqlaridan nusxa olishni o'rganish va bu nusxalar yordamida belgilarning irsiylanishini aniqlash. Toza va panmiktiv populyatsiyalarda belgilarning irsiylanishini o'rganish.	4	2	2

10	Irsiyat va muhit. O'zgaruvchanlik qonunlari. Irsiy kasalliklar..	Irsiyat va muhit. O'zgaruvchanlik qonunlari. Irsiy kasalliklar. Irsiy kasallikning tasnifi (gen, xromosoma, genom kasalliklari). Odamlarda kuzatiladigan nikoh tiplari va ularning tibbiy genetik tomonlari. Qarindoshlik darajalari va ulardagi genlar umumiyliigi. Tibbiy-genetik maslahatlar. Gen va xromosoma kasalliklarining kelib chiqish mexanizmini o'rganish. Monogen va poligen belgilarni aniqlash. Odamlarda normal va patologik belgilarning irsiylanishini aniqlash. Irsiyatning sitologik va biokimyoviy asoslari. Irsiyat va muhit. O'zgaruvchanlik qonunlari. Irsiy kasalliklar profilaktikasi va davolash xususiyatlari. Shajara tuzishda ishlatiladigan shartli belgilarni va avlodlar shajarasini tuzish hamda uni taxlil qilish. Avlodlar shajarasiga qarab irsiy kasalliklarning nasillanish tipini aniqlash.	4	4	2
11	Individual rivojlanishning umumiy qonuniyatlari	Individual rivojlanish (ontogenez). Umumiy qonuniyatlari. Ontogenez - bu bir butun yaxlit jarayon. Doimiy preparatlarda spermatogenez va embriogenez etaplarini o'rganish. Makropreparatlar va mikropreparatlarda postembrional davrni o'rganish.	2	2	
12	Evolutsion jarayonlar va ularning umumiy qonuniyatlari	Evolutsion g'oyalarning tarixi. Darvinizm va genetikaning hozirgi zamon hamjihatligi. Populyatsiya. Populyatsiyaning ekologik va genetik xarakteristikasi. Genetik polimorfizm. Irsiy kasalliklar chastotasi. Tashqi muhitning mutagen omillari ta'sirida kelib chiqadigan kasalliklarni aniqlash. Antimutagenlarning ta'sirini o'rganish.	2	2	
13	Odam a'zolarining ontofilogenezi. Antropogenez	A'zolar evolyutsiyasi. Hayvon a'zolari va funktsional tizimlarining ontofilogenezi Odamlardagi tug'ma etishmovchilik rivojining ontofilogenezigaga bog'liqligi. Antropogenez Odamning evolyutsiyasi. Hozirgi zamon odamlari. Evolyutsiyaning insoniya soniga ta'siri.	2	2	
14	Tibbiy parazitologiya.	Antropobiogeotsenozdagi biotik bog'lanishlarning asosiy shakllari. Parazitlar yashash muhitining o'ziga xosligi. Parazit kasalliklar bilan kurashishning ekologik jabhalari. Sodda hayvonlar tipi.	4	4	2

		Sarkodalilar: dizenteriya, ichak va og'iz amyobalari. Hivchinlilar: tripanosoma, leyshmaniya, trixomonadalar va lyambliya. Sporalilar. Toksoplazma, koktsidiyalar va bezgak parazitlari (plazmodiyalari). Infuzoriyalar: balantidiya.			
15	Tibbiy gelmintologiya va araxnoentomologiya	Gelmlar haqida tushuncha. Biogeogelmlar. Yassi chuvalchanglar tipi. Yumaloq chuvalchanglar: odam askaridasi, ostriitsa, qil boshli gijja, egri boshli gijja, trixinella, rishta, strangloidlar, qilsimon gijja-filyariyalar. O'rgimchaklar, chayonlar, falangalar, kanalar turkumlari. Hashoratlar sinfi. Epidemiologik ahamiyatga ega bo'lgan turkumlari.	4	4	2
16	Zaharli hayvonlar	Zaharli hayvonlar sistematikasi. Zaharli sodda hayvonlar va zaharli kovakichlilar: gidroid, sifoid yoki haqiqiy meduzalar, korall poliqlar. Zaharli chuvalchanglar. Zaharli halqali chuvalchanglar. Zaharli mollyuskalar. Zaharli bo'g'imoyoqlilar. Zaharli hasharotlar: qovoqlar (shershen), asalarilar, chumolilar, tangacha qanotlilar. Zaharli ignaterililar. Zaharli umurtqalilar: to'garakogizlilar, baliqlar, amfibiyalar, reptiliyalar. Ularning zahari bilan zaharlanish belgilari, birinchi yordam va davolash.	4	4	2
17	Tibbiyot genetikasining tekshirish usullari.	Tibbiyot genetikasining tekshirish usullari: Geneologik usul Belgilar: Dominant va ressesiv. Egizaklar usuli Sitogenetik usul Biokimyoviy usul.	2	2	2
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimni baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Umumiy gigiyena va ekologiya		
Modul kodi	EG 1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42 soat	Mustaqil ta’lim: 18 soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

1. O'quv dasturi umumiy talablari

Dastur nomi	Umumiy gigiyena va ekologiya
Dasturning maqsadi	Gigienaning ilmiy asoslari, gigienik tekshirish usullari va sog'lomlashtirish tadbirlarining asosiy prinsiplarini o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilishi ta'minlash. O'quvchilarga gigienaning asoslari, gigienaning har bir bo'limini asosiy xususiyatlari, eng dolzarb gigienik va ekologik muammolar, o'quvchilar tomonidan gigienik tekshirish usullarini o'zlashtirilishi, o'quvchilarni odam organizmi va atrof muhit bilan o'zaro ta'sirlanish asoslari, gigienik me'yorlashtirish va reglamentlashtirishning asoslari bilan tanishtirishdan iborat.
O'zlashtirish natijalari	• toksikologik tekshirishlarning metodologik asoslarini bilib oladilar; • oziq-ovqat mahsulotlarining to'la sifatliqligini tekshirishning uslubiy asoslarini aytib beradilar; • Bolalar va o'smirlarning jismoniy rivojlanishini umumiy va shaxsiy tarzda tekshirish va baholashning metodologik asoslarini bajarib kuradilar; • organizmga atrof muhit omillarining organizmga ta'sirini baholash uchun ayrim fiziologik tekshirishlarni bajarib ko'rsatadilar; • organizmga meteo-omillarning kompleks ta'sirini tekshirish va baholash usullarini aytib beradilar; • Jismoniy mehnatni bajarishda organizmning funksional holatini baholash usullarini bajaradilar; • Aqliy mehnat bajarganda organizmning funksional holatini baholash bo'yicha ish olib boradilar.
Bilimlar	• gigiena va uning har bir bo'limining maqsadi va vazifalarini; • atrof muhit va odam organizmining o'zaro bog'liqligining asoslarini; • atrof muhit omillarining organizmga ta'sir etish xususiyatlari, ijtimoiy-gigienik omillarni; • gigienik va sog'lomlashtiruvchi tadbirlarni tashkil qilish va o'tkazishning asosiy prinsiplarini; • oqilona ovqatlanishning gigienik asoslarini; • sog'lom turmush tarzining gigienik asoslarini; • atrof muhit omillarini gigienik me'yorlashtirish va reglamentlashtirishning umumiy asoslarini; • inson ekologiyasining zamonaviy holati va atrof muhitni muhofaza qilishning gigienik asoslarini bilish.
Ko'nikmalar	-atrof muhit omillarini baholash bo'yicha vizual, instrumental, hisoblash va laboratoriya tekshirishlarini bajarish: - ob'ektlarni sanitar tekshirish va tavsiflashni; - hona havosining mikroiklim ko'satkichlarini o'lchash va baholashni; - yopiq xonalar havosining antropogen ifloslanganligini tekshirish va baholashni;

	- laboratoriya tekshirishlari uchun turli manbalardan suv namunalarini olish, suvning fizik va kimyoviy xossalarini aniqlashni; - laboratoriya tekshirishlari uchun tuproq namunalarini olish va ularni tekshirishga tayyorlashni; - tuproqning fizik-mexanik, kimyoviy xossalarini va gelmentoovoskopik tekshirishni; - ishchi muhiti havosidagi fizik va kimyoviy omillarni aniqlashni; - gazlamaning asosiy fizikaviy va gigienik xossalarini aniqlashni bajarish.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Salomova F.I., Iskandarova Sh.T., Abdukadirova L.K., Sadullaeva X.A., Sharipova S.A., Axmadaliev N.O., Xasanova M.I. "Gigiena. Tibbiy ekologiya". Darslik. Toshkent. RIO-TMA, 2019y 2. Dushanov B.A., Iskandarova Sh.T. Umumiy gigiena. Darslik. – Toshkent. Kitob-jurnal. 2008 y. 3. Ponomareva L.A., Kazakov Ye.K., Abduqodirova L.K., Tuhtarov B.Ye., Dravskiy I.K., Sharipova S.A., Sadullaeva X.A. Umumiy gigiena bilan ekologiya. Amaliy mashg'ulotlar uchun o'quv qo'llanma. - Toshkent. Tafakkur-bo'stoni. - 2011. -200 bet.
Ta'lim jarayoni tavsifi etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, fanga oid adabiyotlar
Tuzuvchilar:	1-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi Nuralieva Zulxumor Kuchkarovna
Taqrizchilar:	1-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi Artikova Sharofat Axmedovna
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

№	Mavzular nomi	Mavzular qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1	Gigienaning predmeti va vazifalari	Gigienaning predmeti va vazifalari. Tibbiy ekologiya. Tibbiy ta'lim tizimida gigienaning tutgan o'rni. "Aholi salomatligi" tushunchasi, salomatlik ko'rsatkichlarining yashash sharoitlariga bog'liqligi. Atrof muhit va ekologik omillar haqida tushuncha. Gigienada qo'llanadigan tekshirish usullari.	2	2	1
2	Havo muhiti va uning gigienik ahamiyati. Quyosh radiatsiyasining gigienik ahamiyati	Atmosfera havosining fizikaviy xossalariga gigienik ta'rif. Atmosfera havosining fizikaviy xossalarini biologik va umumsanitar ahamiyati: harorat, namlik, havoning xarakat tezligi, barometrik bosim va havoning elektrlanganlik holati. Quyosh radiatsiyasining gigienik ahamiyati. Infraqizil ko'rinadigan va ultrabinafsha nurlarining biologik ahamiyatini o'rganish.	4	2	1
3	Suvning salomatlik omili ekanligi. Aholining suv ta'minotini gigienik asoslari. Aholining suv ta'minotini tashkil qilishga bo'lgan gigienik talablar	Suvning fiziologik va gigienik roli, uning epidemiologik ahamiyati. Aholining suv ta'minotini dunyo muammosi ekanligi. O'zR hududidagi suv manbalariga gigienik ta'rif va ekologik muammolar. Ichimlik suvining sifatiga bo'lgan gigienik talablar. Ichimlik suvining sifatini yaxshilashdagi asosiy va yordamchi usullarni qo'llash va o'rganish.	4	2	1
4	O'zR da sanitariya-epidemiologiya xizmatini tashkil qilishning asoslari	Sanitariya tashkilotlarini shakllanishining asosiy bosqichlari. O'zR da sanitariya-epidemiologiya xizmatining umumiy tarkibi. Davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati markazlari (DSENM). Ogohlantiruvchi va joriy sanitariya nazoratlari haqida tushuncha. 2015 yildagi "Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to'g'risida Qonuni"ga umumiy ta'rif.	4	4	1
5	Gigienik me'yorlashtirish va reglamentlashtirish haqida tushuncha	Gigienik me'yor va reglamentlarning ahamiyati. Atrof va ishlab chiqarish muhitidagi fizikaviy, kimyoviy, biologik omillarning gigienik me'yorlari va gigienik reglamentlarini ishlab chiqishning asoslari. SanQvaM lari, REK va boshqa normativ xujjatlar.	4	4	1
6	Zamonaviy inson ekologiyasining	Inson ekologiyasi haqida tushuncha. Ifloslantiruvchi omillarning turlari va ularning shahar, hamda qishloq aholi yashash joylaridagi	4	4	2

	tibbiyotdagi oid tomonlari.	asosiy manbalari. O'zR hududidagi ekologik vaziyatlar, ekologik halokatli zonalar va ekologik zo'riqqan mintaqalarga umumiy ta'rif. Atrof muhitni muhofaza qilish bo'yicha tadbirlar o'tkazish			
7	Mehnat gigienasining umumiy asoslari. Ishlab chiqarish muhitidagi ruhiy-fiziologik va fizik omillarga gigienik ta'rif.	Mehnat gigienasi haqida tushuncha, uning maqsadi va vazifalari. Ishchilarga tibbiy-profilaktik xizmat ko'rsatish tizimida mehnat gigienasining tutgan o'rni. Ishlab chiqarish muhitidagi biologik omillarga gigienik ta'rif. Ishlab chiqarishga oid zararlar va kasbiy kasalliklar haqida tushuncha. Ishlab chiqarish changlari, changga oid patologiyalarni oldini olish va inson organizmiga ta'sirini o'rganish.	6	4	2
8	Ishlab chiqarish muhitidagi kimyoviy omillarga ta'rif. Zararli kasbdagi ishchilar uchun beriladigan davolovchi-profilaktik ovqatlanish haqida tushuncha	Umumzaharli ta'sir ko'rsatuvchi kimyoviy omillarga gigienik ta'rif, korxonalarda o'tkir va surunkali zaharlanishlarni oldini olish choralari. Organizmga maxsus ta'sir bo'yicha ishlab chiqarishdagi zararli kimyoviy omillarga ta'rif. Ishlab chiqarish korxonalaridagi ishchilarning davolovchi-profilaktik ovqatlanishi haqida tushuncha, maxsus ovqatlanish ratsionlari, ularni berilish sharoitlarini o'rganish.	10	4	2
9	O'zR qishloq xo'jaligidagi mehnat gigienasi asoslari. Pestitsidlar va mineral o'g'itlarni qo'llash gigienasi asoslari.	O'zR sharoitida qishloq xo'jaligidagi mehnatning o'ziga xos xususiyatlari, zamonaviy muammolari, qishloq xo'jaligi mehnatkashlari organizmiga ta'sir etuvchi nomuvofiq omillarga umumiy ta'rif. Mineral o'g'itlar va pestitsidlarni qo'llash gigienasi asoslari, organizmga ularning zararli ta'sirini oldini olish tadbirlari (muammoli).	8	4	2
10	Tuproq gigienasi. Aholi yashash joylarini tozalashning umumiy asoslari. Shahar va qishloq aholi yashash joylaridagi turmush sharoitining xususiyatlari	Atrof muhitning omili sifatida tuproq muhitiga umumiy gigienik ta'rif. Tuproqning sanitar va epidemiologik ahamiyati haqida tushuncha. O'zR hududining biogeokimyoviy foni va asosiy endemik kasalliklar, ularni oldini olish tadbirlari. Shahar muhitini yaxshilash bo'yicha tadbirlar. Qishloq aholi yashash joylaridagi turmushning o'ziga xos xususiyatlari ekologik muammolari, O'zR da bu muammoning o'ziga xosligi, uni hal etish yo'llarini o'rganish.	4	4	2

11	Bolalar va o'smirlar gigienasining umumiy asoslari.	Zamonaviy sharoitda O'zR dagi bolalar va o'smirlar kontingentining asosiy salomatlik ko'rsatkichlari va uning uchun tarbiyalash va o'qitish sharoitlarining ahamiyati. Bolalar va o'smirlar gigienasi haqida tushuncha, uning maqsadi va vazifalari.	8	4	2
12	Ovqatlanishning salomatlik omili ekanligi	Aholi salomatligi uchun ovqatlanishning ahamiyati. Zamonaviy sharoitda ovqatlanish muammosining o'tkirligini belgilovchi omillar. Ovqatdan zaxarlanishlar tushunchasi, tasnifi. Zamonaviy ekologik sharoitlarda ovqatlanishni ratsionallshtirish imkoniyati.	2	4	1
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI
SOG ‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Mikrobiologiya,virusologiya,immunologiya		
Modul kodi	MVI202		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42soat	Mustaqil ta’lim: 18soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Toshkent 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya
Modulning maqsadi	Talabalarga bakteriologiya, virusologiya, immunologiya, mikologiya, parazitologiya sohasidagi bilimlarning nazariy, amaliy asoslarini, qonuniyatlarini va yuqumli kasallik qo'zg'atuvchisiga zamonaviy tashxis qo'yish, davolash, kasallikning oldini olish usullarini o'rgatish, hamda ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Yuqumli kasallik qo'zg'atuvchilarini tasnifi, tinktorial, kultural, bioximik, antigenlik xususiyatlarini, kasallikni etiologiyasi, manbasi yuqish yo'llari, klinik kechishi, davolash va oldini olish usullari asosda ularga bakteriologik virusologik va serologik tashxis qo'yishni bajara olish, mikroob kulturasini, patologik materiallardan surtma tayyorlash, ularni oddiy va murakkab usullarda bo'yash, mikroskop bilan ishlash va preparatlarni immersion sistemada to'g'ri diagnostika qilish, patologik materiallardan patogen bakteriyalar va viruslarni ajratib olish, serologik usullarda yuqumli kasalliklarga tashxis qo'yish bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar
Modul mazmuni	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya fanidan hozirgi kunda tez-tez uchrab turadigan yuqumli kasalliklarga aniq tashxis qo'yish, yuqumli kasalliklarga sababchi bo'lgan mikroorganizmlarning barcha xossalari, ularning tashxis usullarini o'rganish
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infektsion xavfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya moduli va uning vazifalari; - mikroorganizmlarning morfologiyasi, fiziologiyasi va kimyoviy tarkibi, ultrastrukturasi; - mikroorganizmlar ajratadigan moddalar; - mikroorganizmlar genetikasi; - tashqi muhit omillarining mikroorganizmlarga ta'siri; - mikroorganizmlarni tabiatda tarqalishi; - spiroxeta va rikketsiyalarga umumiy xarakteristika; - viruslarga umumiy xarakteristika; - bakteriofaglar, tibbiyotda fagni qo'llanishi; - antibiotiklar, yuqumli kasalliklarning kimyoterapiyasi va kimyoprofilaktikasi; - infeksiya haqida tushuncha. Immunitet haqida tushuncha; - yuqumli kasalliklarning maxsus immunoprofilaktikasi va immunoterapiyasi; - allergiya va anafilaksiya.
Ko'nikmalar	- Bakteriologik laboratoriya tuzilishi va jihozlari bilan ishlash; - Mikroob kulturasidan surtma tayyorlash, fiksatsiya qilish;

	– Surtmapreparatni oddiyusullarda bo'yash; – mikroskop bilan ishlash; – zararli materiallarni zararsizlantirish; – qo'l va ish joyini dezinfeksiya qilish; – sterilizatsiya asboblari ishlash; – 1 milliard mikrob kulturasini tayyorlash; – sof kulturani antibiotiklarga sezgirligini disklar yordamida aniqlash; – dori preparatlarini sterillikka tekshirish va natijani o'qish.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1.G 'anixo 'jayeve A.B.,Nazarova H.A. Umumiy mikrobiologiya-T.:Ilm ziyo,2017,-365b 2.G 'anixo 'jayeve A.B.,Nazarova H.A. Mikrobiologiya va mikrobiologik tekshirish usullari -T.:Ilm ziyo,2017,-365b
Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Interaktiv doska, Mikroskop, petri kosachasi,buyum oynachasi, probirka,sentrafuga, avtoklav, termostat, shtativ va boshqalar
Tuzuvchilar:	Z.M.To 'xtasinova – 2-Marg 'ilon Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi Mikrobiologiya,virusologiya,immunologiyaf ani o 'qituvchisi R.A.Usmonova – 2-Marg 'ilon Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi Mikrobiologiya,virusologiya,immunologiyaf ani o 'qituvchisi
Taqrizchilar:	F.X.Rasulov FJSTI Mikrobiologiya,Virusologiya,Immunologiya kafedra mudiri: Dotsent F.X.Rasulov
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Umumiy soat	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya to'g'risida tushuncha. Ularning tibbiyotdagi ahamiyati. Mikroorganizmlarning klassifikatsiyasi,. Mikroorganizmlar morfologiyasi, struktura tuzilishi va fiziologiyasi	Modulning qisqacha tarixi, vazifalari, nazariy va amaliy tibbiyotda tutgan o'rni. Modulning boshqa tibbiy modullar taraqqiyotidagi roli. Mikrobiologiya rivojlanish bosqichlari. O'zbekistonda mikrobiologiya maktabining yaratilishi. Mikrobiologiya modulining maqsad va vazifalari. Prokariotlar, (bakteriyalar) ularni eukariotlardan (sodda jonivorlar, zamburug'lar) farqi. Bakteriyalarning binar nomenklaturasi. Viruslar tasnifi: odam, hayvon, o'simlik, bakteriyalar viruslari. Bakteriyalarni morfologiyasi. Bakteriyalarni oziqlanish tipi va mexanizmi bo'yicha tasnifi. Autotroflar, geterotroflar, saprofitlar, absolyut va fakultativ parazitlar, prototroflar, auksotroflar. Oziq muhitlarga qo'yiladigan talablar. Oziq muhitlar tasnifi. Bakteriya hujayrasidagi oqsillar, nuklein kislotalar, uglevod, yog'lar biosintezining o'ziga xos xususiyatlari. Bakteriyalar fermentlari. Bakteriyalarni o'sishi va ko'payishi. Xlamidiya, spiroxeta, aktinomitset, rikketsiya, zamburug' va sodda jonivorlarning ko'payishini o'ziga xos xususiyatlari. Mikroorganizmlarning hayot faoliyatida ishlab chiqargan mahsulotlari hisoblangan fermentlar, toksinlar, pigmentlari, energiya ajratishi, nur taratishini ahamiyati. Mikroorganizmlarning fiziologiyasi. Bakteriologik, virusologik va immunologik laboratoriyalar haqida tushuncha. Bakteriologik, virusologik va immunologik laboratoriyalar tuzilishi, jixozlanishi va ishlash qoidalari. Mikroblarning morfologiyasi va struktura tuzilishi va ularni oddiy va murakkab buyash usullari. Surtma tayyorlash texnikasi. Spiroxeta, rikketsiya, xlamidiya, aktinomitset, va boshqa mikroorganizmlar.	6	4	2
2	Mikroorganizmlarga tashqi muhit faktorlarini ta'siri. Antibiotiklar va	Mikroorganizmlarga tashqi muhit omillarining ta'siri. Mikroorganizmlarga kimyovi va fizik omillarning ta'siri. Antibiotiklarni kelib chiqishi	8	6	2

	ximioterapevtik preparatlar. Mikroorganizmlar ekologiyasi. Suv, tuproq, havo, mikroflorasi. Odam organizmi normal mikroflorasi. Disbakterioz haqida tushuncha.	biologik vazifasi va tabiati. Antibiotiklarni kimyoviy strukturasi bo'yicha klassifikatsiyasi. Ta'sir doirasi. Antibiotiklarni ta'sir mexanizmi. Antibiotiklarni asoratlari. Antibiotiklarga mikroorganizmlarni chidamli variantlarini shakillanish mexanizmlari. Sanitar mikrobiologiya asoslari, vazifsi. Tashqi muhit ob'ektlariga (suv, havo, tuproq va turar joylar, davolash profilaktik muassasalar) sanitar bakteriologik baho berish.. Odam organizmi mikroflorasi va uning ahamiyati. Mikroorganizmlarning tashki muxit omillariga ta'siri. Mikroorganizmlar ekologiyasi va odam organizmi mikroflorasi. Kimyoterapevtik preparatlar. Antibiotiklar. Sterilizatsiya. Sterilizatsiya qilish usullari. Sterilizatsiyani sifatini tekshirish. Dezinfeksiya. Aseptika, antiseptika. Antiseptik va dezinfektant moddalar haqida tushuncha. Bakteriyalarni antibiotiklarga chidamliligini o'rganish usullari. Mikroorganizmlarning antibiotika sezgirligini aniqlash usullari. Har xil shimdirilgan disklar bilan tanishish. Diffuz usulda mikroblarni antibiotikka sezgirligini aniqlash. Dori preparatlarni sterillikka tekshirish.			
3	Infeksiya va immunitet haqida ta'limot. Immunoprofilaktika va immunoterapiya	Yuqumli kasallikni kelib chiqish sharoitlari. Yuqumli kasallik jarayonini o'ziga xos xususiyatlari. Yuqumli kasalliklar yuqish yo'llari, davrlari. Immunitetning hozirgi zamon ta'rifi. Immunitet turlari (tug'ma, hayot davomida orttirilgan, tabiiy, sun'iy, aktiv, passiv, steril, nosteril va boshqalar). Fagotsitoz. Fagotsitoz haqidagi ma'limotning rivojlanishida I.I.Mechnikovning roli. Allergiya va anafilaksiya. Serologik reaksiyalar. Immunoprofilaktika. Immunoterapiya.	6	4	2
4	Ichak infeksiyalari oilasiga kiruvchi qo'zg'atuvchilar to'g'risida tushuncha va ular keltirib chiqaradigan kasalliklar va laboratoriya diagnostikasi.	Enterobacteriaceae oilasi vakillariga umumiy tasnif. Qorin tifi va paratif qo'zg'atuvchilari morfologik, kultural, biokimyoviy xususiyatlari, antigen tuzilishi. Bakteriya tashuvchilik. Maxsus profilaktikasi va davolash. Ovqatdan zaxarlanishni chaqiruvchi mikroorganizmlarga xarakteristika. Botulizm qo'zg'atuvchisi morfologik, kultural xususiyati, patogenezi. Ichak infeksiyalari oilasiga kiruvchi qo'zg'atuvchilar keltirib chiqaradigan kasalliklarning laboratoriya diagnostikasi. Qusiqni va najasni bakteriologik tekshirishga olish qoidalari. Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish.	6	4	2

5	Yiringli-yallig'lanish kasalliklari qo'zg'atuvchilari ning umumiy xarakteristikasi.	Stafilokokk, streptokokklar taksonomiyasi. Patogenlik xususiyatlari: toksinlari, patogen fermentlari. Stafilokokklar keltirib chiqaruvchi yuqumli kasalliklarning patogenezi va ularning patogen kasalliklar keltirib chiqarishdagi roli. Davolash va maxsus profilaktikasi. Mikrobiologik diagnostikasi. Yiringli-yallig'lanish kasalliklarining kuzgatuvchilari. stafilokokklar, streptokokklar, pnevmokokklar va meningokokklarning laboratoriya tashxisi.	6	4	2
6	Xavo-tomchi infeksiyasi: sil, moxov, bo'g'ma va ko'k yo'tal kuzgatuvchilariga xarakteristika	Sil, moxov, bo'g'ma va ko'k yo'tal qo'zg'atuvchilarining morfologiyasi va xossalari. Atipik mikobakteriyalar. Mohov qo'zg'atuvchisi morfologiyasi, kasallik patogenezi. Xavo-tomchi infeksiyasi kuzgatuvchilarining keltirib chiqaradigan kasalliklarning laboratoriya diagnostikasi. Maxsus profilaktikasi. Tomoq va burundan surtma olish. Balg'amni laborator tekshiruv yig'ish. Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish. Laboratoriya tashxisi.	6	4	2
7	Teri-tanosil kasallik qo'zg'atuvchilari ning xossalari va ularni laborator diagnostikasi.	Teri-tanosil kasallik qo'zg'atuvchilarining xossalari va ularni laborator diagnostikasi. Anaerob infeksiya qo'zg'atuvchilari. Patogen spiroxetalar haqida tushuncha. Rikketsiyalar haqida tushuncha. Teri va tanosil a'zolaridagi kasalliklarning laborator diagnostikasi. Qo'zg'atuvchilarning umumiy xossalari va kasalliklarning laborator diagnostikasi.	6	4	2
8	O'ta xavfli infeksiya kuzgatuvchilarining uziga xosligi va laboratoriya diagnostikasi.	O'ta xavfli infeksiya kuzgatuvchilarining asosiy xususiyatlari. Zoonoz kasallik qo'zg'atuvchilari: o'lat, kuydirgi, brusellyoz qo'zg'atuvchilari. Morfologiyasi. Kultural, biologik xususiyatlari. Maxsus profilaktikasi va davolash. O'ta xavfli kasalliklarda bakteriologik tekshirish uchun balg'am, najas, qon va boshqa materiallarni olish qoidalari. Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish. Laborator tashhis qo'yish usullari. Maxsus oldini olish choralari. Mikrobiologik diagnostikasi.	8	6	2
9	Virusli infeksiyalar haqida tushuncha va ularning laboratoriya diagnostika usullari.	Umumiy xarakteristikasi. Tasnifi. Virusli infeksiyalar. Gripp kasalligini chaqiruvchi viruslar. Paragripp, paratit, qizamiq kasalliklarini chaqiruvchi viruslar. Gepatit A,B, C, D, E, F, TTV qo'zg'atuvchisi. Odam immuntanqislik virusi. Tojsimon virus(COVID 19) epidemiologiyasi va profilaktikasi. Vaksinoprofilaktikasi. Qonni bioximiyaviy, immunologik va serologik (virusli hepatit markerlari, I.F.A) tekshiruvga olish	8	6	2

		qoidalari Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish. OITS va gepatit A, B, C, D, E viruslarining laborator diagnostikasi va profilaktikasi.			
	jami		60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik Kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Valeologiya		
Modul kodi	VI202		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42 soat	Mustaqil ta’lim: 18 soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Valologiya
Modulning maqsadi	– Aholi orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish; odam organizmini ichki imkoniyatlarini oshirib, salomatlikni saqlash va mustahkamlashga o'ynaltirilgan ijobiy hayot tarzini shakllantirish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	O'quvchilar: - Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni haqida tushunchaga ega bo'ladilar; - Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ladilar; - Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; - Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ladilar; - Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; - Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ladilar; - giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ladilar.
Modul mazmuni	Valeologiya moduli dasturida inson salomatligining qonuniyatlari, aholi va fuqarolar salomatligini saqlash, yanada yaxshilashning yo'llarini o'rgatadi. Shu bilan birga, insonlar salomatligiga individual yondashish, xar bir aholi ongida tibbiy faollikni rivojlantirish, shuningdek, sog'lom turmush tarzini yaratish orqali kasalliklarga chalinmaslik yo'llarini aholiongiga singdirish to'g'risidagi qonuniyatlarni o'rgatadi. Bo'lg'usi oliy ma'lumotli feldsherlarda sog'lom shaxslar, kasallik oldi xolatidagi shahslar va kasal shahslar to'g'risida klinik fikrlash hamda ularning xar biriga o'z yo'nalishida maslahat berish uchun zamin yaratadi. Ushbu modul dasturi o'quvchilarga aholisalomatligiga zararli ta'sir etuvchi tashwi muhit va ijtimoiy omillarni kamaytirish va oldini olish bo'yicha, shuningdek, jamiyatning barcha a'zolarini salomatligini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlarni ichlab chiqish uchun zarur bilimlarni egallash va amaliyotda o'z faoliyatida qo'llash imkonini beradi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni. – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati tushunchalari. – Ritorika haqida tushuncha. – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari. – Sanitariya ma'orifi tushunchasi. – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari.

	– Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari. – Salomatlik darajasini baholash usullari. – Ratsional ovqatlanishga qo'yiladigan talablar. – Jismoniy mashqlar turlari va inson a'zolariga ularning ta'siri. – CHiniqtirishning salomatlikka ta'siri, asosiy qoidalari, turlari va vositalari. – Inson organizmiga psixoemotsional holatning ta'siri. – Balog'atga etmasdan turmushga chiqish va homilador bo'lishning zararli oqibatlarini va oldini olish yo'llari. – Giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri. profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni bilishi kerak.	
Ko'nikmalar	– shifokor o'rta tibbiy xodim munosabatlaridagi muammolarni echish; o'rta tibbiy xodim-bemor munosabatlaridagi muammolarni echish; – maqsadli guruhlarini aniqlash; aholining turli guruhlarini salomatligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash; turli guruhdagi aholini salomatlik darajasiga qarab guruhlariga ajratish; antistress dasturlarini ishlab chiqishko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.	
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi	
Baholash tartibi	Joriybaholashtartibigaasoslanib	
Axborot manbalari	“Valeologiya asoslari” D.D.Sharipova 2010-yil “sog'lom turmush tarsi” S.T.Tursunov, T.S.Nodirov	
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, video ro'liklar, ko'rgazmali qurollar, slaydlar, jadvallar	
Tuzuvchilar:	Z.X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomli Jamoat salomatlik texnikumi bosh o'qituvchisi.	
Taqrizchilar:	N. A Nurmatova	Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoatsalomatligi texnikumi direktori.
	M. Buvabekov	Andijon Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi didirektori.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI		

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jamiyuklama	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1	Valeologiya fanining tarixi va rivojlanish bosqichlari. Valeologiya fanining rivojlanishida Abu Ali ibn Sino ta'limotining o'rni va ahamiyati. O'zbek olimlarining qo'shgan hissalari.	Valeologiya fani va uning vazifalari, tibbiyotda tutgan o'rni. Fanning rivojlanish bosqichlari. Valeologiya fanida qo'llaniladigan usullar. Salomatlik va sog'lom turmush tarzi tushunchasi va ahamiyati. Valeologiya tasnifi. Turmush tarzi, hayot tarzi tushunchalari. Hayot darajasi ko'rsatkichlari. Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati tushunchalari. Hayot tarzi va salomatlikka ta'sir etuvchi omillar. Abu Ali ibn Sinoning tibbiyotda tutgan o'rni. Salomatlik darajalari, ko'rsatkichlari. Birlamchi, ikkilamchi va uchlamchi profilaktika. Aholining umumiy, guruh va populyatsion salomatligi. Sog'lom turmush tarzining, sportning, shaxsiy gigienaning salomatlikka ta'siri.	2	2	
2	Ritorika (nutqning) o'rta tibbiyot xodimlarning faoliyatidagi ahamiyati	Ritorika haqida tushuncha, uning turlari va xususiyatlari. Ritorikayokinotiqlik-atrofdagilarni ishonitirish uchun o'z fikrini to'g'ri ifodalash. Notiqlik (ritorika) – bu ovoz chiqarib fikr yuritish, u mantiqiy qonuniyatning ma'lumqoidalari bo'yicha ixtiyorsiz tarzda amalga oshadi. Bu qoidalar quyidagilardan iborat: - noma'lumdan ma'lumga; - yaqindan uzoqqa; - oddiydan murakkabga.	2	2	2
3	Shaxslararo munosabatni shakllantirish	Muloqat haqida tushuncha. Muloqat turlari, darajasi va vositasi. Mantiqiy fikrlash haqida tushuncha va uning qonuniyatlari. Muloqatga ta'sir etuvchi omillar. Tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari: ob'ektni tushunish omillari, diqqat bilan eshita bilishning asosiy tamoyillari.	2	2	2
4	Deontologiya va uning muammolarini bartaraf etishning	Tibbiyotda vrach-o'rta tibbiy xodim munosabatlaridagi yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari. Tibbiyotda o'rta tibbiy xodim-bemor munosabatlaridagi yuzaga kelishi	2	2	2

	valeologik tamoyillari	mumkin bo'lgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari. Muammolarni echish bosqichlari.			
5	Sog'lom turmush tarzini shakllantirishga zamonaviy yondoshuvlar. Maqsadli guruhlar, ta'sir etuvchi omillar, standart va algoritmlarni o'rganishning ahamiyati.	Sog'lom turmush tarzi haqida tushuncha, asosiy vazifalari va aholi sog'ligini saqlashdagi tutgan o'rni. Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'sirini. Aholiga tibbiy bilimlarni targ'ibot qilishda sog'lom turmush tarzini namoyon qilish. Kasalliklarning oldini olishda — sog'liqni saqlash muassasalari, jamoat va davlat tashkilotlari, turli jamg'arma, matbuot organlarining roli. Dispanser ko'rigining aholi sog'lig'ini saqlashdagi ahamiyati maqsadi va vazifalari. Dispanser nazoratida turadigan guruhlarini sog'lomlashtirish. Sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi standart va algoritmlar to'g'risida tushuncha	2	2	2
6	Maqsadli guruhlar, ta'sir etuvchi omillar, standart va algoritmlarni o'rganishning ahamiyati.	Maqsadli guruhlar, ta'sir etuvchi omillar, standart va algoritmlarni o'rganishning ahamiyati. "YOsh oila" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. "Homilador ayol" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. "Emizikli bola" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari "O'spirinlik davri" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. "YOshlar" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. "Katta yoshdagilar" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. "Qariyalar va uzoq umr ko'ruvchilar" maqsadli guruhining ma'naviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari.	2	2	
7	Salomatlik miqdorini aniqlash. Salomatlik darajalariga qarabsog'lomlashtirish dasturlarini yaratish.	Inson salomatligi. Ijtimoiy va shaxsiy salomatlik. Aholi salomatligining ko'rsatkichlari. O'zbekiston Respublikasining aholi salomatligini muxofaza qilish va saqlash bo'yicha asosiy me'yoriy hujjatlar. Salomatlikka ta'sir etuvchi omillar. Tashqi va ichki omillar (ijtimoiy, tabiiy va irsiy). Sog'liqqa xavf tug'diruvchi omillar (noto'g'ri ovqatlanish, gipodinamiya). Oilada sog'lom turmush tarzini shakllantirish usullari.	2	2	2
8		Jamoadagi sog'lom turmush tarzini targ'ibotini tashkil qilish. Ekologiya	2	2	

	Jamoada sogʻlom turmush tarzini targʻibotini tashkil qilish.	salomatlikka, yosh avlodning oʻsib ulgʻayishdagi taʼsiri. Ekologik muhitning taʼsiri natijasida yuzaga kelayotgan kasalliklar haqida maʼlumot. Irsiy kasalliklar. Psixoemotsional zoʻriqishlar. Salomatlik darajasini baholashda qoʻllaniladigan individual, guruhli va populyatsion dasturlarni yaratish. Aholi salomatligini nazorat qilishda qoʻllaniladigan sifat va miqdor koʻrsatkichlar.			
9	Ratsional ovqatlanishning valeologik tamoyillari. Sogʻlom va tartibli ovqatlanish madaniyatini shakllantirish	Ratsional ovqatlanish — kasallikning oldini olish omilidir. Ratsional ovqatlanishning sogʻliqqa taʼsiri. Ratsional ovqatlanishga boʻlgan asosiy talablar. Muvozanatlashgan va sogʻlom ovqatning asosiy negizlari. Ovqatlanish rejimi buzilganda yuzaga kelishi mumkin boʻlgan muammolar. Bolalarni va homilador ayollarni ovqatlantirish. Oʻrta yoshdagilarni va qariyalarni ovqatlantirish. Aqliy va jismoniy mehnat bilan shugʻullanuvchi kishilarning ovqatlanishi. Ratsional ovqatlanishda milliy taomlar oʻrni.	2	2	2
10	Jismoniy tarbiyaning valeologik ahamiyati. Yoshiga, jinsiga va salomatlik darajasiga jismoniy faollikni rivojlantirish	Jismoniy tarbiya — salomatlik garovi. Jismoniy mashq qilishning asosiy negizlari. Mashgʻulotlarga individual yondashish, oʻz-oʻzini nazorat qilib borish. Jismoniy mashgʻulot — davolash usuli sifatida. Odam organizmiga jismoniy mashgʻulotlarning taʼsiri.	2	2	
11	Organizmni chiniqtirishning valeologik ahamiyati.	CHiniqtirishning salomatlikka taʼsiri, asosiy qoidalari, turlari va vositalarini. Organizmni chiniqtirish-organizmning noqulay iqlim sharoitlari (havoning pastva yuqori harorati, past atmosfera bosimi va boshqalar) taʼsiriga chidamini oshirish tadbirlari. Yosh bolalar va keksa yoshdagi kishilarni chiniqtirish.	2	2	2
12	Psixoemotsional xolatning valeologik ahamiyati Antistress dasturlar haqidatushuncha, ularni yaratish va inson salomatligi	Aqliy va jismoniy mehnat qiluvchi kishilarning psixoemotsional holati. Psixologik taʼsir — davolash usuli sifatida. Odam organizmiga psixoemotsional holatning taʼsiri. Antistress dasturlar toʻgʻrisida tushuncha. Aholining turli guruhlar uchun antistress dasturlarini ishlab chiqish (homilador va emizikli ayollar, chakaloklar, kichik yoshdagilar, oʻspirinlar, katta yoshdagi	4	2	

	uchun ahamiyati	aholi, qariyalar, uzoq umr ko'ruvchilar). Muammolarni echish yo'llari			
13	SEMINAR	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar treningdagi batlar, prezentasiyalarni namoishi	4	2	
14	Jinsiy va reproduktiv salomatlikning valeologik tamoyillari	Jinsiy va reproduktiv salomatlik haqida tushuncha, sog'lom bola tug'ilishini ta'minlash, jismoniy, sog'lom va ruhiy rivojlangan avlodni tarbiyalash asoslari. Reproktiv salomatlikni muhofaza qilish tamoyillari. Reproktiv salomatlikni muhofaza qilish dasturlari. Xomilador ayollar salomatligini yaxshilash va sog'lom bola tug'ilishi uchun yaratilgan shart-sharoitlar: oila, jamiyat, davlat. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009 yil 13 apreldagi "Sog'lom avlodni shakllantirish, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish bo'yicha qo'shimcha choralar to'g'risida"gi PQ-1096	4	2	2
15	Balog'at yoshida ruhiy, jismoniy va jinsiy rivojlanish; yoshlarda jinsiy tarbiya va madaniyatni shakllantirish	Balog'atga etmagan qizlar organizmida rivojlanish davrlardagi o'zgarishlar va ular salomatligiga ta'sir etuvchi omillar. Balog'atga etmasdan turmushga chiqish va homilador bo'lishning zararli oqibatlari va oldini olishning ahamiyati. Erta homiladorlik va tug'ruqlarni oldini olish. YOshlarda jinsiy madaniyatni shakllantirish yo'llari.	4	2	
16	Aholi orasida xulq-atvor muammolarini oldini olishda zamonaviy valeologik yondoshuvlar	Xulq-atvor haqida tushuncha. Xulq-atvorning inson salomatligiga ta'siri. Insonning salomatligiga salbiy ta'sir etuvchi xulq-atvor omillari va ularni oldini olish chora-tadbirlari	4	2	2
17	Giyohvandlikni oldini olishda valeologik yondoshuvlar	Aholi salomatligiga giyohvandlikning ta'siri. Muammoni echish yo'llari. Giyohvandlikni rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar. Giyohvandlikni rivojlanishida ijtimoiy omillarning ahamiyati. Giyohvand moddalarni iste'mol qilish belgilari. Giyohvandlik profilaktikasi.	4	2	2
18	Ichkilikbozlikni oldini olishda valeologik yondoshuvlar.	Ichkilikbozlik – inson xulq-atvori muammosi sifatida. Aholining salomatligiga ichkilikbozlikning ta'siri. Ichkilikbozlikni oldini olishning zamonaviy yo'nalishlari. Ichkilikbozlikni rivojlanishiga ta'sir etuvchi	4	2	

		omillar. Ichkilikbozlikni rivojlanishida ijtimoiy omillarning ahamiyati.			
19	Tamaki mahsulotlarini chekishning oldini olishda valeologik yondoshuvlar.	Tamaki mahsulotlarini chekish aholining salomatligiga ta'siri. Tamaki mahsulotlarini chekishni oldini olishning zamonaviy yo'nalishlari va dasturlari.	4	2	
20	OIV/OITS muammolarini oldini olishda valeologik yondoshuvlar	OIV/OITS – inson xulq-atvori muammosi sifatida. Aholining salomatligiga OIV/OITSni ta'siri. OIV/OITSni rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar. OIV/OITSni rivojlanishida ijtimoiy omillarning ahamiyati.	4	2	2
21	SEMINAR	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar tashkilotining batlar, prezentatsiyalar namoishi	2	2	
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimni baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ladilar; – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ladilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ladilar.	– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ldilar; – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ldilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Noorganik kimyo		
Modul kodi	NK1106		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180 soat	Auditoriya yuklamasi: 138 soat	Mustaqil ta’lim: 42 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

O'quv dasturiga qo'yiladigan talablar

O'quv dasturining nomi	Noorganik kimyo
Dasturning maqsadi	Analitik kimyo modulining nazariy asoslari. O'quvchilarga anorganik kimyoning asosiy tushunchalarini o'rgatish. Biologik muhim oziq moddalar va ularning tarkibi, dori vositalari va noorganik moddalardan iborat dori vositalari haqidagi bilim va tushunchalarini nazorat qilish
O'zlashtirish (o'qitish natijalari)	Fanga oid nazariy va amaliy bilimlarni o'rgatish; - Noorganik birikmalarning tuzilish formulalarini, asosiy atamaları va tushunchalarini o'zlashtirish; -Noorganik moddalarda kimyoviy va fizikaviy o'zgarishlar (oksidlanish-qaytarilish, gidrolizlanish va boshqalar) yuz berishi mumkinligini va muammolarni tushuntirish; -Noorganik moddalarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyatini o'rgatish.
Bilim	Kimyoning asosiy tushunchalari, atamaları va kimyoda sodir bo'ladigan hodisa va qonuniyatlar to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; -kimyoviy moddalarning olinishi, tabiatda tarqalganligi va ishlatilishi, shuningdek kimyoviy jarayonlarning asosiy qonunlari, voqea va hodisalarni boshqarishni bilishi va ulardan oqilona foydalana olishi; - kimyoviy reaksiya va moddalarni olish hamda xossalari o'rganishda noorganik moddalarga tegishli tahlil usullarini qo'llashi, yuzaga keladigan muammolarni to'g'ri echimini topish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;
Ko'nikma	Kimyo laboratoriyasidagi texnika xavfsizligi qoidalarini; -kimyoviy reaksiyalarning borishi va yo'nalishini eng zarur termodinamik funksiyalarni hisoblash orqali baholash; -indikatorlar va uskunalar orqali eritmalar pH-ini aniqlay bilish; -probirkalarda amalga oshiriladigan reaksiyalarning amalga oshira bilish; -kimyoviy uskunalarda va eng oddiy qurilmalarda (Kipp uskunasi, suyuqliklarni haydash, piknometr, areometr, pH-metr va boshqalar) ishlashni o'zlashtirish; -eritmalar tayyorlash, moddalar konsentratsiyasini aniqlash, eruvchanlik ko'paytmasidan foydalanish, moddalar uchun oddiy sifat reaksiyalarni amalga oshirish; -noorganik moddalarni eng oddiy kattaliklarini aniqlash va olingan natijalarda chetlanishlarni aniqlay olish. Eng oddiy kimyoviy reaksiyalarini olib borishni bilish, bunda ro'y beradigan rang o'zgarishlariga, cho'kma yoki gaz modda ajralib chiqishiga, issiqlik o'zgarishlariga e'tibor berib, reaksiya tenglamasini tuza bilish. Turli reaksiyalarning yo'nalishlari, tezliklarini taqqoslash asosida moddalarning xossalari haqida hulosalar qilish. Kimyoning umumiy qonunlarini bilgan holda tanlangan reaksiyalarni olib borish uchun zarur moddalarni, ularni miqdorini aniqlay olishi kerak.
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan modul nomi	Noorganik kimyo fani analitik kimyo, organik kimyo, fizik va kolloid kimyo, farmatsevtik kimyo modullari uchun zamin bo'lib xizmat qiladi.
O'qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta'lim; A-amaliy ta'lim; L-laboratoriya ishi MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy

O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchi larning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	X.R.To'xtaev Toshfarmi, noorganik, fizik va kolloid kimyo kafedrası professori, farmatsevtika fanlari doktori U.M.Tulyaganova 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.T.Sharipov ToshFarmi, noorganik, fizik va kolloid kimyo kafedrası, farmatsevtika fanlari doktori,dotsent M.B.Kosimova ToshFarmi, Noorganik, fizik va kolloid kimyo bo'limi katta o'qituvchisi.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

O'quv dasturi mazmuni.

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy	Mustaqil ishlar
1	Kimyoviy reaksiyalar ning energetikasi va yo'nalishi	Kimyoviy reaksiyalarning issiqlik effekti. Termokimyoviy tenglamalar. Termokimyo. Kalorimetriya. Ichki energiya va entalpiya Gess qonuni va uning xulosalari. Moddalarning standart sharoitda hosil bo'lish va yonish entalpiyasini jadval natijalar asosida hisoblash. Zarrachalarning fazoda mavjud bo'lish ehtimolligi va tartibsizligi bilan entropiya orasidagi bog'lanish. O'zgarmas bosimda va temperaturada kimyoviy jarayonda bajarilgan maksimal ishning o'lchovi. Izobarik izotermik (Gibbs) va izoxorik izotermik potentsial. Entalpiya va entropiya o'zgarishlari asosida kimyoviy reaksiyalarning yunalishini belgilash Kimyoviy laboratoriyada ishlash qoidalari. Talabalarning noorganik kimyo fani bo'yicha bilim saviyasini aniqlash. Oksidlar, kislotalar, asoslar, tuzlar. Nordon, asosli, qo'sh va kompleks tuzlar. Ularning olinishi, tuzilishi va eritmada gi holati.	14	10	4
2	Atom tuzilishi. Atom yadrosining tuzilishi. Kimyoviy bog'lanish va molekula tuzilishi. Valent bog'lanishlar usuli. Molekulyar orbitallar (MO) usuli.	Atom tuzilishi. Atomning tarkibi. Engil va og'ir elementlarning sintezi. Vodorod simon elementlarning atom tuzilishi. Kvant mexanikasining nazariy asoslari. Atom orbitallar. De-Broyl tenglamasi. Elektron bulut. To'liq funktsiyasi. s, d, p va f-elementlarning atom tuzilishi. Ko'p elektronli atomlar. Atomning asosiy tavsiflari. Kvant sonlar. Pauli printsiipi, Xund qoidasi. Klechkovskiyning 1 va 2 qoidasi. Elektroni qulagan elementlarning atom tuzilishi. Kimyoviy bog'larning energiyasi, uzunligi y'nalishi va t'yinuvchanligi. Valent bo'lanish usuli. Valentlikni valent bog'lanish usuli bilan aniqlash. Molekulyar orbitallar usuli. Molekulyar orbitallar usulida bo'larning karraligi. Atom orbitallarining gibridlanishi. Valent burchaklar. Molekulada gi atomlarning fazoviy joylanishi. Kovalent bog'ning qutbliligi. Kimyoviy bor turining moddalar xossalari ta'siri. Molekulalararo ta'sirlar.	14	10	4

		Orientatsion, induksion va dispersion ta'sirlar. Vodorod bog'lanish. Atom tuzilishi. Kimyoning asosiy qonunlari. Metallarning ekvivalentini aniqlash. Kimyoviy bog'lanish va molekula tuzilishi. Gazlarning molekulyar massasini aniqlash. Kuchli kislota va asoslarning neytrallanish reaksiyasi issiqligini kalorimetrik usulda aniqlash. Natriy tiosulfatni sulfat kislota bilan ta'sirlanish reaksiyasi tezligini aniqlash. Nanozarrachalar olinishining kimyoviy usullari. Kimyoviy reaksiyaning muvozanat konstantasini tajribada aniqlash.			
3.	Eritmalar kimyosi	Eritmalar. Gazlar, suyuqliklar va qattiq moddalarning eritmaları. Genri –Dalton va Sichinev qonunlari. Foiz, normal, molyar va molyal konsentratsiyalar. Molyar ulush tıqrisida tushuncha. Raulning 1 va 2 qonuni. Krioskopik va ebulioskopik doimiylik. Osmos va osmotik bosim qonunlari. Izotonik koeffitsienti. Elektrolitlar uchun Raul va Vant-Goff qonunlari. Gipotonik, izotonik va gipertonik eritmalar. Kislota va asoslarning zamonaviy nazariyalari. Brensted-Lourining protolitik nazariyasi. Lyuisning elektron nazariyasi. Eritmalar kimyosi. Brensted boyicha kislotalik. Eritmada kislota asos munosabati. Erituvchining ırnı. Akva kislotalarning kuchi ızgarishi qonuniyatlari. Lyuis bıyyicha kislota va asoslarning xossalari, reaksiyalari. qattiq va yumshoq kislotalar. Eritmalar kimyosi. Aniq konsentratsiyali (% , normal va molyar) eritmalar tayyorlash. Eritmalarning fiziko-kimyoviy xossalari. Titrlash yıli bilan kislota konsentratsiyasini aniqlash. Elektrolitlar eritmaları Tuzlar gidrolizi, gidroliz jarayonida akva kation va gidroksoanionlarning qosil bılishi. Bor, uglerod, azot, oltingugurt elementlarining kislotalari.	14	10	4
4.	Oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari (OQR), turlari, tenglash usullari	Elementlar oksidlovchi-qaytaruvchilik xossalariining ularning davriy sistemadagi o'rniga bog'liqligi. Birikmalardagi element atomlarining oksidlanish darajasi va uni xisoblash usullari. Oksidlanish-qaytarilish reaksiyalarining turlari. Ularni tenglashtirish. Oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari yo'nalishini standart potentsiallar qiymatiga qarab aniqlash. Oksidlovchi va qaytaruvchining potentsiali. Potentsiallar diagrammalar shaklida (Latimer, Frost).	14	10	4

		Kimyoviy elementlarni ajratib olinishi. Oksidlanish va qaytarilish reaksiyalari asosida olinadigan elementlar. Oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari. Kimyoviy elementlarini ajratib olish. Elektroliz. Latimer va Frost potentsiallar diagrammasi. Potentsiallarni aniqlash.			
5.	Koordinatsion birikmalar kimyosi	Kompleks birikmalarning tuzilishi, izomeriyasi, nomlanishi. Kompleks birikmalarda kimyoviy bogʻning tabiati. Valent boʻ usuli, kristall maydon nazariyasi, molekulyar orbitallar usuli. Kompleks birikmalarning sinflari. Metall karbonillari. Kompleks birikmalarning biologik ahamiyati. Metallofermentlar. Kompleks birikmalarning farmatsiya va tibbiyotda ishlatilishi. Koordinatsion birikmalar kimyosi. Kompleks birikmalar. Ularning olinish reaksiyalari. Kompleks birikmalarda kimyoviy boʻlanish tabiati. Komplekslarning reaksiya lari. Kation va anion komplekslarning sintezi va ularning beqarorlik doimiysi.	14	10	4
5	Noorganik kimyoda fizik-kimyoviy usullar. Vodorod, gidridlar	Davriy jadvaldagi s-blok metallar. Noorganik moddalarning tuzilishini kimyoviy tahlil yordamida tekshirish. Difraksion usullar. Mass-spektrometriya. I⁺ va IB –spektrlar. Moddalarning tuzilishini tekshirish ning fiziko-kimyoviy usullari. Vodorod, uning birikmalari. Gidridlar va vodorod peroksidi va uning xossalari. 1 va 2 blok s- elementlar. Vodorod, olinishi va xossalari. Suvning kimyoviy xossalari. Kristallogidratlar va akva komplekslar. Gidridlar va ularning xossalari. Klatratlar (gazlarning gidratlari), ion va kovalent gidridlar. Metallsimon gidridlar. Vodorod peroksidi, olinishi, tuzilishi va xossalari. Uni asosidagi oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari. 1 guruh s-blok elementlari. Ishqoriy metallar. Ishqoriy metallarning birikmalari, xossalari va olinishi. Ishqoriy metallarning peroksidlari, sulfidlari, fosfidlari, nitridlari, karbidlari. Ishqoriy metallarning fulleridlari, natridlari va alkidlari. 2-guruh s-blok metallari. Birikmalarining xossalari. Berilliy gidroksidining amfoterligi. 2-guruh s-elementlarning peroksidlari, karbidlari, akva va gidrokso komplekslari. 2-guruh s-blok elementlarining kompleks birikmalari (xlorofill va trilon B) va ularni biologik ahamiyati. Noorganik kimyoda fizik-kimyoviy usullar. Vodorod, gidridlar, suv va vodorod peroksid	14	10	4

		xossalari. I гуруҳ s-блок металллар. Уларнинг олинishi ва хossalari 2 гуруҳ s-блок металлари. Suvning qattiqligi va uni yo‘qotish usullari			
6	Davriy jadvalning d-blok metallari. 6-B гуруҳ elementlari. Xrom	6-B гуруҳ elementlarining umumiy tavsifi. Xrom (II) va (III) oksidlarining qaytaruvchi xossalari. Ularni xromatlarga aylanishi. Xrom (III) birikmalarini amfoterlik xossalari. Tuzlarning eruvchanligi va gidrolizi. Muhitni xrom (III) birikmalari oksidlanishiga ta'siri. Xrom (VI) oksidi (xromat angidrid) xromat va dixromat kislota. Xromning (VI) birikmalarini oksidlovchilik xossalari. Oksidlovchilik xossalarga muhitni ta'siri. Xromat ionining dixromat ioniga aylanishi va teskarisi. Xromning perokso birikmalari. Xromning organizmdagi roli. Xrom birikmalarini analitik kimyoda ishlatilishi. d-elementlar, xrom guruhi elementlari. Ularning birikmalari va xossalari.	14	10	4
6	7-guruh elementlari. Marganets birikmalari va xossalari	7-guruh elementlari atom tuzilishining o‘ziga xosligi. Marganetsning olinishi va xossalari. Marganetsning (II), (III) va (IV) birikmalari. Bu birikmalarning kislota-asos va oksidlovchi-qaytaruvchi xossalari. Marganets ning kislotalar bilan ta'siri. Marganets (II) tuzlari, ularning eruvchanligi va gidrolizi. Marganets (II) kompleks birikmalari. Marganets (II) birikmalarining sharoitga qarab manganat va permanganatlarga oksidlanishi. Marganets dioksidi. Marganets (IV) birikmalarining kislota asoslik va oksidlovchi-qaytaruvchi xossalari. Marganets (VI) birikmalari. Marganets (VI) oksidini olinishi. Manganatlar ning olinishi va ularning oksidlovchi qaytaruvchi xossalari. Marganets (VII) birikmalari. Permanganat larni olinishi. Permanganatlarni muhitga bog‘liq holda qaytarilishi. Kaliy permanganatni oksidlovchi va dori moddalarning tahlilida ishlatilishi. Marganets guruhi elementlari. Marganets birikmalari va xossalari.	14	10	4

7.	Davriy jadvalning 8-10 guruh element lari. Temir, kobalt va nikel guruhlari 11-guruh elementlari. Mis guruhi	8-10 guruh elementlarining o'ziga atom tuzilishi. Temir, platina palladiy oilasi. Fe(II) va (III) 8-10 guruh elementlarining o'ziga atom tuzilishi. Temirning kompleks birikmalari. Fe(II) va (III) ionlariga sifat reaksiyalar. Temirning olinishi va xossalari. Temirning oksidlari, gidroksidlari, va tuzlari. Temir tuzlarining gidrolizi. Kobalt va nikel, ularning birikmalarini oksidlovchi va qaytaruvchilik xossalari. 8-10 guruh elementlari. Temir va uning birikmalari. Kobalt va nikel. Ularning birikmalari va xossalari. 11-guruh elementlarining umumiy tavsifi. Misning (I) va (II) birikmalari ularning oksidlari, gidroksidlari, ularning eruvchanligi, tuzlarning gidrolizi. Bu guruh elementlari asosida oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari va kompleks birikmalari. 11-guruh elementlari. Mis va uning birikmalari.	14	10	4
7	12 guruh elementlari. Rux guruhi	12-guruh elementlarining umumiy xossalari. Kumush, olinishi, xossalari, birikmalari. Kumush birikmalarining oksidlovchilik xossalari. Farmatsiyada kumush birikmalarini ishlatilishi. Oltin, sianid usulida olinishi. Kompleks birikmalari. Oksidlovchilik xossalari. Rux va kadmiy, xossalari, birikmalari. Tuzlarining gidrolizi. Simobning kimyoviy xossalari. Simob(I) va (II) birikmalari. Simob galogenidlari. 12 guruh elementlari. Rux, kadmiy va simob birikmalari.	10	8	2
8	13-guruh elementlari. Bor guruh 14-guruh elementlari. Uglerod guruhi	13 guruh elementlari umumiy tavsifi. Bor va uning birikmalari. Boridlar, boratlar, tuzilishi. Bor galogenidlari, ularning tuzilishi. Borning oksidlari va kislotalari. Bor organik birikmalar. Bor klasterlari. Klozo, araxno va nido tuzilishlar. Alyuminiy, uning xossalari, birikmalari. Oksidi va gidroksidining amfoter ligi. 13 guruh elementlari. Bor birikma lari va xossalari. Alyuminiy sulfidi va gidroksidining sintezi. Uglerod (IV) oksidi. Karbonatlar, gidrokarbonatlar, ularning olinishi, xossalari. Uglerod (II) oksidi, karbonillar. 14 guruh elementlari. Fullirenlar va fulliridlar. Uglerod va uning birikmalari. Karbidlar, ularning gidrolizi. Galogenidlar. Freonlar. Uglerod sulfid, tiokarbonatlar. Sianidlar. Ularning kompleks lari. Kremniy va uning	10 10	8 8	2 2

		birikmalari. Silitsidlar. Kremniyning vodorodli birikmalari. Ularning oksidlanishi va gidrolizi. Kremniy (IV) oksidi, silikatlar. 14 guruh elementlari. Uglerod birikmalari va xossalari. Kremniy, uning birikmalari va xossalari. qalay, qo'rg'oshin birikmalari va xossalari.			
9	15-guruh elementlari. Pniktogenlar. Davriy jadvaldagi p-blok metallari	15-guruh elementlari. Azot va uning birikmalari. Ammiak, gidrazin, gidroksilamin, azotovodorod kislota (triazid). Ularning olinishi va kimyoviy xossalari. Amidlar va nitridlar. Ammoniy tuzlari va ularning parchalanishi. Azotning oksidlari va kislotalari. Ularning olinishi va xossalari. Nitrit kislota. Nitritlarning oksidlovchilik va ?aytaruvchilik xossalari. Nitrat kislotaning kimyovoy xossalari. "Zar suvi". Fosfor allotropiyasi. Fosforning olinishi va kimyoviy xossalari. Fosfidlarning olinishi va xossalari. Oksidlari, galogenidlari. Gipofosfit, fosfit kislota. Ularning tuzilishi, oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari. Fosforning kislotalari, nuzilishi va xossalari. Fosfidlar, fosfitlar va fosfatlar. Tuzlarning gidrolizi. Tirik organizmda fosfat kislotaning roli. Mishyak, surma va vismut. Ularning birikmalari. Ularning birikmalari va xossalari. Marsh usulida mishyakni aniqlash. 15- guruh elementlari (pnikto genlar), azot va uning birikmalari. Fosfor birikmalari va xossalari. Mishyak, surma, vismut ularning birikmalari va xossalari.	10	8	2

10	16-guruh elementlari.	16 guruh elementlarning umumiy tavsifi.			
10	Xalkogenlar	Xalkogenlar. Kislorodning fizik va kimyoviy xossalari. Molekula tuzilishini molekulyar orbitalar usuli bilan tushuntirish. Oksidlar, peroksidlar, ozonidlar. Oltingugurt allotropiyasi . Oltingugurt (II) oksidi. Vodorod sulfidi, sulfidlar, polisulfidlar. Oltingugurt (IV) oksidi. Sulfit kislota va uning tuzlari. Oltingugurt (IV) birikmalari ning oksidlovchi va qaytaruvchi xossalari. Sul'fit kislota, sul'fitlar, ularning oksidlanish-qaytarilish reaksiyalari. Tionil xlorid. SO ₃ ²⁻ ioniga sifat reaksiya. Oltingugurtning murakkab kislotalari. Tiosulfat, perokso va biperoksokislotalar. Tion kislotalar. Oltingugurtning galogenli birikmalari. Oltingugurtning biologik ahamiyati. 16-guruh elementlari (xalkogenlar). Kislorod va oltingugurt. Ularning birikmalari va xossalari. 17 guruh elementlarining umumiy tavsifi. Galogenlar. Ftor, xlor, brom va yod. Ularning tabiatda uchrashi. Olinishi, fizik va kimyoviy xossalari. Galogenlarning oksidlovchilik xossalarini o'zgarishi. Galogenlarning suv va ishqorlar bilan ta'sirlanishi. Galogeni vodorodlar. Galogenovodorodlarning laboratoriya va sanoatda olinishi. Ftorovodorod kislota. Plavik kislota. Ftoridlar va gidroftoridlar. Ftorid ionining elektronodonorlik xossalari. Metallarning ftoridlari komplekslari. Ftoridlar va ularning eruvchanligi. Vodorod xlorid. Xlorid kislota. Vodorod xlorodning qaytaruvchanlik xossalari. Unung olinishi, xossalari va molekulasining tuzilishi. Xloridlar. Xloridlarning eruvchanligi. Vodorod bromid va vodorod yodid. Ularning olinishi va xossalari. Bromidlar va yodidlar. Vodorod bromid va vodorod yodid kislotalarning tuzlarini eruvchanligi. Xlorning kislorod saqlovchi kislotalari. Gipoxlorid, xlorit, xlorat va perxlorat kislota. Ularning olinishi va xossalari. Xlorning kislorodli birikmalarini barqarorligi va kislotalik xossalari. Xlorning oksidlari. Xlor (I), xlor (III), xlor (V) va xlor (VII) oksidlari. Xlor oksidlarining xossalari. Gipoyodid, yodit va yodat kislotalar. Ularning olinishi va xossalari. Meza va ortoperyodat kislotalar. Ishqoriy metallarning poliyodidlari. Nodir gazlar va ularning elementlar davriy jadvalidagi y'ni. Geliy, neon, argon, kripton va ksenon to'g'risida ma'lumot.	10	8	2

15	Bionoorganik kimyo. Tirik tabiatdagi kimyoviy elementlar	Bionoorganik kimyoning vazifalari. Metallmaslarning va metallarning tirik tabiatdagi o'ri. Odam organizmida kaltsiy, magniy, rux, temir va boshqa metallar. Gemoglobin, insulin, vitamin B 12. Fermentlar va ularning biologik o'ri.	10	8	2
		Жами	180	138	42

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Organik kimyo		
Modul kodi	OK1106		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya yuklamasi: 84soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

O‘quv dasturiga qo‘yiladigan talablar

O'quv dasturining nomi	Organik kimyo
Dasturning maqsadi	Organik kimyo modulining nazariy asoslari. O'quvchilarga organik kimyo fanini asosiy qonuniyatlarini o'rgatish. Ularni biologik ahamiyatga ega bo'lgan moddalar tarkibi, organik moddalardan tashkil topgan tibbiyot preparatlari va dori moddalar bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish
O' zlashtirish (o'qitish natijalari)	Fanga oid nazariy va amaliy bilimlarni o'rgatish; - Organik birikmalarning tuzilish formulalarini, asosiy atamaları va tushunchalarini o'zlashtirish; - Organik moddalarni olinish usullari, fizikaviy va kimyoviy xossalarini tushuntirish; - Organik moddalarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyati bilan tanishtirish.
Bilim	Organik kimyo moduli haqida tushunchani, rivojlanish tarixini, maqsadi va vazifalarini; Organik kimyo modulining boshqa modullar bilan bog'liqligini; Organik moddalar sinflari, uglevodorodlar va ular turlarini; kislorodli organik birikmalarni; azotli organik birikmalarni; geterosiklik birikmalarni; uglevodlar va ular turlari; oqsillar, yog'lar va moylar, ularni xossalarini; alkaloidlar va terpenoidlar haqida o'rgatish.
Ko'nikma	- O'quvchilarda muloqat ko'nikmasini shakllantirishni (o'z nuqtai nazarini himoya qilishni, munozarani olib borishni) o'rgatish; - Organik kimyo laboratoriyasida ishlash texnikasi va xavfsizlik qoidalari, laboratoriya jihozlari bilan tanishish; - Organik birikmalarni tuzilish formulalarini yoza olish; - Izomeriya va nomenklaturaga oid masalalarni yecha olish; - Uglevodorodlar xossalariga oid tajribalarni bajara olish; - Spirtlar, aldegidlar, ketonlar, karbon kislotalarni xossalariga oid tajribalarni bajara olish; - Oksikislotalar mavzusiga oid tajribalarni bajara olish; -Geterosiklik birikmalara, uglevodlarga oid tajribalarni bajara olish; -Yog'lar va moylar, ularni xossalariga oid tajribalarni bajara oladi;
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan modul nomi	Tibbiy biologiya. Umumiy genetika Biologiya Lotin tili va farmasevtik texnologiya Analitik kimyo Farmasevtik kimyo Farmakologiya asoslari
O'qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta'lim; A-amaliy ta'lim; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq

Tuzuvchilar	U.M.Tulyaganova 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.Karimov Toshkent Farmasevtika instituti, organik kafedrasini mudiri professor
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

O'quv dasturi mazmuni.

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya yuklamasi	Mus-taqil ishlar
1. Organik kimyo fani. Uglevodorodlar					
1	Organik kimyo fani. Uglevodorodlar.	“Organik kimyo” fani va uning vazifalari. Organik kimyo fanini rivojlantirishda o'zbek va chet el olimlarining xizmatlari. Farmasevtika sohasida “Organik kimyo” fanining ahamiyati, tibbiyot va biologiya fanlarida tutgan o'rni. Organik moddalar klassifikatsiyasi. Funksional gruppalar haqida tushuncha. Alkanlar. Gomologik qatori, izomeriyasi, nomlanishi. Izomerlar. Uglevodorodlar radikallari. Uglevodorodlarning tabiiy manbalari va olinish usullari, xossalari. Alkanlarning tibbiyotdagi ahamiyati. Alkenlar. Tuzilishi, bog'lanishlari. Alkenlarning gomologik qatori, izomeriyasi, nomenklaturasi, olinish usullari, xossalari. Galogenlash, vodorodlash, gidratlash reaksiyalari. Oksidlanish va polimerlanish reaksiyalari. Polietilen, polistirol. Alkinlar, uchlamchi bog'lanish, nomenklaturasi, tuzilishi, olinish usullari va xossalari. Kucherov reaksiyasi. Alkadiyenlar. Tabiiy va sintetik kauchuk. Monomer va polimer. S.V.Lebedevning sintetik kauchuk olishdagi xizmatlari. Kauchukning tibbiyotdagi ahamiyati. Organik kimyo laboratoriyasida ishlash texnikasi va xavfsizligi qoidalari bilan tanishtirish. Laboratoriya tajribasida metanning olinishi, xossalarini o'rganish. Alkanlar nomenklaturasi va izomeriyasiga oid mashqlar. Etilenni olinishi. Etilenga bromli suv va kaliy permanganat	10	6	2

		eritmalarining ta'siri. Atsetilen olinishi, atsetilen ga kaliy permanganat va bromli suv tasiri. Mis asetilenid va kumush asetilenid hosil qilish.			
2. Aromatik uglevodorodlar. Uglevodorodlarning galogenli hosilalari					
2	Aromatik uglevodorodlar va ularning klassifikatsiyasi. Kondensirlangan aromatik uglevodorodlar. Uglevodorodlar ning galogenli hosilalari.	Aromatik uglevodorodlar. Ularning klassifikatsiyasi. Benzol va uning gomologlari, izomeriyasi va nomenklaturasi, xossalari, galogenlar ta'siri. Nitrollash, sul'folash, gidrogenlash reaksiyalari. Benzol gomologlarining oksidlanishi, olinishi va ishlatilishi. Kondensirlangan aromatik uglevodorodlar. Naftalin, antrasen va fenantren va naftollar. Antraxinon va alizarin. Aromatik uglevodorodlar ning tibbiyotdagi ahamiyati. Uglevodorodlarning galogenli hosilalari, izomeriya si va nomenklaturasi. Olinish usullari. Fizik xossa lari. Etilxlorid, yodoform, xloroform, ftoretan, freon-12. Uglevodorodlarning galogenli xosilalari ni tibbiyotdagi ahamiyati va ularning saqlanishi. Benzol gomologlari, izomeriyasi, nomenklaturasiga oid mashqlar. Laboratoriya tajribalarida benzol ning olinishi, eruvchanligi, nitrolanishi, bromli suv ta'sirini kuzatish. Benzol gomologlarining xossalarini kuzatish, eruvchanliklari. Laboratoriya tajribalarida etil xloridning olinishi. Yodoformning olinishi. Mavzu asosida mashqlar.	10	6	4
3. SPIRTLAR					
3	Spirtlarning tarkibi, klassifikatsiyasi, nomlanishi. Bir va ko'p atomli spirtlar	Spirtlar. Tarkibi, klassifikatsiyasi. Bir atomli spirtlar. Gomologik qatori, izomeriyasi, olinish usullari, gidroksil gruppalarining soni ortishi bilan xossalarining o'zgarishi. Alkogolyatlarning hosil bo'lishi. Oddiy va murakkab efirlarning hosil bo'lishi. Spirtni degidrogenlanishi, oksidlanish reaksiyalari. Metanol va etanol xossalari, tibbiyotda va dorishunoslikdagi ahamiyati. Ko'p atomli spirtlar. Klassifikatsiyasi. Ikki atomli spirtlar. Etilenglikol. Uch atomli spirtlar. Glikolyatlar. Gliserin. Gliseratlar. Bir va ko'p atomli spirtni xossalari bo'yicha taqqoslash. Spirtni tibbiyotda va dorishunoslikda ahamiyati. Spirtni eruvchanligi, neytralligini aniqlash, alkogolyatlarning hosil qilinishini laboratoriya tajribalarida bajarish. Etil spirtini kaliy permanganat va xromli aralashma bilan oksidlash. Ko'p atomli spirtlarga ishqoriy metallar ta'siri. Mis glikolyatni va mis glitseratni hosil bo'lishi.	16	10	6
4. Fenollar. Oddiy efirlar. Oksobirikmalar.					
4	Fenollarning tarkibi, klassifikatsiyasi. Bir va ikki	Fenollar klassifikatsiyasi, tarkibi. Bir atomli fenollar, ularning olinish usullari. Aromatik xalqada gidroksil gruppalarini o'zaro ta'siri. Fenollarning kislotali xossalari. Fenolyatlar hosil	18	6	6

	atomli fenollar. Oddiy efirlar. Aldegidlar. Ketonlar.	bo'lishi. Fenollarga nitrat, sulfat kislota xamda galogenlar ta'siri. Fenollarning oksidlanishi, xossalari. Fenollarga temir (III)-xlorid tuzi eritmasining ta'siri. Pikrin kislota, krezollar. Ikki atomli fenollar Pirokatexin, rezorsin, gidroksinon. Fenollarning ishlatilishi. Oddiy efirlar. Nomenklaturasi, olinish usullari, xossalari, oksidlanishi, ishlatilishi. Dietil efir. Oksietilperoksid va oksietil gidroperoksid haqida tushuncha. Efirning peroksid birikmalarini aniqlash. Ishlatilishi. Aldegidlar. Tarkibi, funksional gruppasi, gomologik qatori, nomenklaturasi, olinish usullari, oksidlanish va qaytarilish reaksiyasi. Formal'degid va asetaldegid. Geksametilentetramin va xloralgidrat. Ketonlar. Tarkibi, nomenklaturasi, xossalari. Atseton Oksidlanish reaksiyalari. Galogenlarning ta'siri. Laboratoriya tajribalarida fenollarning suvda eruvchanligini aniqlash. Fenolyatlar hosil qilish. Fenollarning temir (III)-xlorid bilan reaksiyasi, natriy karbonat bilan ta'siri. Fenolni bromli suv bilan reaksiyasi, fenolning sulfolanishi, nitrollanish. Pikrin kislota bilan bo'yash. Laboratoriyada dietil efir hosil qilish. Laboratoriya ishlarida sirka aldegidning olinishi. Sirka al'degidning yodoform ga aylanishi. Oksidlanishi yoki "kumush ko'zgu" reaksiyasi ni bajarish. Geksameten tetraminning hosil bo'lishi.			
5. Karbon kislotalar va ularning hosilalari					
5.	Karbon kislotalar ta'rifi, klassifikatsiya. Aromatik kislotalar. Murakkab efirlar. Kislota amidlari.	Bir asosli karbon kislotalar. Gomologik qatori, nomenklaturasi, olinish usullari, funksional gruppasi. Chumoli va sirka kislota. Murakkab efir. Angidrid, galogen angidridlarning hosil bo'lishi. Moy izomoy, valerian, Izovalerian kislota. Karbon kislotalarning tibbiyotdagi ahamiyati. Ikki asosli karbon kislotalar va ularni asosiy vakillari. Nomenklaturasi, xossalari. Bir asosli va ikki asosli karbon kislotalarning bir biridan farqi. Oksalat, malon, qahrabo, glutar kislota Malon efir. Yuqori molekulyar karbon kislotalar. Ishlatilishi. Bir asosli aromatik kislotalarning olinish usullari, nomenklaturasi. Fizik, kimyoviy xossalari. Benzoy kislota. Natriy benzoat. Ikki asosli aromatik kislotalar, nomlanishi, xossalari, vakillari. Ularni dorishunoslikdagi ahamiyati. Murakkab efirlar. Tarkibi, nomenklaturasi, xossalari. Eterifikatsiya reaksiyasi. Gidrolizlanishi. Alohida vakillari. Kislotalarning amidlari. Mochevina, xossalari, gidrolizi. "Biuret" reaksiyasi. Kislota ureidlari va ureid kislotalar. Bromizoval. Murakkab efirlar va amidlarni tibbiyotdagi ahamiyati.	16	16	4

		Chumoli kislotaning oksalat kislotadan olinishi, Sirka kislotaning dissotsiyalanishi, sirka kislotaning olinishi. Kislotalarga metallar va kaliy permanganatning ta'siri, sirka kislotaning temirli tuzini olish va gidrolizlash, natriy karbonat ta'siri. Laboratoriya tajribalarida oksalat kislota tuzlarini olinishi, oksalat kislotani parchalanishi. Laboratoriya mashg'ulotida benzoy kislotani olish va xossalarini o'rganish. Kaliy benzoat hosil qilish. Mochevinani tuzilishini aniqlash, mochevinani nitrat va oksalat tuzlarini olinishi. Mochevinani qizdirilganda parchalanishi yoki biuret hosil bo'lishi			
6. Geterofunksional kislotalar					
6	Gidrokislotalar yoki spirtokislotalar. Fenolkislotalar	Gidrokislotalar. Klassifikatsiyasi. Al'fa, betta, gamma oksikislotalar. Oksikislotalar qizdirilganda hosil bo'ladigan mahsulotlar. Laktidlar va laktonlar. Sut kislota. Kalsiy laktat. Vino kislota. Segnet tuzi. Felling suyuqligi. Limon kislota. Sitrat va gidrositrat. Natriy tuzlari. Olma kislota. Salitsil kislota. Salitsil kislotani olinishi, xossalari. Natriy salisilat, fenilsalisilat. Asetilsalitsil kislo ta. Salitsil kislotaning eruvchanligini aniqlash, xossalarini laboratoriya tajribalarida bajarish. Asetilsalitsil kislotaning hosil bo'lishi va gidroliz qilish. Sut kislotani temir (III)-xlorid bilan reaksiyasi, sut zardobida sut kislota borligini aniqlash, sut kislotaning parchalanishi. Vino kislota tuzlarining olinishi. Felling suyuqligining hosil bo'lishi. Salitsil kislotaning eruvchanligi, qizdirilganda parchalanishi, temir(III)-xlorid ta'siri. Atsetilsalitsil kislotani hosil qilish.	16	14	4
7. Aminokislotalar. Aminlar.					
7	Aminokislotalar Aminlar klassifikatsiyasi	Aminokislotalar, nomenklaturasi, alfa, betta va gamma aminokislotalar. Aminokislotalar qizdirish mahsulotlari. Laktamlar. Aminlar. Klassifikatsiyasi. Nomenklaturasi. Aromatik aminlar. Klassifikatsiyasi. Birlamchi aromatik aminlar. Anilin. Xossalari, olinishi. «Zinin» reaksiyasi. Sulfanil kislota amidi yoki oq streptosidning hosil bo'lishi. Mishyakli aromatik birikmalar. Klassifikatsiyasi. Fenilarsenat kislotalar, ularning hosilalari, natriyli tuzi, ularni ahamiyati. Aminokislotalarning indikatorga ta'siri va xossalari o'rganish. Aminokislotalarga nitrit kislota ta'siri, glikokol misli tuzining olinishini laboratoriya tajribalarida bajarish.	16	14	4
8. Organik kimyoning maxsus bo'limi.					

8	Geterosiklik birikmalar.	Geterosiklik birikmalar. Klassifikatsiyasi, tibbiyotdagi ahamiyati. Bir geteroatomli besh aʼzoli geterosiklik birikmalar. Furan, tiofen, Pirrol. Benzipirrol. Ikki geteroatomli besh aʼzoli geterosiklik birikmalar. Pirazol, imidazol, tiazol. Pirazon-5, antipirin, amidopirin. Bir geteroatomli olti aʼzoli geterosiklik birikmalar. Piridin, xinolin, akridin, vitamin RR. Ikki geteroatomli olti aʼzoli geterosiklik birikmalar. Pirimidin, pirozin. Barbitur kislota. Barbituratlar. Veronal va medinal. Kondensirlangan geterosiklik birikmalar. Purin, ksantin, teobromin, kofein, teofillin. Mureksid reaksiyasi. Geterosiklik birikmalarning tibbiyotdagi ahamiyati. Piridin va uning xossalari. Antipirin va amidopiringa temir (III)-xloridning taʼsiri. Xinolinning suvda eruvchanligi va uning asosli xossalari. Mureksid reaksiyasi.	6	4	2
9. Uglevodlar.					
9	Uglevodlar.	Uglevodlar. Klassifikatsiyasi, tabiatda uchrashi va ahamiyati. Monosaxaridlar. Aldoza va ketoza lar. Pentoza va geksozalar. Monosaxaridlarning tautomeriyasi. Glyukoza va fruktoza. Glikozidlar Glyukon kislota va kalsiy glyukonat tuzi. Disaxaridlar. Saxaroza, laktoza, maltoza. Polisaxaridlar. Kraxmal, glikogen, kletchatka yoki sellulyoza. Uglevodlarning ahamiyati. Glyukozaning suvda va spirtida eruvchanligi, “kumush koʻzgu” reaksiyasini bajarish. Monnoza larning mis (II)- gidroksid bilan oʻzaro taʼsiri. Glyukozaning Feling suyuqligi reaksiyasi. Disaxaridlarning suv va spirtida eruvchanligi. Saxaratlar hosil qilish, saxarozaning gidrolizi. Kraxmal xossalari.	4	4	2
10. Oqsillar. Yogʻlar va moylar. Alkaloidlar haqida tushuncha.					
10	Oqsillar. Yogʻlar va moylar. Izoprenoidlar. Alkaloidlar	Oqsillar. Tarkibi, tabiatda uchrashi. Ahamiyati. Klassifikatsiyasi. Protein va proteidlar. Oqsillarning xossalari. Oqsil uchun xos boʻlgan xarakterli reaksiyalar. Tarkibi, tuzilishi, tabiatda uchrashi. Toʻyingan yuqori molekulyar kislotalar. Stearin, palmitin kislotalari. Toʻyinmagan yuqori molekulyar kislotalar. Olein, linol, linolen kislotalari. Yogʻlar olinishi, gidrolizi. Gidrogenlash. Sovun va sintetik yuvuvchi moddalar. Monosiklik terpenlar. Limonen. Mentol. Terpingidrat. Bisiklik terpenlar. Kamfora, brom kamfora olinishi va medisinada ishlatilishi. Tabiatda uchrashi. Alkaloidlar kimyosini rivojlantirishda oʻzbek va chet el kimyogarlarining xizmatlari.	6	4	2

		Alkaloidlarning gruppalariga bo'linishi. Nikotin. Anabazin, xinin, morfin, kodein. Alkaloidlarning tibbiyotda qo'llanilishi. Narkotik moddalar va ularning inson hayotidagi salbiy oqibatlari. Laboratoriya tajribalarida oqsillarni qaynatish bidan sinash. Og'ir metall tuzlari bilan cho'kti rish. Tanin, pikrin kislota bilan cho'ktirish. Ksantoprotein va "biuret" reaksiyalari. Oqsillarga ammoniy sul'fat tuzining ta'siri. Oqsil tarkibida oltingugurt borligini aniqlash. Oqsillarni spirt yordamida ch'ktirish. Yog'lar emulsiyasini hosil qilish. O'simlik moylarining xar xil erituvchilarda erishi. Yog' tarkibidagi to'yinmagan kislotalarni aniqlash, yog'larning sovunlanishi, sovundan erkin yog' kislotalarini ajratib olish. Erimaydigan kalsiyli tuzi va qo'rg'oshinli sovunning olinishi.			
		Jami	120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Organik kimyo fanining nazariy va amaliy bilimlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar;	Organik kimyo fanining nazariy va amaliy bilimlari haqida tushunchaga ega bo'ldilar;
Organik birikmalarning tuzilish formulalarini, asosiy atamalari va tushunchalarini o'zlashtirish haqida tushunchaga ega bo'ladilar;	Organik birikmalarning tuzilish formulalarini, asosiy atamalari va tushunchalarini o'zlashtirish haqida tushunchaga ega bo'ldilar;
Organik moddalarni olinishi usullari, fizikaviy va kimyoviy xossalari ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar	Organik moddalarni olinishi usullari, fizikaviy va kimyoviy xossalari ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ldilar
Organik moddalarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyati, orni haqida ma'lumotga ega bo'ladilar	Organik moddalarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyati, orni haqida ma'lumotga ega bo'ldilar

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Analitik kimyo		
Modul kodi	AK1103		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya yuklamasi 84 soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

O'quv dasturiga qo'yiladigan talablar

O'quv dasturining nomi	Analitik kimyo
Dasturning maqsadi	Analitik kimyo modulining nazariy asoslari. O'quvchilarda moddalarni kimyoviy tarkibini, xossalarini, ularni sifat va miqdor jihatdan analiz qilishni bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish.
O zlashtirish (o'qitish natijalari)	Fanga oid nazariy va amaliy bilimlarni o'rgatish; - modda va aralashmalarni sifat va miqdor tarkibini, tuzilishini, asosiy atamaları va tushunchalarini o'zlashtirish; - sifat reaksiya tenglamalarini molekulyar, to'liq ionli, qisqa ionli tenglamalarini tuzishni o'rganish; - kation va anionlarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyati bilan tanishtirish. - miqdor analizi bo'limida dorixonalarda farmasevtik preparatlar dagi asosiy dorivor modda va qo'shimcha moddalarni miqdoriy jihatdan aniqlashda gravimetrik, titrimetrik va fizik-kimyoviy analiz usullari bilan tanishtirish.
Bilim	- Analitik kimyo moduli haqida tushunchani, rivojlanish tarixini, maqsadi va vazifalarini; - Analitik kimyo modulining boshqa modullar bilan bog'liqligini; -Sifat analiz bo'limida kation va anionlarning asosiy sifat reaksiyalari, kation va anionlar aralashma analizini o'zlashtirishni; -sifat reaksiyalarning dorivor moddalarning chinligini aniqlashda gi mikrobiologiya, gigiyena, laboratoriya diagnostikasi tibbiy profilaktika va klinik laboratoriya tekshirish asoslarini o'zlashtirishni haqida o'rgatishni; -Miqdor analizi bo'limida dorixonalarda farmasevtik preparatlardagi asosiy dorivor modda va qo'shimcha moddalarni miqdoriy jihatdan aniqlashda turli xil analiz usullarini o'rgatishni;
Ko'nikma	- O'quvchilarda muloqat ko'nikmasini shakllantirishni (o'z nuqtai nazarini himoya qilishni, munozarani olib borishni) o'rgatish; - Analitik kimyo laboratoriyasida ishlash texnikasi va xavfsizlik qoidalari, laboratoriya jihozlari bilan tanishtirish; -Kation va anionlarni aniqlashni yarim mikrousulida bajara olishi; -Kation va anionlarning analitik usullari, asosiy dorivor moddalar tarkibiga kiruvchi va farmasevtik preparatlarning chinligini aniqlashda ko'p uchraydigan ionlarni aniqlash sifat reaksiyalarini o'rgatish; -Miqdor analiz bo'limida farmasevtik preparatlardagi asosiy dorivor modda va qo'shimcha moddalarni miqdoriy jihatdan aniqlashlarni o'rgatish;
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan modul nomi	Tibbiy biologiya. Umumiy genetika Mikrobiologiya, Gigiyena Tibbiy parazitologiya Laboratoriya diagnostikasi Farmasevtik kimyo Dori turlari texnologiyasi

	Tibbiy profilaktika va klinik laboratoriya tekshirish asoslari
O'qitishni tashkiliy	N-nazariy ta'lim;
shakli	A-amaliy ta'lim; L-Laboratoriya MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchi larning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	U.M.Tulyaganova 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	M.Fatxullayeva ToshFarmi, analitik kimyo kafedrası mudiri, kimyo fanlari nomzodi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

O'quv dasturi mazmuni.

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy	Mustaqil ishlar
1.Kirish. Sifat analizi					
1	Kirish.Analitik kimyo fanining maqsadi va vazifalari, dorishunoslikdagi ahamiyati. Sifat analizi usullari	Analitik kimyo fani ahamiyati. Qisqacha tarixiy ma'lumot. Vatanimiz va chet el olimlarining fan taraqqiyotiga qo'shgan xissalari. Analitik kimyoning dorixona ishi va farmasevtik sanoatni rivojlanishidagi ahamiyati. Fanning asosiy bo'limlari to'g'risida umumiy ma'lumot. Sifat analizi usullariga qisqacha tavsifnoma berish. Fizik–kimyoviy, fizikaviy quruq va xo'l usullar bilan tekshirish. Analitik reaksiyalar, ularga qo'yiladigan talablar. Kation va anion klassifikatsiyasi. Analizda ishlatiladigan sifat reaksiya lari. Analiz tartibi va uning bajarilishi. Xususiy va guruh reaktivlari.	2	2	2
2	Turli konsentrasiyalı eritmalar tayyorlash. Eritmalar tayyorlashda gi hisoblar.	Eritmalar haqida umumiy tushuncha. Eritmalar konsentrasiyalarini ifodalash usullari. Bir konsentrasiya ifodasidan boshqa konsentrasiya ifodasiga o'tish va ular asosida hisoblashlar. Turli konsentrasi yali eritmalar tayyorlashdagi hisoblar.	4	2	2
3	Oksidlanish – qaytarilish reaksiyalari	Oksidlanish–qaytarilish reaksiyalarining mazmuni, turlari; molekulalararo, ichki molekulyar va disproporsiyalanish reaksiya lari. Oksidlanish–qaytarilish reaksiyalarni elektron balans usulida va yarim reaksiya usullarida tenglashtirish. Oksidlovchi va qaytaruvchining ekvivalen tini aniqlash.	4	2	2
4	I, II, III, IV, V, VI analitik guruh kationlari	Analitik kimyo laboratoriyalarida ishlash texnikasi, xavfsizlik qoidalari. Kationlarning klassifikatsiyasi. Birinchi analitik guruh kationlariga sifat reaksiyalari. Kaliy, natriy va ammoniy kationlariga sifat reaksiyalari. Kaliy va natriy kationiga alangani bo'yash reaksiyalari. Birinchi analitik guruh kationlarining tibbiyotdagi ahamiyati. Aralashmaning analizi. Ikkinchi analitik guruh kationlariga sifat reaksiyalari. Guruh reaktivi, xlorid kislota, sulfat kislota, kaliy yod va kaliy xromat yoki natriy xromat bilan reaksiyalari. Kumush kationiga, xlorid kislota, kaliy yodid, kaliy	28	20	8

		xromat reaktivlari bilan reaksiyalarini sentrifuga yordamida bajarish. Ikkinchi analitik guruh kationlari ning tibbiyotdagi ahamiyati. Aralashma ning analizi. Uchinchi analitik guruh kationlariga sifat reaksiyalari. Bariy kationiga sulfat kislota, ammoniy karbonat, kaliy xromat, kaliy dixromat va ammoniy oksalat reaktivlari bilan reaksiyalari. Alangani bo'yash reaksiyasi. Kalsiy kationi, suyultirilgan sulfat kislota, ammoniy karbonat, ammoniy oksalat, kaliy geksasianoferrat (III) bilan reaksiyalari. Mikrokristallos kopik va alangani bo'yash reaksiyalari. Uchinchi analitik guruh kationlarining tibbiyotdagi ahamiyati. Aralashmaning analizi. To'rtinchi analitik guruh kationlariga sifat reaksiyalari. Xrom (III)-kationi, ishqor, vodorod peroksid, ammoniy sulfid bilan reaksiyalari. Rux kationi, ishqor, kaliy geksasianoferrat (III), geksasiano ferrat (II), ammoniy sulfid bilan reaksiyalari. Mikrokristalloskopik va quruq usul reaksiyalari. Alyuminiy kationi, ishqor, ammoniy xlorid, ammoniy sulfid, alizarin 1,2-dioksiantaxinon bilan reaksiyalari. To'rtinchi analitik guruh kationlarining tibbiyotdagi ahamiyati. Aralashmaning analizi. Beshinchi analitik guruh kationlariga sifat reaksiyalari. Temir (II)-kationiga xos reaksiyalar: ishqor, kaliy geksasianoferrat (III), ammiakli suv, ammoniy sulfid, kaliy permanganat reaktivlari bilan reaksiyalari. Temir (III)-kationi reaksiyalari: ishqor, kaliy rodanit, kaliy geksasianoferrat (II), ammoniy sulfid, kaliy yodid va natriy asetati reaktivlari bilan reaksiyalari. Marganes (II) kationi reaksiyalari: ishqor, vodorod peroksid, qo'rg'oshin (IV)-oksid, ammoniy sulfid reaktivlari bilan reaksiyalari. Magniy kationi reaksiyalari: ishqorlar, natriy gidrofosfat, α-oksixinolin reaktivlari bilan reaksiyalari. Vismut (III)-kationlari reaksiyalari: ishqorlar, kaliy yodid, natriy yoki kaliy stanniatlari, natriy sulfidi reaktivlari bilan reaksiyalari. Beshinchi analitik guruh kationlarining tibbiyotdagi ahamiyati. Aralashmaning analizi. Oltinchi analitik guruh kationlariga sifat reaksiyalari. Simob (II) kationlari reaksiyalari vodorod sulfid, ishqorlar, kaliy yodid,			
--	--	---	--	--	--

		ammiak eritmasi bilan reaksiyalari. Mis (II) kationlari reaksiyalari: ishqorlar, ammiakli suv, kaliy geksasianoferrat (II), kaliy yodid bilan reaksiyalari. Oltinchi analitik guruh kationlarining tibbiyotdagi ahamiyati. VI-guruh kationlari aralashma larining analizi. Barcha analitik guruh kationlarining aralashmalar analizi			
5	I, II, III analitik guruh anionlari	Anionlar analizi. Anionlar klassifikatsiyasi. Birinchi analitik guruh anionlari sifat reaksiyalari. Sul'fat anionining bariy xlorid, qo'rg'oshin atsetat va qo'rg'oshin nitrat bilan reaksiyalari. Fosfat anioniga bariy xlorid, kumush nitrat, magnizial aralashma, ammoniy molibdat bilan reaksiyalari. Karbonat (gidrokarbonat) anioniga bariy xlorid, kislotalar, kumush nitrat bilan reaksiyalari. Sulfit anionining bariy xlorid, kumush nitrat, yod eritmasi, natriy nitro prussid bilan reaksiyalari. Tiosulfat anionining bariy xlorid, xlorid kislota, kumush nitrat, yod va kaliy permanganat kabi oksidlovchilar bilan reaksiyalari. Borat anionining bariy xlorid, kumush nitrat, alangani bo'yash, etil spirti konsentrlangan sulfat kislota, bilan reaksiyalari. Oksalat anionini bariy xlorid, kalsiy xlorid, kaliy permanganat bilan reaksiyalari. Anionlarga xos sifat reaksiyalarni bajarish. Birinchi analitik guruh anionlarining tibbiyotdagi ahamiyati ni; Ikkinchi analitik guruh anionlariga sifat reaksiyalari. Xlorid anioniga kumush nitrat bilan reaksiyasi. Bromid anioniga kumush nitrat, xlorli suv bilan reaksiyalari. Yodid anioniga kumush nitrat, xlorli suv temir (III)-xlorid bilan reaksiyalari. Sulfid anioni ga kumush nitrat, xlorli kislota bilan reaksiyalari. Rodanit anioniga kumush nitrat, temir (III)-xlorid bilan reaksiyalari. Ikkinchi analitik guruh anionlarining tibbiyotdagi ahamiyatini; Uchinchi analitik guruh anionlariga sifat reaksiyalari. Nitrat anioniga difenilamin, kaliy permanganat, temir (II)-sulfat bilan reaksiyalari. Nitrit anioniga suyultirilgan sulfat kislota, antipirin, temir (II)-sulfat, kaliy yodidlar bilan reaksiyalari. Asetat anioniga etil spirit, sulfat kislota, temir (III) xlorid bilan reaksiyalari. Uchinchi analitik guruh anionlarining tibbiyotdagi ahamiyati	18	8	4

		ni; I,II,III analitik guruh anionlari aralashm aning analizi.			
6	Dori moddalardagi qo'shimchalarni aniqlash, xususiy moddani tekshirish.	Dori moddalari tarkibiga kiruvchi yot moddalarning qo'shib qolish manbalari va sabablarini aniqlash. Dori moddalar sifatini nazorat qilish va tarkibi qay darajada toza ekanligini aniqlash. Farmasevtika taxlilida dori moddalarni sintez qilishning texnologik jarayonida ishlatiladigan asbob uskunalaridan foydalanish. Dori darmonlarning barqarorligi va ularni saqlash jarayonida turli omillar ta'sirida o'zgarishlarni, dori moddalar miqdorini tahlil qilish usullari. Xususiy moddani tekshirish usullari. Etalon eritmalarni tayyorlash, kalsiy tuzlari qo'shimchasini qo'rg'oshin (II) asetat-ioni etalon eritmasini tayyorlash, o'quvchilarning har biriga bitta kation va bitta aniondan iborat noma'lum tuz eritmasi analiz uchun berish. Xususiy moddani tekshirish.	8	6	2
2. Miqdor analizi					
7.	Miqdor analizi. Gravimetrik (tortma) analiz usullari.	Miqdor analizning vazifasi va uning usullari. Gravimetrik, fotometriya usullari. pHni aniqlash va boshqa fizik-kimyoviy analiz vositalari haqida umumiy ma'lumot. Miqdor analizida foydalaniladigan asosiy hisoblash formulalar. Tortma analiz haqida umumiy malumot. gravimetrik analiz natijasida olingan modda massasi bo'yicha tekshirilayotgan namuna dagi elementning miqdori to'g'risida asosiy tushunchalari. Cho'ktirish metodi uchun turli reaksiyalardan foydalanish. Almashi nish, kompleks hosil qilish va parchalanish reaksiyalari. Hisoblash formulalari. Temir (III)-xlorid eritmasi tarkibidagi temirning miqdorini yordamida aniqlash. Cho'kmaga tushirish usulining mohiyati va tajribaning tartibi. Natijalar asosida hisoblash. Bariy xlorid kristallari tarkibidagi kristallizatsion suvni aniqlash. Tajribani olib borish tartibi mohiyati. Tajriba natijalari asosida hisoblash.	18	6	2
8	Titrimetrik (hajmiy) analiz usullari. Kislota-asosli (neytrallanish) titrlash usuli	Titrimetrik analiz haqida umumiy tushuncha. Hajmiy analizning asosiy tushunchalari. Titrlash, ekvivalent nuqta, titrlashning oxirgi nuqtasi, indikatorlar, ularning mohiyati. Titrlash usullari; to'g'ri, teskari, o'rinbosarni titrlash usuli. Hajmiy analiz usullari; oksidimetriya, neytrallanish, cho'ktirish va kompleksometriya usullari	18	6	2

		haqida qisqacha ma'lumot. Ishchi eritmalar tayyorlashda qo'yiladigan talablar. Hisoblash formulalari. Titrimetrik analiz usuli bo'yicha masalalar yechish va mashqlar bajarish. Usullarning asosiy, nazariy mohiyati. Indikatorlar, ularni tanlash. Usul titrantlari. Titrlash tartibi, texnikasi. Alkalimetriya. Titrlangan eritmalar tayyorlash, ularning tuzatish koeffisientini, normalligini va titrini aniqlash. Nazorat eritmasini aniqlash. Asidimetriya. Analiz eritmalarini tayyorlashda elektr tarozidan foydalanish, ishchi eritmani, koeffisiyentini, normalligini va titrlarini aniqlash. Titrlash natijalari asosida hisoblash. Suvsiz muhitda kislota-asosli titrlash. Suvsiz titrlashda ishlatiladigan eritmalar. Erituvchi tanlash. Amfoter erituvchilarida sodir buladigan kislota-asosli reaksiyalari. Suvsiz muhitda titrlash ning farmasevtik analizda ishlatilishi. Alkalimetriya. Natriy tetroborat eritmasini tayyorlash. Xlorid kislota eritmasini tayyorlash. Ishchi eritmani koeffisientini, normalligini va titrlarini aniqlash. Nazorat eritma moddasi miqdorlarini aniqlash. Titrlash natijalari asosida hisoblash. Fiksonnallardan eritma tayyorlash va ulardan foydalanish. Asidimetriya. Natriy gidroksid ishchi eritmasini tayyorlash. Ishchi eritma titrini aniqlash, xlorid kislota yordamida koeffisiyentini, normalligini va titrlarini aniqlash. Nazorat eritma miqdorini aniqlash. Fiksonnallardan eritmasini tayyorlash va ulardan foydalanish. Eritmalar tayyorlash bo'yicha hamda titrlash natijalari asosida masalalar yechish			
9	Oksidlanish – qaytarilish (oksidimetriya) usullari	Oksidlanish-qaytarilish (oksidimetriya) usullari haqida umumiy tushuncha. Oksidlovchi va qaytaruvchilarning ekvivalent massasini aniqlash. Oksidimetriya usullari, permanganometriya usuli, yodometriya usuli, bromatometriya usuli, nitrotometriya usullarini mohiyati haqida qisqa ma'lumot. Indikatorlar tanlash. Ishchi eritmalar tayyorlashda qo'yiladigan talablar. Titrlash natijalari asosida hisoblash formulalari. Oksidimetriya metodining asosi. Oksidlovchi va qaytaruvchilarni aniqlash. Oksidlovchining titrlangan eritmaları	18	6	2

		yordamida qaytaruvchilarning miqdoriy tarkibi aniqlanadi. Oksidimetriya qator usullarga bo'lina di:permanganometriya,yodometriya, bromatometriya,nitritometriya. Permanganometriya usuli asosida kaliy permanganat eritmasini tayyorlash, uning titrini aniqlash, titrli shovul kislotasi eritmasi bilan to'g'rilashni, fiksonallardan eritma tayyorlash texnikasini, Mor tuzi, temir (II) sulfatning qo'sh tuzi $\text{FeSO}_4(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ tarkibidagi temir (II) sulfat miqdorini aniqlash. Eritmadagi vodorod peroksidning miqdorini aniqlash. Yodometriya usuli, bo'yicha titrlangan natriy tiosulfat eritmasini, kaliy dixromat eritmasini, indikator eritmasini tayyorlash. Kaliy dixromat titrlangan eritmasi bo'yicha natriy tiosulfat eritmasini, koefitsientini, normalligini va titrlarini aniqlash. Nazorat eritmalar tarkibidagi misning miqdorini va yod eritmasidan yod miqdorini aniqlash tartibi. Titrlash natijalari asosida hisorblash lar. Bromotometriya usuli asoslari. Kaliy bromat ishchi eritmasini tayyorlash. Bromat-bromid usuli bo'yicha titrlash. Streptosid miqdorining aniqlash tartibi va xisoblashlar. Nitritometriya usuli mohiya ti, natriy nitritning titrlangan eritmasini tayyorlash. Streptosid miqdorini aniqlash, indikator tanlash. Titrlash usuli va titrlash natijalarini xisoblash. Bromatometrik va nitritometrik analiz natijalarini taqqoslash.			
10.	Cho'ktirish usullari. Argentometriya. Kompleksonometriya. Fizik-kimyoviy (instrumental) tekshirish usullari.	Cho'ktirish metodlari, titrimetrik aniqlashlarni birlashtirish, ularda aniqlanayotgan modda bilan ishchi eritma o'rtasidagi reaksiyalarni, cho'ktirish metodida qo'llaniladigan reaksiyalarga qo'yiladigan talablar. Mor usuli mohiyati, turlari va qo'llanishi. Mor usuli, mohiyati titranti, indikator. Ekvivalent nuqtani aniqlash. Mor usuli bo'yicha modda miqdorini aniqlash. Nazorat eritmasidagi natriy xlorid miqdorlarini analitik tarozi yordamida aniqlash. Folgard usuli mohiyati. Usul titrantlarni tayyorlash. Titrlash usuli. Indikator tanlash. Kaliy radonid, kumush nitrat ishchi eritmaları va indikatorning eritmasini tayyorlash. Kaliy radonid eritmasining aniq titrini, tuzatish koefitsiyentini va normalligini aniqlash. Folgard usuli bo'yicha modda miqdorini	30	26	10

		aniqlash. Folgard usuli bo'yicha xloridlarni aniqlash. Natijalarni taqqoslash. Fayans usuli mohiyati. Adsorbsion indikatorlarning ishlatilishi. Ekvivalent nuqtani aniqlash. Eritmalar tayyorlash. Fayans usuli bo'yicha modda miqdorini aniqlash. Eritmadagi kaliy yodid miqdorini va preparat tarkibidagi natriy xloridning foiz miqdorini aniqlash. Natijalarni taqqoslash. Kompleksonometriya usuli haqida tushuncha, uni indikatorlari, ishchi eritmalarini tayyorlash qoidalari. Kalsiyni aniqlash usuli. Kompleksonometriya, uning mohiyati, indikator, ishchi eritmalarini tayyorlash usuli bo'yicha modda miqdorini aniqlash. Magniy sulfat bilan trilon B titri va normalligini aniqlash. Trilon B eritmasini tayyorlash. Kompleksonometrik titrlash shartlari. Kompleksonometrik indikatorlar va ularning turlari. Titrlash usullari. magniy sulfat preparati eritmasini tayyorlash. Titrlash. Nazorat eritmadagi kalsiy xlorid miqdorini aniqlash. Bufer eritma tayyorlash. Indikator eritmasini, trilon B (Komplekson III) eritmasini tayyorlash. Nazorat eritmadagi kalsiy xlorid miqdorini aniqlash. Titrlash natijalari asosida hisoblashlar. Kompleksonometrik titrlash usulining ishlatilishi. Fizik–kimyoviy tekshirish nish usullari. Xromatografiya ajratish usullari. Sorbent yupqa qatlam. Gazli xromatografiya. Fotometrik tekshirish usullari. Fotoelektrokolorimetriya, nefelometriya. Eritmalarning yorug'likni yutish qonunlarini aniqlashga doir misollar. Flyuorimetriya usulining mohiyati, spektrofilyuometriyaning ishlash prinsipi. Potensometriya usuli. pH–metr yordamida eritmaning muhitini aniqlash. Bufer eritma bilan asbobning sozligini (to'g'riligini) tekshirish. Refraktometrik tekshirish usuli. Refraksiya sindirish koeffitsiyenti, uning xar xil faktorlarga bog'liqligi. Fotoelektrokolorimetrning umumiy tuzilishi va ishlash prinsipi, o'lchashdagi asosiy konuniyatlar. Asbobni o'lchashga tayyorlash va o'lchash. Fotoelektrokolorimetr yordamida eritmada gi temir(III), mis (II) ionlari va ammiakning miqdorini aniqlash. Analiz natijalari asosida hisoblashlar. Refraktometrda eritmadagi modda konsentrasiyasini aniqlash.			
--	--	---	--	--	--

		Refraktometrik usulning asosiy fizik–kimyoviy asoslari. Refraksiya. Yorug‘likning sindirish koeffitsiyentini konsentrasiyaga bog‘liqigi. Refraktometr turlari, ularni ishlashga tayyorlash. IRF–54 refraktometrida kaliy xlorid, magniy sulfat, glyukoza eritmalari ni tekshirish. Analiz natijalari asosida hisoblashlar. pH–metr yordamida eritma pH–ini aniqlash. Eritma muxitining kiymatlari. pH-metrining ishlash prinsipi, tuzilishi va ularni analizga tayyorlash. Bufer eritma yordamida pH-metrini to‘g‘rilash. Tekshirilayotgan nazorat eritma pH–ini aniqlash.			
		Jami	120	84	36

3. O‘quvchilar bilimini baholash mezonlari

O‘quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o‘quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a‘lo) baho;

o‘quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o‘quvchi olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Analitik kimyo fanining nazariy va amaliy bilimlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar;	Analitik kimyo fanining nazariy va amaliy bilimlari haqida tushunchaga ega bo'ldilar;
Modda va aralashmalarni sifat va miqdor tarkibini, tuzilishini, asosiy atamalari va tushunchalarini o'zlashtirish haqida tushunchaga ega bo'ladilar;	Modda va aralashmalarni sifat va miqdor tarkibini, tuzilishini, asosiy atamalari va tushunchalarini o'zlashtirish haqida tushunchaga ega bo'ldilar;
Sifat reaksiya tenglamalarini molekulyar, to'liq ionli, qisqartirilgan ionli tenglamalarini tuzishni o'rganish tushunchaga ega bo'ladilar;	Sifat reaksiya tenglamalarini molekulyar, to'liq ionli, qisqartirilgan ionli tenglamalarini tuzishni o'rganish tushunchaga ega bo'ldilar;
Kation va anionlarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyati, o'rni haqida ma'lumotlarga ega bo'ladilar	Kation va anionlarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyati, o'rni haqida ma'lumotlarga ega bo'ldilar
Miqdor analizi bo'limida dorixonalarda farmasevtik preparatlardagi asosiy dorivor modda va qo'shimcha moddalarni miqdoriy jihatdan aniqlashda gravimetrik, titrimetrik va fizik-kimyoviy analiz usullari haqida tushunchaga ega bo'ladilar;	Miqdor analizi bo'limida dorixonalarda farmasevtik preparatlardagi asosiy dorivor modda va qo'shimcha moddalarni miqdoriy jihatdan aniqlashda gravimetrik, titrimetrik va fizik-kimyoviy analiz usullari haqida tushunchaga ega bo'ldilar;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Mutaxassislikka kirish		
Modul kodi	MK1204		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya yuklamasi 84 soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

O'quv dasturiga qo'yiladigan talablar

O'quv dasturining nomi	Mutaxassislikka kirish
Dasturning maqsadi	– talabalarni tanlangan mutaxassislik rekvizitlari bilan tanishtirish; o'quv dasturi; mutaxassislikni o'zlashtirish jarayonida individual fanlarning o'rni va bilimlari; mutaxassislarni tayyorlash sifatiga qo'yiladigan asosiy talablar; farmatsevtika sohasiga oid tashkilotlar ishini tashkil etish borasida zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni egallash, farmatsevtika faoliyatini boshqarish, farmatsevtik faoliyatni turlari bo'yicha litsenziyalash, tibbiy va farmatsevtika tovarlarini ishlab chiqarish va ularni boshqa tashkilotlarga etkazish va saqlash, aholini sifatli dori va parafarmatsevtik tovarlar bilan ta'minlash bilan shug'ullanadigan korxonalarda kelajakdagi kasbiy faoliyati to'g'risida fikrlarni shakllantirishni o'rgatadi.
O'zlashtirish (o'qitish natijalari)	davolash va profilaktika muassasalarining turlari; dezinfektsiya, sterilizatsiya, aseptika va antiseptika; kasalxona xodimlarining shaxsiy gigiena qoidalari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;
Bilim	farmatsevtika sohasida qo'llaniladigan asosiy tushunchalar va ta'riflar; dori vositalarining tibbiy-biologik ta'sirining asoslari va me'yorlari; dori shakllarini tayyorlashning asosiy bosqichlari; tibbiy va farmatsevtika mahsulotlarini yetkazib beruvchilar ishini tashkil etish (distribyutsiya); farmatsevtika bozori, uning tarkibi va davlat tomonidan tartibga solish asoslari; farmatsevtika mahsulotlari sifatining asosiy ko'rsatkichlarini baholash usullari; farmatsevtika faoliyatini tartibga soluvchi amaldagi me'yoriy-huquqiy hujjatlardan foydalanish; zamonaviy fanning asosiy muammolarini hal etish; mustaqil ravishda va guruh sifatida tadqiqotlar o'tkazish; olingan bilimlardan asosiy muammolarni farmatsevtika ishini tashkil etish, farmakologiya, farmakognoziya, farmatsevtik texnologiya, farmatsevtik kimyo sohasini rivojlantirish yo'nalishlarini va istiqbollarni tushunishdani bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)
Ko'nikma	olingan bilimlarni kasbiy faoliyatda qo'llash; zamonaviy kompyuter vositalari, tarmoq texnologiyalari, ma'lumotlar bazalari va bilimlardan foydalangan holda ilmiy va professional ma'lumotlarni qidirish; faoliyatini aks ettirish asosida o'zini takomillashtirish va o'zini rivojlantirish, yangi vaziyatlarga moslashish, to'plangan tajribani tanqidiy baholay olish, uning imkoniyatlarini tahlil qilish, yangi g'oyalarni (ijodkorlik) shakllantirish; faoliyatning turli sohalarida (chakana va ulgurji savdo, farmatsevtik tahlil, ishlab chiqarish) farmatsevtik bilimlarning asoslaridan foydalanish; kasbiy faoliyatni axloqiy me'yorlar va 7 farmatsevtika etikasi va deontologiyasining axloqiy tamoyillariga muvofiq ravishda amalga oshirish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan modul nomi	“Farmasevtik kimyo” “Analitik kimyo” “Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik” “Farmakognoziya va botanika asoslari” “Sanoat farmatsiyasi” “Farmasevtik texnologiya” “Farmasevtik biotexnologiya” “Farmasevtik terminologiya va lotin tili” “Farmakologiya asoslari”
O'qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta'lim; A-amaliy ta'lim; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
adabiyotlar	Ibodov A.Yu., Yunusxodjaev A.N., Ubaydullaev Q.A. Farmatsevtik kimyo. Darslik. Toshkent. 2011 y. 2. Umarova Sh.Z. Farmatsevtika ishini tashkil etish. Darslik. Toshkent. 2019 y. 3. Ziyaeva M.N. Tibbiyot tovarshunosligi. Darslik. Toshkent. 2012 y. 4. Djalilov X.K., Xaydarov V.R., Qodirov M.M. Sanoat farmatsiyasi. Darslik. Toshkent. 2014 y. 5. Maxmudjonova K.S., Shodmonova Sh.N., Shoraximova M.M., Rizaeva N.M. Farmatsevtik texnologiya. Toshkent. 2013 y. 6. Семенченко В.Ф. История фармации. 2-е изд. Учебник. Москва. 2011 г. 7. Aminov S.N., Aristanbekov R., To'xtaev H.R. Umumiy va anorganik kimyodan amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2016 y. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Ibodov A.Yu., Yunusxo'jaev A.N., Ubaydullaev Q.A. Farmatsevtik kimyo. 1,2 kitob. Toshkent. 2011 y. 2. Olimov N.Q. Fizik va kolloid kimyo. Darslik. Toshkent. 2006 y. 3. Karimov A., Isamuhamedova Sh.Z., Chinibekova N.K. Organik kimyodan amaliy mashg'ulotlar. Toshkent. 2013 y. 8 4. Djalilov X.K. Tayyor dori vositalarining sifatini baholash, qadoqlash va o'rash. Darslik. Toshkent. 2014 y. 5. Azizova S.S. Farmakologiya. Darslik. Toshkent. 2002 y. Internet saytlari 1. www.tma.uz 2. www.ziyonet.uz 3. www.medlincs.ru 4. www.medbook.ru 5. www.lex.uz 6. www.rosmedlib.ru 7. www.pubmed.com 8. www.GMP.com 9. www.pharmapractice.ru 10. www.remedium.ru 11. www.pharmvestnik.ru
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	U.B.Anarmetova. 2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi “Farmatsiya” kafedrasi katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi	

O'quv dasturi mazmuni.

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy	Mustaqil ishlar
1	Kirish u. Fan maqsadi va vazifalari. Farmatsiyaning rivojlanish tarixi	Kasbiy faoliyat sohasi. O'quv jarayoni davomida o'rganiladigan fanlarning qisqacha tavsifi. "Farmatsiya" ixtisosligi uchun maxsus fanlar. Farmatsevtika sohasi ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavrlarning kasbiy faoliyatiga qo'yiladigan malaka talablari, ta'lim yo'nalishi istiqboli. Farmatsevtika sohasi, tarixi va rivojlanishi. Farmatsevtika va tibbiy ramzlar va emblemalar. O'zbekiston farmatsevtika tarmog'ini tuzilmasi.	2	2	2
2	. Farmatsevtik faoliyat haqida tushuncha, faoliyat asoslari.	Farmatsevtika faoliyati haqida tushuncha. Farmatsevtika faoliyatini qonuniy asoslari. Litsenziya haqida tushuncha. Litsenziyalanadigan farmatsevtik faoliyat turlari va ularning ta'rifi	4	2	2
3	mutaxassislik modullarini amal qilish xususiyatlari, mutaxassislik modullarini o'qitish jarayonining ilmiy asoslari, mutaxassislik modullari o'quv faoliyatini tashkil etish metodologiyasining protsessual tuzilmasi, mutaxassislik modullari bo'yicha o'quv faoliyatini tashkil etish usul va vositalarini	Farmasevtik kimyo modulining mohiyati, maqsad va vazifalari. Dori vositalarining umumiy farmakopeyaviy tahlil usullari, dori moddalarini miqdorini aniqlash usullari Sanoat farmatsiyasi modulining maqsadi va vazifalari. Korxona sharoitida tayyorlanadigan dori vositalari. Farmasevtik biotexnologiya modulining mohiyati va maqsad, vazifalari. Farmakologiya modulining farmatsiyadagi roli. Farmakognosiya modulining mohiyati, maqsad va vazifalari. Biofaol moddalarni o'simliklardan olish usullari. Farmasevtika texnologiyasi modulining mohiyati, maqsad va vazifalari. Dorixona sharoitida tayyorlanadigan dori turlari -Farmasevtika ishini tashkil qilish modulining mohiyati, maqsad va vazifalari. FarmaDorixonada ish yuritish, turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda farmasevtik texnolog, farmasevtik analitik ishini tashkil etish Tibbiy va	4	2	2

		farmasevtik tovarshunoslik modulining vazifasi va maqsadi.Tovarlar tasnifi va materialshunoslik.			
4	Farmatsevtika muassasalarini dori vosita va tibbiy buyumlar bilan ta'minoti	Distribyutorlik faoliyati. Ulgurji farmatsevtik faoliyat xaqida tushuncha. Faoliyatning qonuniy asoslari va tashkil etish tartibi. Farmatsevtik ombor va uning funksiyalari. Distribyutorlik faoliyati haqida.	20	20	
5	Farmatsevtika bozorida tibbiyot va farmatsevtika tovarlar aylanmasi	Tibbiyot va farmatsevtik tovarlar turlari, sifatini nazorat qilish yo'llari. Farmatsevtik ishlab chiqarish korxonalari va ularning ixtisosligi haqida ma'lumot. Tibbiyot va farmatsevtika mahsulotni qadoqlash va saqlash, dori vositalarini qadoq turlari va ularni saqlash talablari. Qalbaki dori vositalari haqida tushuncha. Farmatsevtika bozorida qalbakilashtirish muammosi va uni oldini olish masalalari.	18	8	10
6	Dori moddalardagi qo'shimchalarni aniqlash, xususiy moddani tekshirish.	Dori moddalari tarkibiga kiruvchi yot moddalarning qo'shilib qolish manbalari va sabablarini aniqlash. Dori moddalar sifatini nazorat qilish va tarkibi qay darajada toza ekanligini aniqlash. Farmasevtika taxlilida dori moddalarni sintez qilishning texnologik jarayonida ishlatiladigan asbob uskunalardan foydalanish. Dori darmonlarning barqarorligi va ularni saqlash jarayonida turli omillar ta'sirida o'zgarishlarni, dori moddalar miqdorini tahlil qilish usullari. Xususiy moddani tekshirish usullari. Etalon eritmalarni tayyorlash, kalsiy tuzlari qo'shimchasini qo'rg'oshin (II) asetat -ioni etalon eritmasini tayyorlash, o'quvchilarning har biriga bitta kation va bitta aniondan iborat noma'lum tuz eritmasi analiz uchun berish. Xususiy moddani tekshirish.	18	6	10

7.	. Farmatsevtik texnologiya va farmakologiya moduli. Dorivor o'simliklarni tayyorlash va tahlil qilish.	Dorivor o'simliklarni izlab topish, morfologiyasini o'rganish. O'simliklarni biofaol moddalariga qarab tasniflanishi, qo'llanilishi, saqlanishi. Farmatsevtik texnologiya moduli, vazifalari va muammolari, kafedraning tarixi, asosiy termin va tushunchalar. Dori moddasi, dori turi va dori preparati tushunchalari. Dorilarni tayyorlashga, sifatini baholashga taalluqli me'yoriy hujjatlar bilan tanishtirish. Dori tayyorlash jarayonida foydalaniladigan asbob-uskunalar, ishlash prinsiplari. Farmakologiya modulining tuzilishi, nazariy asoslari, ob'ektlari va terminologik tizimi. Dori vositalarining dozalari haqida tushuncha. Dori vositalarining tasniflanishi	18	12	6
8	. Farmatsevtik kimyo va toksikologik kimyo moduli, mohiyati, maqsadi va vazifalari.	Farmatsevtik kimyoning nazariy asoslari, ob'ektlari. Zamonaviy farmatsevtik kimyoning vazifalari. Toksikologik kimyo modulini tuzilishi, nazariy asoslari, ob'ektlari va terminologik tizimi. Zamonaviy toksikologik kimyoning qisqacha tarixi, vazifalari va muammolari. Toksikologik kimyoda ishlatiladigan usullar. titrlash natijalari asosida masalalar yechish	18	16	2
9	. Aholini dori vositalari va tibbiy buyumlar bilan ta'minlash asoslari	Oksidlanish-qaytarilish (oksidimetriya) Farmatsevtikada chakana savdoni tashkil etish tartiblari. Dorixonalar turlari, vazifalari va funksiyalari. Ijtimoiy dorixonalar va ularni tashkil etish tartibi, vazifa va funksiyalari. Dorixonalar tuzilishi, xonalari tarkibi, jixozlanishi.	18	16	2
		Jami	120	84	36

3. O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablar, kimyoviy formulasini, lotincha nomi, fizik va kimyoviy xossalarini, chinligi va miqdorini aniqlashni, saqlash sharoiti va ishlatilishini o'rganish ko'nikmalariga ega bo'lishi.	Preparatlarning tasnifi va nomenklaturasi tushunchasini bilishi; Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablarni bilishi;
Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalarni yozishni	kimyoviy formulasini, lotincha nomini yoza olishi;
Preparatlarning tasnifi va nomenklaturasi. Kimyoviy va lotincha nomi. Organik birikmalarning tahlil usullari. Fizikaviy konstantalar b'yicha preparatning chinligi va tozaligini aniqlash. Fizik va kimyoviy xususiyatlarining ahamiyati. Organik birikmalar tuzilishida, funktsional tuzilishida funktsional guruhlar asosida kimyoviy tahlil usullari. Saqlash sharoiti va barqarorligini ta'minlash choralari. usullarini bilishi.	Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalarni yozishni bilishi; fizik va kimyoviy xossalarini, chinligi va miqdorini aniqlashni tahlil qila olishi;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI
O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Farmasevtik kimyo		
Modul kodi	Fk1203		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama:	Auditoriya yuklamasi	Mustaqil ta’lim:

	180 soat	126 soat	54 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi <i>(majburiy/tanlov)</i>	Majburiy		
Ta'lim tili	Guruhga belgilangan o'qitish tili asosida		

O'quv dasturiga qo'yiladigan talablar

O'quv dasturining nomi	Farmasevtik kimyo
Dasturning maqsadi	Farmasevtik kimyo modulining nazariy asoslari. Dori moddalarini olish yo'llarini, fizikaviy va kimyoviy xossalarini, ularning kimyoviy tuzilishi bilan kishi organizmiga bo'lgan ta'sir o'rtasidagi munosabatlarni, dori moddalarining sifatini nazorat qilish (tahlil) usullarini, saqlash shart-sharoitlarini bo'yicha ko'nikmalarini egallash va shakllantirish.
O'zlashtirish (o'qitish natijalari)	Dori moddalarini tahlil qilish usullarini, farmasevtik tahlilda ishlatiladigan fizik-kimyoviy usullarni o'rganish;
Bilim	Farmasevtik kimyo moduli haqida tushunchani, rivojlanish tarixini, maqsadi va vazifalarini; Farmasevtik kimyo modulining boshqa modullar bilan bog'liqligini; Preparatlarni kimyoviy strukturasini, olinishi, fizik, kimyoviy xossalarini, to'liq tahlil usullarini, saqlash sharoitini o'rganish va tahlil usullarini amalda bajarish va reaksiyalarini yozib ko'rsatish.
Ko'nikma	O'quvchilarda muloqat ko'nikmasini shakllantirishni (o'z nuqtai nazarini himoya qilishni, munozarani olib borishni) o'rgatish; Dori moddalarini tahlil qilish usullari: fizik, kimyoviy, biologik. miqdori va ekspress tahlil usullarini bajarib ko'rsatishi. Farmasevtik tahlilda ishlatiladigan fizik-kimyoviy usullarni to'g'ri bajarishi Refraktometrik usulda dori vositalarini tahlil qilishni bajarib ko'rsatishi. Kimyoviy reaktivlarni to'g'ri tanlashni ; Natriy xlorid eritmasining tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni to'g'ri bajarishni .Yod,xlorid kislota eritmalarini tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni to'g'ri bajarishni.Kaliy yodid eritmalarini tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni to'g'ri bajarishni.Natriy bromid eritmalarini tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni to'g'ri bajarishni. Vodorod peroksid preparatining fizik – kimyoviy hossalarni tahlili ,chinligini aniqlash Natriy tiyosulfat eritmasini tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni bajarish. Bor kislotasining tahlil qilishda fizikaviy hossasini va tibbiyotda qollanilishini aytib berish.Bor kislotasining chinligini aniqlash Magniy sulfat eritmasini chinligini aniqlab reaksiyalar yozish Kalsiy xlorid eritmasini chinligini aniqlab reaksiyalar yozish fizikaviy hossasini va tibbiyotda qollanilishini aytib berish Mis sulfat eritmasini chinligini aniqlab reaksiyalar yozish Aminokapron kislota eritmasini tahlilini o'tkazish va unga dorinoma yozishni. Aminolon tabletkasi tahlil qilishda chinligini aniqlashda xos reaksiyalarni bajarish. Parasetamol tabletkasi tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni bajarish.

	Natriy benzoat eritmasini tahlil qilishda kation va anionga xos reaksiyalarni bajarish. Asetil salitsil kislotaning chinligini aniqlash Sulfatsil natriy eritmasini chinligini aniqlab reaksiyalar yozish Streptosid tabletkasini chinligini aniqlab reaksiyalar yozish Natriy salitsilat eritmasini chinligini aniqlab reaksiyalar yozish
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan modul nomi	Organik kimyo, Anorganik kimyo Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik Sanoat farmatsiyasi Farmakognoziya va botanika asoslari Lotin tili terminologiyasi Analitik kimyo
O'qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta'lim; A-amaliy ta'lim; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	U.B.Anarmetova. 2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi "Farmatsiya" kafedrasida katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya uklyamasi	Mustaqil ta'lim
1	Farmatsevtik kimyo fani qahida umumiy tushuncha. Dori moddalarini tahlil qilish usullari.	«Farmatsevtik kimyo» fanini o'qitishning maqsadi va vazifalari. Kimyo, biologiya, farmatsiya fanlari bilan aloqasi. Farmatsevtik kimyo fanining hisqacha tarixi. Mamlakatimiz va chet el olimlarining farmatsevtik kimyo soqasidagi ishlari. Davlat Farmakopeyasi, farmatsevtik kimyo fanining, farmatsevt mutaxassislar tayyorlashdagi ahamiyati. Dori moddalarini tahlil qilish usullari: fizik, kimyoviy, biologik. miqdori va ekspress tahlil usullari. Farmatsevtik tahlilda ishlatiladigan fizik-kimyoviy usullar. Refraktometrik usulda dori vositalarini tahlil qilish.	2	2	4
2	Tarkibida Galogen va uning birikmalari xosilalari, kislorod va uning vodorod bilan birikmalari, oltingugurt saqlagan dori moddalar tahlili.	Galogenlar va ularning ishqoriy metallar bilan hosil qilgan birikmalari; yod, natriyxlodid, natriy bromid, kaliy yodid. Tozalangan suv,vodorod peroksid va natriy tiosulfat Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablar, kimyoviy formulasini, lotincha nomi, fizik va kimyoviy xossalarini, chinligi va miqdorini aniqlashni, saqlash sharoiti va ishlatilishini. Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalar	22	10	12
3	Tarkibida bor va uning birikmalari, natriy gidrokarbonat temir,simob, qo'rqoshin, mis birikmalari saqlagan dori moddalar tahlili.	Bor kislotasini taxlili usullari. Natriy gidrokarbonat tahlili. Temir sulfat (II) birikmalari tavsifi. Mis sulfat tahlili.Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablar, kimyoviy formulasini, lotincha nomi, fizik va kimyoviy xossalarini, chinligi va miqdorini aniqlashni, saqlash sharoiti va ishlatilishini. Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalar	20	10	12
4	Tarkibida magniy, kaltsiy birikmalari saqlagan dori moddalar tahlili Tarkibida bariy, rux birikmalari saqlagan dori moddalar tahlili	Magniy va kaltsiy birikmalari: magniy sulfat, kaltsiy xlorid birikmalarining tahlili. Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablar, kimyoviy formulasini, lotincha nomi, fizik va kimyoviy xossalarini, chinligi va miqdorini aniqlashni, saqlash sharoiti va ishlatilishini. Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalar. Bariy birikmalari: rentgenoskopiya uchun qo'llaniladigan bariy sulfat. Rux sulfat birikmalarining tahlili. Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablar, kimyoviy formulasini, lotincha nomi, fizik va kimyoviy xossalarini, chinligi va miqdorini aniqlashni, saqlash sharoiti va ishlatilishini. Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalar	16	10	2

5	Organik birikmalar. Ularga umumiy tavsifnoma Tarkibida alitsiklik alkanlar, ularning galogenli xosilalarini saqlagan dori moddalar tahlili.	Organik birikmalarning olinish manbalari va usullari: tabiiy, sun'iy. Ularning tasnifi va nomenklaturasi. Kimyoviy va lotincha nomi. Organik birikmalarning tahlil usullari. Organik birikmalar tuzilishida, funktsional tuzilishida funktsional guruhlar asosida kimyoviy tahlil usullari. Tarkibida alitsiklik alkanlar, ularning galogenli hosilalarini saqlagan birikmalarning olinish manbalari va usullari: tabiiy, sun'iy.	14	10	2
6	Tarkibida spirtlar va aldegidlar, oddiy va murakkab efirlar ularning hosilalarini saqlagan dori moddalar tahlili.	Etil spirti, formaldegid eritmasi (formalin), geksametilentetramin (urotropin), xossalari va tahlil qilish usullari. Ularning tibbiyotda ishlatilishi va saqlanishini.	16	8	2
7	Tarkibida karbon kislotalar va ularning amidli hosilalarini saqlagan dori moddalar tahlili.	Kaltsiy glyukonat, kaliy atsetat, kaltsiy laktat, kaltsiy pantotenat dori moddalarini olinishi, sifatiga qo'yiladigan talablar va tahlil usullari. Askorbin kislota, glyukoza dori moddalarini olinishi, sifatiga qo'yiladigan talablar va tahlil usullari.	16	10	2
8	Aminokislotalar guruxiga kirgan dori vositalarni tahlili .	Glyutamin kislota, metionin, amination, aminakapron kislota va glitsin. Olinishi, chinligi va miqdorini aniqlashda qo'llaniladigan umumiy reaksiyalar.	14	10	2
9	Aromatik birikmalar guruxiga kirgan dori vositalarni tahlili.	Fenollar. Rezortsin. Para-aminofenollar: paratsetamol. Tahlil hilish usullari. Saqlanishi. Aromatik kislotalar. Benzoy kislota. Natriy benzoat, salitsil kislota va natriy salitsilat. Kislota efirlari:atsetisalitsil kislota. Tahlil usullari	14	16	2
10	Sulfanilamid birikmalar saqllovchi dori vositalarini tahili .	Sulfanilamidlar guruhiga kirgan dori moddalar.Ularning amfoterlik hossalari. Tahlil usullari, ishlatilishi.Natriy sulfatsil va streptotsid dori moddalarini tahlili	16	10	6
11	Geterotsiklik birikmalar guruxiga kirgan dori vositalarni tahlili .	Furan unumlari. Furatsilin,furadonin va furazolidon tavsifi. Pirozol hosilalari. Analgin, butadion tavsifi. Piridin hosilalari. Nikotin kislota va nikotin kislotaning dietilamidi tavsifi. 8-oksixinolin hosilasi: nitroksolin. Imidazol hosilasi: pilokarpin gidroxlorid tavsifi. Purin hosilalari. Kofein, kofein natriy benzoat, eufillin tavsifi. Tropan hosilalari. Atropin sulfat tavsifi. Fenantrenizoxinolin hosilalari. Morfin gidroxlorid tavsifi	26	20	6
12	Antibiotiklar guruxiga kirgan dori vositalarni tahlili .	Antibiotiklarning ta'rifi, kimyoviy tasnifi, ishlatilishi. Geterotsiklik qator antibiotiklari, penitsillinlar. (natriyli, kaliyli penitsillin tuzlari), sintetik penitsillinlar (oksatsillin, ampitsillin). Aminoglikozid antibiotiklar. Streptomitsin sulfat. Gentamitsin. Kanamitsin monosulfat. Sifatiga qo'yiladigan talablar. Tahlil usullari. Sefalosporin antibiotiklar. Kimyoviy tahlili. Saqlash sharoitlari	4	10	2
Jami			180	126	54

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablar, kimyoviy formulasini, lotincha nomi, fizik va kimyoviy xossalarni, chinligi va miqdorini aniqlashni, saqlash sharoiti va ishlatilishini o'rganish ko'nikmalariga ega bo'lishi.	Preparatlarning tasnifi va nomenklaturasi tushunchasini bilishi; Preparatlarning olinishi, sifatiga qo'yilgan talablarni bilishi;
Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalarni yozishni	kimyoviy formulasini, lotincha nomini yoza olishi;
Preparatlarning tasnifi va nomenklaturasi. Kimyoviy va lotincha nomi. Organik birikmalarning tahlil usullari. Fizikaviy konstantalar b'yicha preparatning chinligi va tozaligini aniqlash. Fizik va kimyoviy xususiyatlarining ahamiyati. Organik birikmalar tuzilishida, funktsional tuzilishida funktsional guruhlar asosida kimyoviy tahlil usullari. Saqlash sharoiti va barqarorligini ta'minlash choralari. usullarini bilishi.	Tahlilidagi umumiyliklar va xususiy reaksiyalarni yozishni bilishi; fizik va kimyoviy xossalarni, chinligi va miqdorini aniqlashni tahlil qila olishi;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI
O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Farmakologiya asoslari		
Modul kodi	FA 12305		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 300 soat	Auditoriya yuklamasi: 222 soat	Mustaqil ta’lim: 78 soat
ECTS-kreditlar miqdori	10		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturnig nomi	Farmakologiya asoslari
Modul dasturning maqsadi	farmatsiya sohasida bilim olayotgan o'quvchilarning kasalliklarni oldini olish va davolash uchun dorilarni dozalari va qo'llash usullari bo'yicha bilimlarini shakllashtirish,zamin yaratish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	farmakologiya fanining tarixiga oid qisqacha ma'lumot, farmakologiya va uning boshqa fanlar bilan bog'liqligi; farmakopeya haqida tushuncha, dori moddalarini izlab topishyo'llari; dori miqdoribelgilari;umumiy dorinoma (retseptura),dorishakllari retseptningahamiyati,retseptyozish qoidasi. Dorixonavauning vazifalari va ular haqida ko'nikmalariga ega bo'lishi;
Bilim	- farmakologiya fani haqidatushunchani, tarixi varivojlanishi, maqsadivavazifalari; - farmakologiya fanining boshqa fanlar bilanbog'liqligi; - dori vositalarini yaratish yo'llari va ularni Farmakopeyagakiritish; - soha standarti -farmakopeya; - doza haqidatushunchani va dozani hisoblash.
Ko'nikma	- dori preparatlari bilan ishlash; - ularni maxsus guruhlariga ajratish; - dori preparatlaridan turli kasalliklarni davolash va oldini olishda foydalanish; dorilarni saqlash; - bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatish yo'l-yo'riqlariga tavsif berish; - dori preparatlarni DF bo'yicha chiqarilish shakllari va dozalarini aniqlash; - , vaziyatli masalalar yordamida ularni qo'llash; -“A”, “V” guruhga xos bo'lgan nojo'ya ta'sirlar ro'yxatini tuzish; - dori preparatlarni qabul qilganda nojo'ya asoratlarni ko'zdatutish.
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan fan nomi	Farmakognoziya va botanika asoslari , farmasevtik terminologiya va lotin tili,kimyo, dori turlari texnologiyasi, farmasevtik kimyo, farmakologiya va boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqlikda o'rganiladi.
O'qtishni tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim; A- amaliy ta'lim; nazariy va amaliy mag'ulotlar; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot;
Dasturga qo'yilgan talablar	Majburiy
O'qitish tili	Guruxga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek tili)
Baholash tartibi	Joriy baxolash tartibiga asoslanib (joriy nazorat ,oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarni baholash	Yozma, og'zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi S.A.Abduraxmonova “Farmatsiya” kafedra mudiri D.X.Yusupova “Farmatsiya” kafedrasi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi

O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqni saqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2. Modul o‘quv dasturi mazmuni

No	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya yuklamasi	Mustaqil ta’lim
1	Farmakologiya fanining tarixi va bosh-ka fanlar bilan boglikligi . Farmako-peya xakida tushuncha . Dori moddalarini izlab topish yullari.Dori mikdori belgilari. Umumiy dorinoma (reseptura) Dorixona va uning vazifalari.	Farmakologiya–dori darmon ta’limoti. Farmakologiya fani taraqqiqiyotida jahon olimlari va boshqa olimlarning ijod faoliyati.Farmakologiya asoslari fani turli xil kasalliklar hamda patologik jarayonlarini davolashda va oldini olishda dori vositalarining xususiyatlari, ta’sir mexanizmi.Fanning vazifasi yangi samarali vositalarni izlab topish va tibbiyot amaliyotiga tadbqiq etish.Farmakologiya fanining Eksperimental farmakologiya, klinik farmakologiya, farmakognoziya, farm kimyo, dori tayyorlash texnologiyasi, lotin tili, anatomiya va fiziologiya asoslari va boshqa fanlar bilan bog‘liqligini o‘rganish. Farmakopeya tibbiyot va farmatsiya qoidalarining qonun majmuasi, davlat miqqiyosidagi qonunlar yig‘indisi (kodeksi). Farmakopeya dori moddasini sifatini aniqlovchi, namunalar (sandartlar)ni yig‘indisi. Davlat Farmakopeyasidagi “A” zaharli va “B” kuchli ta’sirga ega bo‘lgan dorilar ro‘yxati. Dori moddalarini izlab topish yo‘llari va uning tasnifi. Dorivor o‘simliklardan, hayvonlardan va kimyoviy	14	10	4

		yo'l bilan olinadigan dorivor moddalar. Doza haqida tushuncha. SSV ning 2010-yil 18-iyundagi 191-sonli "DPM larda dori vositalarini tayinlash xamda bemorlarning dori vositalarini qabul qilish, saqlash va qo'llash tartibi, shuningdek dorixona muassasalari tomonidan axoliga dori vositalarini retsept asosida berish to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida"gi buyrug'i. "Retsept tuzilishi va shakllari. Resept yozish qoidalar. 2010-yil 18-iyundagi 191-sonli buyrug'ini bajarilishi. Dorixona va uning vazifalari.			
2	Dori shakllari.	Dori shakllari va ularning tasnifi: qattiq, suyuq, yumshoq va inyeksiya uchun ishlatiladigan dori shakllari, ularning ta'rifi va tasnifi, ularga retsept yozish qoidalar. Qattiq dori shakllari: tabletka, draje, poroshok kapsulalar bilan tanishish va ularga resept yozish. Suyuq dori shakllari: eritmalar, suspenziyalar, emulsiyalar, damlama, qaynatma, ekstraktlar, nastoykalar, miksturalar, tomchilar, novogalen preparatlari bilan tanishish va ularga retsept yozish. Inyeksiya uchun ishlatiladigan dori shakllari bilan tanishish, ularga qo'yiladigan talablar va retsept yozish qoidalarini bajarish. Ampula va flakonlarda chiqariladigan inyeksiya uchun dori shakllari bilan tanishish. Yumshoq dori shakllari: mazlar, pastalar, sham dorilar, linimentlar bilan tanishish va ularga retsept yozish.	14	10	4
3	Farmakokinetika va uning asosiy negizlari. Dori vositalarini yuborish yullari va ta'sirini urganish . Farmakodinamika . Davolash turlari. Farmakologik effekt. Dori moddalarining uzaro ta'siri va mos kelish – kelmasligi .	Dori moddalarini organizmga yuborish yo'llari. Dori moddalarini organizmda to'planishi (kumulyasiya). Dori moddalarining organizmga ta'sir turlari. Dor moddalarining organizmda reseptorlar bilan bog'lanishi. Organizmdagi ta'sir mexanizmini, farmakologik ta'sirning fizik va fizik–kimyoviy xossalarga, dozasi va konsentrasiyasiga bog'liqligi. Farmakologik effektini dori moddaning kimyoviy tuzilishi va boshqa omillar bilan bog'liqligi. Biologik standartizatsiya haqida tushuncha va vazifasi. Dori vositalarini	14	10	4

		o‘zaro ta’sir mexanizmi. Dori moddalarini birga yuborganda bir-biriga mos kelmasligi. Dori vositalari ta’sirining turlari. Farmakologik effektни dori moddaning kimyoviy tuzilishi bilan bog‘liqligi, farmakologik effektда jinsning ahamiyati, yoshning ahamiyati, tananing og‘irligi, genetik omillari, organizmning patologik holatini o‘rganish. Organizmdagi muhit, ovqatlanishni ahamiyati, bir kecha kunduzlik davr haqida ma’lumotga ega bo‘lish va kundalikka qayd qilish. Molekulalarning teng elektronlarga ega bo‘lgan holda birikishi, tirik hujayradagi molekula atomlari bilan birikishi, vodorod bog‘lanishi, ion va ion-depol bog‘lanish, zanjirli reaksiyani o‘rganish. Biologik standartizasiya o‘tkazish jarayoni va o‘tkazish uchun hayvonlardan foydalanish usullarini o‘rganish. Biologik standartizasiyaning asosiy vazifasi, biologik namunalashni hayvonlarda, mikroorganizmlarda aniqlanishi. TB, BTB, MTB, KTB va olingan natijalarini kundalikka qayd qilish. Dori vositalarini o‘zaro ta’sir mexanizmini o‘rganish. Dori moddalarini birga yuborganda bir biriga mos kelmasligi, organizmda kimyoviy o‘zgarishlarga uchrashini o‘rganish va 191-sonli buyruq asosida bir-biriga zid bo‘lgan dori vositalarini qayd etish va yod olish. Dori vositalari ta’sirining turlari haqida ma’lumotga ega bo‘lish. Maxalliy, rezorbtiv, salbiy ta’sirlariga misollar keltirish va ularni ta’sir mexanizmini qayd etish.			
4	Afferent innervasiyaga ta’sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi	Afferent innervatsiya haqida tushuncha, tasnifi vagurux preparatlarining nomlanishi, qo‘llanilishi va ta’siri. Afferent innervasiyaga ta’sir qiluvchi dori vositalarining farmakokinetikasi, farmakodinamikasi. Preparatlarning terapevtik dozalari, qo‘llanishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari. Anesteziya qiluvchi vositalari: novokain, lidokain, dikain va anestezin. Burishtiruvchi vositalar: eman po‘stlog‘i qaynatmasi, shalfey bargi damlamasi, moychechak guli damlamasi, dermatol, kseroform, achchiqtosh.	14	10	4

		O‘rab oluvchi vositalardan kraxmal va zig‘ir urug‘i shilimshiqlariga; adsorbiyalovchi vositalardan aktivlangan ko‘mir, karbolen, oq gil va smekta. Ta‘sirlantiruvchi vositalardan: kamforaning spirtidagi eritmasi, mentol, achchiq qalampir nastoykasi, ammiak eritmasi va menovazin preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o‘rganish.			
5	Efferent innervasiyaga ta‘sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi. Xolinergik sinaps sohasiga ta‘sir qiluvchi dori vositalari.	Efferent innervasiya va sinaps haqida tushuncha, ularning tasnifi. Xolinergik sinapslarga ta‘sir qiladigan moddalar tasnifi, qo‘llanilishi va ta‘siri. Simpatolitik preparatlar. Qo‘llanilishi va salbiy ta‘sirini o‘rganish. Xolinergik va adrenergik sinaps sohasiga ta‘sir qiluvchi dori vositalarining farmakokinetikasi va farmakodinamikasini o‘rganish. M-xolinomimetiklardan - pilokarpin gidroxlorid, aseklidin; N-xolinomimetiklardan: sititon, lobelin gidroxlorid, antixolinesteraza moddalaridan prozerin, galantamin gidroxlorid va neyromidin preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o‘rganish. M-xolinoblokada qiluvchi moddalardan atropin sulfat, preparatlarga retsept yozish; belladonna nastoykasi, ekstrakti, skopolamin gidrobromid va platifillin gidrotartrat, “Aeron” tabletka preparatlarining dozasini aniqlash va resept yozishni o‘rganish N-xolinoblokada qiladigan preparatlar: benzogeksoniy, pentamin, gigroniy, pirilen, temexin, kvateron preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o‘rganish. Kuraresimon vositalar: tubokurarin xlorid, diplosin, melliktin, ditilin, dioksoniy preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o‘rganish.	14	10	4
6	Efferent innervasiyaga ta‘sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va	Adrenomimetik moddalardan mezaton, naftizin, noradrenalin gidroxlorid, galazolin, adrenalin gidroxlorid, efedrin gidroxlorid, izadrin, salbutamol	14	10	4

	farmakodinamikasi. Adrenergik sinaps sohasiga ta'sir qiluvchi dori vositalari.	astmopent, alupent preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Adrenoblokada qiladigan moddalar: fentolamin, tropafen, pirroksan, prazosin preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. β -adrenoblokatorlar: anaprilin. Simpatolitiklar: oktadin, rezerpin, raunatin, ornid, metildofa preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish, ularning qo'llanilishi va salbiy ta'siri, vaziyatli masalalar yordamida ularni qo'llash va mo'nelik holatlarini o'rganish, preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
7	Markaziy asab sistemasiga ta'sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Narkoz uchun ishlatadigan moddalar va uning turlarini o'rganish. Ingalyasion narkoz moddalari: efir, ftorotan, azot (I)oksidi preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Narkozning to'rt bosqichida kuzatiladigan bemorning xolatlarini o'rganish. Narkozdan keyin yuz beradigan asoratlari haqida ma'lumotga ega bo'lish va qayd etish. Noingalyasion narkoz moddalari: tiopental natriy, propanidid, natriy oksibutirat preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Ularning ingalyasion narkoz moddalaridan farqlarini aniqlash va qo'llanilishi va yuborish yo'llarini o'rganish. Etil spirtining markaziy asab tizimiga, hazm qilish organlariga, teriga, shilliq pardalarga, mikroblarga qarshi ta'sirini o'rganish. Spirt bilan o'tkir zaharlanish va yordam berish choralari qo'llash. Etil spirtidan xronik zaharlanish va uni davolashni o'rganish. Alkogolizmda ishlatiladigan preparatlar: teturam, siomid, radoter preparatlarining dozasini aniqlash va resept yozishni o'rganish. Uxlatadigan vositalar. Ularning tasnifi, qo'llanilishi. Uxlatadigan dorilardan o'tkir zaharlanish va bunday	14	10	4

		hollarda ko'rsatiladigan birinchi yordam. Talvasaga qarshi moddalar. Ularning tasnifi, epilepsiyaga qarshi vositalar. Parkinsonizmga qarshi vositalar. Ularning tasnifi va ishlatilishi.			
8	Markaziy asab sistemasiga ta'sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Psixotrop vositalar. Neyroleptiklar. Trankvilizatorlar. Sedativ vositalar. Antidepressantlar. Psixostimulyatorlar. Nootrop vositalar. Analeptiklar. Markaziy asab tizimiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarning dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Neyroleptiklar: aminazin, triflazin, droperidol, etaperazin, galoperidol, frenolon preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Umumiy tasnifi. Antipsixotik va tinchlantiruvchi xususiyatlari. Dorilarning ta'siri, qo'llanilishi. Trankvilizatorlar: sibazon, elenium, xlordiazepoksid, fenozepam, mezopam. Ularning ishlatilishi va tasnifi. Sedativ vositalar: natriy bromid, valeriana damlamasi, valeriana nastoykasi, korvalol, bromkamfora, kaliy bromid, mikstura Kvatera, valokordin, arslonquyruq nastoykasi preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Ularlarning qo'llanilishi va ta'sirini o'rganish. Antidepressantlar: amitriptillin, grandaksin, ataraks, pirazidol, nialamid preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Depressiya holati davomida ishlatiladigan vositalar. Ular haqida umumiy tushuncha. Psixostimulyatorlar: fenamin, kofein, meridil preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Ularning ta'siri, qo'llanilishi va kundalikka qayd qilish. Nootrop vositalar: nootropil, pirasetam, ensefabol, aminoron, serebrozilin, noofen preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Ularning ta'siri, qo'llanilishi. Analeptiklar: kofein benzoat natriy, kordiamin, etimizol, kamfora,	14	10	4

		sulfokamfokain, bemegrid preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Ularning umumiy tasnifi. Markaziy asab tizimiga ta'sirini o'rganish. Kofein va kamforaning yurak-qon tomirlariga ta'siri, kamforaning mahalliy ta'siri, dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish va signaturasini tahlil qilish. Narkotik analgetiklar: morfin gidrokslorid, omnopon, promedol preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Narkotik analgetiklarning ta'sir xususiyatlari. Morfinning markaziy asab tizimiga ta'siri, qo'llanilishi, morfinga o'rganib qolish. Ko'knori dorilari - omnopon. Narkotik analgetiklar bilan o'tkir zaharlanish (morfinizm). Zaharlanganda birinchi yordam ko'rsatish choralarini o'rganish. Narkotik analgetiklarning antagonistlari (nalorfin gidrokslorid). Narkotik bo'lmagan analgetiklar: analgin, parasetamol, baralgin, reopirin, ketonal preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Ularning og'riq qoldiruvchi va yallig'lanishga qarshi, haroratni pasaytirish xususiyatlari. Qo'llanilishi, salbiy ta'sirini qayd qilish.			
9	Nafas a'zolari funksiyasiga ta'sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Nafas stimulyatorlari. Dorilarning ta'sir qilish xususiyatlari qo'llanilishi. Yo'talga qarshi vositalar. Ularning ta'siri va qo'llanilishi. Balg'am ko'chiradigan vositalar. Guruhlariga tavsif, dorilarning ta'sir qilish xususiyatlari. Bronxolitik vositalar, ularning asosiy guruhlar O'pka shishi haqida tushuncha va uni davolashda qo'llanadigan dori vositalari. Nafas a'zolari faoliyatiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanishi, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish: Nafas stimulyatorlari: kordiamin, kofein benzoat natriy, etimizol, lobelin gidrokslorid, sititon, bemegrid dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish va signaturasini tahlil qilish. Yo'talga qarshi vositalar - kodein fosfat, kodelak, terpinkod, libeksin, bronxolit,	14	10	4

		tusupreks, bromgeksin, glausin gidroxlorid, ko'krak eliksiri dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish va signaturasini tahlil qilish. Balg'am ko'chiradigan vositalar: termopsis o'tidan damlama va qaynatma, "Ot kashlya", mukaltin, mukobron, tripsin, pektussin, terpingidrat, kaliy yodid. Bronxolitik vositalar, ularning asosiy guruhlari. Preparatlar: izadrin, salbutamol, berotek adrenalini gidroxlorid, efedrin gidroxlorid, atropin sulfat, eufillin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
10	Yurak – qon tomir tizimiga ta'sir qiladigan va diuretik vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Yurak glikozidlari. Umumiy tasnifi va qo'llanilishi. Aritmiya haqida tushuncha, turlari va preparatlari. Toj - tomirlar yetishmovchiligida qo'llaniladigan vositalar. Gipertoniya kasalligi haqida tushuncha Gipotenziv vositalarning tasnifi. Diuretik vositalar. Diuretik vositalarning tasnifi, qo'llanilishi. Yurak qon tomir tizimiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Yurak glikozidlari: digitoksin, digoksin, strofantik K, selanid dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish va signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Yurak glikozidlari saqlovchi preparatlar, ularning olinishi, kumulyativ xususiyatlarini va dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Tez ta'sir qiladigan vositalar: strofantik K, korglikon, marvaridgul nastoykasi dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish va signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Aritmiyaga qarshi vositalar - novokainamid, anaprilin, verapamil, panangin, izadrin, kaliy preparatlari (kaliy xlorid, kaliy orotat, asparkam) larning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Toj tomirlar yetishmovchiligida qo'llaniladigan vositalar: nitrong, nitrogliserin, trinitrolong, validol,	14	10	4

		sustak, preduktal, erinit, kurantil, verapamil, korinfar, kordaron, no-shpa dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Gipotenziv vositalar: klofelin, kapoten, rezerpin, anaprilin, dibazol, magniy sulfat, norvaks, papaverin gidroxlorid, benzogeksoniy dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Diuretik vositalar: gipotiazid, laziks, indap, furosemid, spironalakton, mannit, triamteren preparatlarga resept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish			
11	Hazm a'zolari tizimiga ta'sir qiladi-gan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Ishtahaga ta'sir qiladigan vositalar, ularning xossalari va qo'llanilishi. Me'da shirasi sekresiyasi oshganda qo'llaniladigan vositalar.Me'da shirasi sekresiyasi pasayganda qo'llaniladigan vositalar.Antasid vositalar.Me'da- ichak yo'llari xarakatiga ta'sir qiladigan vositalar.Qustiradigan va qusishga qarshi vositalar. O't haydaydigan vositalar. Me'da osti bezining tashqi sekretor funksiyasi buzilganida qo'llaniladigan vositalar. Surgi vositalari. Ularning qo'llanilishi va ta'siri. Hazm a'zolari faoliyatiga ta'sir qiluvchi preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Ishtahaga ta'sir qiladigan vositalar: ermon nastoykasi, ziravorlar, fepranon, dezopimon dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Me'da shirasi sekresiyasi oshganda qo'llaniladigan vositalar: ranitidin, famosidin, maaloks, beladonna ekstrakti, magniy oksidi, almagel, alyumag, omez dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Me'da shirasi sekresiyasi pasayganda qo'llaniladigan vositalar: suyultirilgan xlorid kislota, pepsin, asedin-pepsin, festal, mezim, kreon dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish.	14	10	4

		Antasid dori vositalari: natriy gidrokarbonat, alyuminiy gidrooksid, almagel, maaloks, alyumag dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Me'da ichaklar xarakatiga ta'sir etuvchi vositalar: atropin sulfat, papaverin gidroxlorid, no-shpa, pirelen, prozerin, aseklidin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Qustiradigan va qusishga qarshi vositalar: apomorfin gidroxlorid, rux, mis sulfat, «Aeron», etaperazin, skopolamin gidrobromid, galoperidol, serukal, metaklopromid, termopsis dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. O't haydaydigan vositalar: degidroxolat kislota, oksafenamid, alloxol, xolosas, xolenzim, lif-52, atropin sulfat, papaverin gidroxlorid, magniy sulfat dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Me'da osti bezining tashqi sekretor funksiyasi buzilganda qo'llaniladigan vositalar: pankreatin, kontrikal, trasilol dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Surgi vositalar: magniy sulfat, kastor moyi, regulaks, gotalaks, dyufalak, rovoch ildizi kukuni, itjumrut ekstrakti, sano bargi damlamasi, senadeksin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
12	Miometriy tonusiga ta'sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Miometriyni ritmik va tonik qisqartiruvchi preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Miometriyni ritmik va tonik qisqartiruvchi vositalarni o'rganish. Tug'ruq faoliyatini stimulyasiya qilishda qo'llaniladigan vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish Miometriyni ritmik va tonik qisqartiruvchi preparatlarning terapevtik	14	10	4

		dozalari, qo'llanilishi. Miometriyni ritmik va tonik qisqartiruvchi vositalarni o'rganish. Tug'ruq faoliyatini stimulyasiya qilishda qo'llaniladigan vositalar: oksitosin, pituitrin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Bachadondan qon ketganda qo'llaniladigan vositalar: ergometrin maleat dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Bachadon tonusini susaytiruvchi vositalar: vitamin E, progesteron, propedil dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Bachadon tonusi va qisqarishiga ta'sir qiluvchi vositalarning xususiyatlari va qo'llanilishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
13	Qon tizimiga ta'sir qiladigan vosita-larning farmako-kinetika va farma-kodinamikasi.	Qon tizimiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishini o'rganish. Eritropoezga ta'sir qiladigan vositalarning qo'llanilishi. Eritrositlarning kamayganida kuzatiladigan xolatlarni (anemiya) o'rganish. Leykopoezga ta'sir etuvchi vositalarning qo'llanilishi. Qon ivish jarayoniga ta'sir qiladigan vositalar. Qon ivishini oshiradigan vositalar. Qon ivishiga to'sqinlik qiladigan vositalar. Qon tizimiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishini o'rganish. Eritropoezga ta'sir qiladigan vositalar: ferropleks, ferrumlek, maltofer, tardiferon, folat kislota, sianokobalamin, ferkofen, totema, globeks, ginotardiferon, kosmofer, ferkayl dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Eritrositlarning kamayganida kuzatiladigan xolatlarni (anemiya) o'rganish.	14	10	4

		Leykopoezga ta'sir etuvchi vositalar: natriy nukleinat, pentoksil, metilurasil, vitamin B 6 dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Qon tarkibida leykositlarni kamayganida kuzatiladigan xolatlarni (leykopeniya, aleykiya, leykoz) o'rganish Qon ivish jarayoniga ta'sir qiladigan vositalar. Qon ivishini oshiradigan vositalar — koagulyantlar: vikasol, trombin, kalsiy xlor, kalsiy glyukonat, disinon dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Fibrinoliz ingibitorlari: aminokapronat kislota, kontrikal. Qon ivishiga to'sqinlik qiladigan vositalar — antikoagulyantlar: geparin, neodikumarin, sinkumar, fibrinolizin, fraksiparin, kardiomagnil dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish			
14	To'qima almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	To'qima almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan preparatlarning tasnifi, ta'rifi, terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Gipofiz oldingi bo'lagi gormon preparatlari: kortikotropin, somatotropin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Gipofiz orqa bo'lagi gormon preparatlari: oksitosin, pituitrin. vazopressin, adiurekrin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Qalqonsimon bez gormon preparatlari: tireoidin, merkazolil, diyodtirozin, triyotironin, eutioks (50, 75, 100, 125, 150mg) dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Paraqalqonsimon bez gormon preparatlari: kalsitonin, paratireodin. Me'da osti bezi gormon preparatlari: insulin inyeksiya uchun, protamin rux insulin, insulatard, insuman, butamid,	16	12	4

		bukarbon, maninil, glibutid, siofor, amaril dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Buyrak usti bezi gormon preparatlari. Glyukokortikoidlar: gidrokortizon asetat, prednizolon, dermazolon, deksometazon, oksikord sinalar, lorinden, triamsinalon dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Mahalliy qo'llaniladigan glyukokortikoidlar. Mineralokortikoidlar: dezoksikortikosteron asetat dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Ayol jinsiy gormon preparatlarining ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish. Estrogenlar: sinestrol, dietilstilbestrol, follikulin, estron. Gestogenlar: progesteron, pregnin, turinal, oksiprogesteron dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Kontraseptiv vositalar ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish: regividon, Diane-35, regulon, novinet, trikvilar, yarina dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Erkak jinsiy gormon preparatlari: testosteron propionat, metiltestosteron, testenat, proviron. Anabolik steroidlar: metandrostenolon, fenobolin, retabolil dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish.			
15	Vitamin preparatlarining farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Vitamin preparatlari ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish. Suvda va yog'da eriydigan vitaminlarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish. Vitamin preparatlari ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish. Suvda eriydigan vitaminlar: tiamin bromid, riboflavin, piridoksin gidrokslorid, nikotinat kislota, sianokobalamin, folat kislota, askorbinat kislota dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish.	24	20	4

		Yog'da eriydigan vitaminlar: retinol asetat, ergokalsiferol, vigantol, akva D-trim, vikasol, tokoferol dorilarning qo'llanilishi, resept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Ishqoriy va ishqoriy yer metallarining tuzlari: natriy xlorid, kaliy xlorid, kalsiy xlorid, magniy sulfat, Ringer-Lok eritmasi, poliglyukin, reopoligyukin, glyukoza dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
16	Mikroblarga qarshi vositalarning farmakokinetika va farmakodinamikasi.	Mikroblarga qarshi vositalarning umumiy ta'rifi, tasnifi, xossalari, qo'llanilish tamoyillari. Antiseptik va dezinfeksiya qiluvchi vositalar tasnifi, xossalari va qo'llanilishi, nojo'ya ta'siri va birinchi yordam choralari. Pedikulyozga qarshi vositalar. Bit va qo'tir kanasiga qarshi vositalar umumiy ta'rifi, tasnifi, xossalari, qo'llanilish tamoyillari. Antibiotiklar, tasnifi, xossalari, qo'llanilishi, nojo'ya ta'siri va birinchi yordam choralari. Sulfanilamid vositalarning ta'sir doirasi, ishlatilishi, asorati va ularni oldini olish yo'li. Har xil kimyoviy tuzilishga ega bo'lgan dori moddalari. Silga qarshi asosiy va rezerv vositalar. Zahmga qarshi vositalar. Viruslarga qarshi vositalar. Zamburug'larga qarshi vositalar. Bezgakka qarshi vositalar. Gijjalarga qarshi vositalarning umumiy xususiyatlari, qo'llaniladigan vositalar. Mikroblarga qarshi vositalar ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish. Silga, spiroxetozga, viruslarga, bezgakka, amyobalarga, zamburug'larga va gijjalarga qarshi preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishini o'rganish. Galogen tutuvchi moddalar: xloramin B, xlorli oxak yod, yodinol, yodning spirtli va Lyugol eritmasi	26	20	6

	dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Oksidlovchilar (suyultirilgan vodorod peroksid eritmasi, kaliy permanganat) va metallarning tuzlari: simob dixlorid, kumush preparatlari: kumush nitrat, protorgol, rux sulfat va rux oksid dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Aromatik qator antiseptiklari: sof fenol, ixtiol. Formaldegid gruppasi: formaldegid eritmasi, formalin. Nitrofuran unumlari: furasillin. Bo'yoqlar: brilliant yashili, metilen ko'ki, etakridin laktat. Detergentlar: diosid. Kislota va ishqorlar: borat kislota, ammiak eritmasi dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Pedikulyozga qarshi vositalar ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish Antibiotiklar ta'rifi, tasnifi, axamiyatini o'rganish. Penisillinlar: benzilpenisillin preparatlari, bisillinlar, oksasillin, ampisillin trigidrat dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Sefalosporinlar: sefalekssin, sefamizin, kefzol, klofaran. Makrolidlar: eritromisin, makropen, azitromisin, tetrasiklin gidrokslorid, levomisetin. Aminoglikozidlar: streptomisin sulfat, gentamisin sulfat, neomisin sulfat, kanamisin sulfat dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Turli guruhlariga kiruvchi antibiotiklar: linkomisin gidrokslorid, polimiksin M-sulfat preparatlarining ishlatilishi va ta'sirini o'rganish. Sulfanilamid vositalar: sulfadimezin, norzulfazol, streptosid, sulfasil natriy, urosulfan, baktrim, biseptol, ftalazol, sulgin, sulfadimetoksin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Har xil kimyoviy tuzilishga ega bo'lgan dori moddalari. Nitrofuran va 8-oksixinolin unumlari: furadonin,			
--	--	--	--	--

		furazolidon, nitroksolin preparatlarining ishlatilishi va ta'sirini o'rganish. Silga qarshi asosiy va rezerv vositalar. Streptomisin sulfat, kanamisin, rifampisin, sikloserin, ftivazid, izoniazid, mikobutol, PASK dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Zahmga qarshi vositalar. Benzilpenisillin preparatlari, bisillinlar. Viruslarga qarshi vositalar. Oksolin, remantadin, arbidol, bonafion, interferon, antigrippinning ishlatilishi. Trixomonozni va lyambliozni davolashda qo'llaniladigan vositalar: metronidazol, tinidazol, trixomonasid, furazolidon dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Amyobali dizenteriyani davolash uchun ishlatiladigan antibiotiklar. Amyobalarga qarshi vositalar. Emetin gidroklorid, xiniofon, metronidazol, tinidazol. Zamburug'larga qarshi vositalar, levorin, nistatin, grizeofulvin, mikoseptin, binofin, diflyukan, flukanazol 50, 150, 200 mg dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Bezgakka qarshi vositalar. Xloridin, primaxin dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Ichak nematodlarida qo'llaniladigan vositalar. Ichak sestodlarida qo'llaniladigan vositalar: gelmintoks, levomizol, vermoks, pirantel, dekaris, fenosal, xloksil, zentel, kyurevorm, antigelmint. Ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
17	Blastomalarga qarshi vositalar. Immun jarayonlariga, allergiya va yalliglanishga qarshi vositalarning	Blastomalar haqida tushuncha. Blastomalarga qarshi vositalarning tasnifi va ta'sir turlari, nojo'ya ta'sirlari. Immun jarayoniga ta'sir qiladigan	26	20	6

	farmakokinetika va farmakodinamikasi.	vositalar. Dorilarning ta'siri, xususiyatlari, qo'llanilishi, salbiy ta'sirini o'rganish. Antigistamin vositalar. Dorilarning ta'siri, xususiyatlari, qo'llanilishi, salbiy ta'sirini o'rganish. Yallig'lanishga qarshi vositalar. Nosteroid vositalar. Steroid vositalar. Dorilarning ta'siri, xususiyatlari, qo'llanilishi, salbiy ta'sirini o'rganish. Blastomalarga qarshi preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish. Preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Immun jarayoniga ta'sir qiladigan vositalar: dekaris, timolin, pirogenal dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish. Antigistamin vositalar: dimedrol, diprazin, diazolin, ketotifen, zodak, zirtek, analergin, tavegil, suprastin, fenkarol, intal dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish va kundalikka qayd etish. Yallig'lanishga qarshi vositalar. Nosteroid vositalar: asetilsalisilat kislota, indometasin, ibuprofen, butadion, diklofenak-natriy, ortofen, nemisil, ketonal, melbek-forte dorilarning qo'llanilishi, retsept yozish, signaturasini tahlil qilish. Steroid vositalar: gidrokortizon, prednizolon, triamsinolon, deksametozon. Ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
18	Biologik aktiv vositalar . Fitoterapevtik vositalar. Dori moddalaridan o'tkir zaharlanishlarda davolash usullari.	Biologik aktiv moddalar. Dorilarning ta'siri, xususiyatlari, qo'llanilishi, salbiy ta'sirini o'rganish. Fitoterapevtik vositalar. Zaharlanishlarda asosiy davolash prinsiplari. Antagonistlarni qo'llash. Zaharli moddalarning organizmdan chiqib ketishini tezlashtirish. Preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Biologik aktiv moddalar: FIBS, gumizol, aktovigen, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish.	26	20	6

		Dori moddalaridan o'tkir zaharlanishlarni davolash usullari. Preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish.			
	Jami		300	300	222

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
o'quvchilarning kasalliklarni oldini olish va davolash uchun dorilarni dozalari va qo'llash usullari bo'yicha bilimlarini shakllashtirish, zamin yaratish. ko'nikmalariga ega bo'lishi.	farmatsiya sohasida bilim olayotgan o'quvchilarning kasalliklarni oldini olish va davolash uchun dorilarni dozalari va qo'llash usullari bo'yicha savollarga javob berish
farmakologiya fani haqidatushunchani, tarixi varivojlanishi, maqsadivavazifalari, farmakologiya fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi, dori vositalarini yaratish yo'llari va ularni qo'llash usullarini bilishi kerak	Dori vositalarini umumiy qo'llash usullari va farmakodinamika, farmakokinetika qoidalarini bilish;
dori preparatlari bilan ishlash; ularni maxsus guruhlariga ajratish; -dori preparatlaridan turli kasalliklarni davolash va oldini olishda foydalanish; dorilarni saqlash; -bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatish yo'l-yo'riqlariga tavsif berish; -dori preparatlarni DF bo'yicha chiqarilish shakllari va dozalarini aniqlash usullarini;	dori preparatlari bilan ishlash; ularni maxsus guruhlariga ajratish; -dori preparatlaridan turli kasalliklarni davolash va oldini olishda foydalanish; dorilarni saqlash; bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatish yo'l-yo'riqlariga tavsif berish; dori preparatlarni DF bo'yicha chiqarilish shakllari va dozalarini aniqlash bilishi;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI
O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsiya		
Modul nomi	Dori turlari texnologiyasiddt		
Modul kodi	DTT12305		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 300 soat	Auditoriya yuklamasiti: 210 Soat	Mustaqil ta’lim: 90 soat
ECTS-kreditlar miqdori	10		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturnig nomi	Dori turlari texnologiyasi
Modul dasturning maqsadi	Dori turlari texnologiyasi fanining nazariy asoslari va dori turlarini tayyorlash ko'nikmalarini egallash va shakllantirish .
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Dori turlari texnologiyasi fanining maqsadi va vazifalari, fanlar bilan aloqasini; Dori turlari texnologiyasi fanining qisqacha tarixini; Hozirgi zamon fan yutuqlari asosida dori tayyorlashni o'rgatiladi "Dori turlari texnologiyasi" fani o'quvchilarga dori shakllarini tayyorlash usullarini va amaliyotga tadbqiq etishni, jihozlashni, rasmiylashtirishni o'rgatadi."
Bilim	Dori turlari texnologiyasi fani xaqida tushunchani,rivojlanish tarixini,maqsadi va vazifalarini; Dori turlar texnologiyasining boshqa fanlar bilan bog'liqligini ; Qattiq ,suyuq,yumshoq va steril dori turlarini tayyorlash texnologiyasini,jixozlash ,saqlash va berishni o'rgatadi.
Ko'nikma	Resept asosida kukun,yig'ma,eritma,suspenziya,emulsiya,tomchi dorilar ,damlama,qaynatma shilimshiq,surtma dori,sham dori,linimet,steril dori turlarini tayyorlashni,saqlash va berishni o'rgatish
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan fan nomi	Farmakognoziya va botanika asoslari , farmasevtik terminologiya va lotin tili,kimyo, farmasevtik kimyo, farmakologiya va boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqlikda o'rganiladi.
O'qitishni tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim; A- amaliy ta'lim; nazariy va amaliy mag'ulotlar; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot;
Dasturga qo'yilgan talablar	Majburiy
O'qitish tili	Guruxga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek tili)
Baholash tartibi	Joriy baxolash tartibiga asoslanib (joriy nazorat ,oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarni baholash	Yozma, og'zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	N.A.Muhamedova -2-son Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	U.M.Tulyaganova 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya yuklamasi	Mustaqil ta'lim
1	“Dori turlari texnologiyasi fanining maqsadi va rivojlanish tarixi. Dorixona, uning tuzilishi va vazifalari. Doza, doza haqida tushuncha, turlari. Biofarmatsiya-farmasevtika fanining yangi tarmog'i	Dori turlari texnologiyasi“ fanining maqsadi va rivojlanish tarixi. Fanning buyuk asoschilari: Buqrot, Jolinius, Abu Ali ibn Sino. XVIII-XIX asrlarda Rossiyada farmatsiyaning rivojlanishi . Dorixona, uning tuzilishi, vazifalari, turlari. Dorixona faoliyati haqidagi buyruqlar.2010-yil Dori moddalarning dozalari haqida tushuncha. Dozaning turlari: bir martalik, bir sutkalik, o'rtacha terapevtik, zaharli va o'ldiruvchi doza haqida tushunchalar. Dori turlari texnologiyasi uchun biofarmatsiyaning ta'rifi va ahamiyati. Biofarmasevtik omillar.	10	6	4
2	Resept, uning tuzilishi. Dorixona idishlari va qadoqllovchi yordamchi vositalar. Dori turlari texnologiyasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar	Reseptning tuzilishi. Reseptning ahamiyati va turlari. O'zbekiston Sog'liqni saqlash vazirligining resept to'g'risidagi buyrug'i. Resept yozish qoidasi. Dorixonada resept qabul qilish va ularni saqlash tartibi. Shisha va chinni idishlar, shtanglaslar. Qog'oz va uning turlari, karton. Sintetik polimer idishlar va ulardan tayyorlangan idish turlari. Yog'och, plastmassa, po'kak, metall, rezina tiqinlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Kapsula turlari: qog'oz, pergament, mumlangan, parafin shimdirilgan, glyutoid, jelatina-kraxmal kapsulalar. Davlat farmakopeyasi va uning tuzilishi. Manuallar. Standart va boshqa me'yoriy xujjatlar. O'zbekiston Sog'liqni saqlash vazirligini buyruqlari, yuqori tashkilotlarning qaror va ko'rsatmalari va axborot xatlari.	20	4	8
3	Dori shakllarini tayyorlashda og'irlik va hajm o'lchash asboblari	Tarozi turlari. Tarozilarning tuzilishi va ulardan foydalanish qoidalari. Dozator qoshiqchaning tuzilishi, ishlatish maqsadi va qoidasi. Suyuqliklarni o'lchash usullari. Hajm o'lchash asboblari: o'lchov kolbalari, silindrlar,	20	10	4

		menzurkalar, tomchi o'Ichagichlar, byuretkalar Dorixona amaliyotida qo'llaniladigan tarozilarning tuzilishi bilan tanishish. Tarozining xususiyatlarini tekshirish. Sochiluvchan, suyuq va quyuq moddalarni tortish.			
4	Kukunlar	Kukun dori shakllarining qo'llanilishi, tarkibi va dozasiga qarab sinflarga bo'linishi. Kukun dori shakllariga resept yozish qoidalari va dozasini tekshirish. Dozaga bo'lingan va bo'linmagan, oddiy va murakkab kukunlar. Kukun dori shakllarining umumiy tayyorlash texnologiyasi. Kukun dori shakllarini tayyorlashda to'g'ri hovoncha tanlash. Hovoncha turlari haqida umumiy ma'lumot. Kukun dori shakllarini bo'yovchi, uchuvchan, qiyin maydalanadigan, zaharli va kuchli ta'sir etuvchi moddalar va ekstraktlar bilan tayyorlash. Trituratlar tayyorlash. Yarim tayyor mahsulotlardan, efir moyining qandli aralashmasi bilan kukunlar tayyorlash. Kukun dori shakllarini qadoqlash, joylash, jihozlash, rasmiylashtirib berish.	10	10	4
5	Yig'malar	Yig'malarning qo'llanilishiga ko'ra sinflarga bo'linishi. Dorixonada yig'malarni tayyorlash texnologiyasi. Presslangan yig'malar. Yig'malarga qattiq dori vositalar qo'shish qoidalari. Yig'malarga qo'shimcha dori moddalar qo'shish. Yig'malarni qadoqlash, jihozlash va rasmiylashtirib berish.	20	10	6
6	Eritmalar	Suyuq dori turlarini qo'llanilishi, dispers holatiga ko'ra sinflarga bo'linishi. Tozalangan suv, uning olinishi, saqlanishi. Chin eritmalar. Eritmalarga reseptlar yozish qoidalari. Eritmalarning umumiy va xususiy tayyorlash texnologiyasi. Eritmalarni o'ziga xos usullar bilan tayyorlash. Dozasini tekshirish. Hajm oshish koeffitsiyenti (HOK). Standart eritmalar: xlorid kislota, vodorod peroksidi, formalin, Burov suyuqligi eritmalarini tayyorlash. Xushbo'y suvlar. Xushbo'y suvlarni umumiy tayyorlash texnologiyasi.	20	10	4

		Suvsiz eritmalar. Gliserinli va moyli eritmalar. Spirtni suyultirish. Spirtli eritmalarini o'ziga xos usullar bilan tayyorlash. Yuqori molekulali birikmalarning eritmalarini. Pepsin, jelatina va kraxmal eritmalarini tayyorlash texnologiyasi. Kolloid eritmalar ularning xossalari, turg'unligi. Dorixona amaliyotida kollargol, protargol, ixtiol eritmalarini tayyorlash texnologiyasi. Eritmalarni jihozlash va rasmiylashtirib berish.			
7	Suspenziyalar Emulsiyalar	Suspenziyalarga ta'rif, suspenziyalarning hosil bo'lish omillari. Gidrofob va gidrofil moddalardan suspenziyalar tayyorlash. Suspenziyalar turg'unligini oshiruvchi stabilizatorlar. Suspenziyalarni dorixonalarda dispergirlash va kondensasion usullarda tayyorlash texnologiyasi. Chayqatiladigan miksturalar. Suspenziyalarni sifatini tekshirish. Suspenziyalarni qadoqlash, jihozlash va berish. Emulsiyalar qadimgi dori turi. Emulsiyalarning turlari: suvdagi-moy (S/M,) va moydagi-suv(M/S) tipidagi emulsiyalar. Emulgatorlar va ularning xususiyatlari. Moylardan va mag'izlardan emulsiya tayyorlash texnologiyasi. Emulsiyalar sifatini tekshirish, jihozlash va berish.	10	10	6
8	Suvli ajratmalar	Suvli ajratmalar - damlama, qaynatma va shilimshiqlar ta'rifi. Suvli ajratmalarni tayyorlashda Davlat farmakopeyasi talablari. Alkaloid, saponin saklovchi oshlovchi modda va efir moylari saqllovchi dorivor o'simliklardan damlama va qaynatmalar tayyorlash. Ekstrakt konsentratlardan suvli ajratmalar tayyorlash texnologiyasi. Shilimshiqlarni o'ziga xos tayyorlash usullari. Suvni shimish yoki suvni o'rnini bosish koeffitsiyentlarini hisobga olib, suvli ajratmalar tayyorlash.	20	10	4
9	Surtma dorilar. Pastalar. Linimentlar	Surtma dori turining ta'rifi va tavsifnomasi. Qo'llanilishiga ko'ra sinflarga bo'linishi. Asoslar va ularning	20	10	4

		sinflarga bo‘linishi: liofil, gidrofil va emulsiya tipidagi asoslar. Dori moddalarni surtmalarga kiritish qoidalari. Resept yozish usullari. Surtmalarning umumiy va xususiy tayyorlash texnologiyasi. Gomogen va geterogen surtmalar. Ularni qadoqlash, jihozlash, rasmiylashtirish va saqlash. rasmiylashtirish. Pastalar ta’rifi. Qo‘llanilishiga ko‘ra pastalarning turlari. Sinflarga bo‘linishi. Pastalarga resept yozish qoidasi. Pastalarning tayyorlash texnologiyasi. Pastalarni qadoqlash, jihozlash, rasmiylashtirish va saqlash. Linimentlarga ta’rif, sinflarga bo‘linishi. Linimentlarga resept yozish. Linimentlar uchun asoslar. Gomogen va geterogen linimentlarni sovunli va moyli linimentlarni tayyorlash, sifatini tekshirish. Linimentlarni qadoqlash va yorliqlash.			
10	Sham dorilar	Sham dorilarning biofarmasevtik nuqtai nazardan ta’rifi. Shamcha, sharcha, tayoqchalarga resept yozib, hisoblash. Asos miqdorini xisoblash. Shamcha, sharcha, tayoqchalarni turli usullar bilan tayyorlash: qo‘l bilan ezish, quyish usullari. Tayoqchalarga qo‘shiladigan asos miqdorini formula yordamida hisoblashni. Ularning sifatini tekshirish, qadoqlash, jihozlash va berish.	20	10	6
11	Steril dori shakllari . Aseptik sharoitda tayyorlanadigan dori shakllari. Inyeksion dori turlari (fiziologik, infuzion eritmalar)	Steril sharoitida tayyorlanadigan dori shakllari: Aseptikaning mohiyati. Aseptik blokning tuzilishi. Steril dori turlariga qo‘yilgan talablar. Steril va aseptik eritmalarini tayyorlashda ishlatiladigan dori vositalarga qo‘yilgan talablar. Aseptik sharoitda dori shakllarini tayyorlash texnologiyasi . Sterilizasiya turlari. Jixozlash saqlash va berish. Sterilizasiya va sterilizasiya turlari . Sterillangan va aseptik sharoitda tayyorlangan dorilar haqida tushuncha. Dorilarni inyeksiya usuli bilan organizmga kiritish yo‘llari. Inyeksion eritmalarini turg‘unlashtirish uchun ishlatiladigan stabilizatorlar va ularni hisoblash. Eritmaning hajmiga qarab avtoklavda sterillash vaqti va qoidalari.	20	10	4

		Izotonik eritmalar to'g'risida tushuncha, izotonik konsentrsiyalarni Vant -Goff qonuni bo'yicha hisoblash. Natriy xlorid ekvivalenti bo'yicha hisoblash. Fiziologik eritmalar. Plazma o'rnini bosuvchi eritmalar, natriy xloridning izotonik eritmasi. Inyeksion eritmalarini saqlanish muddati.			
12	Ko'z dori shakllari	Ko'zga ishlatiladigan dorilar tayyorlashning o'ziga xos usullari. Ko'z tomchilari, ularga qo'yilgan talablar. Ko'z tomchilarini tayyorlash texnologiyasi. Ko'zni yuvish uchun ishlatiladigan eritmalar. Ko'z surtmalari. Ularga qo'yiladigan talablar. Ko'z surtmalari uchun ishlatiladigan asoslar. Ularni aseptik sharoitda tayyorlash. Surtmalarni qadoqlash, jihozlash, yorliqlash.	20	10	6
13	Antibiotiklar bilan tayyorlanadigan dori shakllari	Tarkibida antibiotik saqlagan dori turlari. Antibiotik bilan kukunlar, eritmalar, surtmalar va tomchi dorilar tayyorlash, qadoqlash, jihozlash va berish.	20	20	6
14	Bolalar uchun tayyorlanadigan dori shakllari	Bolalar uchun tayyorlanadigan dori turlariga qo'yilgan talablar. Bolalar uchun tayyorlanadigan dori turlari kukunlar, eritmalar, shamdorilar tayyorlash texnologiyasi. Qadoqlash, jihozlash va berish.	20	10	4
15	Dori shakllarini tayyorlashda uchraydigan nomutanosibliklar va qiyinchilik tug'diradigan reseptlar .	Bir-biri bilan kelisha olmaydigan dori moddalari bo'lgan reseptlarni muvofiqlashtirish va ushbu reseptning tarkibidagi dori moddalarning fizik - kimyoviy xususiyatlarini tahlil qilish. Qiyinchilik tug'diradigan dori moddalari bo'lgan reseptlardagi kelishmovchiliklarni bartaraf etish.	20	20	6
16	Ishlab chiqarish korxonalarida tayyorlanadigan qattiq dori shakllari: tabletkalar, draje, kukunlar . Inyeksion dori shakllari	Kukunlar, ularga tavsifnoma. Kukunlarning qo'llanilishi, tarkibi, dozasi qarang sinflarga bo'linishi. Kukunlarni tayyorlash texnologiyasi maydalash, elash, aralashtirish, qadoqlash, jihozlash. Granulalar, granulalarning ahamiyati, afzalliklari, korxonalarda tayyorlanadigan granulalar. Tabletkalar, drajelar ta'rif, tayyorlash texnologiyasi.	10	20	4

		Sterillangan va aseptik dorilar xaqida tushuncha. Sterillash usullari. Erituvchilar. Inyeksion suvga qo'yilgan talablar. Inyeksion dorilarga qo'yilgan talablar. Izotonik eritmalar to'g'risida tushuncha. Fiziologik eritmalar. Plazma o'rnini bosuvchi eritmalar, natriy xloridning izotonik eritmasi. Inyeksion eritmalarini saqlanish muddati.			
17	Galen preparatlari, farmasevtika suvlari, eritmalar Organopreparatlar va biogen stimulyatorlar	Galen preparatlari haqida umumiy tushuncha. Galen preparatlarining turlari –farmasevtika suvlari, sharbatlar, medisina spirtlari, nastoyka va ekstraktlar, medisina moylari, olinishi va tayyorlanishi, ajratmalarni begona moddalardan tozalash, bahorgi Adonis, marvaridgul o'simliklaridan olinadigan preparatlar. Organopreparatlar ta'rifi, organopreparatlarni ishlab chiqarishning ahamiyati, hayvonlardan olinadigan a'zolarini konservasiya qilish usuli, organopreparatlarning turlari, quruq organopreparatlarning umumiy olinish texnologiyasi, ichishga mo'ljallangan suyuq preparatlarning olinishi. Oshqozon osti bezi preparatlari Qalqonsimon bez preparatlari .	10	10	6
18	Vitaminlar va ferment preparatlar. Aerozollar	Vitamin va fermentlar xaqida tushuncha. Vitamin va ferment preparatlarini tayyorlash texnologiyasi. Aerosol dori shakli haqida tushuncha. Aerosol dorilarning turlari farmasevtik va tibbiyot aerozollari. Aerosol dori turining afzalliklari, tibbiyotda ishlatilishi, aerosol ballonlarning tuzilishi, ballonlarning mustahkamligini aniqlash, ularning asosiy qismlari ulardan foydalanish va saqlash.	10	10	4
Jami			300	210	90

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Resept, uning tuzilishi. Dorixona idishlari va qadoqlovchi yordamchi vositalar. Dori turlari texnologiyasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar ko'nikmalariga ega bo'lishi.	Resept, uning tuzilishi. Dorixona idishlari va qadoqlovchi yordamchi vositalar. Dori turlari texnologiyasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar to'g'risida tushunchani bilishi;
Surtma dori turlarining umumiy va xususiy tayyorlash texnologiyasi haqida tushunchaga ega bo'lishi.	Dori moddalarni surtmalarga kiritish qoidalari. Resepst yozish .
Suvli ajratmalar - damlama, qaynatma va shilimshiqlar ta'rif. Suvli ajratmalarni tayyorlashda Davlat farmakopeyasi talablarini bilish.	Suvni shimish yoki suvni o'rnini bosish koeffitsiyentlarini hisobga olib, suvli ajratmalar tayyorlash va hisoblash.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Farmasevtik biotexnologiya asoslari		
Modul kodi	<i>FBA13404</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120soat	Auditoriya yuklamasi: 84soat	Mustaqil ta’lim: 36soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

O'quv dasturiga qo'yiladigan talablar

O'quv dasturining nomi	Farmasevtik biotexnologiya
Dasturning maqsadi	Farmasevtik biotexnologiya modulining nazariy asoslari. Dori turlarini tayyorlash ko'nikmalarini egallash va shakllantirish .
O'zlashtirish (o'qitish natijalari)	Farmasevtik biotexnologiyani jarayonlari va qurilmalarining asosiy atamaları va tushunchalarini o'zlashtirish ; Farmasevtika mahsulotlarini ishlab chiqarishda tartibga soluvchi normativ hujjatlar bilan tanishish.
Bilim	Biotexnologiya moduli haqida tushunchani, rivojlanish tarixini, maqsadi va vazifalarini; Farmasevtik biotexnologiya modulining boshqa modullar bilan bog'liqligini; Dori mahsulotlarini tayyorlash, saqlash, tarqatish va sifatini baholash; bioindustrial ishlab chiqarish qoidalarini bilishni; farmasevtika korxonalarida ishlash o'rganishni o'rganish;
Ko'nikma	O'quvchilarda muloqat ko'nikmasini shakllantirishni (o'z nuqtai nazarini himoya qilishni, munozarani olib borishni) o'rganish; Biotexnologik ishlab chiqarishdagi laboratoriya tuzilmasi va jihozlari bilan tanishish; Biotexnologiyani asosiy mahsulotlari manbai bo'lgan mikroorganizm vakillarini mikroskopda o'rganish; Oziqa muhitlarini tayyorlash, ekish materiallarini tayyorlash. Ekologik nuqtai nazaridan biotexnologiya muammolarini hal qilishni o'rganish ; GLP, GCP, GMP, tushunchalarining ta'riflari va ularning farmasevtika ishlab chiqarish sohasiga kirish sabablarini izohlab berish ; Oqsil olishda mikroorganizm vakillaridan foydalanishni o'rganish; Oqsillarni tozalash usullari bilan tanishish; Aminokislotalarning odam organizmidagi biologik ahamiyati va ularni dori vositasi sifatida qo'llashni o'rganish; Aminokislotalarning mikrobiologik sintezini o'rganish; Aminokislota aralashmasini olish va aminokislota sinteziga ekish sharoitlarining ta'sirini o'rganish; Vitamin preparatlarini olishda biotexnologiyani rivojlanishini o'rganish; Mikroorganizmlardan proteolitik fermentlar olishni tushunib olish; Sut kislotali bijg'ishni o'rganib olish; Gomofermentativ va geterofermentativ sut-kislotali bijg'ishni o'rganib olish;
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan modul nomi	Tibbiy biologiya. Umumiy genetika .Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik .Sanoat farmatsiyasi .Farmakognosiya va botanika asoslari .Halq tabobati .Analitik kimyo
O'qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta'lim; A-amaliy ta'lim; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;

Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchi larning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	U.B.Anarmetova.2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi "Farmatsiya" kafedrasi katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	U.M.Tulyaganova 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2.O'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya yuklamasi	Mustaqil ta'lim
1.	Biotexnologiyaning maqsadi va rivojlanish tarixi. Biotexnologiyaning boshqa modullar bilan bog'liq ligi. Yangi biotexnologik preparatlar va maxsulotlar bozori.	Farmasevtik biotexnologiyaning maqsadi va rivojlanish tarixi. Uning buyuk asoschilari. Farmasevtik biotexnologiyaning rivojlanishi va boshqa modullar bilan bog'liq ligi. Biotexnologik ishlab chiqarishdagi laboratoriya tuzilmasi va jihozlari bilan tanishish	8	6	2
2.	Xalq xo'jaligidagi biotexnologik jarayonlar	Biotexnologik jarayonlarning umumiy xarakteristikasi. Biotexnologiyaning turli sohalardagi yo'nalishlari. Biotexnologiya modulining biologiyada, tibbiyotda, farmasevtikada, oziq-ovqat sanoatida, qishloq xo'jalik sanoatidagi ahamiyati. Probiotiklar. Funksional oziq-ovqat mahsulotlari	8	6	2
3.	Biotexnologik sanoat mahsulotlarining tasnifi (klassifikatsiyasi)	Biotexnologik ishlab chiqarishni asosi bo'lgan mikroorganizmlarning hayot mahsullari. Biotexnologik ishlab chiqarishning umumiy sxemasi . Biotexnologiya jarayonlari va ularning umumiy tavsifi. Biologik faol moddalarni sintez qilish	8	6	2

4.	Bioob'ektlarni dori, profilaktika va diagnostika vositalari ishlab chiqarish sifatida qo'llash	Biotexnologiya ob'ektlarini takomillashtirish usullari. Biotexnologiyaning asosiy mahsulotlari manbai bo'lgan mikroorganizm vakillarini(viruslar, bakteriyalar, zamburug'lar,suv o'tlari-mikromitset va makromitsetlar) mikroskopda o'rganish . O'simlik, hayvon, odam hujayra, to'qimalari, fermentlar, prostoglandinlar, nuklein kislotalar.	22	18	4
5.	Dori vositalarini ishlab chiqarish va olishning asosiy biotexnologik jarayonlari	Biotexnologik ishlab chiqarishning asosiy texnologik sxemasi. Biotexnologik sanoatda qo'llanadigan asosiy jihozlar. Fermentatorlar. Uskunani sterilizatsiya qilish usullari. Produsentlarni yetishtirish (ekish) uchun ozuqa muhitlarining turlari va xususiyatlari. Fermentator bilan tanishish. Oziqa muhitlarini tayyorlash, ekish materiallarini tayyorlash. Kultivatsiya qilish. Ajratish va tozalash. Quruq mahsulotlar. Suyuq mahsulotlar. Saqlash. Qo'llash.	8	6	2
6.	Farmasevtik biotexnologiyaning ekologik aspektlari	Biotexnologik mahsulotlar uchun GLP, GCP, GMP tushunchalarinig ta'riflari va ularning farmasevtika ishlab chiqarish sohasiga kirish sabablari. Ekologik nuqtai nazaridan biotexnologiya muammolari.	8	6	2
7.	Oqsillarni olishning asosiy tamoyillari. Oqsil olishda mikroorganizmlardan foydalanish	Oqsil olishda achitqilardan foydalanish. Oqsil olishda bakteriyalardan foydalanish. Oqsil olishda mikroskopik zamburug'lardan foydalanish. Oqsil olishda suv o'tlaridan foydalanish. Oqsillarni tozalash usullari bilan tanishish	10	6	4
8.	Aminokislotalar, vitaminlar va lipidlar biotexnologiyasi va ularni dori vositasi sifatida qo'llash	Aminokislotalarning odam organizmidagi biologik ahamiyati va ularni dori vositasi sifatida qo'llash. Amino kislotalarning mikrobiologik sintezi. Vitaminlarning odamlar uchun ahamiyati. Vitamin preparatlarini olishda biotexnologiyaning rivojlantirish istiqbollari. Suvda eruvchi hamda yog'da eruvchi vitaminlar. Yog'da eruvchi vitaminlarning zaxiralari. Tibbiyotda ishlatiladigan lipidlar. Aminokislota aralashmasini olish. Aminokislota sinteziga ekish sharoitlarining ta'sirini o'rganish.	10	6	4
9.	Fermentlarni olishning biotexnologiyasi. Fermentlarni dori vositasi sifatida ishlab chiqarish hamda qo'llash. Fermentlar muxandisligi. Fermentlar sinflari va ularning fizik-	Fermentlar haqida umumiy tushuncha. Fermentlar klassifikatsiyasi va nomenklaturasi. Biotexnologiya sanoatida individual fermentlar va multif ferment komplekslar. Fermentlarni qo'llash sohalari va zahirasi. Fermentlar bilan ishlashning o'ziga xos qiyinchiliklari. Nuklein kislotalarni ajratish, gen muxandisligida ishlatiladigan nukleaza fermentlarining vazifalari Achitqi hujayrasidan ribonukleinni ajratish va gidroliz qilish . Mikroorganizmlardan proteolitik fermentlar olish.	10	6	4

	kimyoviy hususiyatlari. Fermentlarni immobilizatsiyalash. Immobilizatsiya turlari				
10.	Normoflora preparatlari va ularni sanoat miqyosida ishlab chiqarish. Mikrobiologik sintez asosida olinadigan farmatsevtik preparatlar	Mikrobiologik sintez asosida olinadigan farmatsevtik preparatlar. Probiotiklar (eubiotiklar)ni o'rganish ,aniqlash,yaratish jarayonlari , Probiotiklar tarkibidagi tirik hujayralarini mikroskopda ko'rib o'rganish. Bunday preparatlarga quyidagilar kiradi: bifidum bakterin, bifikol, laktobakterin, baktisubtil, lineks, enterol va boshqalar.	10	6	4
11.	Mikroorganizmlar dan olinadigan antibiotiklar va ularni biotexnologik usullar bilan ishlab chiqarish samaradorligini oshirish.	Antibiotiklarni mikroorganizmlar tomonidan sintezlanish jarayonini o'rganish. Antibiotiklar hosilalari va analoglarini aniqlash. Antibiotiklar guruhini kimyoviy sintez yo'li bilan yoki tabiiy manbalardan sintezlab olish usullari. (hayvon to'qimalari va o'simliklar). Antibiotiklar organizmda kasallik qo'zg'atuvchilariga nisbatan tanlovchan ta'sir etishini o'rganish, (bakteriyalar, zamburug'lar, sodda mikroorganizmlar, viruslarni) yoki yomon ta'sirdagi shishlarni (rak hujayralarini) o'sishini bostirib turishini o'rganish.	10	6	4
12.	Biotexnologiya yordamida ekologik vaziyatni saqlash va atrof muhitni muhofaza qilish. Sanoat chiqindilarini biotexnologik usullar yordamida qayta ishlash.	Ekobiotexnologiya. Atrof-muxitni tozalash usullari. Biotexnologiya usullari yordamida atrof muxitni qo'riqlash va ekologik muammolarini xal qilish. Ishlab chiqarishdagi oqava suvlarini tozalash.	8	6	2
	Jami :		120	74	36

3. O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Biotexnologiya moduli haqida tushunchani, Dori mahsulotlarini tayyorlash, saqlash, tarqatish va sifatini baholash; bioindustrial ishlab chiqarish qoidalarini bilishni; farmasevtika korxonalari uskunalarida ishlay olish ko'nikmalariga ega bo'lish	Dori mahsulotlarini tayyorlash, saqlash, tarqatish va sifatini baholash; bioindustrial ishlab chiqarish qoidalarini bilishni; farmasevtika korxonalari uskunalarida ishlay olishni o'rgatish;
Biotexnologik jarayonlarning umumiy xarakteristikasi. Biotexnologiyaning turli sohalardagi yo'nalishlari. Biotexnologiya modulining biologiyada, tibbiyotda, farmasevtikada, oziq-ovqat sanoatida, qishloq xo'jalik sanoatidagi ahamiyati.	Biotexnologiya modulining biologiyada, tibbiyotda, farmasevtikada, oziq-ovqat sanoatida, qishloq xo'jalik sanoatidagi ahamiyati. Probiotiklar. Funksional oziq-ovqat mahsulotlari haqida tushunchaga ega bo'lishi
Biotexnologiya ob'ektlarini takomillashtirish usullari. Biotexnologiyaning asosiy mahsulotlari manbai bo'lgan mikroorganizm vakillarini mikroskopda o'rganish .	Biotexnologiya ob'ektlarini takomillashtirish usullari. Biotexnologiyaning asosiy mahsulotlari manbai bo'lgan mikroorganizm vakillarini mikroskopda tahlil qilish .

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik		
Modul kodi	TFT 1202		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180 soat	Auditoriya yuklamasi 126 soat	Mustaqil ta’lim: 54 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturnig nomi	Tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi
Modul dasturning maqsadi	O'quvchilarni farmasevtik tashkilotlarida farmasevtika faoliyatining zamonaviy talablar asosida tashkil etish Tibbiyot va farmasevtika tovarlar haqida ma'lumot beradi. Ularni ishlatilishi va saqlanishi, Tovar turlari va assortimentini o'rgatadi.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	-tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi faniga oid bilim asoslari, bozor iqtisodiyoti turli mulkchilik shaklidagi dorixonalar va omborxonalarda talab darajasida tibbiyot va farmasevtika tovar aylanmasini tashkil etish va ular haqida ko'nikmalariga ega bo'lishi;
Bilim	Tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi- tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi fani bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish asosida, respublika aholisi va davolash-profilaktika muassasalarining dori vositalari va tibbiyot buyumlariga bo'lgan talabini qondirishda samarali boshqaruv tizimini shakllantiradi va uni rivojlantirishga zamin yaratadi.
Ko'nikma	-turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda, tibbiy texnika do'konlari va omborlarida farmasevtika va tibbiyot tovarlarni saqlash jarayonini tashkil qilish va to'g'ri yo'lga qo'yish; - aholini dorixona, tibbiy texnika do'konlari va omborxonalar orqali o'z vaqtida sifatli farmasevtika va tibbiyot va farmasevtika tovarlar bilan ta'minlash yo'llarini bilish; - farmasevtika va tibbiy tovarshunoslik tamoyillari va tahlil usullarini o'tkazish; - farmasevtika va tibbiyot va farmasevtika tovarlarni qabul qilishda va saqlashda sifatini nazorat qilish uchun me'yoriy xujjatlar bilan ishlashni bilishi va ulardan foydalana olishi; - dorixona, tibbiy texnika do'kon va omborlarida hisob-kitob ishlarini amalga oshirish maqsadida farmatsevtika va tibbiyot tovarlar assortimentini boshqarish; - farmasevtika va tibbiyot farmasevtika tovarlarni qabul qilish va saqlash jarayonida sifatini baholash usullari - farmasevtika va tibbiyot va farmasevtika tovarlarni ajrata olish kabi ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;Tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi fanida maqsadga erishish uchun bilim va ko'nikmalarni shakllantirish asosida, respublika aholisi va davolash-profilaktika muassasalarining dori vositalari va tibbiyot buyumlariga bo'lgan talabini qondirish jarayonini o'zlashtirish, samarali ta'minot tizimini shakllantirish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lishi, va uni rivojlantirish uchun zarur malakalarga ega bo'lishi lozim.
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan fan nomi	Farmakognoziya va botanika asoslari , farmasevtik terminologiya va lotin tili,kimyo, dori turlari texnologiyasi, farmasevtik kimyo, farmakologiya va boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqlikda o'rganiladi.
O'qtishni tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim; A- amaliy ta'lim; nazariy va amaliy mag'ulotlar;

	MX-maxsus xonalarda mashg'ulot;
Dasturga qo'yilgan talablar	Majburiy
O'qitish tili	Guruxga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek tili)
Baholash tartibi	Joriy baxolash tartibiga asoslanib (joriy nazorat ,oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarni baholash	Yozma, og'zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi S.A.Abduraxmonova "Farmatsiya" kafedra mudiri M.D.Sidiqxodjaeva "Farmatsiya" kafedrasi bosh o'qituvchisi
Taqrizchilar:	U.M.Tulyaganova 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi A.M.Djalilov 2-Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2.O'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuniing nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1.	Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik fani maqsadi va vazifalar. Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik tamoyillari.	Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik fani maqsadi va vazifalar. Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik tamoyillari.	18	12	4
2.	Tovarlar, ularning tasnifi. Tovarlar assortimenti. Assortiment tasniflash. Tibbiyot tovarlarni tasniflash va yetkazib berish turlari	Tovarlar va uning tasnifi, turkumi, guruhlari, turlari. Tovarlar assortimenti va assortiment tasnifi. Assortiment xususiyatlari va ko'rsatkichlari. Tibbiyot tovarlarni tasniflash. Tibbiy texnika. Tibbiy asboblar. Tibbiy uskunalar. Ko'rsatuvchi, qayd etuvchi, kombinirlangan uskunalar. Tibbiy apparatlar va tibbiy jixozlar. Farmasevtik tovarlar. Tibbiyot tovarlarni yetkazib berish turlari. Tibbiy to'plamlar.	18	12	6
3.	Tovarlarningsifati, ko'rsatkichlari, iste'mol xossalari. Sifat nazorati va standartlash. Standartlashning umumiy savollari va asosiy ta'riflar, Sifatni nazorat qilish va JMP qoidalari	Asosiy tushunchalar, sifatning xususiyatlari, sifatning ko'rsatkichlari, tovarlar iste'mol xossalari, tovarlar iste'mol ko'rsatkichlar nomenklaturasi, iste'mol xossalari va sifat ko'rsatkichlari. Dori vositalari va tibbiy texnika, tibbiyot buyumlarning sifatini nazorat qilish tizimi. Standartlashning umumiy savollari va asosiy ta'riflar. Standartlash maqsadlari va vazifalari. Standartlash sohasida me'yoriy hujjatlarning toifalari va turlari. Sifatini nazorat qilish. JMP qoidalari. Eksploatasiya (foydalanish) hujjatlari.	18	12	6
4.	Materialshunoslik asoslari. Zanglash va himoya-manzarali qoplamalar	Ash'yolarning xossalari, metallar, tasnifi, tibbiyotda ishlatilishi, Zanglash va himoya-manzarali qoplamalar. Nometall ash'yolar va ularni tibbiyotda ishlatilishi. Shisha, sopol, polimer, elastomerlar, kauchuk, rezina va termoplastik ash'yolar. Termafaol plastmassalar Zanglash va himoya-manzarali qoplamalarning turlari. Nometall ashyolar va ularning tibbiyotda ishlatilishi. Shisha, sopol, polimer buyumlar. Kauchuk va rezina va termoplastik ashyolar. Plastmassa buyumlar, turlari va ishlatilishi, saqlanishi.	18	12	4

5.	Tibbiyot tovarlarini qadoqlash. Tibbiyot tovarlarini saqlash. Tovarlarini turkumlash (markirovkalash)	Qadoq, uning tasnifi va qo'yiladigan talablar. Tara (idish) va qadoqlash vositalarining tasnifi. Tayyor dori turlarini qadoqlash. Tibbiyot tovarlarning saqlanishiga qo'yiladigan talabalar. Bog'lash vositalarni, tibbiyot asboblari, tibbiy zuluklarni saqlash. Tayyor dori turlarini saqlash xususiyatlari. Tibbiyot tovarlarning saqlanishiga qo'yiladigan talabalar. Tovarlarini rusumlash (markirovkalash). Yaroqlilik muddati. Tibbiyot tovarlarini saqlash qoidalariva saqlashga qo'yilgan talablar. Bog'lash vositalari, tibbiyot asboblari tibbiy zuluklarni saqlash. Tovarlarini rusumlash (markirovkalash). Yaroqlilik muddatlariga rioya qilish qoidalari.	18	12	6
6.	Bog'lash ashyolari va vositalari. Choklash ashyolari.	Bog'lash ash'yolarning assortimenti va bog'lash ash'yolar sifatiga qo'yiladigan talablar. Momiq, tibbiy aligninlarning sifat ko'rsatkichlari. Doka va uning sifatiga qo'yiladigan talablar. Tayyor bog'lash vositalari va ularning assortimenti. So'riladigan choklash ashyolari. Ketgut, tayyorlanishi, turi, tasnifi va qo'yiladigan talablar. So'rilmaydigan choklash ash'yolari. Jarrohlik ignalari. Tikish jarrohlik apparatlari. Bog'lash ashyolari va vositalarining tarifi, tasnifi. Bog'lov ashyolarining xususiyatlari va ishlatilishi. Bog'lash ashyolari: tibbiy momiq, alignin, tibbiy doka, gemostatik doka, gipsli bint, egiluvchan tibbiy bint, naysimon tibbiy bint, giluvchan naysimon bint, fiksasion bog'lam, doka salfetkalar, penoplast, salfetkalar, doka sharchalar, tibbiy plastirlar.	18	12	4
7.	Sanitariya-gigiyena va bemorlar parvarishi uchun buyumlar	Tibbiyotda ishlatiladigan rezina buyumlar. Naychasimon egiluvchan buyumlar. Narkoz va sun'iy nafas uchun egiluvchan tibbiyot buyumlari. Lateksdan tayyorlanadigan buyumlar. Bemorlar parvarishi uchun buyumlar. Rezina va lateksdan tayyorlangan buyumlarni saqlash. Tibbiyotda ishlatiladigan sanitariya va bemorlarni parvarishda ishlatiladigan buyumlarni turlari va ishlatilishini. Ularga qo'yiladigan talablar, ularni qabul qilish qoidalari.	18	12	6

		Rezina buyumlari: rezinali naychalar, taglik doirachalar, rezinali irrigator krujka, rezinali kateterlar, jarrohlik qo'lqoplari, rezinali zondlar. Tibbiy klenka, rezinali bint. Niqoblar, havo o'tkazgich apparat, intubasion naycha. Qo'llob yoki bandajlar. Suppinator. Qo'ltiqayoqlar, peshob qabul qiluvchi idishlar, taglik tuvaklar, buyraksimon idish.			
8.	Inyeksiya, transfuziya, infuziya o'tkazish buyumlari va moslamalari	Shprislar sifatiga qo'yiladigan talablar. Naysimon ignalar va troakarlar. Transfuziya va infuziya moslamalari. qon yig'ish va saqlash konteynerlari. Ko'p marta ishlatiladigan shpris-qalam. Inyeksiya, transfuziya, infuziyao'tkazish buyumlarini va moslamalarining tasnifi. Shprislar sifatiga qo'yiladigan talablar. Naysimon ignalar. Troakarlar, tuzilishi, ishlatilishi. Transfuziya va infuziya moslamalari. Qon yig'ish va saqlash konteynerlari. Tomir kateterlari.	18	12	4
9.	Tibbiyot asboblari, tasnifi, assortimenti, sifatini baholash usullari. Stomatologiya jixozlari asboblari va buyumlari. Ko'rishni tekshirish Tuzatish va himoyalash asbob va uskunalari. Maxsus tibbiyot asboblari	Umumiy jarrohlik asboblarining tasnifi. Umumiy jarrohlik asboblarini sifatini tekshirish usullari. Kesuvchi va qisqich asboblar. qattiq va egiluvchan (yumshoq) qisqichlar. Jaroxat kengaytiruvchi va suruvchi asboblar. Zondlar. Lazer qo'llaniladigan abdominal jarrohlik asboblar. Radiojarrohlik asboblar to'plami. Maxsus asboblar: neyrojarrohlik, oftalmologik asboblar, tashxis moslamalari, tomoq, burun, quloq kesuvchi va yordamchi asboblar. Akusher-ginekologik asboblar: akusherlik, embriotomiya, ginekologik asboblar. Urologik asboblar. Peshob pufagidagi toshlarni maydalash va ularni chiqarish qurilmalari. Stomatologiya jixozlari. Terapevtik stomatologiya asboblari. Tish kovagiga ishlov berish asboblari. Jarrohlik stomatologiya asboblari. Yordamchi asboblar. Plombalash ashyolari. Stomatologiya jihozlarining nomenklaturasini, terapevtik stomatologiya asboblari, jarrohlik stomatologiya asboblari, yordamchi stomatologiya asboblari. Plombalash ashyolari. Stomatologik o'rindiqli, bormashinalar, bormashina uchun uchliklar, tish parmalari, drillbor, pulpoekstraktor, kovak to'ldirgich,	18	12	6

		tish ombirlari, tish yelevatorlari, tish ko'zgusi va plombalash ashyolari. Tuzilishi, ishlatilishi, saqlanishi. Ko'z refraksiyasini aniqlashda ishlatiladigan asbob- qurilmalar. Ko'z refraksiyasini aniqlashda ishlatiladigan asbob-qurilmalar. Ko'z ichki bosimini o'lchaydigan asboblari. Ko'zoynaklar, ko'zoynaklarni tanlash. Kontakt linzalar. Ko'rishni tekshirish, himoyalash va tuzatish asbob va uskunolari haqida ma'lumot bo'lishi, ko'z kasalliklarida ishlatiladigan barcha asbob-uskunalarni tuzilishini.			
10.	Kislorodli-nafas olishva narkoz apparatlari. Fizioterapevtik davolash apparatlari. Tashxis qo'yish asbob-uskunolari va apparatlari. Kasalxona, klinik-tashxis laboratoriya jihozlari.	Nafas apparatlari haqida tushunchalar. O'pkaning sun'iy ventillyasiyasi va narkoz apparatlari. Defibrillyatorlar. Kislorod yostig'i, ksilorod balloni, AND- 2 apparati RO-1, RO-2, RO-3, RO-5, RO-6 respiratorlari. Trian apparati. Spiron-601respiratori. Kislorodli nafas olish va narkoz apparatlarini saqlash sharoitlari. Fizioterapevtik davolash apparatlari. Elektr davolash apparatlari. Ultratovushli chastotali - UVCh – terapiya apparatlari. Mikroto'lqinli terapiya apparatlari. Darsenvalizasiya apparatlari. Ultratovushli apparatlar. Aerosolterapiya apparatlari. Nur bilan davolash apparatlari. Suv bilan davolash apparatlari. Auskultasiya va perkussiya asboblari hamda moslamalari. Biopotensiallarni qayd etish apparati va uskunolari. Endoskopik uskunalar. Qattiq, lupali, optik, egiluvchan endoskoplari. Rentgen tashhis va rentgenoterapiya apparatlari. Rentgen suratlari uchun va rentgen tasmasiga ishlov berish uchun uskunalar va jihozlari.	18	18	8
	Jami :		180	126	54

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Tibbiyot va farmasevtika tovarshunosligi faniga oid bilim asoslari, bozor iqtisodiyoti turli mulkchilik shaklidagi dorixonalar va omborxonalarda talab darajasida tibbiyot va farmasevtika tovar aylanmasini tashkil etish va ular haqida ko'nikmalariga ega bo'lishi;	Tibbiyot va farmasevtika tovarlarining tasnifi va nomenklaturasi tushunchasini bilishi; Ularning sifatiga qo'yilgan talablarni bilishi;
Aholini dorixona, tibbiy texnika do'konlari va omborxonalar orqali o'z vaqtida sifatli farmasevtika va tibbiyot va farmasevtika tovarlar bilan ta'minlash yo'llarini bilish;	Tibbiyot va farmasevtika tovarlarining tasnifi va nomenklaturasi tushunchasini bilishi; Ularning sifatiga qo'yilgan talablarni bilishi;
Farmasevtika va tibbiy tovarshunoslik tamoyillari va tahlil usullarini o'tkazish;	Farmasevtika va tibbiyot farmasevtika tovarlarni qabul qilish va saqlash jarayonida sifatini baholash usullari
Farmasevtika va tibbiyot va farmasevtika tovarlarni qabul qilishda va saqlashda sifatini nazorat qilish uchun me'yoriy xujjatlar bilan ishlashni bilishi va ulardan foydalana olishi;	Farmasevtika va tibbiyot farmasevtika tovarlarni qabul qilish va saqlash jarayonida sifatini baholash usullari
Dorixona, tibbiy texnika do'kon va omborlarida hisob-kitob ishlarini amalga oshirish maqsadida farmatsevtika va tibbiyot tovarlar assortimentini boshqarish;	Farmasevtika va tibbiyot farmasevtika tovarlarni qabul qilish va saqlash jarayonida sifatini baholash usullari

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Fitoterapiya		
Modul kodi	F 1303		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180 soat	Auditoriya yuklamasi: 126 soat	Mustaqil ta’lim: 54 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi <i>(majburiy/tanlov)</i>	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

modul dasturining nomi	Fitoterapiya
Dasturning maqsadi	O'quvchilarga fitoterapiyaning bemorlarga davo ko'rsatishda farmakoterapiyada tutgan o'rni, dorivor o'simliklarning ishlatilishi, fitopreparatlarni olinishi, dori shakli xaqida bilim berish va ko'nikmalarni shakllantirishga zamin yaratish.
O'zlashtirish (o'qitish natijalari)	Hozirgi zamon fan yutuqlari asosida dorivor o'simliklardan fitopreparatlar tayyorlash va ularni to'g'ri ishlatish haqida bilimga ega bo'ladilar. Dorivor o'simlik preparatlarini ishlatish usullarini turli omillarga bog'liqligi xaqida ma'lumotga ega bo'ladilar.
Bilim	Fitoterapiya fani tibbiyot kollejarining farmasevt assistenti mutaxassisligi bo'yicha bilim beruvchi asosiy fanlardan biridir. Fitoterapiya dorivor o'simliklar bilan davolash, dorivor o'simliklardan olinadigan dori preparatlari va ishlatilishi haqida bilimga ega bo'ladilar.
Ko'nikma	Dorivor o'simliklar kimyoviy tarkibi va tuzilishini bilgan holda ulardan olinadigan dori preparatlarini ishlatish bo'yicha ko'nikma hosil qilish. Hozirgi zamon fan yutuqlari asosida dorivor o'simliklardan fitopreparatlar tayyorlash va ularni to'g'ri ishlatish haqida bilim va ko'nikma xosil qilish. Xalq tabobatida ishlatiladigan ayrim dorivor o'simliklar. Xalq tabobatining tarixi. Ibn Sinoning tibbiyotga bag'ishlangan asarlari "Tib qonunlari" kitobi. Xalq tabobatining fitoterapiyada ahamiyati va yangi fitopreparatlar topishda roli. Uning fitoterapiyada ahamiyati va yangi fitopreparatlar topishda roli. MNSni rag'batlantiruvchi dorivor o'simliklar va ularning fitopreparatlari. Me'da ichak va jigar kasalliklari gastrit, oshkozon ichak yarasi, enterit, kolit, gepatit to'g'risida umumiy tushuncha. Nafas a'zolari kasalliklarida ishlatiladigan dorivor o'simliklar va ularning fitopreparatlari. Og'riq qoldirish uchun ishlatiladigan dorivor o'simliklar.
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'lik bo'lgan fan nomi	Fitoterapiya fani farmasevtik terminologiya va lotin tili ,dori turlari texnologiyasi, farmakologiya, farmakognoziya va botanika asoslari boshqa fanlar bilan bog'liqlikda o'rganiladi.
O'qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta'lim; A-amaliy ta'lim; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot ;
Dasturga ko'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruxga tayinlangan dars tili asosida (rus va o'zbek)
Baxolash tartibi	Joriy baxolash tartibiga asoslanib (joriy nazorat oralik nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baxolash	Yozma ,og'zaki ,savol- javob ,munozara ,test ,amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi M.D.Sidiqodjaeva "Farmatsiya" kafedrasida bosh o'qituvchisi

Taqrizchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi S.A.Abduraxmonova “Farmatsiya” kafedra mudiri
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqni saqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

Modul dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya yuklamasi:	Mustaqil ta’lim
1.	Fitoterapiya fani ahamiyati maksadi va vazifalari. Dorivor o‘simliklar preparatlarini qo‘llash tamoyillari	Fitoterapiya dorivor o‘simliklar ulardan tayyorlangan va olingan preparatlar bilan bemorlarni davolash to‘g‘risidagi fan.Fitoterapiya fani farmakologiyani ajralmas qismi bo‘lgani uchun farmakologiya fani bilan bog‘lab o‘rganiladi.	4	12	2
2.	Xalq tabobatida ishlatiladigan dorivor o‘simliklar.Xalq tabobatining tarixi.	Xalq tabobatida ishlatiladigan ayrim dorivor o‘simliklar. Xalq tabobatining tarixi. Ibn Sinoning tibbiyotga bag‘ishlangan asarlari "Tib qonunlari" kitobi. Xalq tabobatining fitoterapiyada axamiyati va yangi fitopreparatlar topishda roli. Uning fitoterapiyada axamiyati va yangi fitopreparatlar topishda roli. Xalq tabobatida qadimdan ishlatib kelinayotgan ayrim dorivor o‘simliklar (sano, zirk, ro‘yan va b.) misolida tibbiyot amaliyotiga kiritilganligi va davo samarasi tasdiqlangani. Xushbuy xidga ega bulgan o‘simliklar, va ulardan fitochoylar tayyorlash.	16	12	6
3.	Markaziy nerv sistemasiga ta’sir etuvchi dorivor o‘simlik preparatlari.	MNSni rag‘batlantiruvchi dorivor o‘simliklar (xitoy choyi, kamfora daraxti, kuchala) va ularning fitopreparatlari. MNSni tormozlovchi dorivor o‘simliklar (valeriana, arslonquyruq, afsonak va b.) va ularning preparatlari.	16	12	6

4	Yurak qon tomir tizimiga ta'sir etuvchi o'simlik preparatlari.	Yurak faoliyatining yetishmasligida ishlatiladigan yurak glikozidlari saqllovchi o'simliklar (digitalis, strofant, adonis, marvarid gul va b.) ni ishlatilishi.	16	12	6
5	Me'da – ichak va jigar faoliyatiga ta'sir etuvchi dorivor o'simliklar.	Me'da ichak va jigar kasalliklari gastrit, oshkozon ichak yarasi, enterit, kolit, gepatit to'g'risida umumiy tushuncha. Ularning fitoterapiyasida ishlatiladigan dorivor o'simliklar: aloe, bo'ymadaron, air, kashnich, kanakunjut, sano, ro'vach, frangula. Ovqat hazm bo'lishini yaxshilovchi fitopreparatlar	20	12	4
6	Peshob haydovchi dorivor o'simliklar	Buyrak kasalliklari fitoterapiyasida ishlatiladigan dorivor o'simliklar: Aloe, erva, kiyik o'ti, sachratq, qushtoron. Xalq tabobatida buyrak va o't-tosh kasalligida ishlatiladigan dorivor o'simliklardan tayerlangan damlamalar, siydik haydovchi fitopreparatlar.	16	12	6
7	Umumiy tonusni oshiruvchi dorivor o'simliklar fitopreparatlari	Umumiy tonusini oshiruvchi shifobaxsh o'simliklar. Bu guruxga kiruvchi qadimdan ishlatib kelinayotgan dorivor o'simliklarning (jenshen, levziya, radiola, xitoy limonnik, exinopanaks va b.) Umumiy tonusni oshiruvchi shifobaxsh o'simliklar dori preparatlarini ishlatilishi	16	12	4
8	Nafas a'zolariga ta'sir etuvchi dorivor o'simliklar	Nafas a'zolari kasalliklarida ishlatiladigan dorivor o'simliklar va ularning fitopreparatlari (afsonak, arpabodiyon, andiz, gulhayri, dalachoy, zubturoq, maymunjon, marmarak, moychechak, qizilmiya, qizilcha va b.) va ularning fitopreparatlarining ishlatilishi.	16	12	4
9	Teri kasalliklar fitoterapiyasi.	Teri kasalliklarida ishlatiladigan dorivor o'simliklarni ta'rif va tasnifi. Teri kasalliklarda ishlatiladigan dorivor o'simliklar fitoterapiyasi to'g'risida umumiy tushuncha. Dorivor o'simliklar (igir, uchrangli gunafsha, bo'tako'z, limono't, yong'oq bargi, oqqaldirmoq va b.) xarakteristikasi.	16	12	2
10	Allergiyaga qarshi ishlatiladigan dorivor o'simliklar.	Allergiya qarshi ishlatiladigan dorivor o'simliklar fitoterapiyasi. (qichitqi o'ti, chereda, bozulbang, ittikanak, efedra, achchiqmiya, ituzum dori preparatlarini ishlatilishi)	16	12	4
11	Qon oqishini to'xtatuvchi dorivor o'simliklar va ularning preparatlari.	Qon ivish jarayoniga ta'sir qiladigan dorivor o'simliklar (achchiqtaron, lagoxilus, bo'ymadaron, jag'-jag', qirqbo'g'im va b.) va ularning fitopreparatlarini o'rganish. Dorivor o'simlik preparatlarini ishlatilishi.	16	12	2
12	Stomatologik kasalliklar fitoterapiyasi.	Stomatologiyada ishlatiladigan fitopreparatlar. Kasalliklar (stomatit, paradantoz, kariyes, pulpit va b.) to'g'risida qisqa ma'lumot. Ushbu kasalliklarda ishlatiladigan dorivor o'simliklar (marmarak, arnika,	8	12	4

		g'ozpanja, eman, air, gazanda va b.) dorivor o'simliklarni fitoterapiyasi.			
13	Og'riq qoldirish uchun ishlatiladigan dorivor o'simliklar	Og'riq qoldirish uchun ishlatiladigan dorivor o'simliklar .Bangidevona, mingdevona, belladonna, dorivor o'simliklarini fitoterapiyasi.	4	6	4
	Jami		180	126	54

3. O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Hozirgi zamon fan yutuqlari asosida dorivor o'simliklardan fitopreparatlar tayyorlash va ularni to'g'ri ishlatish haqida bilimga ega bo'ladilar. Dorivor o'simlik preparatlarini ishlatish usullarini turli omillarga bog'liqligi xaqida ma'lumotga ega bo'ladilar.	Dori mahsulotlarini tayyorlash, saqlash, tarqatish va sifatini baholash;
Dorivor o'simliklar kimyoviy tarkibi va tuzilishini bilgan holda ulardan olinadigan dori preparatlarini ishlatish bo'yicha ko'nikma hosil qilish.	Xalq tabobatida qadimdan ishlatib kelinayotgan ayrim dorivor o'simliklar
Xalq tabobatida ishlatiladigan ayrim dorivor o'simliklar. Xalq tabobatining tarixi. Ibn Sinoning tibbiyotga bag'ishlangan asarlari "Tib qonunlari" kitobi.	Xalq tabobatining fitoterapiyada axamiyati va yangi fitopreparatlar topishda roli. Uning fitoterapiyada axamiyati va yangi fitopreparatlar topishda roli.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
2-RESPUBLIKA ABU ALI IBN SINO NOMIDAGI JAMOAT SALOMATLIGI
TEXNIKUMI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Farmakognoziya va botanika asoslari		
Modul kodi	FBA 12304		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 240 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 168 soat	Mustaqil ta’lim: 72 soat
ECTS-kreditlar miqdori	8		
Modul turi (majburiy/tanlov)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturnig nomi	Farmakognoziya va botanika asoslari
Modul dasturning maqsadi	O'quvchilarni dorivor o'simliklar va ulardan tayyorlanadigan dorivor maxsulotlarni, ayrim hayvonlardan olinadigan dorivor mahsulotlarni, geografik tarqalishi – yovvoyi holda o'sadigan va madaniy holda o'stiriladigan joylari, uning asosiy morfologik belgilari bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirish;
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Berilgan xar xil morfologik guruhga kiradigan o'simlik mahsuloti namunasini makroskopik usulda tekshirib chinligini aniqlash ko'nikmasiga ega bo'ladilar; O'quv laboratoriyasida foydalaniladigan mikroskop qismlarini o'rganib, rasmini chizishni, o'simliklarni turli qismlaridan mikroskopik preparat tayyorlay olishni, anatomik-diagnostik belgilarini mikroskopda ko'rib, topib, rasminichizishni; Laboratoriyada tahlilga namuna olib, mahsulotni yaroqli yoki yaroqsizligi to'g'risida xulosa chiqarishni.
Bilim	Farmakognoziya so'zining mazmuni va kelib chiqish tarixini; Tibbiyot fanlari bilan bog'liqligini; Farmakognoziyani farmasevtlarni o'rganishi zarurligini; Farmakognoziyani rivojlanishiga hissa qo'shgan chet el va Vatanimiz olimlarini, farmakognoziyanifarmasevt uchun qanday ahamiyati borligini, hozirgi davrdagi asosiy vazifalarini o'rganish.
Ko'nikma	Farmakognoziya va botanika asoslari fani haqida tushuncha. Uning rivojlanish tarixi vazifalari va ahamiyati. Dorivoro'simliklarni botanik tuzilishiga qarab o'rganish; Dorivoro'simliklarni o'stirish, mahsulotlarini tayyorlashni tashkil qilish, yig'ish, quritish va standart holatiga keltirish. Ularni joylashtirish, markirovkalash, saqlash. Ombor zarar kunandalari va ularga qarshi kurash choralari; Normativ–texnik xujjatlar. Dorivor o'simlik mahsulotlarini tahlil qilish, tahlil turlari; Polisaxaridlar bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar; Vitamin bo'lgano'simliklar va mahsulotlar; Tarkibida lipidlar bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar; Terpenoidlar, alkaloid va glikozidlar bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar; Monoterpenglikozidini bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar; Kardiotonik ta'sirga ega bo'lgan yurak glikozidi bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar; Triterpen va steroid birikmalardan tashkil topgan saponin bo'lgan o'simlik va mahsulotlar; Fenolglikozidlar bo'lgan o'simlik va mahsulotlar; Antrasen unumlari, flavonoidlar oshlovchi moddalar bo'lgan o'simliklar va mahsulotlar; To'liq o'rganilmagan biologik faol modda bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar; Hayvonlardan olinadigan dorivor mahsulotlar;

	Aniqlovchi kalit yordamida turli morfologik guruhga kiradigan noma'lum dorivor o'simlik mahsulotlarini aniqlash ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak;
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan fan nomi	Fitoterapiya, farmasevtik terminologiya va lotin tili, kimyo, dori turlari texnologiyasi, farmasevtik kimyo, farmakologiya va boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqlikda o'rganiladi.
O'qitishni tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim; A- amaliy ta'lim; nazariy va amaliy mag'ulotlar; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot;
Dasturga qo'yilgan talablar	Majburiy
O'qitish tili	Guruxga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek tili)
Baholash tartibi	Joriy baxolash tartibiga asoslanib (joriy nazorat ,oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilar ning bilim va ko'nikmalar ni baholash	Yozma, og'zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi M.D.Sidiqxodjaeva "Farmatsiya" kafedrasi bosh o'qituvchisi
Taqrizchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi S.A.Abduraxmonova "Farmatsiya" kafedra mudiri
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1	Farmakognoziya va botanika asoslarifani haqida tushuncha. O'simlikning dorivor bo'lishi mumkin qism (organ)lari va	Farmakognoziya va botanika asoslari fani haqida tushuncha; farmatsiya va tibb fanlari taraqqiyotida farmakognoziyaning tutgan o'rni va ular bilan bog'liqligi. Farmakognoziyaning farmatsevtika amaliy ish faoliyatidagi ahamiyati. Chet el	4	2	2

	ularning biologik funksiyalari Dorivor o'simliklarning mahsulotlarini tayyorlashni tashkil qilish, yig'ish, quritish va standart holatiga keltirish.	O'rta Osiyo, O'zbekiston Respublikasi olimlarining farmakognoziyani taraqqiyotini ko'shgan hissalari. Farmakognoziyaning hozirgi davrdagi asosiy vazifalari. Dorivor o'simliklarni tashqi ko'rinishiga qayta ko'rinish berish, morfologiyasini o'rganish. O'simliklarning ustki va yer ostki qismlarini tahlil qilish. Yer ustki qismi poya, barg, gul, meva, urug, po'stloq. Yer ostki qismi ildiz, ildizpoya, piyozboshi va tuganaklar.			
2	Dorivor o'simlik mahsulotlarini tahlil qilish, tahlil turlari. Dorivor o'simliklarni joylash, markirovkalash, saqlash. O'zararkunandalari va ularga kurash choralar.	Me'yoriy texnik hujjatlar. Dorivor o'simlik mahsulotlarining sifatini belgilaydigan normativ hujjatlar va ularning turlari. Dorivor o'simlik mahsulotlaridan «O'rtacha namuna olish usuli va mahsulotni qabul qilish qoidasi». X, XI Davlat farmakopeyalari, farmakopeyamakolalari, soha standartlari. Dorivor o'simlik mahsulotini qayta ishlash, standart holatga keltirish tartibi. Makroskopik tahlilni olib borish. Mahsulotlarni tashqi ko'rinishi, katta - kichik hidi, mazasini turli o'simlik organlarini tuzilishi. Mikroskopik tahlil usuli. Mikroskop «Biolam» tipidagi mikroskopning tuzilishi qoidalari. Mikroskopik preparatlarni texnikasi. Mikroskopik preparatlarga to'g'ri suyuqliklar va ularni qo'llash. Indifferent, suyuqliklar, mikrokimyoviy reaktivlar. Turli gypuhlapga kiruvchi o'simliklar qismlarini O'simliklarni kukun holidagi mahsulotini ta Dorivor o'simlik mahsulotlarini tovarshun yordamida tahlil qilib, sifati va tozaligini Tahlil uchun o'rtacha namuna olish. Tovar tahlil bayonnomasini to'ldirish tartibi. to'g'risida xulosa chiqarish.	10	10	2
3	Tarkibida polisaxaridlar saqlovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Polisaxaridlar – shilliq bo'lgan dorivor o'simliklar va ularning mahsulotlari. Polisaxaridlarni ta'rif. Shilliq moddalarini o'simlik hayotida tutgan o'rni, o'simliklarda to'planishi, shilliq moddalarni fizik va kimyoviy xossalari, sifat reaksiyalari, tarkibida shilliq moddalar bo'lgan dorivor o'simlik mahsulotlarini yig'ish va quritish. Saqlash qoidalari. Xalq xo'jaligida, tibbiyotda va farmasevtikada qo'llanilishi. Dorivor va arman gulhayrisi, dengiz karami, zubturm turlari, oqqaldirmoq, ko'ka. To'liq tavsifi (sxema bo'yicha). Zig'ir o'simligining qisqa tavsifi.	10	10	2

		Gulhayri ildizi va yer ustki qismi mahsulotini to'liq o'rganish. Dengiz karami, zig'ir urug'i, katta zubtutum barglari mahsulotini makroskopik tahlili. Shilliq moddalariga qopa tush va metilen ko'ki bilan, kraxmalga lyugol eritmasi bilan sifat reaksiyasi qilish, chinligini aniqlash, tahlil natijalari bo'yicha xulosa chiqarish. NTX bilan taqqoslash. Zig'ir urug'i poroshogidagi shilliq moddalarga, yog'larga sudan III reaktivi bilan reaksiya qilish, chinligini aniqlash.			
4	Tarkibida vitamin bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar saqllovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Vitaminlar ta'rifi, vitamin bo'lgan o'simliklarni tabiatda tarqalishi, o'simlikqismlarida vitaminlarning to'planishiga ta'sir etuvchi omillar, vitaminlarni fizik kimyoviy xossalari, vitamin bo'lgan mahsulotlarni quritishning o'ziga xos usullari. Vitaminlarni o'rganish bo'yicha olimlarning olib borgan ishlari. Vitaminli mahsulotlarni tibbiyotda qo'llanishi. na'matak turlari, qopaqat, chakanda, chetan, makkajo'xori, bodrezak, bozulbang, tirnoqgul gazanda-ittikanak, jag'-jag', maymunjon o'simliklarining to'liq tavsifi. Na'matak turlarini, makkajo'xori, tirnoqgul, gazanda, jag'-jag', chakanda, qoraqat, mahsulotlarini makroskopik tahlili. Na'matak va gazanda mahsulotlarining mikroskopik preparatlarini tayyorlash va mikroskopda ko'rish. Tahlil natijalarini normativ - texnik hujjatlarga taqqoslab, mahsulotni sifatli ekanligi to'g'risida xulosa chiqarish.	20	10	2
5	Tarkibida lipidlar saqllovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Lipidlar ta'rifi, lipidlar bo'lgan o'simliklarni tabiatda tarqalishini, o'simlik qismlarida lipidlar to'planishiga ta'sir etuvchi omillar. Lipidlarning fizik - kimyoviy xossalari, sifat reaksiyalari va fizik - kimyoviy konstantalarni aniqlash. Tibbiyot va farmasevtikadagi ahamiyati. Saqlash qoidalari. Kanakunjut, bodom, shaftoli, kungaboqar, zig'ir, paxta moylarining to'liq tavsifi. Baliq moyi, lanolin haqida ma'lumot berish. Bodom, kungaboqar, zig'ir, paxta moyi, lanolin mahsulotlarini makroskopik tahlili, normativ - texnik hujjatlarga taqqoslab,	10	10	2

		mahsulotning sifati to'g'risida xulosa chiqarish. Asosiy diagnostik belgilari, tarkibida bo'lishi mumkin bo'lgan aralashmalar va ularning farqini o'rganish.			
6	Tarkibida terpenoidlar saqlovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Terpenoidlar bo'lgan dorivor o'simliklar va ularning mahsulotlari. Terpenlar va terpenoidlar haqida tushuncha, sinflarga bo'linishi. Efir moylari, efir moyi bo'lgan o'simliklarni tabiatda tarqalishi, efir moylarini o'simlikda to'planishi va o'simlik uchun ahamiyati. O'simlikda efir moylarining to'planishiga ta'sir etadigan omillar; iqlim, yorug'lik, o'sish joyi, yoshi. Efir moyi bo'lgan dorivor o'simlik mahsulotlarini o'ziga xos yig'ish, tayyorlash qoidalari. Efir moylarini olish usullari. Fizik - kimyoviy xossalari. Tahlil qilish. Efir moylari va efir moyi bo'lgan mahsulotlarning tibbiyotda qo'llanishi. Qalampir yalpiz, dorivor mavrak - marmarak, evkalipt: kulrang va zangori turlari. Dorivor valeriana, dorivor va yashil moychechak, qopa andiz, igir, oddiy bo'ymadoron, arpabodiyon, ukrop, tog'rayxon, kashnich, zira, archa, qayin, oddiy vasudralibo'suvchi tog'jambil, olinadigan o'simliklarini sxema bo'yicha tavsifi. Qalampir yalpiz, dorivor mavrak - marmarak, kashnich, arpabodiyon, dorixona ukropi urug'i mahsulotlarini makroskopik va mikroskopik to'liq tahlil qilish. Dorivor moychechak guli va evkalipt mahsulotini makroskopik tahlil qilish, gulini tuzilishini o'rganish. Valeriana ildizi mahsulotlarini tashqi ko'rinishi makroskopik tahlil qilish. Qopa va sariq andiz, bo'ymadoron, qayin bargi mahsulotlarini makroskopik tahlil qilish.	10	10	6
7	Tarkibida alkaloid saqlovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Alkaloidlarning ta'rifi, tabiatda tarqalishi, alkaloidlarni o'simlikda to'planishi, sinflarga bo'linishi, fizik-kimyoviy xossalari. Sifat reaksiyalari, miqdoriy tahlil usullari. Alkaloid bo'lgan o'simlik bilan ishlaganda amal qilish zarur bo'lgan ehtiyot choralari. Alkaloidli mahsulotlarni tibbiyotda qo'llanishi. Cho'l va tog' efedrasi, mingdevona, belladonna, bangidevona, afsonak turlari, qoncho'p, oddiy zirk, o'simliklarini to'liq tavsifi,	20	10	4

		isiriq, ituzum o'simliklarini qisqacha tasnifi. Mingdevona, bangidevona turlarini mahsulotlari, o'simligini asosiy morfologik belgilari, mikroskopik tuzilishi. qoncho'p, belladonna, afsonak, zirk, isiriq mahsulotlarini makroskopik tahlili, tashqi ko'rinishini to'liq o'rganish.			
8	Tarkibida glikozidlar saqllovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar.	Glikozidlar bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar. Glikozidlarni ta'rifi. Sinflarga bo'linishi, fizik –kimyoviy xossalari. Glikozid bo'lgan mahsulotlarni yig'ish, quritish, saqlash qoidalari. Sinflarga bo'linishi, tibbiyotda qo'llanishi	10	10	6
9	Tarkibida monoterpen glikozidi saqllovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Monoterpen glikozidlarini ta'rifi va tarkibi. Monoterpen glikozidlar bo'lgan o'simliklar va mahsulotlar. Uchbarg, qoqi o'ti o'simligi mahsuloti, o'simliklarni to'liq tavsifi, mahsulotlarini o'simlik va oilasining nomlari, asosiy morfologi belgilari, geografik tarqalishi, mahsulotlarini tayyorlash muddati, quritish qoidasi, tashqi ko'rinishida gialohidabelgilari, kimyoviy tarkibi, ishlatilishi, doripreparatlari. Qoqi ildizi, uchbarg o'simliklari mahsulotini makroskopik tahlil qilish. Morfologik belgilarini o'rganish.	10	10	4
10	Tarkibida kardiotonik ta'sirga ega bo'lgan yurak glikozidi saqllovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Kardiotonik ta'sirga ega bo'lgan o'simliklar va mahsulotlar. Ta'rifi, sinflarga bo'linishi, tabiatda tarqalishi, qandli va qandsiz qismlarini strukturalituzilishi, fizik-kimyoviy xossalari. Glikozidlarni o'simlikda to'planishiga ta'sir etuvchi omillar. iqlim sharoitlari, yorug'lik, tuproq, tarkibi, geografik omillar vaboshqalar. Biologik standartizasiya, kardiotonik ta'sir etuvchi glikozid bo'lgan mahsulotlarni tayyorlash. quritish, saqlash qoidalari. Kardiotonik ta'sirga ega bo'lgan glikozidlari bo'lgan o'simliklarni o'rganishda olimlarning xissalari. Mahsulotlarni tibbiyotda ishlatilishi. Angishvonagulturlari: qizil vayirikgulli, kiprikli, tukli, mallaturlari. Bahorgi adonis va may marvaridguli turlarini sxema bo'yicha to'liq tavsifi. Qizil va yirik gulli angishvonagul bargi makroskopik tahlili, marvaridgul va bahorgi adonis yer ustki qismi mahsulotlarini makroskopik va	10	10	6

		mikroskopik tahlili, tarkibida uchraydigan aralashmalardan farqi, ularni ajratish. Berilgan o'simliklardan mikroskopik preparatlar tayyorlash, mikroskopda ko'rish, anatomik diagnostik belgilarni ko'rib o'rganish. Maxsulotlarni, o'simlik turlarini, oilasini lotincha nomlari, dori preparatlari.			
11	Tarkibida saponin saqlovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Saponinlarning ta'rifini, sinflarga bo'linishini, tabiatda tarqalishi, olimlar tomonidan o'rganilganligi, sifat reaksiyalarini o'rgatish. Tibbiyotda, xalq xo'jaligida, oziq-ovqatda qo'llanishi va vaksinalar tayyorlashdagi ahamiyati. Qizilmiya - shirinmiya o'simligi, turlarini lotincha nomlari. Makroskopik va mikroskopik tahlil qilish. Ildizini ko'ndalangiga va uzunasiga kesilgandagi mikroskopik tuzilishi. Poroshogini mikroskopik tuzilishi. Tolalar, suv naylarini ko'rinishi. Mikroskopik preparatni tayyorlash usuli qo'llanadigan reaktivlar. Jenschin va uning o'rinbosarlarining tahlili.	20	10	4
12	Tarkibida fenolglukozidlar saqlovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar.	Fenolglukozidlar ta'rif, aglikonlarini va qandli qismlarini tuzilishi. Fizik va kimyoviy xossalari. Fenolglukozidlarni sifat reaksiyalari, tibbiyotda qo'llanilishi. Toloknyanka, brusnika, uch rangli binafsha, pushti radiola o'simliklarini sxema bo'yicha to'liq tavsifi. Toloknyanka, brusnika barglarini mahsulotlarini tashqi ko'rinishi, temir kuporosi (FeSO_4) kristalli bilan arbutinga reaksiya qilish. Tayyorlangan qaynatmalardan arbutin borligini aniqlash, oshlovchi moddalar borligini temir ammoniy achchiqtosh yordamida cho'kma hosil bo'lishini kuzatish; Mahsulotlarini maydalik darajasi, aralashmalar borligini, ombor zararkunandalari bilan zararlanganligini aniqlash. . Toloknyanka, brusnika, uch rangli binafsha gerbariylari bo'yicha barglarini morfologik belgilarini o'rganib chiqib, meva shakllarini rasmini chizish, tahlilga keltirilgan o'simlik mahsulotlarini gerbariyga taqqoslash, kumarinlarga sifat reaksiyalar o'tqazish tahlil natijalari bo'yicha bayonnomanini to'ldirish.	10	10	6
13	Tarkibida kumarinlar saqlovchi dorivor	Kumarinlar ta'rifini, tuzilishi va organizmga farmakologik ta'sirini;	10	10	4

	o'simliklar va mahsulotlar	fizik - kimyoviy xossalari, o'simlik tarkibida kumarin borligini aniqlaydigan sifatreaksiyalarini; kumarin saqlaydigan dorivor o'simliklardan tayyorlangan dori preparatlarini tibbiyotda qo'llanishini, kumarin saqlaydigan katta kella, pasternak, oqquray, o'simliklarini sxema bo'yicha to'liqtasvirlashni.			
14	Tarkibida antrasen unumlari saqlovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Antrasen va ularni unumlarini bo'lgan glikozidlar. O'simlik dunyosida tarqalishi, o'simlikda to'planishi, ta'rifi. Fizik - kimyoviy xossalari, o'simliklar mahsulotlarini yig'ish, quritish, saqlash qoidalarini, sinflarga bo'linishi, sifat reaksiyalari, antraglikozid bo'lgan o'simliklarni o'rganishda olimlarning olib borgan ishlari va ularning ahamiyati. Tibbiyotda qo'llanishi. Frangula, togjumrut, sano, aloy, rovoch, otquloq, ro'yan, dalachoy o'simliklarini to'liq tavsifi. Frangula po'stlog'i mahsulotining tashqi ko'rinishi va ko'ndalang, uzunasiga kesimlarini va poroshogini mikroskoik tuzilishi. Frangula po'stlog'i tarkibidagi antraglikozidlarga KON eritmasi bilan reaksiya qilish. Mahsulot tarkibidagi aralashmalarni aniqlash. Sano bargini makroskopik tahlili, butun va kukun holidagi barg mahsulotining mikroskopik tuzilishi. Tangut rovochi va otquloq ildizi mahsulotlarini tashqi ko'rinishini o'rganish. Rovocho ildizini quruq haydash va mikroskopik tuzilishi. Antraglikozidlarga sifat reaksiyalari.	20	10	6
15	Tarkibida flavonoidlar saklovchi dorivor o'simliklar va mahsulotlar	Flavonoidlar bo'lgan dorivor o'simliklar va ularni mahsulotlari ta'rifi, sinflarga bo'linishi, tabiatda tarqalishi, o'simliklarda to'planishiga sabab bo'ladigan omillar. Fizik - kimyoviy xossalari, sifat reaksiyalari, tabiatda tarqalishi. Flavonoidlar bo'lgan dorivor o'simliklar mahsulotini yig'ish, quritish, saqlash. Flavonoid bo'lgan o'simliklar ustida ishlagan olimlar. Flavonoid saqlaydigan mahsulotdan tayyorlangan preparatlarni tibbiyotda qo'llanishi. Tikanli va to'q qizil rangli do'lana, bo'znocho, achchiq toron, suv qalampiri, arslonquyruq, dastarbosh, dalaqirqbo'g'imi, yapon soforasi sxema bo'yicha to'liq tavsifi, qushtoron va	20	10	4

		shaftoli bargli toron o'simliklarini qisqacha tavsifi. Do'lana turlari, bo'znochguli, dala qirqbo'g'imi, achchiq toron, ittikanak yer ustki qismi mahsulotlarini makroskopik tahlili. Arslonquyruq turlarini yer ustki qismi mahsulotini makroskopik va mikroskopik tahlili. Maxsulotlarni chinligi, tozaligi, davlat standarti talabiga javob berishini aniqlash. Mahsulotlarini maydalik darajasi, aralashmalar borligini, ombor zararkunandalari bilan zararlanganligini aniqlash.			
16	Tarkibida oshlovchi moddalar saqlovchi dorivor o'simliklar va maxsulotlar	Oshlovchi moddalar bo'lgan dorivor o'simliklar va mahsulotlar. Ta'rifi o'simlik dunyosida tarqalishi, o'simlikda to'planishi. Oshlovchi birikmalarni o'rganish, ko'proq to'planishiga ta'sir qiluvchi omillar. Fizik - kimyoviy xossalari. Sinflarga bo'linishi. Oshlovchi moddalar saqlaydigan o'simliklarni o'rganishga hissa qo'shgan olimlar. G'ozpanja, eman, zangvazorba, shumurt, chernika, olxa sxema bo'yicha to'liq tavsifi. Eman po'stlog'i tashqi ko'rinishi, ko'ndalang kesimi va poroshogini mikroskopik tuzilishi. Zangvazorba ilonsimon toron, g'ozpanja, chernika o'simliklarini tashqi ko'rinishini o'rganish. Mahsulotdagi aralashmalarni aniqlash.	20	10	6
17	Tarkibi kam o'rganilgan biologik faol modda saqlovchi va hayvonlardan olinadigan dorivor o'simliklar va mahsulotlar mahsulotlar	Hayvonlardan olinadigan dorivor mahsulotlar Abu Ali Ibn Sino, Abu Rayhon Beruniylar asarlarida hayvonlardan olinadigan mahsulotlarni tibbiyotda qo'llanganligi, halq tabobatida turli hayvon yog'larni qo'llanilishi. Ilon zahari, ilon turlari, ilon zaharidan olinadigan preparatlar va ularni ishlatilishi. Asalari ishlab chiqadigan mahsulotlar – asal, asalari zahari, asalari ona suti (propolis), ularning xossalari to'g'risida to'liqma'lumot. Halq tabobatida ishlatiladigan baliq yog'larini, zuluk, , hayvonlardan olinadigan sut va sut mahsulotlari, asal, asalari zahari, asalari ona suti (propolis) to'liq tavsifi va chinligini aniqlash	20	6	4
18	Turli morfologik guruhga kiradigan noa'lum dorivor mahsulotlarini aniqlash.	Turli xil shaklda keltirilgan butun, yirik bo'laklarga bo'lingan, poroshoksimon, briket choy - yig'ma holidi keltirilgan	6	4	2

		dorivor o'simlik mahsulotlarini aniqlovchi kalit yordamida chinligini aniqlash. Turli xil shaklda keltirilgan butun, yirik bo'laklarga bo'lingan, poroshoksimon, briket choy - yig'ma holda keltirilgan dorivor o'simlik mahsulotlarini aniqlovchi kalit yordamida chinligini aniqlash.			
	Jami		240	168	72

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Hozirgi zamon fan yutuqlari asosida dorivor o'simliklardan maxsulot tayyorlash va ularni to'g'ri ishlatish haqida bilimga ega bo'ladilar. Dorivor o'simlik preparatlarini ishlatish usullarini turli omillarga bog'liqligi xaqida ma'lumotga ega bo'ladilar.	Dori mahsulotlarini tayyorlash, saqlash, tarqatish va sifatini baholash;
Dorivor o'simliklar kimyoviy tarkibi va tuzilishini bilgan holda ulardan olinadigan dori preparatlarini ishlatish bo'yicha ko'nikma hosil qilish.	Berilgan xar xil morfologik guruhga kiradigan o'simlik mahsuloti namunasini makroskopik usulda tekshirib chinligini aniqlash ko'nikmasiga ega bo'ladilar;
Xalq tabobatida ishlatiladigan ayrim dorivor o'simliklar. Xalq tabobatining tarixi. Ibn Sinoning tibbiyotga bag'ishlangan asarlari "Tib qonunlari" kitobi.	Berilgan xar xil morfologik guruhga kiradigan o'simlik mahsuloti namunasini makroskopik usulda tekshirib chinligini aniqlash ko'nikmasiga ega bo'ladilar;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Farmasevtika ishini tashkil qilish va boshqarish		
Modul kodi	FITQB 12305		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180 soat	Auditoriya yuklamasi: 126	Mustaqil ta’lim: 54 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturga qo'yiladigan talablar

Modul dasturining nomi	Farmasevtika ishini tashkil qilish va boshqarish
Dasturning maqsadi	Sifatli farmatsevtika yordamini ko'rsatish, dori vositalarining harakat subyektlarida ularning istiqbollari, tahlili, nazorati, hisob va hisobotlar faoliyatlari bo'yicha bilim va ko'nikmalarni egallashdan iboratdir.
O'zlashtirish (o'qitish) Natijalari	Dorixonalarda retseptlar qabul qilish, ular bo'yicha dorilar tayyorlash, ularning sifatini nazorat qilish, zaxiralar bo'limi ishini tashkil qilish, turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda hisob va hisobot masalalari bayon qilingan o'tkazish ko'nikmalariga ega bo'lish.
Bilim	O'zbekistonda farmatsiyaning rivojlanish tarixi, respublikamizda hozirgi kundagi farmatsevtik faoliyat va sog'liqni saqlash ishlarini rivojlantirish asoslari, dorixonalar ishini tashkil qilish, dorixonalarda retseptlar qabul qilish, ular bo'yicha dorilar tayyorlash, ularning sifatini nazorat qilish, zaxiralar bo'limi ishini tashkil qilish, turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda hisob va hisobot masalalari bayon qilingan. Mamlakatimizda hozirgi kundagi tovarlar sifatini nazorat qilish tizimi, dori vositalariga bo'lgan taklif va ehtiyojlarni aniqlash, ulgurji va chakana savdolari tashkil qilish, litsenziyalar berish, sertifikatlashtirish, dorixonalarda pul mablag'lari va hisob-kitob jarayonlarini hisobga olish, mehnatga haq to'lash, dorixona ko'rsatkichlari tahlili, inventarizatsiya o'tkazishning asosiy qoidalari, O'zbekiston Respublikasida yuridik va jismoniy shaxslarni soliqqa tortish asoslarini bilishi kerak ;
Ko'nikma	- Omborxonada mol moddiy boyliklarni qabul qilish dalolatnomasini rasmiylashtirish algoritmi - Omborxona bo'limdagi mollar harakatining hisobini olib borish daftarini rasmiylashtirish - Dorixona ombori "hisob varaqasi" daftarini qayd qilib, rasmiylashtirish - Dorixonalardan tahlil uchun olinadigan dorilarni olish tartibi. - Zaharli va narkotik vositalari va etil spirtini hisobga olish daftarini rasmiylashtirish - Ishonchnomani rasmiylashtirish - Mol transport yuk xati va boshqa kuzatuv xujjatlar buyicha tekshirib olish. - Dorixonaga kelib tushgan tibbiyot mollarini hisob daftariga kiritish. - Yakka xolda tayyorlanadigan retseptlarni narxini hisoblash - Retseptura daftarini rasmiylashtirish - Noto'g'ri yozilgan retseptlarni qayd etish daftarini rasmiylashtirish - Dorixona muassasalarida imtiyozli asosida byerilgan dori vositalari va tibbiy buyumlar retseptura blankalarining hisobini yuritish daftarini rasmiylashtirish - Imtiyozli asosida byeriladigan dori vositalarining retseptlarining reestrini rasmiylashtirish. - Tarkibida zaharli, giyoxvandmoddalar va etil spirti bo'lgan dori vositasi uchun signatura to'ldirib, bemorga byerish - Laboratoriya va qadoqlash ishlarini hisobga olish daftarida tayyorlangan dorilarni hisobini rasmiylashtirish

	- “Qiymati aniqlangan talabnomalarni” qayd etish daftarini rasmiylashtirish - “Nomi bo‘yicha miqdoriy hisobda turuvchi dori darmonlarning sarflanganligi to‘g‘risidagi qaydnoma” ni rasmiylashtirish - “Nomi bo‘yicha miqdoriy hisobda turuvchi dori darmonlarni qayd etish” daftarini rasmiylashtirish - G‘amlamalar bo‘limidan dorixona shaxobchasiga tibbiy buyumlarni rasmiylashtirish hujjatini to‘ldirish - Tilxat yozib rasmiylashtirish. - Inventarizatsiya ro‘yxatini to‘ldirish. - Dalolatnomalarni yozib, rasmiylashtirish. - “Asosiy vositalar, nomoddiy aktivlarni tez eskiruvchi buyumlarni harakatining hisoboti” ni rasmiylashtirish - Aholidan sotib olingan dorivor o‘simliklar xom ashyosini aylanma qaydnomasini rasmiylashtirish - Kuzatuv qaydnomasini rasmiylashtirish - Kirim kassa ordyerini rasmiylashtirish - Chiqim kassa ordyerini rasmiylashtirish - Kassa daftarini rasmiylashtirishni - Maxalliy va davlat soliqlarini turlarini izohlab byerish - Dorilarni shtrix kodi to‘g‘risida ma’lumot berish mavzuga oid berilgan amaliy ko‘nikmalarni harakat algoritmini ketma-ketligini bajarish malakalariga ega bo‘lishi kerak.
O‘quv rejaga muvofiq o‘zaro bog‘liq bo‘lgan modul nomi	Organik kimyo, Anorganik kimyo Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslik Sanoat farmatsiyasi Farmakognoziya va botanika asoslari Lotin tili terminologiyasi Analitik kimyo
O‘qitishni tashkiliy shakli	N-nazariy ta’lim; A-amaliy ta’lim; MX-maxsus xonalarda mashg‘ulot ;
Dasturga qo‘yilgan talab	Majburiy
O‘qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida (o‘zbek va rus tili)
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib (joriy nazorat, oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash	Yozma, og‘zaki, savol- javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	N.X.Azlarova.2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi “Farmatsiya” kafedrasida katta o‘qituvchisi
Taqrizchilar:	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi S.A.Abduraxmonova “Farmatsiya” kafedra mudiri
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog‘liqni saqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2.O'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuniing nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1.	O'zbekistonda farmatsiya rivojlanishining qisqacha tarixi. O'zbekiston Respublikasida farmasevtika xizmatini rivojlantirish asoslari.	“Kirish. O'zbekistonda farmatsiya rivojlanishining qisqacha tarixi. O'zbekistonda birinchi ochilgan dorixonalar faoliyatini. O'zbek xalq tabobati bilimdonlari: Abu Ali ibn Sino, Abu Bakr Ar-Roziy, Abu Rayxon Beruniy.O'rta asrlarda O'rta Osiyo ilmiy markazlari. Ma'mun akademiyasi. Dastlabki farmakopeyalar. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining dori vositalari va tibbiyot mollarni sifatini nazorat qilish Bosh boshqarmasi. Boshqarmaning asosiy vazifalari. Aholi va davolash profilaktika muassasalarini dori-darmonlar bilan ta'minlashning asosiy yo'nalishlari. Farmakologiya va farmakopeya qo'mitalari funksiyalari.	10	6	4
2.	Farmasevtlarning huquq va vazifalari. Farmasevtik deontologiya	Farmasevtning vazifalari va huquqlari. Xodimlarni ishga qabul qilish va bo'shatish tartibi. Xodimlarning asosiy vazifalari. Ish vaqti va undan foydalanish. Dam olish vaqtlari va uning turlari. Farmasevtik deontologiya. Dorixona jamoasining ijtimoiy-ruhiy muhiti. Kelishmovchilik vaziyatlar va ularni bartaraf etish yo'llari. Kelishmovchilik vaziyatlarda fe'l-atvor uslublariDorixona mijozlari turlari. Dorixona mijozlari bilan muloqot qilish usullari. Dorixonada sotish san'ati, ko'nikmalarni rivojlantirish zamonaviy texnologiyalardan foydalanib, maslahatlar berish. Kelishmovchilik vaziyatlar va ularni bartaraf etish yo'llari. Kelishmovchilik vaziyatlarda fe'l-atvor uslublari.Farmasevtik deontologiya asoslarini har xil tashkiliy bosqichlarda o'rganib, blok-sxemasini tahlil qilish..	10	6	4
3.	Dorixona, uning turlari, vazifalari va ishini tashkil qilish.Dorixonalariga lisenziya berish tartibi.	Dorixonalar ishini tashkil qilish.Xo'jalik hisobidagi dorixona xonalarining tuzilishi, maydoni, ish hajmi. O'zbekiston Respublikasining “Dori vositalari va farmasevtika faoliyati to'g'risida”gi Qonuni hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016 yil 31 oktyabrdagi PQ-2647-sonli “Aholini dori vositalari va tibbiy buyumlar bilan ta'minlashni yanada yaxshilashga doir chora-tadbirlarto'g'risida”gi qarori. O'zbekistonRespublikasiningSanitariyame'yorlarivaqoidalari (SanMvaQ) 0337-16-sonli ”Dorixonalarni dori vositalari va tibbiyot buyumlarini sotish uchun sanitar qoidalari va tuzilish me'yori” Dorixonani tashkiliy tuzilishi. Ishlab chiqarish xonalarini jihozlanishi”;	8	6	2

		O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining 2016 yil 06 dekabrda “Reseptsiz beriladigan dori vositalari ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 72-sonli buyruq; O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirining 2017 yil 16 fevralda «Barcha dorixonalarda bo‘lishi majburiy bo‘lgan dori vositalari va tibbiy buyumlar ro‘yxatiga o‘zgartirishlar kiritish to‘g‘risida”gi 79-sonli buyruq. Dorixonalarda reseptlarni qabul qilish va ular asosida dori vositalarini berish. Reseptlarni ekspertiza va taksirovka qilish. Reseptlarni hisobga olish daftari va imtiyozli dori darmon berish bo‘yicha yozgan reseplar uchun reyestr hujjatlarini rasmiylashtirish.			
4.	Xususiy dorixonada ish yuritish.	Xizmat hujjatlari turlari va maqsadi. Ma’lumotnoma – axborot hujjatlari. Tashkiliy hujjatlar. Xizmat yozishmalari. Muassasalarga keladigan tashkiliy hujjatlarni qabul qilish. Ichki va tashqi hujjatlarni tayyorlash tartibi. Hujjatlarni qabul qilish, berish, rasmiylashtirishni tashkil qilish. Kadrlarning shaxsiy tarkibiga oid buyruqlarni tuzish. Tarjimai xol, tavsifnoma. Shaxsiy hujjatlar yig‘ma jildi vashaxsiy varaqani tuzish, to‘ldirish va saqlash tartiblari. Ishonchnoma, tilxat. Korxona va firmalar bilan shartnomalar tuzish qoidalari. Shartnoma turlari. Firma va boshqa korxonalar bilan shartnoma rasmiylashtirish.	10	6	4
5.	Dorixona omborida tovarlar harakatini tashkil qilish	O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil 4 yanvardagi O‘RQ-399-sonli»Dori vositalari va farmasevtika faoliyati to‘g‘risida»gi, O‘zbekiston Respublikasi qonuniga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida»gi O‘zbekiston Respublikasi qonunini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi qonunini amalga oshirish maqsadida qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 6 aprelda 185-sonli qarorining 1-ilovasi bilan tasdiqlangan “Dori vositalarini va tibbiy buyumlarni ulgurji realizasiya qilish tartibi to‘g‘risida Nizom”. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 01 yanvardagi “Ulgurji savdo uchun sotib olingan qiymatidan 15 foizdan, chakana savdo uchun ulgurji narxidan 20 foizdan ortiq bo‘lmagan miqdorlarda belgilanadigan cheklangan savdo ustamaları” haqidagi qarori. Dorixona ombori, tuzilishi, vazifasi. Dorixona omboriga qo‘yilgan talablar. Omborga keltirilgan dori-darmonlar, tibbiyot mollarni qabul qilish, saqlash, berish qoidalari. Dorixona muassasalarini tibbiyot mollari bilan ta’minlashni tashkil etish tartibi. Dorixona omborida narkotik, psixotrop va prekursor moddalarni qabul qilish, saqlash va berishga. qo‘yiladigan talablar.	10	6	4

		O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2001 yil 28 noyabrdagi 527-sonli «Giyohvandlik vositalari, psixotrop va zaharli moddalarni saqlash, hisobini olib borish, berishva ishlatish haqida»gi buyrug'i. PQ – 3133 2017 yil 06 iyuldagi «Mahsulotlarni sertifikatlashtirish tartibini soddalashtirishga doir qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida»gi qarori. Dorixona omboriga kelib tushgan dori vositalarga dalolatnoma rasmiylashtirish, hisob varaqasini ochish, sifatini tekshirish. Dorixona omboridagi mol harakatini nazorat qilib borish. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 17 iyuldagi 3137-sonli "Aholini dori vositalari va tibbiyot buyumlari bilan ta'minlash tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida"gi qarorida belgilangan dori vositalari sifati ustidan davlat nazoratini olib borish. Dorixonalaridan tahlil uchun olinadigan dorilarni olish tartibini va ularni rasmiylashtirishni. Zaharli, narkotik, psixotrop va etil spirtini hisobga olish, saqlash va tarqatish hujjatlarini rasmiylashtirish.			
6.	Davolash-profilaktika muassasasi dorixonasi, shifoxonalararo dorixona	Davolash profilaktika muassasasi dorixonasining tuzilishi, ish faoliyati. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2001 yil 5 sentyabrdagi «Davolash profilaktika muassasalari dorixonalari ishini yaxshilash to'g'risida»gi 400-sonli qarori. Shifoxonalararo dorixonani ish faoliyati. Shifoxonalararo dorixonani tuzilishi, vazifasi.	8	6	2
7.	Dorixonada mollarni hisobga olish. Farmasevtika mahsulotlarini sarfi.	Hisobning vazifalari, turlari, o'lchovlari. Hisobga qo'yilgan talablar. Hisobga olish jarayonida hujjatlarni rasmiylashtirish. Narx, narxlarning vazifalari, narxlarga ta'sir etuvchi omillar. Dorixonaga kelib tushgan tibbiyot mollarni, sotilgan mollarni hisobga olish. Farmasevtika mahsulotlarini hisobi haqida tushuncha. Savdo hajmi. Savdo hajmi ahamiyati, turlari va tuzilishi. Savdo hajmi ko'rsatkichini dorixonaning boshqa moliyaviy ko'rsatkichlari bilan aloqasi. Savdo hajmini rasmiylashtirish. Farmasevtika mahsulotlarini sarfi va yo'qotishlarini hisobi. Dorixona omboriga buyurtma talabnoma yozish. Ishonchnomani tuzib, rasmiylashtirish. Ta'minotchilardan mollarni qabul qilib olish tartibi. Tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish: buyurtma talabnoma, mol transport yuk hati, ruxsatnoma, hisob-kitob hujjatlari. Reseptura ishlab chiqarish bo'limidagi savdo hajmi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013 yil 22 iyuldagi 204-sonli "Shaxslarning ayrim toifalarini imtiyozli asosda dori vositalari bilan ta'minlash tartibini yanada takomillashtirish chora tadbirlari" to'g'risidagi qarori. Reseptlarni hisobga olish	8	6	4

		daftari va imtiyozli dori – darmon berish bo'yicha yozgan reseplar uchun reyestr hujjatlarini rasmiylashtirish.			
8.	Pul mablag'larni hisobga olish.	Pul mablag'larni hisobga olish. "O'zbekiston Respublikasi Markaziy bank to'g'risida" gi amaldagi qonunning kassa operatsiyalarini yuritish va rasmiylashtirish tartibi. "Kassa daftari", kirim va chiqim orderlari, kuzatuv qaydnomasini, rasmiylashtirish. Kassa jarayonlarini hisobga olish. Kassaga tushadigan va sarflanayotgan pullarning hisobi. Dorixonada kassa operatsiyalarini olib borish tartibi. Hisob-kitob jarayonlari hisobini tashkil etish. Yuridik shaxslar tomonidan kassa operatsiyalarini amalga oshirish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida amaldagi "O'zbekiston respublikasi markaziy banki boshqaruvining qarori	8	6	6
9	Hisobot.	O'zbekiston Respublikasi davlat budjetidan mablag' bilan ta'minlanadigan tashkilotlarning buxgalteriya hisobotlari va balanslari to'g'risida Nizom bilan tanishish. Sog'liqni saqlash vazirligining «Hisobotning mohiyati, ahamiyati va turlari» to'g'risidagi buyrug'i. Buxgalteriya hisobotlari va balanslarini taqdim etish va tasdiqlash tartibi.	8	6	2
10	Inventarizasiya.	Inventarizasiya turlari va vazifasi. Inventarizasiya o'tkazish tartibi, inventarizasiya yakunini aniqlash. Dorixonada dorilarning, etilspirtining, paxtaning tabiiy kamayishini hisoblab, me'yorini aniqlash. Inventarizasiya ro'yxatini to'ldirish. Inventarizasiya ro'yxati asosida yig'ma inventarizasiya ro'yxatini yozish. Buzilgan, ishdan chiqqan buyumlarga, muddati o'tib ketgan dori vositalariga dalolatnoma yozib, hisobdan chiqarish.	8	6	2
11	Mehnat va mehnat ish haqini hisobga olish.	Mehnat va ish haqini hisob qilishni. Shaxsiy tarkib va ish vaqtining hisobi. Ish vaqtini hisobga olish. Mehnatga haq to'lashning tizimi va shakllari. Ish haqining alohida ko'rinishlarini hisoblash. Asosiy va qo'shimcha ta'tilning to'lovi. Mehnat va ish haqi bo'yicha hujjatlar. Ish haqqi va to'lovlar hisobi. Mehnat va ish haqi bo'yicha hujjatlar; tabel, to'lov qaydnomasi. Ish haqqi va to'lovlar hisobi. Mehnat ish haqini hisob qilishni.	8	6	2
12	Kasb faoliyatida axborot ta'minoti. Dorixona faoliyatida axborot texnologiyalarini qo'llash	Dori-darmon axborot tizimi. Dori-darmonlar haqida ma'lumot shakllari va usullari. Dori vositalari haqida ma'lumot. Aholiga va tibbiyot xodimlariga dorilar va tibbiyot mollarini tarqatishda va maslahat berishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. Tovar hisobotining kirish qismini shakllantirishda pul terminalini (ROS-terminal) ishlatish. Pul terminalini (ROS - terminal) ishlatib, naqd pul bilan hisob-kitob qilish.	8	6	2

		Tovar hisobotining xarajat qismini shakllantirishda terminal (ROS terminal)dan foydalanish. Tovar hisobotini tuzish Aholiga va tibbiyot xodimlariga dorilar va tibbiyot mollarini tarqatishda va maslahat berishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. Tovar hisobotining kirish qismini shakllantirishda pul terminalini (FOM-terminal) ishlatish.Pul terminalini (FOM - terminal) ishlatib, naqd pul bilan hisob-kitob qilish.Tovar hisobotining harajat qismini shakllantirishda terminal (FOM terminal) dan foydalanish. Tovar hisobotini tuzish.			
13	Dorixona savdo hajmi, ishlab chiqarish va savdo harajatlari, foyda tahlili.	Dorixonani iqtisodiy ko'rsatkichlarining tahlili. Yalpi ustama hosil bo'lish yo'llari, ularni hisoblash va ko'rsatkichlari. Savdo hajmining tahlili. Savdo ustamasining tahlili. Ishlab chiqarish va savdo harajatlari ko'rsatkichlari va tahlili, tejash yo'llari. Foyda tahlili va unga ta'sir etuvchi omillar. Mol balans formulasiga tushuncha berish. Mol aylanishi va unga ta'sir etuvchi omillarMoliya rejasi, uning ko'rsatkichlari, tashkiliy qismlari. Rentabillik, uni aniqlash formulasi. Rejalangan foydani isoblash. Mol aylanmasini istiqbolini aniqlash. Foyda tahlili.	8	6	2
14	Soliq turlari va funksiyalari	Soliqlarning iqtisodiy mazmuni va ahamiyati. Soliqlarning vazifalari. Soliq solinadigan obyektlar Soliq turlari va funksiyalari. Qo'shimcha qiymat solig'i. Davlat va mahalliy soliqlar. Aholi va korxonalarni soliqqa tortish tartiblari. Soliq stavkasi va hisoblash tartibi.Soliq hisobini yuritish va uni byudjetga to'lash muddatlari. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining mohiyati, soliq to'lovchilar va soliq obyekti.Jismoniy shaxslarning jami yillik daromadlari tarkibi.	8	16	2
15	Soliq turlari va funksiyalari	Jismoniy shaxslarning jami yillik daromadlari tarkibi.Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i stavkalari. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i bo'yicha imtiyozlar. Tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish tartibi. Korxona to'laydigan daromad solig'ini mulkchilik shakliga ko'ra hisoblash. tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqni hisoblash. Qo'shimcha qiymat solig'ini hisoblash.Bank operatsiyalari	18	16	2
16	Marketing axboroti va bozorni o'rganish.	Marketing axboroti, turlari. Bozorni o'rganish. Xaridorni o'rganish. Aloqa vositalari. Ularning qo'llanilishi va ahamiyati.	18	6	2
17	Reklama – kommunikasiyasi.	Reklama vositalari. Reklama turlari. Reklamaning vazifalari. Reklamaning hozirgi huquqiy ahamiyati o'z malakasini oshirish.	18	6	6

		Reklama vositalari. Reklama turlari. Reklamaning vazifalari. Reklamaning hozirgi huquqiy ahamiyati. Dori vositalari reklamasi. Reklamani tarqatish kanallari. Reklama matnini tuzish. Farmasevtika tovarlar va ularni turkumlash. Tovar ekspertizasi. Tovarlarini turkumlashni asosiy vazifasi. Dori vositalari va tibbiyot buyumlarini markirovkasi; Tovar belgisi, muvofiqlik belgisi, shtrix kod, tarkibiy qismi belgisi, etiketka.			
18	Merchandayzing haqida tushuncha	Merchandayzing haqida tushuncha. Xaridorlarning sotib olgan mollarini kategoriyaga bo'linishi, rejalashtirilgan, rejalashtirilmagan. Mol zahirasini tashkil etish. Sotilayotgan mollarni samarali taqdim etish. Savdo zalini ishini uyushtirish. Dorixonani tashqi ko'rinishi, muhiti. Ishchi xodimlar, tashqi ko'rinishi, xaridorlarga bo'lgan muomilasi, yangi bilimlar va texnologiyalar asosida muntazam o'z malakasini oshirish.	6	4	2
	Jami :		180	126	54

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	

C+	2,33	70-74	3 (Qoniqarli)
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Dorixonalarda retseptlar qabul qilish, ular bo'yicha dorilar tayyorlash, ularning sifatini nazorat qilish, zaxiralar bo'limi ishini tashkil qilish, turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda hisob va hisobot masalalari bayon qilingan o'tkazish ko'nikmalariga ega bo'lish. o'rganish ko'nikmalariga ega bo'lishi.	Mamlakatimizda hozirgi kundagi tovarlar sifatini nazorat qilish tizimi, dori vositalariga bo'lgan taklif va ehtiyojlarni aniqlash, ulgurji va chakana savdolari tashkil qilish, litsenziyalar berish, sertifikatlashtirish, dorixonalarda pul mablag'lari va hisob-kitob jarayonlarini hisobga olish, mehnatga haq to'lash, dorixona ko'rsatkichlari tahlili, inventarizatsiya o'tkazishning asosiy qoidalari, O'zbekiston Respublikasida yuridik va ismoniy shaxslarni soliqqa tortish asoslarini bilishi;
Hisobotlar va jadvallarni to'ldirish	Hisobotlar va jadvallarni to'ldirishni
O'zbekistonda farmatsiyaning rivojlanish tarixi, respublikamizda hozirgi kundagi farmatevtik faoliyat va sog'liqni saqlash ishlarini rivojlantirish asoslari, dorixonalar ishini tashkil qilish, dorixonalarda retseptlar qabul qilish, ular bo'yicha dorilar tayyorlash, ularning sifatini nazorat qilish, zaxiralar bo'limi ishini tashkil qilish, turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda hisob va hisobot masalalari bayonni aytish	O'zbekistonda farmatsiyaning rivojlanish tarixi, respublikamizda hozirgi kundagi farmatevtik faoliyat va sog'liqni saqlash ishlarini rivojlantirish asoslari, dorixonalar ishini tashkil qilish, dorixonalarda retseptlar qabul qilish, ular bo'yicha dorilar tayyorlash, ularning sifatini nazorat qilish, zaxiralar bo'limi ishini tashkil qilish, turli mulkchilik shaklidagi dorixonalarda hisob va hisobot masalalari bayon aytib berish;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Klinik farmatsiya		
Modul kodi	KF 1403		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120 soat	Auditoriya yuklamasi: 84 soat	Mustaqil ta’lim: 36 soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturnig nomi	Klinik farmatsiya
Modul dasturning maqsadi	Farmasiya bo'limi talabalarida dori vositalarining farmakodinamikasi, farmakokinetikasi, nojo'ya ta'siri va o'zaro ta'sirlari haqidagi olgan bilimlarini qo'llagan holda turli klinik vaziyatlarda shoshilinch yordam choralarini ko'rsata olish, qo'llanilayotgan dori vositalarining samaradorligi va havfsizligini nazorat qila olish, dori vositalarning nojo'ya ta'sirini o'z vaqtida aniqlash va oldini olish, qo'llanilayotgan dori vositalari nojo'ya ta'sirlari yuzaga kelganda shifokorgacha bo'lgan shoshilinch yordam choralarini qo'llay olish bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Umumiy klinik farmakologiyaning asoslarini, turli gurux dori vositalarining klinik-farmakologik xususiyatlarini, dori vositalarining samaradorligi va xavfsizligini baholash usullarini, dori vositalarining nojo'ya ta'sirlarini, ularni o'z vaqtida aniqlash va profilaktika qilish usullarini, nojo'ya ta'sirlar yuzaga kelgan hollarda shoshilinch yordam kursatish choralarini, homiladorlik va emizikli davrda, bolalarda va keksalarda dori vositalarini qo'llashning o'ziga xos xususiyatlarini xisobga olishni o'rgatishdan iborat. Efir moylarini sifat taxlilini o'tqazish ko'nikmalarga ega bo'lish kerak;
Bilim	Bemorlarni dorilar bilan davolashni samarasini oshirish; - dori moddalarni qo'llash to'g'risida bemorga maslahat bera olish; -dorilarni rasional kombinirlash va samarasini baholay olish; -dorilarni salbiy ta'sirini aniqlay olish; -dorilardan zaharlanganda birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish;
Ko'nikma	dori preparatlarining organizmga so'rilishi, tarqalishi, oqsillar bilan birikishintushuntirib berish; - bemorlarni davolashda vrachlarga va bemorlarga to'g'ri konsultasiya berishni va rasional farmakoterapiya asoslariga ega bo'lishni ta'minlash; -ishlatiladigan dorilarning klinik farmakologik xususiyatlari to'g'risida tasavvurga ega bo'lish; -dori vositalarning ta'sir mexanizmi ,farmakodinamik ta'sirlari va farmakinetika ko'rsatkichlarini; -dori vositalar , o'zaro ta'sir natijalari; -dori vositalarni no'jo'ya ta'sirlari, ularni oldini olish usullari va no'jo'ya ta'sirlari , birinchi yordam choralarini ko'rsatish prinsiplarini, farmakokinetika modellari va ko'rsatkichlari; -dorilarning ichakdan so'rilishi, organizmda tarqalishi, oqsillar bilan bog'lanishi; -arterial gipertenziyani etiopatogenezi, kechishi, asoratlari; -antigipertenziv dorilar tasnifi, va ularning ishlatilishi; - renin-angiotenzin tizimiga ta'sir etuvchi dorilar; kombinirlangan antigipertenziv dori vositalar
O'quv rejaga muvofiq o'zaro	Fitoterapiya, farmasevtik terminologiya va lotin tili, kimyo, dori turlari texnologiyasi, farmasevtik kimyo, farmakologiya va boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqlikda o'rganiladi.

bog'liq bo'lgan fan nomi	
O'qitishni tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim; A- amaliy ta'lim; nazariy va amaliy mag'ulotlar; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot;
Dasturga qo'yilgan talablar	Majburiy
O'qitish tili	Guruxga tayinlangan dars tili asosida (o'zbek tili)
Baholash tartibi	Joriy baxolash tartibiga asoslanib (joriy nazorat ,oraliq nazorat va yakuniy nazorat baholash tartibiga asoslangan)
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarni baholash	Yozma, og'zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi D.X.Yusupova“Farmatsiya” kafedrasi o`qituvchisi
Taqrizchilar	2-son Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi S.A.Abduraxmonova “Farmatsiya” kafedra mudiri
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya yuklamasi	Mustaqil ta'lim
1	Klinik farmatsiyaning umumiy masalalari “ Klinik farmatsiya ” fanining mazmuni, vazifalari	Fanning mazmuni. Klinik farmatsiya fanining paydo bo'lishi va rivojlanishi.. Rasional farmakoterapiya tamoyillari. Dori vositalarining klinik tadqiqotlari. Farmakodinamikaning asosiy masalalari.Dori vositalarining ta'sir mexanizmi. Dori moddalarining tanlab ta'sir etishi haqida tushuncha. Dori	2	2	

		preparatlarini dozalash tamoyillari. Dori vositalari ta'sirini klinik baholash. Bemor hayoti sifat ko'rsatkichi - dori vositalari ta'sirini baholash me'zoni sifatida.			
2	Farmakodinamikaning asosiy masalalari	Farmakodinamikaning asosiy masalalari. Dori vositalarining ta'sir mexanizmi. Dori moddalarining tanlab ta'sir etishi haqida tushuncha. Dori preparatlarini dozalash tamoyillari. Dori vositalari ta'sirini klinik baholash. Bemor hayoti sifat ko'rsatkichi - dori vositalari ta'sirini baholash me'zoni sifatida.	16	10	6
3	Farmakokinetikaning asosiy masalalari	Dori vositalarini yuborilish yo'llari. Turli yo'llar bilan yuborilgan dori vositalarining so'rilishi. Dori vositalarining bio erishuvchanligi haqida tushuncha. Dori vositalarining odam organizmida tarqalishi. Dori preparatlarining qon plazmasi va to'qima oqsillari bilan bog'lanishi. Dori vositalarining metabolizmi. Metabolitlar kinetikasi. Dori vositalarining organizmdan chiqarilishi. Farmakodinamika va farmakokinetika o'rtasidagi bog'liqlik. Dori vositalarini dozalash tamoyillari.	14	4	10
4	Dori vositalarining nojo'ya ta'sirlari	Dori vositalarining nojo'ya ta'sirlari. Nojo'ya ta'sirlarning zamonaviy tasnifi. Dori vositalari nojo'ya ta'siri monitoringi. A, V, S, D tipidagi nojo'ya ta'sirlar. Aniqlangan nojo'ya ta'sirlarni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar. Dori vositalari nojo'ya ta'sirlarini aniqlash usullari	14	2	12
5	Dori vositalarining o'zaro ta'siri	Dori vositalarining o'zaro ta'siri. Antagonizm va sinergizm haqida tushuncha. Dori vositalari o'zaro ta'siri turlari. Farmasevtik, farmakokinetik, farmakodinamik o'zaro ta'sir. Fiziologik o'zaro ta'sir haqida tushuncha. Dori vositalari o'zaro ta'siriga ta'sir etuvchi omillar. Dori vositalari o'zaro ta'sirini xisobga olgan holda rasional farmakoterapiya o'tkazish tamoyillari	4	4	
6	Homilador va emizikli ayollarda dori vositalarini qo'llash xususiyatlari	Homiladorlarda dori vositalari klinik farmakologiyasi o'zgarishining amaliy ahamiyati, dori vositalarining homila va chaqaloqlarga ta'siri. Homiladorlarda	10	6	4

		samarali va havfsiz farmakoterapiya o'tkazishga ta'sir etuvchi omillar. Homiladorlikda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nojo'ya ta'sirlar tasnifi. Dori vositalari farmakokinetikasi bilan embrion va homila rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik. Homiladorlik davrida dori vositalarining farmakodinamikasi. Ayrim gurux dori vositalarining homila va chaqaloqlarga ta'siri.			
7	Klinik farmatsiya ning bemor yoshiga bog'liq jihatlar	Bolalarda dori vositalari klinik farmakologiyasining o'ziga xos xususiyatlari. Dori vositalarini bolalarda dozalash tamoyillari. Chaqaloqlarda dori vositalari farmakokinetikasining o'ziga xos tomonlari – dori vositalarining so'rilishi, tarqalishi, metabolizmi va chiqarilishi. Chaqaloqlarda dori vositalari farmakodinamikasining o'zgarishi. Dori vositalarining chaqaloq organizmiga nojo'ya ta'sirlari, ularni oldini olish va bartaraf etish. Chaqaloqlarda tanlov preparati bo'lgan dori vositalar. Kexsa yoshdagi bemorlarda farmakoterapiya o'tkazish tamoyillari. Keksalar farmakoterapiyasi muammosining dolzarbligi. Keksalarda dori vositalari farmakodinamikasining, farmakokinetikasining o'zgarishi va ularning amaliy ahamiyati. Keksalarda dori vositalari nojo'ya ta'sirlari rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar. Keksalarda dori vositalarini dozalash tamoyillari. Kexsa bemorlarda farmakoterapiya o'tkazish tamoyillari 256mida'zi 256midaz masalalar (klinik farmatsiya nuqtai nazaridan).	10	8	2
8	Arterial gipertenziya sindromida dori vositalarini rasional qo'llashga klinik-farmakologik yondoshuv	Kasallikning nozolik turi, miokard asosiy funksiyalarining holati va yondosh kasalliklar mavjudligini, hamda dori vositalarining klinik-farmakologik xususiyatlarini inobatga olgan holda eng samarali va havfsiz gipotenziv dori vositasini tanlash. Klinik holat va yuqorida ko'rsatilgan omillarni e'tiborga olgan holda dori vositalarining yuborilish yo'llari va dozalash rejimini aniqlash. O'tkazilayotgan farmakoterapiyaning nazorat qilish usullarini aniqlash. Nojo'ya ta'sirlar salmog'i va namoyon bo'lish darajasi.	14	12	2

		Tomir tonusini pasaytiruvchi dori vositalarining o‘zaro va boshqa dori vositalari bilan rasional kombinasiyalash. Uzoq muddatli gipotenziv terapiya uchun “personal-preparat” yoki uning kombinasiyasini tanlash. Gipertonik krizlarda shoshilinch yordam ko‘rsatish uchun qo‘llaniladigan dori vositalarini tanlash algoritmi. Bolalarda arterial gipertenziya sindromini rasional davolash.			
9	O‘tkir gipotoniya holatlarida dori vositalarini rasional qo‘llashga klinik-farmakologik yondoshuv	O‘tkir gipotoniya, kollaps va shok holatlarida kasallikning nozologik turi va dori vositalarining klinik farmakologik xususiyatlarini e‘tiborga olib shoshilinch yordam ko‘rsatish uchun samarali va havfsiz dori vositasini tanlash. Kasalxonagacha bo‘lgan bosqichda preparatlarning yuborilish yo‘llari va tezligini, kerakli dozalarini va optimal davolashni ta‘minlash uchun nazorat usullarini belgilash. Bolalarda preparatlarni dozalash tartibi. Nojo‘ya ta’sirlar salmog‘i va namoyon bo‘lish darajasi, hamda ularning oldini olish. Dori vositalarini rasional kombinasiyalash.	10	8	2
10	Diuretik dori vositalarining klinik farmakologiyasi	Diuretiklarning ta’sir etish joyi, ta’sir mexanizmi, ta’sir kuchi va davomiyligi, kaliy, kalsiy, magniy va siydik kislotasini chiqarishi bo‘yicha, kislota-asos holatini o‘zgartirishi bo‘yicha tasnifi. “Fakultativ” va «xaqiqiy» diuretiklarning klinik-farmakologik xarakteristikasi. Dozalash prinsiplari, diuretik terapiya samaradorligi va havfsizligi ustidan nazorat usullari. Qo‘llanilishiga ko‘rsatmalar va qarshi ko‘rsatmalar. Diuretiklarning nojo‘ya ta’sirlari va ularni bartaraf etish. Diuretiklarning boshqa dori vositalari bilan o‘zaro ta’siri. Diuretik dori vositalarining pediatriyada qo‘llanilishi.	10	10	2
11	Qon tomirlar tonusiga ta’sir etuvchi dori vositalarining klinik farmakologiyasi	Qon tomirlar tonusini oshiruvchi dori vositalarining tasnifi. Markaziy ta’sirga ega preparatlar, gipotonik holatlarni davolashda ularning o‘rni. Periferik nerv tizimini stimullovchi preparatlarning ta’sir mexanizma va asosiy farmakodinamik effektlari. Farmakokinetikasi, qo‘llanilishiga ko‘rsatmalar va qarshi qo‘rsatmalar,	16	16	2

		dozalash tartibi, nojo'ya ta'sirlari, o'zaro ta'sirlari, samaradorligi va havfsizligini nazorat qilish usullari. Miotrop ta'sirga ega preparatlarning klinik-farmakologik xarakteristikasi. Qon-tomirlar tonusini pasaytiruvchi dori vositalarining tasnifi. Markaziy α-adreno- va 258midazoline reseptorlari agonistlarining ta'sir mexanizmi va asosiy farmakodinamik effektlari, farmakokinetikasi, nazorat qilish usullari, qo'llanilishiga ko'rsatmalar, dozalash tartibi, qarshi ko'rsatmalar, nojo'ya ta'sirlari, o'zaro ta'siri. Periferik nerv tizimiga ta'sir etuvchi dori vositalarining (ganglioblokatorlar, simpatolitiklar, α-adrenoblokatorlar) ta'sir mexanizmi, asosiy farmakodinamik effektlari. Farmakokinetikasi, samaradorligi va havfsizligining nazorat usullari, qo'llanilishiga ko'rsatmalar, dozalash tartibi, qarshi ko'rsatmalar, nojo'ya ta'sirlari, boshqa dori vositalari bilan o'zaro ta'siri. Beta-adrenobloka-torlar, arterial gipertenziyani davolashda ularning o'rni, qo'llanilishiga ko'rsatmalar. Miotrop ta'sirga ega dori vositalarining klinik-farmakologik xarakteristikasi: venoz vazodilatatorlar; aralash ta'sirga ega vazodilatatorlar; arterial vazodilatatorlar. Angiotenzin o'zgartiruvchi ferment ingibitorlari. Ta'sir mexanizmi va farmakodinamikasi. Farmako-kinetik ko'rsatkichlari bo'yicha preparatlarning tasnifi. Dozalash tartibi, samaradorligi va havfsizligining nazorat usullari, qo'llanilishiga ko'rsatmalar va qarshi ko'rsatmalar, nojo'ya ta'sirlari, o'zaro ta'sirlari. Angiotenzin-II reseptorlari antagonistlari. Farmakodinamikasi, farmakokinetikasi va dozalash tartibi, nazorat usullari, qo'llanilishiga ko'rsatmalar va qarshi ko'rsatmalar, nojo'ya ta'sirlari, o'zaro ta'sirlari. Sekin kalsiy kanallari blokatorlarining klinik farmakologiyasi. Kimyoviy tuzilishi va qon-tomir/miokardga tanlab ta'sir etishiga ko'ra tasnifi. Farmakodinamikasi, farmakokinetikasi.			
--	--	---	--	--	--

		Kalsiy antagonistlarini qo'llash samaradoriligi va havfsizligi mezonlari. Nojo'ya ta'sirlari va o'zaro ta'sirlari.			
12	Kombinirlangan antigipertenziv dori vositalari	Kombinirlangan antigipertenziv dori vositalari . Farmakodinamikasi, farmakokinetikasi qo'llash samaradoriligi va havfsizligi mezonlari. Nojo'ya ta'sirlari va o'zaro ta'sirlari.	2	2	
Jami			120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Fanning mazmuni. Klinik farmatsiya fanining paydo bo'lishi va rivojlanishi.. Rasional farmakoterapiya tamoyillari. Dori vositalarining klinik tadqiqotlari haqida ko'nikmaga ega bo'ladi. ; farmasevtika korxonalarida uskunalarida ishlay olish ko'nikmalariga ega bo'lish	Fanning mazmuni. Klinik farmatsiya fanining paydo bo'lishi va rivojlanishi.. Rasional farmakoterapiya tamoyillari. Dori vositalarining klinik tadqiqotlarini o'rgatish;
Dori vositalarini yuborilish yo'llari. Turli yo'llar bilan yuborilgan dori vositalarining so'rilishi. Dori vositalarining bio erishuvchanligi haqida tushuncha. Dori vositalarining odam organizmida tarqalishi o'rganish.	Dori vositalarining organizmdan chiqarilishi. Farmakodinamika va farmakokinetika o'rtasidagi bog'liqlik. Dori vositalarini dozalash tamoyillarini bilish.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kod	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Hamshiralik ishi texnikasi		
Modul kod	HIT1303		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 126 soat	Mustaqil ta’lim: 54 soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

1. O'quv modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturning nomi	Hamshiralik ishi texnikasi
Dasturning maqsadi	Hamshiraning ish faoliyati davomida kerak bo'lgan bilim va ko'nikmalarni talab darajasida yetkazib berish; Davolash profilaktika muassasalarida sanitariya va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar bo'yicha amaldagi asosiy buyruqlar bilan tanishtirib borish; sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlarni amalga oshirishda qatnashish; nazariy bilimlarini amaliyotga tatbiq etgan holda bevosita bemorlar bilan o'zaro muloqot qilish, ularni ob'ektiv va sub'ektiv tekshiruvlari orqali yoki bemor kasallik tarixidan ko'chirmalar, masalalar tahlil qilish orqali hamshiralik tashxisi to'g'risida aniq xulosalar asosida hamshiralik jarayonini amalga oshirishga zamin yaratish; tashxislash va davolashda hamshiralik parvarishini olib boorish ko'nikmalarini o'rgatish; bilim va ko'nikmalarni mustahkamlash orqali hamshiralarning turli shoshilinch holatlarda bilim va amaliy tayyorgarligini ta'minlash; nazariy va amaliy darslar o'tish orqali bemor parvarishi xamda uy sharoitida parvarishga muhtoj bo'lgan insonlarni parvarishlashda patronaj hamshiralarning ish xususiyatlarini bo'lajak hamshiralarga o'rgatish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Kundalik hayot faoliyatida va bemorlarda hamshiralik parvarishini olib boorish usullari, bemorlarda hayot uchun muhim bo'lgan ko'rsatkichlarni o'lchash va funksional holatini baholash, infeksiya nazorati va infeksiyon xavfsizlik chora – tadbirlarni, tashxislashda, davolashda va terminal davrdagi bemorlarda hamshiralik parvarishini o'tkazish bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar
Bilim	Hamshiralik ishi faninig rivojlanish tarixi; Kundalik hayot faoliyatida hamshiralik parvarishi; Bemorlarning funksional holatini baholash usullari; Hamshiralik jarayoni bosqichlari. Infeksiya nazorati va infeksiyon xavfsizlik chora – tadbirlar; Tashxislash va davolash usullari; Laborator va instrumental tekshiruv usullari; Hamshiralik ishidagi boshqaruv tushunchasi; Terminal davrdagi bemorlarni parvarishlash;

Ko'nikma	Bemorlarda hamshiralik parvarishini olib boorish usullari; Bemorlarda hayot uchun muhim bo'lgan ko'rsatkichlarni o'lchash va funksional holatini baholash; Hamshiralik jarayoni olib borish, parvarish rejalarini tuzish va hamshiralik hujjatlarini yuritish; Infeksiya nazorati va infeksiyon xavfsizlik chora – tadbirlar o'tkazish; Tashxislash va davolashda bemorlarga hamshiralik parvarishini olib boorish ko'nikmalari; Laborator va instrumental tekshiruvlar o'tkazishda hamshiralik parvarishini olib boorish ko'nikmalari; Hamshiralik ishidagi boshqaruvni olib borish; Terminal davrdagi bemorlarda hamshiralik parvarishini o'tkazish; mavzuga oid berilgan amaliy ko'nikmalarni harakat algoritmini ketma – ketligini bajarish.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. M.V.Bekmetov, F.Sh.Fayzullayev. “Ortopedik stomatologiya” Toshkent, Abu Ali Ibn Sino nashriyoti, 2002. 2. V.N.Trezubov, L.M.Mishinev, N.Yu..Neznanova “Ortopedicheskaya stomatologiya” Sank-peterburg, SpesList,2003 g 3. S.Ye.Kubayev, M.T.Hamidov “Olinmaydigan tish protezlarini tayyorlash”. Toshkent. “Ilm Ziyo”. 2007. 4. X.I.Israilov, R.N.Nigmatov, N.L.Xabilov “Ortopedik stomatologiya” Toshkent, “Ilm Ziyo”, 2011 yil 5. V.S.Bulgakov «Stomatologicheskoye materialovedeniye» Moskva, 2016.
Ta'lim jarayoni tavsifi etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, fanga oid adabiyotlar
Tuzuvchilar:	Po'latova D K Samarkand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi stomatologiya ishi kafedrasi mudiri.
Taqrizchilar:	Z Y Turniyazov Samarkand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi KTBDO'
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. O'quv MODUL DASTURIning mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Uqitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1.	Hamshiralik ishi faniga kirish. Hamshiralik ishining tarixi va rivojlanishi. Hamshiralik ishi va salomatlik.	Hamshiralik ishining ta'rifi. Hamshiralik ishining tarixi va rivojlanishi. Hamshiralik ishi rivojlanishiga xissa qo'shgan asoschilar. O'zbekistonda F.Naytingeyl medaliga sazovor bo'lgan hamshiralalar. Jahon Sog'liqni Saqlash tashkiloti, Qizil Yarim Oy tashkilotlari, Halqaro va O'zbekiston hamshiralalar assotsiatsiyasi haqida tushuncha va asosiy vazifalari. Salomatlik haqida tushuncha. Salomatlikka ta'sir etuvchi omillar. Aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilish. D. Orem bo'yicha o'z-o'zini parvarish qilish haqida tushuncha. O'z-o'zini parvarish qilishda hamshiraning tutgan o'rni. V.Xenderson bo'yicha asosiy ehtiyojlar va hamshiralik parvarishi	2	2	2
2.	O'zbekistonda sog'liqni saqlash va hamshiralik ta'limi tizimidagi islohotlar.	Hamshiralik ta'limini takomillashtirish. Hamshiralik ishi bo'yicha xalqaro standartlarni tadbiq etish. Informatsion va innovatsion texnologiyalarni tadbiq etish. O'zbekiston Respublikasining sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar. Hamshiralik ishining kasbiy standartlar. Oilaviy poliklinikalarda patronaj hamshirasining vazifalari.	6	6	2
3.	Davolash profilaktika muassasalari (DPM) ning asosiy turlar va tibbiy hujjatlarni yuritish tartibi.	Davolash profilaktika muassasalari (DPM) ning asosiy turlari yo'nalishlari va hamshiralarning ish faoliyati. Davolash profilaktika muassasalarida yuritiladigan asosiy hujjatlar. QVP va OP da patronaj olib boorish qoidalari. DPM da yuritiladigan tibbiy hujjatlarni to'ldirish. Patronaj hamshirasining tibbiy hujjatlari va ularni yuritish.	4	4	2
4.	Tana biomexanikasi va bemorning xavfsizligini ta'minlash.	Tana biomexanikasi haqida tushuncha. Jismoniy faollikning ahamiyati va yordam ko'rsatish usullari. Tana vaziyati haqida tushuncha. Asosiy va maxsus tana holatlari. Tana xolatini o'zgartirmaslik oqibatida yuzaga keladigan o'zgarishlar. Bemor holatiga ko'ra transportirovka usullari. Tana holatini o'zgartirishda bemorga muolaja o'tkazish haqida tushuncha berish, bemorni asosiy xolatlarda yotqizishda shart-sharoit yaratish va	8	4	2

		amalga oshirish. Bemor tanasini Fauller, Sims va Trendelburg holatiga keltirish. Bemorni transportirovka (tashish) qilish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemor holatiga mos keladigan transportirovka usulini tanlash va amalga oshirish. Patronaj hamshirasining uy sharoitida oila a'zolariga transportirovka o'tkazishni o'rgatish			
5.	Bemorning shaxsiy gigienasi.	Tozalikning fiziologik, psixologik va ijtimoiy ahamiyati. Terining tuzilishi va funksiyalari, tana tozaligining mohiyati. Yotoq yaralarning paydo bo'lish sabablari va ularni oldini olish chora tadbirlari. Yotoq yaralarni baholash (Norton, Breyden va Vaterlou shkalasi bo'yicha). Bemorni muolajaga tayyorlash, sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemor xolatini inobatga olgan xolda gigienik muolajalarni tanlash va amalga oshirish. Teri tozaligini saqlash uchun gigiyenik muolajalarini o'tkazish. Yotoq yaralarni baholash va parvarish qilish. (Norton, Breyden va Vaterlou shkalalari). O'rin bosh oqliklarni tayyorlash. Oqliklar va ichki kiyimni almashtirish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorning xolatini inobatga olgan xolda oqliklar va ichki kiyimni almashtirish usullari. Patronaj hamshirasining uy sharoitida oila a'zolariga shaxsiy gigiyena o'tkazishni o'rgatish	16	16	2
6.	Bemorlarni ovqatlantirishda va fiziologik chiqaruvlarida hamshiralik parvarishi	Salomatlik va ovqatlanish. Ratsional ovqatlanish haqida tushuncha. Davolovchi shifobaxsh oziqa turlari haqida tushuncha. Fiziologik chiqaruvlarning fiziologik, psixologik va ijtimoiy ahamiyati. Siydik va axlat ajralish fiziologiyasi va mexanizmi. Bemorni ovqatlantirish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorni ovqatlantirishda kerak bo'lgan xujjatlarni to'ldirish (porsionnik va taomnoma). Bemor mustaqil ravishda ovqatlana olmaydigan vaziyatda ko'rsatiladigan yordam. Bemorning xolatini inobatga olgan xolda maxsus moslamalar yordamida ovqatni qabul qilishda yordam ko'rsatish. Patronaj hamshirasining uy sharoitida oila a'zolariga bemorlarni ovqatlantirishda hamshiralik parvarishini o'tkazishni o'rgatish. Fiziologik chiqaruvlarni amalga oshirish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorga mos keladigan tuvak va siydikdonni qo'llash, kerakli yordamni ko'rsatish.	14	14	2

		Tagliklarni almashtirish. Bemor tagini yuvish. Patronaj hamshirasining uy sharoitida oila a'zolariga bemorlarni fiziologik chiqaruvlarida hamshiralik parvarishini o'tkazishni o'rgatish			
7.	Bemorlarning funksional holatini baholash.	Salomatlik darajasini baholash haqida tushuncha va baholash maqsadi. Salomatlik darajasini baholashning tayanch ko'nikmalari. Hayot uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlar haqida tushuncha. Hayot uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlarni aniqlash maqsadi va ahamiyati. Umumiy salomatlikni baholash uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Umumiy salomatlik darajasini baholash: bo'yi, vazni, bosh, ko'krak va qorin aylanasi o'lchash; bemorning boshdan-oyoq fizikal tekshiruvi. Hayot uchun zarur ko'rsatkichlarni baholash uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Hayot uchun zarur ko'rsatkichlarni aniqlash va baholash. Tana haroratini o'lchash, isitma davrlarida bemor parvarishi, tomir urishi, nafas faoliyatini, qon bosimini o'lchash, suv balansini aniqlash va baholash.	16	16	6
8.	Teri, limfa, sezish, harakat qilish va skelet tizimini baholash.	Teri, limfa, sezish, xarakat qilish va skelet tizimining tuzilishi va funksiyasi, patologik o'zgarishlarning asosiy kuzatuv qoidalari va o'zgarishlarda kuzatiladigan asosiy simptomlari. Teri, limfa, sezish, xarakatlanish va suyak-mushak tizimini baholash uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Teri, limfa, sezgi, xarakatlanish va suyak-mushak tizimini baholash uchun umumiy ko'rik o'tkazish, so'rab – surishtirish, paypaslash (palpatsiya), eshitish (auskultatsiya), dukillatish (perkussiya) o'tkazish va kuzatuv natijalari bo'yicha baholash, natijalarni yozuvlarda qayd etish.	14	8	4
9.	Nafas olish, qon aylanish va ovqat hazm qilish a'zolari tizimini baholash.	Nafas olish a'zolari tizimi tuzilishi va funksiyasi. Nafas olish a'zolari tizimining buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlar. Qon aylanish a'zolari tizimi tuzilishi va funksiyasi. Qon aylanish a'zolari tizimining buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlar. Ovqat hazm qilish a'zolari anatomiyasi va fiziologiyasi. Ovqat hazm qilish a'zolari tizimi faoliyati va hazm qilish a'zolari tizimi faoliyati buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlar. Nafas olish a'zolari tizimini baholash uchun bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni	14	6	6

		tayyorlash. Nafas olish funksiyasini baholash uchun so‘rab – surishtirish, ma’lumot yig‘ish, paypaslash, dukillatish va eshitib ko‘rish va kuzatuv natijalari bo‘yicha baholash, natijalarni yozuvlarda qayd etish. Qon aylanish a‘zolari tizimini baholashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Puls, arterial bosimni aniqlash va baxolash. Qon aylanish a‘zolari tizimini kuzatish. Intervyu, ko‘rik, so‘rab-surishtirish, ma’lumot yig‘ish, paypaslash, dukillatish, eshitish, kuzatuv natijalari bo‘yicha baholash va yozuvlarda qayd qilish. Ovqat hazm qilish a‘zolari tizimini baholashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Ovqat hazm qilish a‘zolari tizimini buzilganda bemorlarni so‘rab – surishtirish, ma’lumot yig‘ish, paypaslash, dukillatish va eshitish. Ovqat hazm qilish a‘zolari tizimining buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlarni baholash. Ko‘rik, auskultatsiya, palpatsiya, perkussiya o‘tkazish. Kuzatuv natijalari bo‘yicha baholash va xamshiralik yozuvlarda qayd qilish.			
10.	Infeksiya nazorati va infeksion xavfsizlik	Infeksiya haqida tushuncha. Infeksiyaning tarqalish yo‘llari. Kasalxona ichki infeksiyasi haqida tushuncha. Davolash va profilaktika muassasalarida sanitariya va epidemiyaga qarshi chora tadbirlar bo‘yicha amaldagi asosiy buyruqlar. Dezinfeksiya va sterilizatsiya haqida tushuncha. Shifoxona ichki infeksiyaga qarshi o‘tkaziladigan chora tadbirlar. Asseptika va antiseptika haqida tushuncha. Bog‘lov ashyolari turlari va zararsizlantirish usullari. Qo‘lni gigienik, kundalik va operatsiyadan oldin Spasokukoskiy Kochergin bo‘yicha qo‘lni yuqumsizlantirish. Himoyalovchi kiyimni qo‘llash va xalat kiyish. Texnika xavfsizlik qoidasiga rioya qilgan xolda dezinfeksiyalovchi vositalarni tayyorlash. Sterilizatsiyadan oldingi tozalash bosqichlarini o‘tkazish. Tibbiy qoldiqlarni yo‘q qilish usullari. Aseptika qoidasiga rioya qilgan xolda sterilash yolar bilan ishlash. Muolaja uchun steril bog‘lov ashyolari va steril stolni tayyorlash. Tibbiy qoldiqlarni yo‘q qilish usullari.	16	16	4
11.	Me‘da-ichak yo‘llari va siydik	Me‘da-ichak yo‘llari buzilishlarida kuzatiladigan simptomlar. Qusish turlari va	10	10	6

	ajralishi muammolarida bemorlarga hamshiralik parvarishi	sabablari.Me'da-ichak yo'llari buzilishlarida bemorni sun'iy ovqatlantirish usullari. Sun'iy ovqatlantirish uchun ko'rsatma va moneliklar. Sun'iy ovqatalantirishda kuzatiladigan va yuzaga keladigan asoratlar. Xukna o'tkazish maqsadi, turlari, hukna va gaz chiqaruvchi naychani qo'llash uchun ko'rsatma va moneliklar Siydik ajralish mexanizmi va siydik ajralishi funksiyasining buzilishi. Siydik qopini kateterlash maqsadi, turlari, ko'rsatma va monelliklar . Qusayotgan bemorlarga yordam berish uchun kerakli jihozlarni tayyorlash va bemorga qulay sharoit yaratish. Qusayotgan bemorlarga yordam berish va hamshiralik parvarishi. Me'dani yuvish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Ishlatilgan jihozlarni zararsizlantirish va yo'qqilish. Sun'iy ovqatlantirish muolajasini o'tkazish uchun qulay sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Sun'iy ovqatlantirish muolajasini o'tkazish, bemorni kuzatish va parvarish qilish. Zond, gastrostoma, rektal va parenteral yo'l orqali ovqatlantirish. Huqna o'tkazish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Huqna va gaz chiqaruvchi naychani qo'llash ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Siydik ajralishi muammolarida bemorning siydik qopini kateterlash. Siydik qopini katetrlashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Siydik qopini katetrlash ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ayollar va erkaklarga siydikdon tutish.			
12.	Dori moddalarini yuborishda bemorlarga hamshiralik parvarishi.	Dori moddalar bilan davolash haqida tushuncha. Dori moddalarini yuborishda hamshiraning va boshqa mutaxassislarning ma'suliyatlari va huquqlari. Dori moddalarini yuborish usullari. Dori moddalarini nazorat qilish, tarqatish qoidalari va usullari. Dori moddalarini yuborish maqsadi va usullari. Dori moddalarini qo'llashda ko'rsatma va monelliklar. Dori moddalari ta'siri natijasida yuzaga keladigan asosiy va nojo'yata'sirlar. Ko'rsatmalar varaqasidan dori moddalarini tanlash va ro'yxatga olish. Dori moddalarini qabul qilish uchun talabnoma yozish. Dori moddalarini yuborish uchun bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni	20	10	4

		tayyorlash. Dori moddalarini peroral va sublingval usulda yuborish va hamshiralik parvarishi. Dori moddalarini tashqi qo'llashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddalarini tashqi qo'llash ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. In'eksiya o'tkazish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddalarini yuborish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi: teri ichiga, teri ostiga, mushak orasiga in'eksiya qilish usullari. Antibiotiklarni eritish, ampula va flakonlardan dori moddalarni tortib olish. Insulinni yuborish texnikasi va kerakli dozani tortib olish qoidasi. Moyli eritmalarni qo'llash hususiyatlari. Dori moddasini tomir ichiga oqim bilan va tomchi usulida yuborish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddasini tomir ichiga oqim va tomchi usulida yuborish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan ashyolarni zararsizlantirish va yo'q qilish.			
13.	Soddalashtirilgan fizioterapiya usullari. Girudoterapiya, oksigenoterapiya. Ingalyatsiya va ajralmalarni so'rib olishda bemorga hamshiralik parvarishi.	Soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarning maqsadi, usullari, turlari, ko'rsatma va monelliklari. Girudoterapiya va oksigenoterapiya o'tkazishga ko'rsatmalar va monelliklar. Ingalyatsiya va ajralmalarni so'rib tashlashning maqsadi, usullari, .ko'rsatma va monelliklari Soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarni o'tkazishda bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarni o'tkazish ko'nikmalari (xantal, isitgich, muzli xaltacha, kompress) va hamshiralik parvarishi. Oksigenoterapiya va girudoterapiya o'tkazish uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Oksigenoterapiya va girudoterapiya o'tkazish ko'nikmalari (kislород berish, zuluk qo'yish) va hamshiralik parvarishi. Ingalyatsiya va ajralmalarni so'rish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Ingalyatsiya va ajralmalarni so'rish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Muolajadan keying kuzatuvlarni o'tkazish va yozuvlarda qayd qilish.	16	4	6

14.	Laborator instrumental tekshiruvlarda bemorga hamshiralik parvarishi.	Laborator va instrumental tekshirish maqsadi, ko'rsatma va monelliklari. Siydik va axlat tekshirish usullari. Me'da va 12-barmoq ichak suyuqligini tekshirish usullari. Surtma olish va balg'am yig'ish uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Surtma olish va balg'am yig'ish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Siydik va axlat yig'ish uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Siydikni (umumiy taxlil uchun, Nechiporenko, Zimniskiy, Addis-Kakovskiy, Amburje usullarida) va axlatni (umumiy taxlil uchun, yashirin qon, gijja tuxumlarini aniqlash) uchun yig'ish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Me'da va 12-barmoq ichakdan suyuqlik yig'ish uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Me'da va 12-barmoq ichakdan suyuqlik yig'ish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Uy sharoitida kerakli taxlillarni to'g'ri yig'ish, o'z xavfsizligini taminlashda patronaj hamshirasining maslaxatlari.	14	4	4
15.	Terminal davrdagi bemorlarda hamshiralik parvarishining xususiyatlari	Terminal holat haqida tushuncha. Agonal oldi, agonal faza, klinik va biologik o'lim haqida tushuncha. Polliativ parvarish haqida tushuncha. Xospis parvarish haqida tushuncha. Terminal davrda bemorlarda hamshiralik parvarishining maqsadi. Terminal davrdagi bemorlarni uy sharoitida parvarishlashda patronaj hamshirasining roli va va zifalari. Terminal davrdagi bemorning oilasiga uy sharoitida yordam ko'rsatishning kerakli ko'nikmalarini o'rgatish: bemor tanasi va tana qismlarining gigienasi: og'iz bo'shlig'I gigienasi, ko'zlar, quloq va burun gigienasi, bosh gigienasini saqlashda ko'rsatiladigan amaliy yordamni amalga oshirish. Bemorni ovqatlantirishda hamshiralik parvarishi, fiziologik chiqaruvlar, faollik va dam olishda hamshiralik parvarishi. Terminal davrda bemorlarni fizikal tekshirish: arterial bosimni o'lchash, pulsni sanash, nafas olish tezligini aniqlash. Nafas yo'llari obstruksiyasini va yurak to'xtab qolganini aniqlash. Nafas yo'llari obstruksiyasida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. O'pka-yurak reanimatsiyasini va o'pkning sun'iy ventilyatsiyasini o'tkazish. O'YuRni o'tkazishda samarali belgilarni aniqlash. O'lim	10	6	2

		belgilarini aniqlash (qorachiqalar kengayishi, qorachiqalarni yorug'likka reaksiyasini tekshirish, qorachiqalarni xiralanishi, "mushuk ko'zi" simptomi). Murda bilan ishlash qoidalari. Murdani saranjomlashda hamshiraning vazifalari.			
		Jami:	180	126	54

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
2-RESPUBLIKA ABU ALI IBN SINO NOMIDAGI JAMOAT SALOMATLIGI
TEXNIKUMI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik Kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam		
Modul kodi	KPBTYO1403		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 64 soat	Mustaqil ta’lim: 26 soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

1. MODUL DASTURIGA qo'yiladigan talablar

Modul dasnurining nomi	Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam
Dasturning maqsadi	Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam fanini o'qitishning bosh maqsadi, o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini oshirish, nazariy va amaliy mashg'ulotlarda kasbiy mahoratini shakllantirish, sifatli jahon andozalariga javob beradigan mohir kasb egasini tayyorlash, kasalliklardagi shoshilinch holatlarda birinchi tibbiy yordamni savodli tarzda qo'llay oladigan mutaxassislarni tayyorlash
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Jahon andozalariga javob beradigan mohir kasb egasini tayyohlanadi, kasalliklar va patologiyasi haqida ma'lumotga ega bo'ladi hamda kasalliklarda shoshilinch holatlarda birinchi tibbiy yordamni savodli tarzda qo'llay olishni o'zlashtiradi.
Bilim	- Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam fani haqida tushuncha; - Bemorlarni tekshirish usullari, bemorlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari ; - Nafas olish a'zolarining anatomik tuzilish va vazifalari, nafas olish a'olari kasalliklari ochiq va yopiq shikastlanishi asorati, o'pka jarohatida shoshilinch yordam ko'rsatish; -Yurak va qon tomir tizimi vazifalari, bemor shikoyatlari asosida ahvolini baholash, stenokardiya, miokard infarkti, o'pka shishi belgilarini aniqlash; -Hazm tizimi a'zolarining anatomik tuzilishi va fiziologik xususiyatlari, kasalliklari, "O'tkir qorin" sindromi belgilari kuzatilganda birinchi tibbiy yordam berish; -Siydik ajratish tizimi a'zolarining anatomiya va fiziologiyasi, tizim kasalliklarida birinchi tibbiy yordam berish; -Asab va ruhiy kasallik haqida tushuncha, bosh va orqa miya qon tomirlari zararlanishi sabablari, belgilari va birinchi tibbiy yordam berish; -Ko'z , quloq tomoq va burun a'olarining anatomiya va fiziologikxususiyatlari, shikastlanishlarida hamda yot jism tushganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -Qon ketish turlari, sabablari, asoratlari, postgemorragik shok darajasi, klinik belgisi va jarohatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; - Yopiq va termik shikastlar klinik belgilari, travmatik shok bosqichlari,fizikaviy omillardan shikastlanishlar va kuyish shokida birinchi tibbiy yordam berish; -O'tkir zaharlanishlar sabablari, turlari. Oziq-ovqat, o'simliklardan, dori moddalaridan, kislota va ishqorlardan zaharlanish belgilari, sabablari, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -To'satdan bo'ladigan baxtsiz hodisalarning turlari, sabablari, suvga cho'kish, bo'g'ilish, osilish, eletrotravma, yashin urganda, reanimasiya, terminal holat, tiriklik belgilari, o'lim bosqichlari va birinchi tibbiy yordam berish;
Ko'nikma	-Bemorlardan anamnez yig'ish, ko'zdan kechirish, paypastlab ko'rish, perkussiya auskultasiya qilish, qon, siydik, najas tahlil qilish, dorilarni enteral va parenteral yuborish;

	-Nafas harakatini sanash va tipini aniqlash, chalgʻituvchi vositalarni qoʻllash, yuqori nafas yoʻllari yot jismlarni olib tashlashni, asmatik statusda birinchi tibbiy yordamini koʻrsatishni; -Yurak va qon tomir tizimi kasalliklari bilan ogʻrigan bemorlar shikoyati asosida ahvolini baholash, pulsini sanash, arterial bosimini oʻlchash, stenokardiya hurujida, miokard infarktida, oʻpka shishida, kardiogen shokda, hushdan ketganda, kollapsda birinchi tibbiy yordam koʻrsatish; -Hazm tizimi kasalliklari bilan ogʻrigan bemorlarni obyektiv tekshirish, qusayotgan bemorga yordam koʻrsatish, meʼdani oddiy va zond orqali yuvish, tozalovchi, moyli, sifonli, oziqli huqna qoʻyish, “Oʻtkir qorin” sindromida, meʼdadan qon ketganda birinchi tibbiy yordam koʻrsatish; -Siydik aʼzolari kasalliklari bilan ogʻrigan bemorlarni soʻrab surishtirish, tekshirish, oʻtkir siydik tutilishida, “buyrak sanchigʻida”, birinchi yordam koʻrsatish, umumiy siydik tahlili, Nechiporenko, Addis-Kakovskiy, Zimniskiy sinamalarini yigʻish, ayol va erkaklarga kateter qoʻyish; -Asab va ruhiy kasalliklari ahvolini baholash, gipertonik krizda, insultda, epilepsiyada, isterik tutqonoqda birinchi yordam koʻrsatish, muzli haltacha qoʻyish; -Koʻz, quloq, tomoq, burunga yot jism, hashorat tushganda, laringospazmda, laringostenozda, burundan qon ketganda birinchi tibbiy yordam berish; - Qon ketganda vaqtincha toʻxtatish, asosiy arteriya nuqtalarini topish, birinchi xirurgik ishlov berish texnikasini amalga oshirish, bogʻlamlar qoʻyish; -Ochiq va yopiq shikastlarda birinchi yordam berish, immobilizatsiya va transportirovka qilish, Krash sindromida, fizikaviy omillardan shikastlanganda birinchi tibbiy yordam koʻrsatish; - Oʻtkir zaharlanishlarda klinik belgilarini aniqlash, kislota va ishqordan, oziq -ovqatdan, oʻsimliklardan, dori vositalardan zaharlanish, anafilaktik shokda birinchi yordam berish, meʼdani zondsiz va zond bilan yuvish; -Toʻsatdan boʻladigan baxtsiz hodisalarda; suvga choʻkishda, is gazidan zaharlanishda, elektrotravmalarda birinchi tibbiy yordam berish, tiriklik belgisini aniqlash, sunʼiy nafas berish, yurakni tashqi massaj qilish;
Oʻqitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1.U.B.Odilov, I.L.Latipov, Gʻ.R.Raximov, K.M. Mirjanov “Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam” Toshkent «Ilm Ziyo» 2017 yil. 2.Arslonov Y., Nazarov.T., Bobamurodov.A “Ichki kasalliklar” “Ilm Ziyo” nashriyoti Toshkent-2014 yil. 3.Allayorov Ya. Tojiboyev Ya. “Favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam Asoslari”. “Ilm Ziyo” nashriyoti Toshkent-2012 yil. 4. Inomov Q.S. “Hamshiralik ishi asoslari” Toshkent, “Oʻzbekiston milliy Ensiklopediyasi” - 2007 yil. 5.Rahimov G.R., Ochilov Oʻ.B., .Mirjonov K..M. «Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam» Toshkent – “Ilm Ziyo” - 2007 yil.
Taʼlim tavsiya jarayoni tavsifa etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, fanga oid adabiyotlar
Tuzuvchilar:	S.R.Ganixodjayeva 2-son Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi oʻqituvchisi

	N.D.Djalilova 2-son Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	G.Mannonova 2 – son Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

2. O'quv MODUL DASTURI mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1	Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam fani haqida tushuncha	Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam fanining mazmuni, maqsadi va vazifalari, kasalliklarning tasnifi, tashqi muhitning odam organizmiga ko'rsatadigan ta'siri va buning natijasida kelib chiqadigan patologik jarayonning asosiy turlari: fizik, kimyoviy ta'siri, distrofiya, atrofiya, yallig'lanish, ekzo va endogen zaharlanish, gipoksiya, shok, koma kabi holatlarga organizmning umumiy faoliyati haqida tushuncha.	4	2	2
2	Bemorlarni tekshirish va birinchi yordam berish qoidalari	Bemorlarni subyektiv, obyektiv va qo'shimcha tekshirish usullari. Bemorlar va baxtsiz hodisalardan shikastlanganlarga birinchi yordam berish qoidalari. Sog'likni saqlash vazirligi tomonidan chiqarilgan, birinchi tibbiy yordamni tashkil qilish bo'yicha buyruq va farmonlarini o'rganish. Klinik tekshirish natijalarini tahlil qilish, dori vositalarini enteral va parenteral yuborish usullarini qo'llash, inyeksiya qilishdan oldin qo'llarni, ishlatilgan buyumlarni yuqumsizlantirishni Bemorlarning shikoyatlari asosida anamnez yig'ish, ko'zdan kechirish, puls va A/B ni baxolash, nafas olish sonini sanashni, baxolashni, bemorni paypaslab	8	6	3

		ko'rish, perkussiya va auskultasiya usullarini. qon va siydik najas tekshiruvlari norma va patologiyasini tahlil qilish. Dorilarni enteral va parenteral ishlatish texnikasi, tananing tashqi soxasiga ishlatiladigan malxam va moyli dorilarni qo'llash.			
3	Nafas olish tizimi a'zolarining klinik patologiyasi va birinchi tibbiy yordam	Nafas olish tizimi a'zolarining anatomofiziologik xususiyatlari. Nafas tizimi a'zolarining kasalliklari. Nafas olish tizimi kasalliklari bilan kelgan bemorlarning shikoyatlari asosida taxminiy tashxis qo'yib, shoshilinch xolatlarda yordam ko'rsatishni. Chalg'ituvchi vositalar (xantal, isituvchi kompress, grelka va muzli xaltachalar) ni ishlatish. Bronxial astma huruji vaqtida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Ko'krak qafasi shikastlarida rivojlanishi mumkin bo'lgan asoratlarni bilish va ularning oldini olish. O'tkir nafas yetishmovchiligi sabablarini bilgan holda shoshilinch va birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish usullari.	6	4	2
4	Yurak va qon-tomir tizimi a'zolari a'zolari klinik patologiyasi va birinchi tibbiy yordam	Yurak va qon aylanish tizimining vazifalari va asosiy kasalliklari. Yurak va qon aylanishini tizimiazolarining o'tkir va surunkaliyetishmovchiligi sabablari Yurak qon-tomir tizimi kasalliklari bilan kelgan bemorlarning shikoyatlari asosida taxminiy tashxis qo'yib, shoshilinch holatlarda yordam ko'rsatishni, Pulsni aniqlash, sana AB ni o'lchash texnikasi O'tkir yurak yetishmovchiligi belgilari kerakli dorilarni shprisga olish va yubor qoidalari. Hushdan ketgan va kollapsda bemorlarga birinchi yordam ko'rsatish. Miokard infarkti belgilari bor bemorlarga birinchi yordam va kasalxonaga ko'chirish qoidalari. O'pka shishining rivojlanish sabablari va belgilari boshlanishi bilan shoshilinch yordam ko'rsata boshlash usullari	8	6	2
5	Hazm a'zolari klinik patologiyasi va birinchi tibbiy yordam	Hazm a'zolarining anatomik tuzilishi va fiziologik xususiyatlari. Hazm sistemasi a'zolari kasalliklari, sabablari. O'tkir va surunkali me'da va ichak kasalliklari. "O'tkir qorin" sindromi belgilari, unga kiradigan kasalliklar: o'tkir appendisit, xolesistit, ichak tutilishlari,	6	4	2

		churra siqilishi va xokazo. M`da va 12 barmoq ichak yara kasalligi, asoratlari. Ichaklardan yashirin qon ketish belgilari. Me`da-ichak kasalliklari bilan shikoyat qilib kelgan bemorlarni so`rab-surishtirish, axvoliga to`g`ri baho berib, birinchi yordam va tekshirish usullariga to`g`ri yo`naltirish. qusayotgan bemorga yordam ko`rsatishni, zaharli moddalar bilan zaharlanganda me`dani reflektor yoki zond orqali yuvish texnikasini o`zlashtirish. Huqnaning texnikasi.			
6	Siydik ajratish a`zolarining klinikasi patologiyasi va birinchi tibbiy yordam.	Buyrak-tosh kasalligining rivojlanishida ekologiya va geografik tarkibning ahamiyati. Ko`p uchraydigan siydik ajratish a`zolari kasalliklari. Buyrak huruji va o`tkir siydik tutilishida shoshilinch va birinchi tibbiy yordam ko`rsatish tamoyillari. Bemorlarni so`rab-surishtirish va obyektiv tekshirib, axvoliga baho berish. O`tkir siydik tutilishida birinchi tibbiy yordam ko`rsatish. Buyrak-tosh kasalligining asorati bo`lgan «Buyrak sanchig`ida» birinchi yordam ko`rsatish. Siydikni umumiy tahlilga, Nechiporenko, Addis-Kakovskiy va Zimniskiy sinamalariga yig`ish, sutkalik diurezni aniqlash.</p> <p>Ayol va erkaklarda kateter qo`yish texnikasini o`zlashtirish.	8	6	2
7	Asab va ruxiy kasalliklar va birinchi tibbiy yordam..	Markaziy nerv sistemasi kasalliklari. Bemorda kuzatiladigan ruxiy o`zgarishlar epileptik va isterik tutqanoqlar.</p> <p>Gipertonik kriz va insult holatlarida birinchi tibbiy yordam. Zaharli moddalar va alkogolning miyaga ta`siri. Gipertonik kriz va insult holatlarida birinchi tibbiy yordam ko`rsatish.</p> <p>Epileptik va isterik tutqanoqlarda birinchi tibbiy yordam ko`rsatish	8	4	4

8	Ko'z, quloq va tomoq a'zolari kasalliklarida va shikastlarida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish	Ko'z, tomoq, quloq va burun a'zolarining o'ziga xos anatomik tuzilishi va vazifasi. Kasallik va shikastlarda birinchi tibbiy yordam. Ko'z, quloq, tomoq va burun yo'llariga yot jism tushganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish usullari. Ko'z quloq, tomoq va burun yo'llariga yot jism tushganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish usullari. Burundan qon ketganda qon to'xtatish usullarini o'zlashtirish.	8	4	2
9	Qon ketish va jarohatlarda birinchi yordam ko'rsatish tamoyillari.	Tashqi muxit ta'sirida kelib chiqadigan patologik xolatlar: qon ketish, ichki va yashirin qon ketish sabablari, klinik belgilari. Jarohat turlari belgilari, asoratlari va bitish bosqichlari. qoqshol va quturish profilaktikasi. Qon ketish turiga ko'ra vaqtinchalik qon to'xtatish usullarini o'rganish: jgut «burama» va bosib turuvchi bog'lamlarni, muzli xaltachani qo'yishni.	6	6	2
10	Yopiq va termik shikastlar klinik patologiyasi	Yopiq shikastlarning turlari: lat yeyish, muskullarning yirtilishi, paylarning cho'zilishi, chiqish va siniqlarda birinchi tibbiy yordam, immoblizasiya usullari. Travmatik toksikoz xaqida tushuncha. Travmatik shok, bosqichlari, klinik belgilari. Fizikaviy omillar ta'siri natijasida kelib chiqadigan shikastlar: kuyish, kuyish darajalari, kuyish kasalligi haqida tushuncha. Sovuq olish oftob urishi, issiq elitishi sabablari, davrlari birinchi yordam ko'rsatish. Ochiq va yopiq shikastlarda og'riqsizlantirish, immobilizasiya va transportirovka qilish. Yopiq shikastlarda ishlatiladigan tibbiy va qo'lbola taxtakachlardan foydalanish, bemorlarni ahvoliga qarab ko'chirish usullari. Kuygan va sovuq olgan, oftob urgan bemorlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. qoqshol profilaktikasi Desmurgiya qoidalari bilan tanishish va bog'lam qo'yishni o'rganish.	6	4	2

11	O'tkir zaharlanish va dori kasalliklarida birinchi yordam ko'rsatish.	O'tkir zaharlanish sabablari, turlari, klinik belgilari va birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Dori moddalaridan zaharlanish. Anafilaktik shok hamda komatoz holat ko'rinishlari. Oziq-ovqatlardan, zaharli o'simliklardan kimyoviy moddalardan zaharlanish belgilari, shoshilinch yordam. Antidotterapiya xaqida tushuncha berish. Kislota va ishqordan zaharlanganda har xil sharoitlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. O'tkir zaharlanish kuzatilganda zaharlanish turiga qarab kechiktirib bo'lmaydigan shoshilinch va birinchi bo'lgan yordam berish. Kislota va ishqordan zaharlanganda har xil sharoitlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Oziq-ovqatlar hamda zaharli o'simliklardan zaharlanganda birinchi yordam ko'rsatish. Me'dani yuvish va tozalovchi xugna o'tkazish.	8	6	2
12	To'satdan bo'ladigan baxtsiz hodisalarda shoshilinch va birinchi tibbiy yordami ko'rsatish.	To'satdan bo'ladigan baxtsiz hodisalarga kiradigan holatlarni bilish. Suvga cho'kayotgan, bo'g'ilgan yoki dorga osilganda qutqarish va birinchi yordamni ko'rsatish. Is gazidan zaharlanish sabablari va birinchi yordam ko'rsatish. Elektrotravma va yashin urganda birinchi yordam ko'rsatish. Baxtsiz hodisalarda o'zini yo'qotib qo'ymasdan qo'l ostida bor asbob-anjomlardan foydalangan holda bemorlarga birinchi yordam va birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. suvga cho'kish, bo'g'ilish va osilishda birinchi yordam ko'rsatish.	6	4	2
13	Terminal holat va reanimasiya haqida tushuncha.	Reanimasiya va reanimasion yordam haqida tushuncha. Terminal holat xaqida tushuncha, sabablari, fazalari. Klinik va biologik o'lim belgilari Dori preparatlaridan zaharlanganda antidotlarni qo'llash. Anafilaktik shok belgilari kuzatilganda birinchi yordam ko'rsatish. Teriga kislota va ishqor ta'sir etganda birinchi yordam Elektrotravma va yashin urganda birinchi yordam ko'rsatish. Tiriklik uyqu arteriyasida pulsni aniqlash, ko'z qorachig'ining yorug'likka reaksiyasini bilish, yurakni eshitib ko'rish, AB ni o'lchash va o'lim belgilarini aniqlash. Bemor ahvoriga tushungan	8	6	2

		holda, fantomda yurak-o'pka reanimasiyasi o'tkazish.			
	Jami:		90	64	26

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
-Bemorlarni tekshirish usullari, bemorlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari ; - Nafas olish a'zolarining anatomik tuzilish va vazifalari, nafas olish a'olari kasalliklari ochiq va yopiq shikastlanishi asorati, o'pka jarohatida shoshilinch yordam ko'rsatish; -Yurak va qon tomir tizimi vazifalari, bemor shikoyatlari asosida ahvolini baholash, stenokardiya, miokard infarkti, o'pka shishi belgilarini aniqlash; -Hazm tizimi a'zolarining anatomik tuzilishi va fiziologik xususiyatlari, kasalliklari, "O'tkir qorin" sindromi belgilari kuzatilganda birinchi tibbiy yordam berish; -Siydik ajratish tizimi a'zolarining anatomiya va fiziologiyasi, tizim kasalliklarida birinchi tibbiy yordam berish; -Asab va ruhiy kasallik haqida tushuncha, bosh va orqa miya qon tomirlari zararlanishi sabablari, belgilari va birinchi tibbiy yordam berish; -Ko'z , quloq tomoq va burun a'olarining anatomiya va fiziologikxususiyatlari, shikastlanishlarida hamda yot jism tushganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -Qon ketish turlari, sabablari, asoratlari, postgemorragik shok darajasi, klinik belgisi va jarohatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; - Yopiq va termik shikastlar klinik belgilari, travmatik shok bosqichlari,fizikaviy omillardan	- Bemorlarni tekshirish usullari, bemorlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari ; - Nafas olish a'zolarining anatomik tuzilish va vazifalari, nafas olish a'olari kasalliklari ochiq va yopiq shikastlanishi asorati, o'pka jarohatida shoshilinch yordam ko'rsatish; -Yurak va qon tomir tizimi vazifalari, bemor shikoyatlari asosida ahvolini baholash, stenokardiya, miokard infarkti, o'pka shishi belgilarini aniqlash; -Hazm tizimi a'zolarining anatomik tuzilishi va fiziologik xususiyatlari, kasalliklari, "O'tkir qorin" sindromi belgilari kuzatilganda birinchi tibbiy yordam berish; -Siydik ajratish tizimi a'zolarining anatomiya va fiziologiyasi, tizim kasalliklarida birinchi tibbiy yordam berish; -Asab va ruhiy kasallik haqida tushuncha, bosh va orqa miya qon tomirlari zararlanishi sabablari, belgilari va birinchi tibbiy yordam berish; -Ko'z , quloq tomoq va burun a'olarining anatomiya va fiziologikxususiyatlari, shikastlanishlarida hamda yot jism tushganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -Qon ketish turlari, sabablari, asoratlari, postgemorragik shok darajasi, klinik belgisi va jarohatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;

shikastlanishlar va kuyish shokida birinchi tibbiy yordam berish; -O'tkir zaharlanishlar sabablari, turlari. Oziq-ovqat, o'simliklardan, dori moddalaridan, kislota va ishqorlardan zaharlanish belgilari, sabablari, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -To'satdan bo'ladigan baxtsiz hodisalarning turlari, sabablari, suvga cho'kish, bo'g'ilish, osilish, eletrotravma, yashin urganda, reanimasiya, terminal holat, tiriklik belgilari, o'lim bosqichlari va birinchi tibbiy yordam	- Yopiq va termik shikastlar klinik belgilari, travmatik shok bosqichlari, fizikaviy omillardan shikastlanishlar va kuyish shokida birinchi tibbiy yordam berish; -O'tkir zaharlanishlar sabablari, turlari. Oziq-ovqat, o'simliklardan, dori moddalaridan, kislota va ishqorlardan zaharlanish belgilari, sabablari, birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -To'satdan bo'ladigan baxtsiz hodisalarning turlari, sabablari, suvga cho'kish, bo'g'ilish, osilish, eletrotravma, yashin urganda, reanimasiya, terminal holat, tiriklik belgilari, o'lim bosqichlari va birinchi tibbiy yordam berish.
---	---

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik Kodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Yuqumli kasalliklar.		
Modul kodi	YUK1403		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 64 soat	Mustaqil ta’lim: 26 soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

1. Modul dasturga qo'yiladigan talablar

Modul dasturining Nomi	Yuqumli kasalliklar.
Dasturning maqsadi	-yuqumli kasalliklarni kelib chiqishi ,rivojlanishi va kechishini chuqur o'rgatish; -o'quvchilarni fanga oid bilimlarini tizimli yo'sinda umumlashtirish orqali yuqumli kasalliklar etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi , davosi va profilaktikasi to'g'risidagi bilimlarni takomillashtirish; -bevosita yuqumli kasalliklar bilan og'rigan bemorlar bilan o'zaro muloqot qilish , ularni obyektiv tekshiruv orqali ,taxlil qilish orqali kasallik to'g'risida to'g'ri xulosalar chiqarish; - bemorlarni kasalliklarning o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborga olgan xolda parvarishlash; - laboratoriya tekshiruvlarga material yig'ish, shoshilinch xolatlarda birinchi yordam ko'rsatish ,bemorlar davosiga oid muolaja va ko'nikmalarni takomillashtirish, mustaxkamlash.
O'zlashtirish (o'qitish) Natijalari	- Stomatologik kasalliklar soxasida qon orqali kelib chiqadigan kasalliklarning xususiyatlarini; - qon infeksiyalarini oldini olishni; - Yuqumli kasalliklarni etiologiyasi, epidemiologiyasi , asosiy klinik belgilari davosi laboratoriya tashxisoti va profilaktikasini bilish ; - Bemorlarni obyektiv va subyektiv tekshirishni, bemorlardan laborator tekshiruv uchun material yig'ishni , tibbiy xujjatlarni to'ldirishni ,kasbiy zararlanishni oldini olishni , yuqumli kasalliklarga qarshi chora tadbirlarni o'tkazish ko'nikmalariga ega bo'lish.
Bilim	- Stomatologik kasalliklar soxasida qon orqali kelib chiqadigan kasalliklarning xususiyatlari, kasalliklar xususiyatlari; yuqumli kasalliklar epidemiyasiga qarshi chora –tadbirlarni o'tkazish; - qon infeksiyalarini oldini olishni; - Yuqumli kasalliklarni etiologiyasi epidemiologiyasi asosiy klinik belgilari davosi , laboratoriya tashxisoti va profilaktikasini bilishi kerak ;
Ko'nikma	- Bemorlarni obyektiv va subyektiv tekshirishni, bemorlardan laborator tekshiruv uchun material yig'ishni, tibbiy xujjatlarni to'ldirishni, kasbiy zararlanishni oldini olishni yuqumli kasalliklarga qarshi chora tadbirlarni o'tkazish ko'nikmalariga egabo'lishi kerak. - -mavzuga oid berilgan amaliy ko'nikmalarni harakat algoritmini ketma-ketligini bajarish malakalariga ega bo'lishi kerak.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. M.V.Bekmetov, F.Sh.Fayzullayev. "Ortopedik stomatologiya" Toshkent, Abu Ali Ibn Sino nashriyoti, 2002. 2. V.N.Trezubov, L.M.Mishinev, N.Yu..Neznanova "Ortopedicheskaya stomatologiya" Sank-peterburg, SpesList,2003 g

	3. S.Ye.Kubayev, M.T.Hamidov “Olinmaydigan tish protezlarini tayyorlash”. Toshkent. “Ilm Ziyo”. 2007. 4. X.I.Israilov, R.N.Nigmatov, N.L.Xabilov “Ortopedik stomatologiya” Toshkent, “Ilm Ziyo”, 2011 yil 5. V.S.Bulgakov “Stomatologicheskoye materialovedeniye” Moskva, 2016
Ta’lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slydlar, videoroliklar, fanga oid adabiyotlar
Tuzuvchilar:	A N Axmedov. Samarkand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi stomatologiya ishi kafedrası mudiri.
Taqrizchilar:	Z Y Turniyazov Samarkand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi KTBDOD
O’quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqni saqlash yo’nalishlari i O’quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O’zbekiston Respublikasi Oliy, o’rta maxsus va professional ta’lim yo’nalishlari bo’yicha o’quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig’ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug’i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2.O’quv DASTURI mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	O’qitishning tashkiliy	Mustakil ta’lim
1	Yuqumli kasalliklar tashxisoti.	Yuqumli kasalliklar to’g’risidagi tushuncha. Yuqumli kasalliklarni asosiy xususiyatlari. Yuqumli kasalliklar bilan og’rigan bemorlarni subyektiv va obyektiv tekshiruvdan o’tkazish. Asosiy laborator tekshiruv usullari.	2	2	2
2	Yuqumli kasalliklarga qarshi kurash choralarini.Xavfsiz immunizasiya.	Immunoprofilaktika mazmuni maksadi va turlari. Xavfsiz immunizasiya. Vaksina preparatlarining xarakteristikasi. Emlash jadvali. Emlashdan so’ng kuzatiladigan asoratlar. AKDS va ADSM vaksinasi bilan emlash. OPV vaksinasi bilan emlash. VGV vaksinasi bilan emlash. XIB vaksinasi bilan emlash. BSJ vaksinasi bilan emlash. KPK vaksinasi bilan emlash. Emlangan bolani kuzatib borish. Yaroqsiz vaksinalarni utilizatsiya qilish usullari.	6	6	2

3	Yuqumli kasalliklar bilan og‘rigan bemorlarni davolash va parvarishlash.	Yuqumli kasalliklar bilan og‘rigan bemorlarni davolash va parvarishlash. Antibiotiklarni eritish va buyurilgan dozada shprisga tortib olish. Bezredko usulida zardob yuborish. Anafilaktik shokda shoshilinch yordam ko‘rsatish. Yurakni massaj qilish , sun‘iy nafas berish.	6	6	
4	Og‘iz shilliq qavati kasalliklari.stomatitlar.	og‘iz shilliq qavati kasalliklari sabablari,., simptomlari. Stomatitlarning sabablari , Turlari simptomlari va kechishi. Laborator diagnostika klinik ahamiyati. Bu kasalliklarni davosi , parvarishi va profilaktikasi. Og‘iz bo‘shligini ko‘zdan kechirish. Og‘iz oqarishi va stomatitda shilliq qavatlarni parvarish qilish. Onalarga og‘iz bo‘shlig‘iga ishlov berishni o‘rgatish.	4	4	2
5	Gelmentozlar.	Gelmentozlarni sabablari ,turlari va kechishi. Laborator diagnostikani klinik ahamiyati. Bu kasalliklarni davosi parvarishi va profilaktikasi. Najasni gijja tuxumlariga olish. Anal burmalaridan tekshiruvga qirma olish. Antigelment preparatlarni reseptini yozishni.	4	4	
6	Salmonellez Esherixioz Botulizm.	Salmonellez, esherixioz, botulizmni etiologiyasi va epidemiologiyasi. Asosiy klinik belgilari , tashxisot laborator tekshirish usullari. Davolash prinsiplari va profilaktikasi. Bemordan shikoyat va epidemiologik anamnez yig‘ish. Najasni bakteriologik tekshirish uchun olish. Qusuqni va me‘da yuvindi suvini bakteriologik tekshiruvga olish. .Bezredko usulida zardob yuborish .Oral regidratsiya o‘tkazish. Bemorlarni ko‘zdan kechirish yoki bemor tibbiy bayonidan ko‘chirmani epidemiologik va klinik jixatdan taxlil qilish. Qorinni paypaslash og‘rik nuktalarini meteorizmni aniqlash . Bemorlar me‘dasini yuvish, bakteriologik tekshirish uchun material yig‘ish uni laboratoriyaga yuborish. Taxlil natijalarini o‘qish. Bemorlarni davolash. Og‘iz orqali regidratsiya o‘tkazish, sanitariya maorif ishlarini olib borish.	4	4	2
7	Vabo.Dizenteriya.	Vabo, dizenterianing etiologiyasi , epidemiologiyasi va patogenezi. Asosiy klinik belgilarini va klinik ko‘rinishlari. Tashxisoti va asosiy laborator tekshirish usullar.	4	4	2

		Davolash prinsiplari. Oldini olish chora tadbirlari. Vabo o'chog'ida o'tkaziladigan tadbirlar. Qusuq massasi va najasini 30-shaklga olish va laboratoriyaga yuborish. Qorinni paypaslash S-simon ichak xolatini aniklash. Najas xususiyatini aniqlash . O'latga qarshi ximoya kiyimini kiyish, yechish va zararsizlantirish. Bemorlar me'dasini yuvish, bakteriologik tekshirish uchun material yig'ish, uni laboratoriyaga yuborish. Taxlil natijalarini o'qish. Bemorlarni davolash. Og'iz orqali regidratasiya o'tkazish. Kasallikni oldini olish buyicha sanitariya maorif ishlarini olib borish.			
8.	Gripp. Adenovirusli infeksiya. Parranda grippi.Cho'chqa grippi.	Gripp ,adnovirusli infeksiya,parranda grippi,cho'chqa grippining etiologiyasi va epidemiologiyasi.Ularning klinikasi. O'tkir respirator virusli infeksiyalarni laborator tashxisoti. Kasalliklarni davolash prinsiplari va profilaktikasi. Tomoq shilliq pardasini ko'zdan kechirish. Nafas yetishmovchiligida shoshilinch yordam ko'rsatish. Gipertermiyada shoshilinch yordam ko'rsatish. Grippga qarshi emlash o'tkazish. Kasallikni asosiy simptomlarini aniqlash. Tumov belgilari , intoksikasiya simptomlari. O'RVI bilan og'rigan bemorlarni ko'zdan kechirish yoki kasallik tarixidan ko'chirmani taxlil qilish.	4	4	2
9	Difteriya .Epidemik parotit.	Difteriya, epidemik parotitni etiologiyasi va epidemiologiyasi. Ularning klinikasi. Shu infeksiyalarni laborator tashxisoti. Kasalliklarni davolash prinsiplari va profilaktikasi. Tomoq shilliq pardasini ko'zdan kechirish. Nafas yetishmovchiligida shoshilinch yordam ko'rsatish. Gipertermiyada shoshilinch yordam ko'rsatish. Qulokka isituvchi kompress yish texnikasi.	4	4	2
10.	Meningokokkli infeksiya Poliomiyelit.	Meningokokkli infeksiyaning etiologiyasi, epidemiologiyasi; Meningokokkli infeksiyaning klinik turlari va asosiy belgilari; Tashxisoti, laborator tekshiruv usullari; Davolash prinsiplari va profilaktikasi. Meningial simptomlarni aniqlash; Orqa miya (lyumbal) punktsiyaga bemorni va asboblarni tayyorlashni;	4	4	2

		Burun halqumdan bakteriologik ekishga surtma olish; Talvasada shoshilinch yordam ko'rsatish.			
11.	OIV infeksiya.	OIV infeksiyaning etiologiyasi va epidemiologiyasi; OIV infeksiyaning dastlabki klinik belgilari; OITS bu OIV infeksiyaning terminal bosqichi ekanligi; OIV/OITSkasalligi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Qonuni va O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining buyruq va uslubiy qo'llanmalar talablari; OIV kasalligini oldini olish chora tadbirlari; Tibbiyot xodimlarini OIV infeksiya yuqishidan saqlash chora tadbirlari. Qonni immunologik va serologik tekshiruv (IFA)ga olish va laboratoriyaga yuborish; Immunoblot reaksiyasiga qon olish; Tibbiy asboblarni sterilizasiya qilish; Bir marotaba ishlatiladigan tibbiy asboblardan foydalanish va ularni yo'q qilish; Palliativ yordam ko'rsatish; OIV –infeksiyasi xolatida bolani ovqatlantirish. Bemorlar bilan muloqot o'rnatish va so'rab surishtirish. Laboratoriya tekshiruvlar uchun material olish, yo'llanma yozish va laboratoriyaga yetkazish. Sterilizasiyaga tibbiy asboblarni tayyorlash va sterilizasiya qilish. Bir marotaba qo'llaniladigan asboblardan foydalanish va ularni yo'q qilish. Tish texnigini tibbiy muolajalar o'tkazganda shaxsiy himoya choralari qo'llash.	4	4	2
12.	Virusli hepatitlar	Virusli hepatitlar etiologiyasi va epidemiologiyasi; Virusli hepatitlarning asosiy klinik belgilari va asoratlari; Asosiy laborator tekshirish usullari va teshiruv natijalarini tahlil qilish; Davolash prinsiplari va profilaktikasi. Parhyez ovqatlantirish Profilaktikasi . Maxsus profilaktika va o'tkazish muddatlari. Bemordan shikoyatlari va epidemiologik anamnez yig'ish; Bemorning teri qoplamlari, shilliq qavatlar va ko'z sklerasini ko'zdan kechirish;	4	4	2

		Qorinni paypaslash, jigar va taloq chegaralarini aniqlash; Virusli hepatit markerlariga va bioximiyaviy tekshirishga qon olish; Peshobda o't pigmentlarini aniqlash; Kasbiy zararlanishning oldini olish.			
13.	Kasb orqali yuqadigan kasalliklar profilaktikasi.	Parenteral muolaja o'tkazishda shaxsiy himoya choralari qo'llashni; Ignalarni va boshqa o'tkir buyumlar bilan jaroxatlanishda yordam; Qon va boshqa biologik suyuqliklar zararlanmagan teriga tushganda yordam; Qon va boshqa biologik suyuqliklar ko'z shilliq pardalarga tushganda yordam. Parenteral yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar. V ,S virusli hepatitlar va OIV infeksiyasi. V ,S virusli hepatitlar va OIV infeksiyasini yuqish yo'llari va asosiy klinik belgilari tushuntirish. Infeksiyani yuqtirish asosan teri qoplamlari butunligini buzilishi bilan bog'liqligini tushuntirish. Sterilizatsiyaga tibbiy asboblarni tayyorlash va sterilizatsiya qilish. Bir marotaba qo'llaniladigan asboblardan foydalanish va ularni yo'q qilish. Tish texnigini tibbiy muolajalar o'tkazganda shaxsiy himoya choralari rioya qilish.	14	4	2
14	Qoqshol. Quturish .	Qoqshol, quturish etiologiyasi va epidemiologiyasi va patogenezi; asosiy klinik manzarasi; Qoqsholda talvasa hurujlarida shoshilinch yordam ko'rsatish; Spesifik davolash va profilaktika choralari. Tashxisoti. Asoratlari. Spesifik davolash. Qoqsholda talvasa hurujlarida shoshilinch yordam. Bemorlarni ovqatlantirish va parvarish qilish. Qoqsholga qarshi emlash, o'tkazish muddatlari. Qoqsholda talvasa hurujlarida shoshilinch yordam ko'rsatish; Bemorlarni ovqatlantirish va parvarish qilish; Xayvon tishlagan jaroxatga ishlov berish; Antirabik immunoglobulin va vaksina yuborish.	14	6	2
15	O'lat.Tulyaremiya. Kuydirgi.	O'lat va tulyaremiyaning etiologiyasi, epidemiologiyasi; asosiy klinik belgilari; tashxisoti, asosiy laborator tekshirish usullari; davosi va profilaktik chora tadbirlari. O'latga qarshi himoya kiyimini kiyish, yechish, zararsizlantirish;	12	6	2

		o'ta havfli infeksiyalarda laboratoriya tekshiruvi uchun material yig'ish va laboratoriyaga yuborish; tulyaremiya tashxisoti uchun teri allergik sinama qo'yish; o'ta havfli infeksiya o'chog'ida o'tkaziladigan chora tadbirlar rejasini tuzish. shikoyat va epidemiologik anamnez yig'ish; bemorlardan laborator tekshiruvi uchun material olish va laboratoriyaga yuborish; kuydirgiga qarshi immunoglobulin yuborishni.			
		Jami:	90	64	26

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI
O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMINING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislik kod	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	Favqulotda holatlar tibbiyoti		
Modul kod	FHT1403		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 64 soat	Mustaqil ta’lim: 26 soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Modul dasturning nomi	Favqulotda holatlar tibbiyoti
Dasturning maqsadi	“Favqulotda holatlar tibbiyoti” fanini o'qitishni asosiy maqsadi shundaki, mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish maqsadida joriy etilgan “Ta'lim to'g'risidagi qonun” va “Kadrlar tayyorlash milliy MODUL DASTURI” ga asoslanib kasbiy fanlarni o'qitishda o'quvchilarga nazariy bilimlar, amaliy ko'nikma va muolajalarni mustaqil bajarishga qaratilgan. “Favqulotda holatlar tibbiyoti” fani nazariy va amaliy dars ko'rinishida olib boriladi. Ushbu fan “Anatomiya, fiziologiya va patologiya”, “Farmakologiya va reseptura”, “Yuqumli kasalliklar”, “Tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot”, “Hamshiralik ishi texnikasi” va “Klinik patologiya va birinchi tibbiy yordam” fanlari bilan uzviy ravishda bog'lab o'tiladi. Dastur mohiyati, o'rta bo'g'im tibbiyot xodimlari favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarga birinchi shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishni bilishi, kasallikdan keyin bemorlarni kuzatish va parvarishlashni, amaliy ko'nikmalarni chuqur o'zlashtirishga qaratilgan. O'quvchilarning kasbiy mahoratini oshirib, shoshilinch holatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni va mantiqiy fikrlashni rivojlantirib borish asosiy maqsadlardan biri hisoblanadi. Nazariy va amaliy darslarda o'quvchilarni mustaqil bilim olishlarini nazarda tutgan holda, interfaol usullarni qo'llash, zamonaviy texnologik axborot vositalarini qo'llash orqali slaydlar, multimediya va o'quv filmlarini namoyish etilgan holda darslarni tashkil etish maqsadga muvofiqdir.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	-Tinchlik davridagi favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha, ularni kelib chiqish sabablari, manbalari, turlarini bilish; -favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarga shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish; -tabiiy tusdagi favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordamni tashkil etish; -texnogen xususiyatli favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish; -xalqaro terrorizm, tushunchasi turlari, terroristik akt sodir etilganda axoli xarakati; -o'tkir zaharlanishlar. Hayvon tishlashi, ilon va hashorotlar chaqishida tibbiy yordamni ta'minlash; -radiatsiyadan shikastlanish, uning ta'rifi. Birinchi tibbiy yordam va shifokorgacha bo'lgan yordam ko'rsatish xususiyatlari; - o'ta havfli yuqumli kasalliklar o'choqlarida epidemiyaga qarshi sanitariya-gigiena chora-tadbirlari;
Bilim	-Favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha va favqulotda vaziyatlar turlarini bilish; -favqulotda vaziyatlar davlat tizimi (FVDT) nizomi, qonunlari va vazifalarini o'rganish; -Sog'liqni saqlash vazirligi va Qizil Yarim Oy jamiyatining vazifalarini o'rganish; -Respublika shoshilinch tibbiy yordam Ilmiy Markazi (RShTYoIM) vazifalarini o'rganish; -shikastlanganlarni tibbiy saralashni va evakuasiya qilishni bilish; -qon ketishi tushunchasini, turlarini, sabablarni, belgilarni o'rganish; -qon ketish sindromini bilish;

- o'tkir qon oqishining klinikasini o'rganish;
- qon oqishini to'xtatish usullarini qo'llash;
- gemorragik shok sabablarni, belgilarini o'rganish;
- immobilizasiya tushunchasi, turlari, qonun qoidalarini o'rganish;
- kasalxonadan tashqarida tug'ishning kechishini bilish;
- yer qimirlashida kuzatiladigan shikast turlarini (Krash sindromi) farqlay olish;
- suv toshqinlari, sel, ko'chkilarda kelib chiqadigan shikastlar turlarini (cho'kishda) o'rganish;
- tramatik shok tushunchasini, sabablarini, belgilarini, darajalarini, oqibatlarini bilish;
- talvasa sindromini sabablarini, belgilarini o'rganish;
- texnogen tusdagi favqulotda vaziyatlar turlarini bilish;
- texnogen tusdagi favqulotda vaziyatlarda jaroxatlanish turlarini -kuyish, elektr tokidan jaroxatlanish, tushunchalarini, turlarini, belgilarini, davrlarini , darajalarini , asoratlarini o'rganish;
- kuchli ta'sirli zaxarli moddalar (KTZM) tasnifini, belgilarini, xususiyatlarini bilish;
 - terrorizm rivojlanish tarixini o'rganish;
 - xalqaro terrorizm, terrorchi, garovga ushlab turilgan shaxs tushunchalarini bilish;
 - terrorchilikning maqsadlarini bilish;
 - terrorchilik aktlarini o'tkazishda qo'llaniladigan vositalarni ajratish;
 - terrorchilik xolati sodir etilganda axolining xatti-harakatini o'rganish;
 - terrorchilik xolati sodir etilganda tibbiy yordamni tashkil qilishni bilish;
 - o'tkir zaharlanish turlarini ajratish;
- zaxarli moddalarning organizmga kirish yo'llarini va zaxarlanish belgilarini bilish;
- organizmning detoksikasiya usullarini o'rganish;
- hayvon tishlashi, ilon, chayon, ari chaqishida klinik belgilarini va ularda kuzatiladigan asoratlarini bilish;
- o'tkir va surunkali nur kasalligini tushunchasini, davrlarini, belgilarini, birinchi yordam va davolash xususiyatlarini bilish ;
- ionlovchi nurlardan shikastlanishni oldini olishni o'rganish;
- epidemiya, pandemiya, epidemiologik o'choq tushunchalarini farqlash;
- epidemik jarayon , epidemik o'choqlar haqidagi tushunchaga ega bo'lish;
- o'ta havfli yuqumli infeksiya haqidagi tushunchaga ega bo'lish ;
- observasiya va karantin tushunchalarini bilish;
- favqulotda vaziyatlarda epidemiyaga qarshi sanitariya-gigiyenik choralarni tashkil qilishni bilish;

Ko'nikma

- shaxsiy muhofaza vositalarini qo'llash-nafas a'zolari va teri qoplamlari uchun shaxsiy muxofaza vositalari. IP-4, IP-5, respiratorlar, ximoyalovchi kiyimlarni kiyish texnikasini egallash;
- AI-2 (shaxsiy aptechka), ximiyaga qarshi paket, individual bog'lov paketi, suvdondagi suvni zararsizlantirish uchun vositalardan foydalanish (pantosid, akvasept);
- og'iz bo'shlig'i va yuqori nafas yo'llari holatini tekshirishni, yot jismlardan tozalash;
- o'pkaga sun'iy nafas berish va yurakni bilvosita uqalashni;
- qon ketishini vaqtincha to'xtatishni;
- gemorragik shokda, kardiogen shokda shoshilinch tibbiy yordam kursatishni;
- kasalxonadan tashqarida tug'ishda ayollarga shifokorgacha yordam ko'rsatish;
- immobilizasiya qilish texnikasi;
- Krammer, Ditriks va boshqa shinalar turlaridan foydalanish;
- uzoq vaqt bosilib qolish (Krash sindromida) shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish;
- travmatik shokda birinchi yordam ko'rsatish;
- cho'kishda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- talvasa sindromida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- uzoq vaqt bosilib qolish (Krash sindromida) shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish;
- travma shokida birinchi yordam ko'rsatish;
- cho'kishda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- talvasa sindromida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- kuyish, kuyish shokida shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish;
- elektr tokidan jarohatlanganda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish;
- is gazidan zaxarlanganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- KTZM (ammiak, xlor va fosforoorganik modda) lardan zaxarlanganda tez tibbiy yordam ko'rsatish;
- terrorchilik xavfi yuzaga kelganda xarakat qoidalari;
- garovga olinganlarning xarakat qoidalari;
- egasiz buyumni ko'rib qolgandagi xarakat;
- ruxiy qo'zg'alishda tez tibbiy yordam ko'rsatish;
- me'dani zondlash , chayish;
- xo'qna – tozalovchi , sifonli o'tkazish texnikasi;
- kateterizasiya o'tkazish texnikasi;
- anafilaktik shokda birinchi yordam ko'rsatish;
- ovqatdan zaharlanganda birinchi yordam ko'rsatish;
- xayvon tishlaganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- ilon, chayon, ari chaqqanda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;
- radiyatsiyadan zaralanganlarni qidirib topish va ularni evakuatsiya qilish qoidalari;
- o'ta xavfli infeksiyalarda maxsus kiyimlarni kiyish va yechish;
- infeksiya manbalarini zararsizlantirish;
- yuqumli kasalligi bo'lgan bemorlarni davolash va parvarishlash;
- observasiya va karantin choralari o'tkazish;shaxsiy muhofaza vositalarini qo'llashni-nafas a'zolari va teri qoplamlari uchun shaxsiy muxofaza vositalari. IP-4, IP-5, respiratorlar, ximoyalovchi kiyimlar kiyish;
- AI-2 (shaxsiy aptechka), ximiyaga qarshi paket, individual bog'lov paketi, suvdondagi suvni zararsizlantirish uchun vosita (pantosid, akvasept);
- og'iz bo'shlig'i va yuqori nafas yo'llari holatini tekshirishni, yot jismlardan tozalash;

	-o'pkaga sun'iy nafas berish va yurakni bilvosita uqalash; -qon ketishini vaqtincha to'xtatish; -gemorragik shokda, kardiogen shokda shoshilinch tibbiy yordam kursatish; -kasalxonadan tashqarida tug'ishda ayollarga shifokorgacha yordam ko'rsatish; -immobilizasiya qilish texnikasini o'tkazish; -Krammer, Ditriss va boshqa shinalar turlaridan foydalanish; -uzoq vaqt bosilib qolish (Krash sindromida) shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish; -travmatik shokda birinchi yordam ko'rsatish; -cho'kishda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -talvasa sindromida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -uzoq vaqt bosilib qolish (Krash sindromida) shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish; -travma shokida birinchi yordam ko'rsatish; -cho'kishda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -talvasa sindromida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -kuyish, kuyish shokida shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish; -elektr tokidan jarohatlanganda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish; -is gazidan zaxarlanganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -KTZM (ammiak, xlor va fosforoorganik modda) lardan zaxarlanganda tez tibbiy yordam ko'rsatish; -terrorchilik xavfi yuzaga kelganda xarakat qoidalari; -garovga olinganlarning xarakat qoidalari; -egasiz buyumni ko'rib qolgandagi xarakat; -ruxiy qo'zg'alishda tez tibbiy yordam ko'rsatish; -me'dani zondlash, chayish; -xo'qna – tozalovchi, sifonli o'tkazish texnikasi; -kateterizasiya o'tkazish texnikasi; -anafilaktik shokda birinchi yordam ko'rsatish; -ovqatdan zaharlanganda birinchi yordam ko'rsatish; -xayvon tishlaganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -ilon, chayon, ari chaqqanda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish; -o'ta xavfli infeksiyalarda maxsus kiyimlarni kiyish va yechish; -infeksiya manbalarini zararsizlantirish; -yuqumli kasalligi bo'lgan bemorlarni davolash va parvarishlash; -observasiya va karantin choralari o'tkazish;
--	--

O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Allayorov Ya., Tojiboyev Ya. "Favqulodda holatlar tibbiyoti." Toshkent, Turon nashriyoti, 2022 yil. 2. Allayorov Ya., Tojiboyev Ya. "Favqulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari". Toshkent, "Ilm Ziyo" nashriyoti, 2007 yil. 3. "Hammabop tibbiyot qo'llanmasi". Toshkent, 2006 yil.
Ta'lim jarayoni tavsifi etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, fanga oid adabiyotlar
Tuzuvchilar:	N.D.Djalilova. 2-son Respublika Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Taqrizchilar:	Samarkand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi stomatologiya ishi kafedrası mudiri
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.	

2.O'quv MODUL DASTURI mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzular qisqacha mazmuni	Jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1.	Tinchlik davridagi favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha,ularni kelib chiqish sabablari,manbalari, turlari F.V.D.T nizomi	Favqulodda vaziyatlar, xalokatlar haqida asosiy tushunchalar. Favqulodda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Sog'liqni saqlash tashkilotlarining favqulodda vaziyatlarda vazifalari , Qizil Yarim Oy Jamiyatining aholi va hududlarni muhofaza qilish bo'yicha vazifalari. Respublika Shoshilinch tibbiy yordam Ilmiy Markazi (RShTYoIM) va uning viloyatlardagi filiallari haqida ma'lumot. Ommaviy shikastlar vaqtida shikastlanganlarni izlash, topish, qutqarish, tibbiy saralash va evakuasiya qilish. Tibbiy evakuasiya bosqichlari. Tibbiy yordam turlari tizimi (birinchi tibbiy yordam, shifokorgacha bo'lgan tibbiy yordam, birinchi shifokor yordami, malakali tibbiy yordam, ixtisoslashgan tibbiy yordam). Tabiiy va texnogen tusdagi favqulodda vaziyatlarda shikastlovchi omillar turlarini o'rganish, ular ta'sirida kelib chiqadigan shikastlar bilan tanishish (portlashlar, bosilish, ko'chkilar, turli snaryadlar, balandliklardan tushib ketish, yuqori va past harorat, quyosh nuri, kuchli ta'sirli zaxarli moddalar (KTZM)lar, biologik vositalar ta'sirida kelib chiqadigan shikastlar, shikastlovchi omillar ta'sirini tugatishni ishlab chiqish. Shikast o'chog'idan shikastlanganlarni olib chiqish usullarini o'rganish. Shaxsiy muhofaza vositalarni qo'llash. shaxsiy muhofaza vositalarini qo'llashni-nafas a'zolari va teri qoplamlari uchun shaxsiy muxofaza vositalari. IP-4, IP-5, respiratorlar, ximoyalovchi kiyimlar. AI-2 (shaxsiy aptechka), ximiyaga qarshi paket, individual bog'lov paketi, suvdondagi suvni zararsizlantirish uchun vosita (pantosid, akvasept). Shikastlanganlar holatiga baho berish va yordam	12	8	4

		turini belgilash. Terminal holatlar tasnifi, klinik va biologik o'lim, yurak va nafas olish faoliyatini to'satdan to'xtashi. o'tkir nafas yetishmovchiligi. O'pka-yurak reanimasiyasi. Birinchi tibbiy yordam boshlash muddatlarini va unda kuzatiladigan natijalarni.			
2.	Favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarga shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish.	Favqulotda vaziyatlarda jaroxatlanish turlari, ularda qon oqishi turlari, sabablari belgilari. Arterial, venoz, kapillar, parenximatoz qon oqishlarining belgilari, farqlari. Qon oqishni to'xtatish xususiyatlari, usullari, qonun - qoidalari. Qon ketishining asoratlari, gemorragik shok, o'tkir qon yetishmovchiligi, belgilari, oqibatlar. Jarohatlangan joyni immobilizatsiya qilish, tushunchasi, turlari, qonun qoidalari. Favqulotda vaziyatlarda kasalxonadan tashqarida tug'ishning kechishi, tibbiy yordam xususiyatlari. Birinchi tibbiy yordam boshlash muddatlarini va unda kuzatiladigan natijalarni. Favqulotda vaziyatlarda jabrlanganlarga shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatish (qon ketishini vaqtincha to'xtatish usullarini o'rganish, ko'p qon yo'qotganlarga qon o'rnini bosuvchi suyuqliklar quyish, qon quyishda qatnashish, gemorragik shok, gemotransfuzion shokda tez tibbiy yordam ko'rsatish. Favqulotda vaziyatlarda jarohatlanishlarda immobilizatsiya o'tkazish. Turli tushdagi shinalar ishlatish (Krammer, Ditraxs, tarnovsimon, Filberk, vakuumli). Qo'l ostidagi bor narsalar bilan immobilizatsiya o'tkazish.	10	6	4
3.	Tabiiy tushdagi favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordamni tashkil etish.	Tabiiy tushdagi favqulotda vaziyatlar tasnifi (yer qimirlashi, suv toshqinlari, sel, ko'chkilar, dovul, to'fon). Ularda kuzatiladigan odam hayoti va sog'lig'iga havf tug'diradigan holatlar va jarohatlar (qon ketish, yumshoq to'qimalar jarohati, suyak chiqishi va sinishi, uzoq vaqt bosilib qolish sindromi - "Krash" sindromi, cho'kish, markaziy nerv sistemasi tomonidan o'zgarishlar tramatik shok, talvasa sindromi). Tabiiy tushdagi favqulotda vaziyatlarda jarohatlangan aholiga shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish uchun jalb qilinadigan kuch va vositalar. Tabiiy tushdagi favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarni izlash, topish, birinchi yordam ko'rsatish, evakuatsiya qilish. Bosh suyagi, qorin sohasi, umurqa pog'onasi, qo'l va oyoq jarohatlarida - bosilib qolishlarida tez tibbiy yordam ko'rsatish. Travma shokida, cho'kishda, talvasada birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Evakuatsiya bosqichlarida	10	8	2

		shikastlanganlarni davolash va kuzatib borish.			
4.	Texnogen hususiyatli favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish.	Texnogen tusdagi favqulotda vaziyatlar turlari, kelib chiqish sabablari. Yong'in, portlash, zarba to'liqini ta'sirida kuzatiladigan jarohatlar turlari. Texnogen tusdagi favqulotda vaziyatlarda jaroxatlanish turlarini -kuyish, yelektr tokidan jaroxatlanish, tushunchalarini, turlarini, belgilarini, davrlarini , darajalarini , asoratlarini; Birinchi tibbiy yordam berish va evakuasiya qilish. Yong'indan xavfli obektlarda favqulotda vaziyatlarni bartaraf etishga qaratilgan tadbirlar. O'zbekistondagi kimyoviy xavfli obyektlar.KTZMlar tasnifi. Zaharli moddalarning organizmga kirish yo'llari, KTZMlar (xlor, ammiak, sinil kislotasi, is gazi, FOM – fosfor organik moddalar) bilan zaharlanganda klinik belgilari. Shikastlanganlarga o'choq ichida va tashqarisida tibbiy yordam ko'rsatish. Texnogen tusdagi favqulotda vaziyatlarda (termik, kimyoviy kuyishlarda, kuyish shokida, elektr tokidan shikastlanish) shikastlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish, evakuasiya qilish va kuzatib borish. Is gazidan zaxarlanganda birinchi yordam ko'rsatishni. KTZM (ammiak, xlor va fosforoorganik modda) lardan zaxarlanganda tez tibbiy yordam ko'rsatishni. Fuqarolarni muxofazalash vositalarini qo'llash.	12	8	4
5.	Xalqaro terrorizm, tushunchasi turlari, terroristik akt sodir etilganda axoli xarakati.	Terrorizm rivojlanish tarixi, turlari, xalqaro terrorizm, terrorchi, garovga ushlab turilgan shaxs tushunchalari,terrorchilikning maqsadlari, terrorchilik aktlarini o'tkazishda qo'llaniladigan vositalar. Terrorchilik holati sodir etilgandaaxolining xatti -harakati. Terrorchilik holati sodir etilganda tibbiy yordamni tashkil qilish.	6	4	2
6.	O'tkir zaharlanishlarda tibbiy yordamni ta'minlash . Hayvon tishlashi, ilon va qumursqalar chaqishida tibbiy yordamni ta'minlash .	Zaxarlanish tushunchasi, turlari, maishiy, tasodifiy zaxarlanish. Hayotda ko'p uchraydigan zaharlanish (dori preparatlaridan, alkogoldan, narkotik moddalardan, oziq-ovqatlardan, kislota va ishqorlardan) oqibatida kelib chikadigan klinik belgilar, shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish xususiyatlari. Anafilaktik shok, gipertermik sindromda. Detoksikasiya tadbirlarini o'tkazish. O'tkir zaharlanishlarni oldini olish.	14	10	4

		O'tkir zaharlanishlar: ovqatdan zaharlanish, sirka kislotasidan, zaharli o'simliklardan va dori-darmonlardan, alkogol va giyohvand moddalardan zaharlanishda bemor holatiga baho berish. Tez tibbiy yordam ko'rsatish: shifokorgacha, shifokor yordamini ta'minlash. Evakuasiya qilish. Me'dani zondlashni va chayishni. Xuqna va kateterizasiya o'tkazishni. Zaharlanish (ilon chaqishi, hayvon tishlashi, zaharli xashorotlar chaqishi, ari, chayon) oqibatida kelib chikadigan klinik belgilar, shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish xususiyatlari. Hayvon tishlashi, ilon, chayon, ari va boshqa xashorotlar chaqqanda zaharlangan xolatiga baxo berish, tez tibbiy yordam ko'rsatish, tishlangan jaroxatga ishlov berish. Kvinke shishi va allergik reaksiyalarda tez tibbiy yordam.			
7.	Radiasiyadan shikastlanish, uning ta'rifi. Birinchi tibbiy yordam va shifokorgacha bo'lgan yordam ko'rsatish xususiyatlari.	Xalq ho'jaligidagi obyektlarda radiatsion halokatlar xavfi. Xavf manbai yuqori bo'lgan obyektlar xavfsizligini ta'minlash. Maxsus muxofaza inshootlari, oddiy yashirin joylari haqida tushuncha, muhofaza inshootlarining tuzilishi va tasnifi. Odamlar va xududlarni maxsus ishlovdan o'tkazish. Radiasion nurning shikastlovchi omillari.. Radiasiya nurlaridan zararlanish, ionlovchi nurlarning biologik ta'siri. O'tkir nur kasalligi tushunchasi, davrlari, belgilari, davolash va parvarishlash. Surunkali nur kasalligi belgilari, davolash. Ommaviy muxofaza vositalari, radiasiyaga qarshi pana joylar. Ionlovchi nurlardan shikastlanishni oldini olish, shikastlanganlarga tibbiy yordam ko'rsatish va davolash uchun qo'llaniladigan medisina vositalarini. Dezaktivasiya va degazasiya o'tkazish. Fuqarolar muxofazasi tuzilmalari. Radiasion zonadan aholini evakuasiya qilish xususiyatlari. Radiasiyadan zararlanganlarni qidirib topish, qutqarish, saralash, shoshilinch va shifokorgacha yordam berish. Maxsus gazniqoblar, respirator, niqoblardan foydalanish. Maxsus kiyimlar: kombinezon, maxsus yoping'ich (plash nakidka), rezina qo'lqoplar, etiklardan foydalanish. Evakuasiya qilish va kuzatish. Qisman va to'liq sanitar ishlov o'tkazish. Dezaktivasiya va degazasiya. AI-2, kimyoviy vositalarga qarshi individual paket, suvdondagi suvni zararsizlantirish uchun vositalar (pantosid, ionosid, akvosept)dan foydalanish.	14	10	4
8.	Epidemiya o'choqlarining tibbiy – taktik tavsifi.	Epidemiya, epidemiologik jarayon, inkubasiya davri tushunchasi. Epidemik	12	10	2

	Yuqumli kasalliklar o'choqlarida epidemiyaga qarshi sanitariya-gigiyena chora-tadbirlari.	o'choqlarning tibbiy-taktik tavsifi. epidemik o'choqlarning ta'rifini; Yuqumli kasalliklar paydo bo'lishi va tarqalishi xavfini kuchaytiradigan omillar. Dezinseksiya o'tkazishning barcha usullari (mexanik, fizik, kimyoviy). Dezinseksiya va deratizasiya o'tkazish. Favqulodda vaziyatlarda epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar. Infeksiya manbalarini zararsizlantirish usullari, infeksiya o'tish yo'llarini uzib qo'yish tadbirlari. O'ta xavfli infeksiyalar, ulardan muhofazalanish vositalari. Observasiya, karantin choralarini o'tkazish. Epidemiologik o'choqlarda vaziyatga baho berish, zararlanganlarni hisobga olish, izolyasiya qilish, kontaktda bo'lganlarni kuzatish, profilaktika chora-tadbirlarini o'tkazish. Dezinseksiya, deratizasiya va dezinseksiya ishlarini o'tkazish. Infeksiya o'choqlarini zararsizlantirish. Infeksiyaga qarshi dori vositalari va ularni qo'llash. Observasiya va karantin ishlarni o'tkazish.			
	Jami		90	64	26

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
- Tinchlik davridagi favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha, ularni kelib chiqish sabablari, manbalari, turlarini bilib oladilar; -favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarga shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish; -tabiiy tusdagi favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordamni tashkil etish; -texnogen xususiyatli favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish; -xalqaro terrorizm, tushunchasi turlari, terroristik akt sodir etilganda axoli xarakati; -o'tkir zaharlanishlar. Hayvon tishlashi, ilon va hashorotlar chaqishida tibbiy yordamni ta'minlash; -radiyatsiyadan shikastlanish, uning ta'rifi. Birinchi tibbiy yordam va shifokorgacha bo'lgan yordam ko'rsatish xususiyatlari; - o'ta havfli yuqumli kasalliklar o'choqlarida epidemiyaga qarshi sanitariya-gigiena chora-tadbirlari;	-Tinchlik davridagi favqulotda vaziyatlar haqida tushuncha, ularni kelib chiqish sabablari, manbalari, turlarini bilib oladilar; -favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarga shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish; -tabiiy tusdagi favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordamni tashkil etish; -texnogen xususiyatli favqulotda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish; -xalqaro terrorizm, tushunchasi turlari, terroristik akt sodir etilganda axoli xarakati; -o'tkir zaharlanishlar. Hayvon tishlashi, ilon va hashorotlar chaqishida tibbiy yordamni ta'minlash; -radiyatsiyadan shikastlanish, uning ta'rifi. Birinchi tibbiy yordam va shifokorgacha bo'lgan yordam ko'rsatish xususiyatlari; - o'ta havfli yuqumli kasalliklar o'choqlarida epidemiyaga qarshi sanitariya-gigiena chora-tadbirlari;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
2-RESPUBLIKA ABU ALI IBN SINO NOMIDAGI JAMOAT
SALOMATLIGI TEXNIKUMI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMINING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot		
Ta’lim sohasi	Sog‘liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	910400 -Farmatsiya		
Mutaxassislik nomi	Farmatsiya		
Mutaxassislikkodi	50910401		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Farmatsevt assistenti		
Modul nomi	“Farmasevtik amaliyot” moduli		
Modul kodi	2.12.		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 1170 soat	Auditoriya mashg‘uloti: 816 soat	Mustaqil ta’lim: 354 soat
ECTS-kreditlar miqdori	39		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

№	II semestr.		Jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
	Farmasevt assistenti. Mutaxassislikka kirish amaliyoti.(105soat)				
	2. O'quv dasturi mazmuni				
1	Dorixona va uning tuzilishi bilan tanishtirish. Texnika xavfsizlik qoidalari bilan tanishtirish	O'quvchilar dorixona va uning tuzilishi bilan tanishtiriladilar.Texnika xavfsizlik qoidalari bilan tanishtiriladi.	2	12	2
2	Dorixona idishlari va qadoqlovchi yordamchi vositalar	Dorixonada resept qabul qilish va ularni saqlash tartibi.Shisha va chinni idishlar, shtanglaslar. Qog'oz va uning turlari, karton. Sintetik polimer idishlar va ulardan tayyorlangan idish turlari. Yog'och, plastmassa, po'kak, metall, rezina tiqinlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari.	18	12	2
3	Farmakognoziya va botanika asoslari fanidan ishlab chiqarish amaliyoti bo'yicha kirish suhbatlari. Botanika bog'iga ekskursiya.	O'quvchilar dorivor o'simliklardan gerbariy, mahsulot tayyorlash va quritish qoidalari, gerbariy va mahsulot namunasini rasmiylashtirish qoidalari, ish jarayonidagi texnika xavfsizligi qoidalari bilan tanishadilar.	16	12	2
4	Madaniy va yovvoyi holdagi dorivor o'simliklarni o'rganish.	Yovvoyi va madaniy holda o'suvchi dorivor o'simliklarni o'rganish, dorivor o'simlik mahsulotlarini terish, quritish va boshlang'ich ishlov berishda bevosita ishtirok etish. Mahsulotlarni joylash tartibi va saqlash sharoitlari, dorivor mahsulotlar uchun me'yoriy texnik hujjatlar va ma'lumot uchun adabiyotlar bilan tanishish.	14	12	2
5	Dorivor mahsulotlarni tayyorlashni uyushtirish, yig'ish, quritish, saqlash qoidalari.	Dorivor mahsulot tayyorlashni uyushtirish masalalari bilan tanishishda qishloq dorixonasining tayyorlov rejasidan foydalanish mumkin. Amaliyot davrida o'quvchilar dorivor mahsulotni tayyorlash, yig'ish, boshlang'ich ishlov berish, quritish, navlarga ajratish ishlarida bevosita ishtirok etadilar. Ish jarayonida mehnat unumdorligini oshirish uchun ishlatiladigan texnik moslamalar bilan tanishtirish maqsadga muvofiqdir. Quritishning turli usullariga, turli tipdagi quritish shkaflarining ishlash tartibiga e'tibor beriladi	10	8	2

6	Dorivor o‘simlik maxsulotlarini taxlil qilish.	Omborxonaga ekskursiyaga uyushtirilib, dorivor o‘simlik mahsulotlarining saqlash sharoitlari va tartibi bilan tanishtiriladi. Bunda ombor zararkunandalari bilan kurash usullari, zararlangan mahsulotlarni tahlil qilish usuli, zararlanganlik darajasini aniqlash usullari bilan tanishtirish mumkin. Amaliyot natijalari yakunida o‘quvchilarga dorivor o‘simlikni olingan bilimlariga asoslangan holda to‘liq tahlil qilish taklif etiladi. O‘qituvchi shu maqsadda yangi terilgan o‘simliklardan tayyorlangan o‘simlik mahsulotlari va gerbariydan foydalanishi mumkin.	10	8	4
7	Maxsulotlarni taxlil qilish qoidalari makroskopik mikroskopik o‘rtacha namuna olish.	Makroskopik tahlilni olib borish texnikasi. Mahsulotlarni tashqi ko‘rinishi, katta - kichikligi, rangi, hidi, mazasini turli o‘simlik organlarinimorfologik tuzilishi. Mikroskopik tahlil usuli. Mikroskop turlari. «Biolam» tipidagi mikroskopning tuzilishi, ishlash qoidalari. Mikroskopik preparatlarni tayyorlash texnikasi. Mikroskopik preparatlarga tomiziladigan suyuqliklar va ularni qo‘llash. Indifferent, yorituvchi suyuqliklar, mikrokimyoviy reaktivlar. Turli morfologik gypuhlapga kiruvchi o‘simliklar qismlarini belgilari. O‘simliklarni kukun holdagi mahsulotini tahlil qilish	20	8	10
8	Tibbiy va farmasevtik tovarshunoslikda tovarlarni sifati ,xossalarini o‘rganish.	tovarlarningsifati, ko‘rsatkichlari, iste’mol xossalari; sifatnazorativastandartlash;standartlashningumumiysavollarivaasosiyta’riflar, sifatininazorat qilishva JMP qoidalari; materialshunoslikasoslari. Zanglashvahimoya-manzaraliqoplamalar; tibbiyot tovarlarini qadoqlash. Tibbiyot tovarlarini saqlash.	20	10	6
9	Tibbiyot tovarlarini qadoqlash. Tibbiyot tovarlarini saqlash. Tovarlarni turkumlash (markirovkalash)	Tovarlarini rusumlash (markirovkalash); bog‘lash ash‘yolari va vositalari, choklash ashyolari; sanitariya-gigiyena va bemorlar parvarishi uchun buyumlar; inyeksiya, transfuziya, infuziya o‘tqazish buyumlari va moslamalari; Tibbiyot asboblari, tasnifi, assortimenti, sifatini baholash usullari. stomatologiya jixozlari asboblari va buyumlari. Ko‘rishni tekshirish, tuzatish va himoyalash asbob va uskunalari;	20	12	6

10	Dorivor o‘simlik maxsulotlarini tayyorlash saqlash,qadaqlash va markirovkalash.	Tayyorlangan dorivor o‘simlik xomashyolarini taralarga joylashtirish, ularni joylashtirishda qo‘llaniladigan idishlarga qo‘yiladigan talablarni; - markirovkalash, mahsulotlarni saqlash qoidalarini; -mahsulotlarga ta’sir kiluvchi tashqi muhit omillari va ulardan himoya qilishni; - yong‘inga qarshi kurashish choralari;	20	12	6
11	Dorivor o‘simlik maxsulotlarini taxlil qilish :makroskapiya,mikroskapiy a va tovarshunoslik taxlillarini o‘rganish.	Makroskopik tahlilni olib borish texnikasi. Mahsulotlarni tashqi ko‘rinishi, katta - kichikligi, rangi, hidi, mazasini turli o‘simlik organlarinimorfologik tuzilishi. Mikroskopik tahlil usuli. Mikroskop turlari. «Biolam» tipidagi mikroskopning tuzilishi, ishlash qoidalari. Mikroskopik preparatlarni tayyorlash texnikasi. Mikroskopik preparatlarga tomiziladigan suyuqliklar va ularni qo‘llash. Indifferent, yorituvchi suyuqliklar, mikrokimyoviy reaktivlar. Turli morfologik gypuhlapga kiruvchi o‘simliklar qismlarini belgilari. O‘simliklarni kukun holidagi mahsulotini tahlil qilish. Dorivor o‘simlik mahsulotlarini tovarshunoslik usuli yordamida tahlil qilib, sifati va tozaligini aniqlash. Tahlil uchun o‘rtacha namuna olish. Tovarsunoslik tahlil bayonnomasini to‘ldirish tartibi. Mahsulot to‘g‘risida xulosa chiqarish.	20	18	6
12	Dorivor o‘simlik maxsulotlarini ombor zararkunandalari bilan zararlanganlik darajasi aniqlash va ularga qarshi kurashish choralari.	- mahsulotlarga ta’sir kiluvchi tashqi muhit omillari va ulardan himoya qilishni; - yong‘inga qarshi kurashish choralari; -ombor zararkunandalari va ularni turlarini, ularni mahsulot xom ash’yosiga tushish sabablari va zararlanishini oldini olish, zararsizlantirish usullarini.	10	8	6
			180	126	54
№	III semestr Farmasevt assistenti. Davolash profilaktika muassasalari dorixonasi mutaxassislarining yordamchisi, fitobarmen yordamchisi sifatida amaliyot o‘tash		jami	O‘qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta’lim
Resept bo‘yicha dori turlarini tayyorlash.					
1	Dorixona ishi va texnika xavfsizligi qoidalari bilan tanishish.	Amaliyot davomida o‘quvchilar dorixonaning tuzilishi ichki tartib qoidalari, mehnat intizomi vaxar bir ish joyida texnika xavfsizlik qoidalari bilan tanishadilar. Amaliyot davomida o‘quvchi dori tayyorlashni oddiy reseptlardan boshlab, so‘ngra asta- sekin murakkablashtirib boradilar. Butun amaliyot davomida dorixona tomonidan biriktirilgan	10	12	2

		farmasevt yordamida dasturga mos keladigan reseptlarni tayyorlaydilar.			
2	Dori shakllarini tayyorlashda og'irlik va hajm o'lchash asboblari	Dorixona amaliyotida qo'llaniladigan tarozilarning tuzilishi bilan tanishish. Tarozining xususiyatlarini tekshirish. Sochiluvchan, suyuq va quyuq moddalarni tortish. Dozator qoshig'ini qoidaga binoan ishlatish. Hajm o'lchov asboblardan foydalanish.	20	12	2
3	Kukun dori shakllarining umumiy tayyorlash texnologiyasi.	Kukun dori shakllarining qo'llanilishi, tarkibi va dozasi qarab sinflarga bo'linishi. Kukun dori shakllariga resept yozish qoidalari va dozasi tekshirish. Dozaga bo'lingan va bo'linmagan, oddiy va murakkab kukunlar.	20	12	4
4	Kukun dori shakllarini qadoqlash, joylash, jihozlash, rasmiylashtirib berish.	Yarim tayyor mahsulotlardan, efir moyining qandli aralashmasi bilan kukunlar tayyorlash.	20	12	6
5	Suyuq dori turlarini qo'llanilishi	Suyuq dori turlarini qo'llanilishi, dispers holatiga ko'ra sinflarga bo'linishi. Tozalangan suv, uning olinishi, saqlanishi. Chin eritmalar. Eritmalarga reseptlar yozish qoidalari.	20	8	4
6	Xushbo'y suvlar.	Xushbo'y suvlarni umumiy tayyorlash texnologiyasi.	20	8	6
7	Yuqori molekulyar birikmalarning eritmaları	Pepsin, jelatina va kraxmal eritmalarini tayyorlash texnologiyasi. Kolloid eritmalar ularning xossalari, turg'unligi. Dorixona amaliyotida kollargol, protargol, ixtiol eritmalarini tayyorlash texnologiyasi. Eritmalarni jihozlash va rasmiylashtirib berish.	20	8	6
8	Suspenziyalarni qadoqlash, jihozlash va berish.	Suspenziyalarni dorixonalarda dispergirlash va kondensasion usullarda tayyorlash texnologiyasi. Chayqatiladigan miksturalar. Suspenziyalarni sifatini tekshirish. Suspenziyalarni qadoqlash, jihozlash va berish.	20	8	6
9	Suvli ajratmalar	Suvli ajratmalar - damlama, qaynatma va shilimshiqlar ta'rif. Suvli ajratmalarni tayyorlashda Davlat farmakopeyasi talablari. Saponin saqlovchi oshlovchi modda va efir moylari saqlovchi dorivor o'simliklardan damlama va qaynatmalar tayyorlash. Ekstrakt konsentratlardan suvli ajratmalar tayyorlash texnologiyasi. Shilimshiqlarni o'ziga xos tayyorlash usullari.	10	8	6

		Suvni shimish yoki suvni o'rnini bosish koeffitsiyentlarini hisobga olib, suvli ajratmalar tayyorlash			
10	Davolash-profilaktika muassasasi dorixonasi, shifoxonalararo dorixonalar	Dorixona omboriga buyurtma talabnoma yozish. Ishonchnomani tuzib, rasmiylashtirish. Ta'minotchilardan mollarni qabul qilib olish tartibi. Tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish: buyurtma talabnoma, mol transport yuk hati, ruxsatnoma, hisob-kitob hujjatlari. Reseptura ishlab chiqarish bo'limidagi savdo hajmi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2013 yil 22 iyuldagi 204-sonli "Shaxslarning ayrim toifalarini imtiyozli asosda dori vositalari bilan ta'minlash tartibini yanada takomillashtirish chora tadbirlari" to'g'risidagi qarori. Reseptlarni hisobga olish daftari va imtiyozli dori – darmon berish bo'yicha yozgan reseplar uchun reyestr hujjatlarini rasmiylashtirish.	10	8	6
11	Dorixona omborida tovarlar harakatini tashkil qilish.	Dorixona omboriga kelib tushgan dori vositalarga dalolatnoma rasmiylashtirish, hisob varaqasini ochish, sifatini tekshirish. Dorixona omboridagi mol harakatini nazorat qilib borish. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 17 iyuldagi 3137-sonli "Aholini dori vositalari va tibbiyot buyumlari bilan ta'minlash tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora tadbirlar to'g'risida"gi qarorida belgilangan dori vositalari sifati ustidan davlat nazoratini olib borish. Dorixonalardan tahlil uchun olinadigan dorilarni olish tartibini va ularni rasmiylashtirishni. Zaharli, narkotik, psixotrop va etil spirtini hisobga olish, saqlash va tarqatish hujjatlarini rasmiylashtirish. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2001 yil 28 noyabrdagi 527-sonli «Giyohvandlik vositalari, psixotrop va zaharli moddalarni saqlash, hisobini olib borish, berish va ishlatish haqida»gi buyrug'i.	10	30	6
	Jami:		180	126	54

№	IV semestr Farmasevt assistenti. Davolash profilaktika muassasalari dorixonasi mutaxasislarining yordamchisi, Farmasevtik sanoati korxonalarida operator yordamchisi sifatida amaliyot o'tash	jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
----------	--	-------------	--------------------------------------	------------------------

1	Dorixona ishi va texnika xavfsizligi qoidalari bilan tanishish.	Amaliyot davomida o'quvchilar dorixonaning tuzilishi ichki tartib qoidalari, mehnat intizomi vaxar bir ish joyida texnika xavfsizlik qoidalari bilan tanishadilar. Amaliyot davomida o'quvchi dori tayyorlashni oddiy reseptlardan boshlab, so'ngra asta-sekin murakkablashtirib boradilar. Butun amaliyot davomida dorixona tomonidan biriktirilgan farmasevt yordamida dasturga mos keladigan reseptlarni tayyorlaydilar.	120	72	40
2	Dorixonalarda farmasevtlarning xuquq va vazifalari .Farmasetik deontologiya	Dorixona mijozlari turlari. Og'zaki va og'zaki bo'lmagan so'zlardan foydalanish, dorixona mijozlari bilan muloqot qilish usullari. Dorixonada sotish san'ati, ko'nikmalarni rivojlantirish Zamonaviy texnologiyalar foydalanib, maslahatlar berish. Kelishmovchilik vaziyatlar va ularni bartaraf etish yo'llari. Kelishmovchilik vaziyatlarda fe'l-atvor uslublari. Farmasevtik deontologiya asoslarini har xil tashkiliy bosqichlarda o'rganib, blok-sxemasini tahlil qilish.	120	96	32
	Jami		240	168	72

№	V semestr (davolash-profilaktika muassasalari dorixonasi mutaxassislarining yordamchisi, farmatsevtik sanoati korxonalarda operator yordamchisi, dorixona xodimining yordamchisi, fitobarmen yordamchisi)	jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
----------	--	-------------	--------------------------------------	------------------------

3	Dorixona, uning turlari, vazifalari va ishini tashkil kilish.Dorixonalarga lisenziya berish tartibi.	O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2016 yil 06 dekabrda "Reseptsiz beriladigan dori vositalari ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 72-sonli buyruq; O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirining 2017 yil 16 fevraldagi «Barcha dorixonalarda bo'lishi majburiy bo'lgan dori vositalari va tibbiy buyumlar ro'yxatiga o'zgartirishlar kiritish to'g'risida"gi gi 79-sonli buyruq. Dorixonalarda reseptlarni qabul qilish va ular asosida dori vositalarini berish. Reseptlarni ekspertiza va taksirovka qilish. Reseptlarni hisobga olish daftari va imtiyozli dori – darmon berish bo'yicha yozgan reseptlar uchun reyestr hujjatlarini rasmiylashtirish.	60	24	20
4	Tovarlar, ularning tasnifi.Tovarlar assortimenti.	Tovaaarlar sifatining xususiyatlari, sifatning ko'rsatkichlari, tovarlar iste'mol xossalari,	60	48	32

	Tibbiyot tovarlarni tasniflash va yetkazib berish turlari	tovarlar iste'mol ko'rsatkichlar nomenklaturasi, iste'mol xossalari va sifat ko'rsatkichlari. Dori vositalari va tibbiy texnika, tibbiyot buyumlarning sifatini nazorat qilish tizimi. Standartlashning umumiy savollari va asosiy ta'riflar. Standartlash maqsadlari va vazifalari. Standartlash sohasida me'yoriy hujjatlarning toifalari va turlari. Sifatini nazorat qilish. JMP qoidalari. Ekspluatasiya (foydalanish) hujjatlari.			
5	Tovarlarining sifati, ko'rsatkichlari, iste'mol xossalari va tibbiyot buyumlarning sifatini nazorat qilish	Tibbiyot tovarlarni tasniflash. Tibbiy texnika. Tibbiy asboblari. Tibbiy uskunalari. Ko'rsatuvchi, qayd etuvchi, kombinirlangan uskunalari. Tibbiy apparatlar va tibbiy jixozlar. Farmasevtik tovarlar. Tibbiyot tovarlarni yetkazib berish turlari. Tibbiy to'plamlar.	120	96	20
	Jami		240	168	72

№	VI semestr		jami	O'qitishning tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
	Bitiruv oldi amaliyoti				
		Bitiruv oldi amaliyoti			
1	Dorivor o'simlik mahsulotlarini sifatini belgilovchi me'yoriy xujjatlar. Dorivor o'simlik mahsulotlarini tahlil qilish, tahlil turlari	Me'yoriy texnik hujjatlar. Dorivor o'simlik mahsulotlarining sifatini belgilaydigan normativ hujjatlar va ularning turlari. Dorivor o'simlik mahsulotlaridan «O'rtacha namuna olish usuli va mahsulotni qabul qilish qoidasi». X, XI Davlat farmakopeyalari, farmakopeya makolalari, coha standartlari. Dorivor o'simlik mahsulotini qayta ishlash, standart holatga keltirish tartibi. Tahlil hakida umumiy tyshyncha, tahlilning maksadi va turlari. Makroskopik, mikroskopik, fitoximik, biologik, lyuminessent, Tovarshunoslik tahlil usullarining asosiy maksadlari va qo'llanishi. Tahlilning ahamiyati.	30	10	10
2	Yig'malar tayyorlash,joylash,saqlash va rasmiylashtirish.	Yig'ma dori shakliga resept yozish va hisoblashni; - dorixona sharoitida dorivor o'simliklar mahsulotlaridan yig'ma tayyorlashni, dozalariga bo'lingan va bo'linmagan yig'malarni tayyorlashni; - yig'ma tarkibiga tuzlar va efir moylarini qo'shishni; - yig'malarni qadoqlash, jihozlash va rasmiylashtirib berishni.	20	20	10
3	Ishlab chiqarish korxonasining boshqaruv	Ishlab chiqarish korxonasida boshqaruv xujalik faoliyati kuyidagilardan iborat : tabletkalar, ampulada chiqariladigan dorilar, malhamlar, aerezol dori turlari, tindirmalar,	20	20	10

	xo'jalik faoliyati bilan tanishuv	ekstraktlar, galen preparatlari, yumshoq dorilar, organopreparatlar, bog'lov materiallarini ishlab chiqarish jarayonlarini o'z ichiga oladi.			
4	Dorixonaning boshqaruv-xo'jalik faoliyati bilan tanishish	Dorixonaning boshqaruv-xo'jalik faoliyati quyidagilardan iborat :dorilarning sifat tahlili va fizik nazorat natijalarini qayd etish daftari to'ldirishni; - noto'g'ri tayyorlangan dorilarning qayd etish daftari yuritishni; - dorixonada oldindan tayyorlab qo'yiluvchi dorilar, konsentratlarning sifati va miqdori analizlari natijalarini qayd etish daftari yuritishni	20	20	10
5	Ko'z uchun ishlatiladigan dorilarni tayyorlash.	Ko'z tomchilari, ko'zni yuvish uchun ishlatiladigan eritmalar, ko'z surtma dorilariga taallukli reseptlarni muhokama qilish. Ko'z tomchilarini natriy xlorid ekvivalenti bo'yicha izotonlashtirish. Ko'z tomchilari va sutmalarini tayyorlash. Ko'z dorilarining sifatini tekshirish, qadoqlash, jihozlash va berish.	60	40	10
6	Antibiotiklar bilan dori tayyorlash.	Antibiotiklar bilan ko'z tomchilari, purkash uchun kukunlar, shamcha va surtma dorilar tayyorlashni;- antibiotiklar bilan tayyorlangan dori turlarini idishlarga joylab, jihozlab berishni. Benzilpenisillin natriy tuzi bilan dori turlarini tayyorlash: eritma, surtmalar, kukunlar. Streptomisin, levomisetin bilan dori turlarini tayyorlash. Idishlarga joylab, jihozlab berish.	60	40	10
7	Farmasevt-texnolog (nazoratchi) o'rnida ishlash. Dorixonada va farmasevtik ishlab chiqarish korxonasida tayyorlangan dorilar sifatini nazorat qilishni tashkil etish. Sifat buzilishining oldini olish.	Farmasevt-texnolog (nazoratchi) dori moddalarini sifatini taxlil qilish bilan shugullanadi. Dori moddalarini tahlil qilish usullari: fizik, kimyoviy, biologik. miqdori va ekspress tahlil usullari. Farmasevtik tahlilda ishlatiladigan fizik-kimyoviy usullar. Refraktometrik usulda dori vositalarini tahlil qilish.	60	40	20
8	Farmasevt analitik ishchi o'rnida ish olib borish	Farmasevt analitik ishchi o'rnida ish olib borilganda: farmasevt analitik dorixonada dori moddalarini tarkibini, chinligini, sifat va miqdoriy analizlarini olib boradi	60	38	22
		Jami	330	228	102

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 5 (a'lo) baho;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 4 (yaxshi) baho;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — 3 (qoniqarli) baho;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

O'RTA MAXSUS PROFESSIONAL TA'LIM DARAJA

TA'LIM DASTURI



PROFESSIONAL TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISH
INSTITUTI

100095, Toshkent sh, Olmazor tumani,
2-Chimboy ko'chasi, 96-uy
Tel: +99871-246-90-37 / Veb-sayt: www.ipitvet.uz /
E-mail: pedagoginnovatsiyalar@edu.uz